

Boris Druță

PANDURII TRISTEȚII

Versuri, proză și traduceri...
Prefață: Anatol Ciocanu

Acest volum a fost tipărit în orașul Padova , Italia, 2010

Lector: **Maria Moroz-Ciocanu**
Coperta, gragică: **Veronica Druță**

Starea de spirit, Tristețea, pe care o are omul în decursul întregului destin, merită uneori să fie aprobată, menționată și chiar... cântată. Fără tristețe nu există veselie și prilej pentru a lupta cu sine însuși. Vă propun această carte nu ca să vă întristați, ci, dimpotrivă – veselindu-vă să contemplați tristețea care este o parte a existenței noastre cotidiene.

autorul

Pandurii lui Boris Druță și tristețea care ne unește

Bine cunoscut prozator, jurist și publicist (autor al cărților: *La Ineasca, O femeie își caută ...pantalonii, Catacomba, Copiii serenadelor, Sarcofagul, Un jazz pentru mileniul trei, Luciana, Între viață și moarte, Flori de dor pentru Șalom, Madona din Ineasca, Basarabia răstignită, Păsări uitate în zbor* (volume gustate de cititor de-a lungul anilor), scriitorul se prezintă acum în fața cititorilor în mod mai obișnuit pentru aceste: cu o carte de poezii proprii plus traduceri din lirica poezilor evrei, intitulată curios *Pandureii tristeții*. Și deloc nu sunt ocazionale aceste traduceri din ivrit, idiș și rusă: înaintea lor același Boris Druță semnează un substanțial volum de portrete, proză, eseuri (circa 750 pagini) despre personalitățile de origine evreiască din Chișinău, alte localități ale Moldovei și din lume, volum intitulat *Sub Steaua lui David, cu Dumnezeu...*

Dar să revenim la... pandurii! Și o spun cu siguranță: mulți dintre cititorii noștri, sau mai puțini dintre ei, nu cunosc etimologia cuvântului *Pandur*. Să deschidem DEX-ul, ediția anului 1975 la cuvântul respective și să ne explicăm. Deci: “pandur” înseamnă: 1) soldat dintr-un corp de oaste habsburgică din sec. XVII; 2) soldat din oastea muntenească neregulată de la începutul sec.XIX; 3) soldat din oastea lui Tudor Vladimirescu; 4) ostaș în serviciul poliției după desființarea vechii miliții naționale; 5) militar în divizia “Tudor Vladimirescu” a armatei din Republica Socialistă România; 6) haiduc, în limba maghiară “pandur”... Deci, într-un cuvânt, acești panduri, acești haiduci ai lui Boris Druță stau “în paza” cea mai serioasă a tristeții noastre de toate zilele! Atunci e pe cât de posibil – corect!

Chiar să vrei să-i replici autorului și nu ai să reușești până la capăt, el dovedindu-ți prin poeziile de față inversul ideii: că și... tristețea, care este parte a trăirii noastre de toate zilele, pare sau e undeva ocrotită de către imaginabilii *Panduri*! Pentru ca ea, tristețea să nu treacă într-o banalitate a sentimentelor, să nu se dilueze în conformisme plictisitoare, să nu dispară din viața noastră cotidiană și chiar din lumea...frumosului zilnic din noi!

Majoritatea poeziilor din acest volum sunt duios-nostalgice, de multe ori chiar cu o doză lacrimogenă subliniată, alteori chiar siropoase. De altfel, ce-o fi însemnând noțiunea de *Tristețe*? Din același dicționar indicat mai sus: “Stare sufletească apăsătoare, mahnire, melancolie, durere, despre lucruri, stări sau fapte care țin de natura și viața omului; din latinul *Trist*, din francezul “*tristesse*” sau din italianul “*tristezza*”. Autorul ne convinge că dezolarea și durerea care întregesc noțiunea noastră de tristețe sunt cu noi în fiecare zi, etapă de viață, timp, stare, regim sau apartenență socială ori religioasă. Și trebuie să-l credem pe Boris Druță: “ *O frunză tremură pe ram/ Când vântu-o cearcă haiducește/ Ca și în an, ca și mai an/ Frunza pe ram se veștegește// Și cad, tot cad ai vieții stropi,/ Monotonia lor mă doare/ Și-i frunza tremurând în plopi/ Ca tristul semn de întrebare.*”

Despre tristețe s-au exprimat mai mulți corifei, poeți, artiști, oameni de spirit. Din volumul de *Maxime arabe* desprind o spusă a lui *Djubran* (după Dicționarul scriitorilor străini, București, 1981: Djubran Khalil, 1883–1931, poet și prozator libanez emigrat în SUA, pictor, lirică simbolistă) Și aducem aici: “ *Cine nu vede tristețea, nu vede nici bucuria. Tristețea dragostei psalmodiază, tristețea cunoașterii vorbește, tristețea dorinței șoptește, tristețea sărăciei plânge. Dar există o tristețe mai profundă decât dragostea, mai nobilă decât cunoașterea, mai puternică decât dorința, mai amară decât sărăcia. Numai*

că ea este mută, nu are glas, iar ochii ei sunt scânteietori ca altele... Și dacă tristețea nu te cuprinde în mrejele ei, dacă nici disperarea nu te cuprinde și nici dragostea nu te așează în leagănul viselor, întreaga ta viață va rămâne o pagină goală, nescrisă în cartea existenței tale.” Sau mai pronunțat despre această stare a sufletului omenesc și Cervantes, și Eminescu, și Lermontov, și Balzac, și Hemingway, și Bacovia, dar nu știu de ce confesiunea arabului mi se pare mai sigură și mai aproape de TRISTEȚEA lui Boris Druță când ne vorbește într-o poezie chiar despre “pandurii tristeții” care dă titlul acestei curioase culegeri:

*Apar și-apoi dispar proorocii
Și nu mai dau la noi binețe,
Rămân în urmă cuvioșii –
Panduri-n coifuri de tristețe.*

*Întru salvare-avem icoane
Cu chipuri lăcrămând povețe
Pentru acei robiți satanei,
Sfidând pandurii de tristețe.*

*Ni-i viața în dureri și jele,
Dar totdeauna-i dăm binețe
Căci trec prin ceasurile grele
Pandurii mei, purtând tristețe...*

Toate poeziile de dragoste incluse în acest volum poartă pecetea aceleiași tristeți covârșitoare, tristețea neîmplinirii care aduce multă amărăciune și nu rareori chiar durere:

*Tu ești precum o stea plină de taine –
Doar te-am văzut și-acum departe ești,*

*Strălucitoare-n bolți îndepărtate
Cu farmece din vechile povești.*

.....

*Unde-am putea fugi? Nici o speranță
Și nici o rază de lumină-n cer...
Sărutul pe-ale noastre buze-ngheață –
De-s mire – când mireasă mi te cer...*

O altă “temă a tristeții” în poeziile lui Boris Druță este cea a migrației sutelor, miilor de cetățeni ai Moldovei peste hotarele țării, spre alte meleaguri, pentru a câștiga un ban muncit din greu, în sudoarea frunții.

*Ne amăgesc străinii
Pentru un colț de pită
Iar țara-ne Moldova
Rămâne părăsită.*

*Rămâne chinuită,
Rămâne nepăzită –
Streinii vin cu droaia –
Și-i iarăși cotropită!*

... O temă și mai delicată a paginilor din această culegere o constituie versurile dedicate nepăstuitului popor evreu care a suferit îngrozitorul holocaust fascist, hitleriștii distrugându-i în camerele de gazare până la șase milioane, încercând să-i șteargă de pe fața pământului ca națiune, ca entitate. Versurile dedicate TRAGEDIEI și RENAȘTERII acestui popor îl singularizează pe acest scriitor de la noi în totul ce scrie și activează. Am po-
menit mai sus de substanțialul volum *Sub steaua lui David*, cu

Dumnezeu care este un elogiu adus acestui popor – martir. Și credem că nu întâmplător Boris Druță include în această carte de versuri proprii și poezii traduse din ebraică, scrise de poeții de limbă idiș sau ivrit care au locuit sau mai locuiesc pe meleagul basarabean: Motl Sațier, Moisei Lemster, Efraim Bauh, Rudolf Olșevski, Mihail Hazin, Mihail Finkel, Alexandra Iunco, Liuba Vasserman, Iosif Kerler, Ițhak Kațenelson..., fiecare în parte și toți împreună, exprimându-și marea durere, tragedia propriului popor. Să-i recunoaștem lui Boris Druță și meritul de a-i prezenta pentru cititor în echivalențele limbii noastre române.

Sperăm că acest modest volum, însumând versuri proprii și traduceri să prezinte o îndreptățită curiozitate din partea cititorului. Au, nu în fiecare din noi trăiește și un “pandur al tristeții”? Și – unde am mai putea fugi de acești “panduri”, care stau mereu de veghe la hotarele (multele!) sufletului nostru?

Anatol Ciocanu

Poezii

Celor mulți plecați de-acasă

Într-un declin al sorții
Se află azi Moldova
Când ficele, feciorii
Ne părăsesc cu toții.

Pe alte dulci meleaguri
Cu străzi mai luminate
Și-aruncă moldovenii
Speranțele lor toate.

Încet, încet se uită
Istorie și soartă
Și doina cea străbună
Și nukul de la poartă.

Se uită ciocârlia,
Se uită cimitirul
Ne părăsim moșia
Și-n lacrimi – trandafirul...

Acolo-n altă țară
Care tribut ne cere
Se nasc copii de-ai noștri
Dar tot dintr-o durere.

Ne amăgesc străinii
Pentru un colț de pită
Iar țara-ne Moldova
Rămâne părăsită.

Rămâne chinuită,
Rămâne nepăzită –
Străinii vin cu droaia –
Din nou e cotropită!

Fecioarele, feciorii
Tot pleacă-n stoluri, pleacă –
Așa li-i gândul, visul,
Să nu se mai întoarcă.

Dori-vă-veți odată
Acasă de-a vă-ntoarce,
Dar nu veți găsi maica,
Nici satul, să vă-mpace...

Și-atuncea o să plângeți
Și-o să chemați trecutul,
Dar totu-a fi-n ruină
Și mort va fi sărutul...

Veți apuca iar drumul
Lung, al înstrăinării...
Dar voi, veți găsi salvarea
Pe căile uitării?

În clipa încercării

Alinei

În clipa grea a încercării
Ai apărut în calea mea
Drept crizantemă a salvării
În toamna tristă ce-ncepea.

Cu zâmbet dulce de fecioară
Pluteai spre visul meu vrăjit
Spre-o taină care mă-nfioară,
Spre-un vis ce nu avea sfârșit...

Și Doru-alături ne-a fost Frate –
Noi ocrotitu-l-am în doi:
De el – au cine ne-ar desparte,
Ce vânturi reci, ce triste ploi?

Dar lângă Dor e și Durere –
Ea-i sora fratelui cel bun...
Soră și frate – dreptu-și cere –
Cu amândoi—cum să te-mbun?

Lumină pururi ești...

Pentru Ludmila C.

Se scaldă umbrele-n lumini...
Știm. Zeii-s duși spre Nemurare,
Dar ne-au rugat, în veci divini:
"Celui de Sus -- purtați iubire!"

Se scaldă umbrele-n tristeți,
Dar sfântă e Eternitatea;
Ai amintirii călăreți
Deșteaptă-n răsărit cetatea...

Se scaldă umbrele-n uitări –
Dar încă n-a murit iubirea,
Pe-aripi de dor din patru zări
Vânt nou ne-aduce Mântuirea.

Se scaldă umbrele sub ram...
Menit mi-e-n viața ta destinul,
Căci de pe când copil eram
Speranța mi-aducea seninul.

Nu, cel senin, știm, nu e stins...
A vieții ducem grea povară –
Lumină-mi ești în necuprins,
Lumină – pururi să mă doară!

Ultimul regret

Ochii tăi cerșeau numai iubire...
Se stinse-n suflet ultimul regret,
Ca frunza-n vânt plutea o amintire,
Cu triste ploi cântate de-un poet.

Tristețea mea era fierbinte,
Vibra ca ramul de sublim,
Vorbeai cu magice cuvinte
Că-n veșnicie-o să iubim.

Plecat-ai peste-ocean ca-ntr-o salvare
Ușernică și-amăgitoare-n vis –
În babilonia multă, strigătoare,
Ca perla-n scoică, mută te-ai închis...

Plutire

Cu tine-aș vrea să zbor, numai cu tine,
Să te-nveșmânt în șoapte de iubire,
Să te uimească visele divine
Și rugul care-mi scapără-n privire.

Să-mi fii tu lăcrimioara pe zăpadă,
Surâsul tău aripi să-mi zămislească
Și-o primăvară va veni să-ți vadă
Aprinșii ochi meniți ca să iubească.

Primește-mă-n tristețea ce mi-i soră,
Sunt visătorul fără de pereche
Când inima-i atâta de sonoră,
Când sufletu-mi de-a pururi ți-i de veghe...

Răstignire

Trufia se dorește-n capul mesei,
Prostia, vai! nicicând nu întârzie,
Minciuna ca paianjenul ne țese,
Trădarea ne domină, ne sfâșie...

Surâsul tău de îngerăș mi-apare –
Ademeneste ca o mască dulce...
Pilat din Pont n-avu vreo remușcare
Când pe Hristos îl răstigni pe cruce...

Să nu mă-ntrebi

Să nu mă-ntrebi de-un dor lăsat acasă,
Nici de durerea casei părintești...
Povestea cu un mire și-o mireasă –
O, cum ai vrea aieva s-o trăiești!

Să nu mă-ntrebi de anii mei de viață —
I-am vânturat, i-am ars, i-am risipit...
Doar tu să-mi stingi regretele ce-nvață
A nu fi repetate-n nesfârșit.

Să nu mă-ntrebi cum m-a trădat destinul
Când am mințit, când am păcătuțit –
Am fost bărbatul, gâdele, hainul,
Dar eu din umbră – veșnic te-am iubit.

Să nu mă-ntrebi, căci am doar o lumină
Pentru-acei ani pe care i-am trăit;
Prințese cu copii aveau să vină
Ca să confirme totul ce-am iubit...

Registru

S-a încheiat, brusc, cercul
Mai multor, inestimabilelor valori
Și zeii s-au retras spre împăcare
Cu funcții mari, nemuritori în mituri...
Noi am rămas aici, întârziați,
Mergând în urma carului, orbește...
Registrul celor oameni de ispravă
S-a încheiat –
Registrul care-a fost,
Cel care-a fi mâine
Și nu-i rămasă nici o albă filă
Pe care să-mi scriu numele...
Tu, Herodot, pe unde-i fi acum
Ca să ne știi –
Păsări rătăcite-n zbor...

Chipul tău

Chipul tău e-un dor de primăvară,
Privirea ta-i de rouă-n dimineață
Și zâmbetul – petala cea dintâi...
Legendele cu tine le știu rostul,
Și doar cu tine-acum renasc
Și doar cu tine sensul lor pricep
Ca pe-un îndemn zeiesc, fără de moarte:
Să fiu ferice pentru faptul doar
Că mi te am,
Că mi te am pe-o clipă...

Sub cerga toamnei

Pentru nașa Eugenia Țapoc

O frunză tremură pe ram,
Când vântu-o cearcă haiducește
Ca și în an, ca și mai an –
Frunza pe ram de aurește!

Toamna-i acum la sfârșit,
Noiembrie n-o mai reține:
Un fulg venit din infinit
E porumbel cu-aripi divine.

Și cad, tot cad ai vieții stropi,
Monotonia lor mă doare,
Și-i frunza tremurândă-n ploi
Ca tristul semn de întrebare...

Cuvinte multe-avem de spus
Sub cerga bolții întomnată...
Și viața nu ni-i îndeajuns
În astă toamnă repetată...

Ochii tăi – ca pe-un iconostas...

Lumea ta reală-acum o las...
Vraja ta-i un mit ce nu mai moare,
Ochii tăi ca pe-un iconostas –
Două-aprinse semne-s de-ntrebare.

Iarnă-nstrăinată mi-ai adus,
Mi-ai orbit speranțele și visul,
Văduvite-s stelele de sus
De lumina lor cu necuprinsul.

Anii mei s-or trece-n amintiri –
Cel de Sus a fost milos cu mine!
Ochii tăi cu magice priviri –
M-or veghea când ceasul ultim vine?

Ei, aprinși – pe cine-or mai vrăji
Înflorind de flacăra petale?
Mândru-oi fi și fericit voi fi
C-am fost robul patimilor tale.

Ei, lumini dogenitoare-n nopți,
Ochii tăi – o taină ruptă-n două –
M-or veghea de după-ncinse porți
Unde-oi suferi o viață nouă?

Noiembrie

O noapte de noiembrie.
Viscolește tristețea
Timpului cel schimbător
Din calendarele anului.
O noapte de noiembrie
Cu miracole de neguri și de spernațe,
Cu ploii ciobănești
Care tăinuiesc nemilos
Toate stelele cerului
De astă vară.

Se macină timpul, se duce

Pentru nașul meu Vasile Țapoc

De curând vom pleca în neștire.
Veți rămâne doar voi să creați –
Pentru toate ce-au fost amintire
Deveni--veți un cerc de jurati.

Vă va fi, deci, prezentul ferice,
Sfârâma-veți ce noi am creat,
Voi, negându-va toate aice,
Chiar negându-ne c-am existat.

Și se macină, timpul se duce,
El ne lasă bătrâni și ni-i trist;
Știm, Golgota așteaptă cu-o cruce
Răstigni-veți pe-un mai tânărul Crist.

Praful vostru va-mplea răstignirea,
Veți uita de acei care-am fost
Voi, acei ce-ați dorit nesfârșirea
Prețul scump veți plăti fără' de rost!

În neștire pleca-vom, se știe,
Veșnicie nu e pe pământ,
Fericită deci viața vă fie,
Feriți noi vom fi în mormânt.

După noi

După noi -- ceva – tot mai rămâne:
Zile de azi rămân, cele de mâine.

Rămân pe ram petale înflorite,
Rămân câmpii nemărginite;

Și nopți albastre, înstelate
De-ndrăgostiți multașteptate;

Și chiui – vor conocarii
La nunți de rând cu lăutarii –

Se vor juca la zori colacii,
Pomană vor primi săracii...

Știm – tot ce după noi rămâne
E-un strop de vin, e-un colț de pâine;

Rămâne-un fir de amăjire
C-am viețuit în omenie;

Rămâne-o rază fericită
Pentr-un iubit, pentr-o iubită;

Vin mugurii, se-ncarcă visul
Și-a da în floare necuprinsul!

Nuntă în Italia

Pentru nepoțelele Maria și Raisea

Cu mult noroc și bună pace,
Cinstiți meseni ce stați la masă
O nuntă mare-aici se face
Ca la Moldova noastră-acasă!

Ce purpurii sunt trandafirii
Ce-mbujorată-i soacra mică --
Mireasa-i steaua fercită --
Pe brațe mirele-o ridică!

Frumos miroase trandafirii
La Padova ca la Moldova --
Sunt roșii, roșii trandafirii
Și-i dulce, basarabă, slova.

În noaptea asta de lumină
Cu mult noroc de lungă viață
Se-așteaptă îngerii să vină
C-un cântec sfânt spre dimineață!

Slăviți nuntași! Ferice-i neamul!
Cu sânge nobil de roman!
Vă îndemnăm să-mpleți paharul,
Pentru poporul *moldovean*!

Mereu vă fie masa plină
Și copilași în jurul ei

Ca florile în mai să vină,
Să nu rămâie singurei!

E seara sfântă-a fercirii,
E nuntă ca la moldoveni!
Și-s roșii, roșii trandafirii
Acasă, la italieni!

Trăiască Făt-Frumosul – mire
Și Cosânzeana ce-i mireasă
Cei mai frumoși din omenire
La nunta cea mai norocoasă!

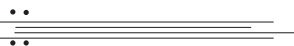
Să-i ajutăm de-o fi-n durere,
Să ni-i cinstim la bucurie!
Credință Cel de Sus le cere
Ca să trăiască-n Veșnicie!

Meseni cinstiți -- numai de bine
Să ne-auzim în țara-soră:
Italia la ea ne ține –
S-o invităm cu noi la horă!

De neamuri noi ne știm acasă
Și-aicea neamul nu ne moare!
Cinstiți meseni, nuntă frumoasă –
Să tot trăiți și -- la mai mare!

Rămas-am doar un spectator...

Eram cândva eroul zilei
Și admirat de toți eram,
De sftnici și de granguri veseli,
De notorietăți de stradă:
Eu capital serios politic
Le rotungeam spre viitor!
Vai! din acel de altădată
Rămas-am doar un spectator
Privind la soarele ce-apune
Știind că vine, neagră, noaptea...

Fără de rod

Frumoasă ești ca o poveste,
Ești adorată, admirată...
Și eu eram convins că-i bine,
C-o viață ne-a lega-mpreună;
Două petale pe același ram
De la o singură și albă floare...
Dar vântul cel pribeag le-a risipit –
Fără de-un rod rămas-a pomul vieții...

Dor de Ineasca

Mi-i dor ca niciodată de Ineasca,
De drumurile satului mi-i dor --
Acolo mi-am trăit copilăria...
Azi doi învățători de mai respiră
Și-un sfert de oameni dacă-i mai cunosc,
Dar pentru toți pe care-i întâlnesc
Am trista, doar șoptita mea binețe...

Mereu mai trist...

Mereu mai trist decât alții
Pășesc pe al vieții făgaș...
Mereu mai bogat decât alții
Cu multe femei și copii devotați!

Mereu mai lovit decât alții --
Știm – cine nimica nu face
Acela nicicând nu greșește!
Mereu plecăm fără-a ne-ntoarce
Spre-un mâine, spre veșnicul Mâine!

Nepoțicăi Cornelia-Adelina

Din viitor mă privește...trecutul
Fără de jale și fără de culori,
Distrug invidia se stinge-nceputul
Bunelu-ți rămâne ocrotitor...

Știu, luminos ți-a fi prezentul
Vei fi ferice-n viitor
Și nu va dispărea momentul
Când nu-mi va fi de tine dor.

Să te-ncălzească ea, Speranța
Căci eu alături îți voi fi
Cât mi-a mai fi pe lume viața –
Bunicul tău – te va iubi!

Fetița Tatei...

La geam, spre zori se stinge lumânarea—
De toate am vorbit azi noapte, fiica mea;
Știu, datoria mea de tată
Eu pentru tine rar mi-am onorat-o...

Ani mulți ne-au ținut în despărțire,
Cu mama împreună doar ai fost...
Copila cea de ieri – e fată mare,
Visând la prințul din străvechi povești!

O, nu fii marfă, de-i pleca în lume,
Fetița tatei, pentru Dumnezeu! –
Sufletu-mi fi-va gara cea pustie
În care nu se-oprește nici un tren...

E dură viața, legile sunt crunte –
Un pas greșit nicicând nu-l mai îndrepți
Și te înghite hăul disperării,
Și de la nimeni milă nu-i avea.

Vai, a fi om – e greu în astă lume
Și-i greu să fii cu sufletul curat,
El ți-e pândit de-oricine, nu se-alege –
Fie oricare, pe-orice continent...

Cosâncă albă-arabul de-ți aduce,
De te așteaptă luxul la Stambul
Ori Moscova care oricând te cheamă –
Au nu mai dulce este vatra ta?

Păcatul peste tot ademenește –
El are ochii hulpavi, ochi șireți...
Fetița tatei, unde-i lumânarea
Care spre albi zori ne-a luminat?

Te chem mereu

Pentru fiica Nicoletta

Te chem mereu în viața mea
Când totul pare ca o ceață
Și te îndemn: din lumea ta
Îndeamnă-te spre-a mea viață!

Tu, înger păzitor de ieri,
Tu, prada visulu-mi stelar,
Din amintiri, din primăveri –
Fii tu nectarul dulce-amar...

Mi-i dor de chipu-ți rătăcit--
Silaba mi se-oprește-n dor,
Timpul mi-e tot mai obosit
Cum, peste mări, cocoru-n zbor...

Te chem cu frunzele-n delir,
Cu stropi de lacrimi și surâs:
Revino, înger păzitor,
Pe-aripa dorului de vis!

Adio, copilărie !

Din codrul gândurilor mele
Se șterg încet cărările
Și anii din copilărie
Mi-i fură depărtările.

Sunt pasăre în lumea mare
Robit sunt azi străinilor,
Și doar un dor mă tot doboară
Pe drumul măcăcinilor.

Și zboară stol cu-aripi din mine:
Cu toată floarea anilor --
Trec drumuri noi cu noi destine
În dauna dușmanilor!...

Mai cred...

Mai cred că visul cel de ieri --
Un vis în frig, pustiu și trist--
C-un suflet pus la încercări
Părea-ntr-un chin, de când exist!

Azi -- e trecut, cu norii grei,
Azi îmi durez castel luxos
Căci viața nu-i numai din ieri
Și-n primăveri mă știu fălos!

Veni-vor clipele de dor,
Va înflori speranța mea,
Va dăinui prezentul meu
Cum dăinuie pe cer o stea.

Iar ziua cea de ieri ce-a fost
Cu frigul sufletului trist --
Nu, nu-și mai afle-n mine rost --
Cât mai trăiesc, cât mai exist!

Și timpul dragostei nu vine...

Da, uneori e vânt și ploaie
Și-o toamnă prinde-a mă-ntrista,
Nici cer cu stele... Luna nouă
Să mă aline nu mai vrea...

Un rece astru mă-nfioară,
Și timpu-i aprig, nemilos
Când așteptarea mă doboară
Când nu văd chipul tău duios...

Și timpul dragostei nu vine --
Deci ploaia-i ploaie ziua toată
Cu seara toamnelor divine...
Apoi să steie dintr-odată!

Ca să trăiesc ani lungi. Și Dorul
Să-mi fie ca o Dimineață --
Să sorb cu sete Viitorul --
Cumplita dragoste de Viață!

Roua stelelor...

Sub un nor cu plâns de ape
Frunza plopului suspină...
De-ncercarea grelei patimi
Numai noaptea poartă vină.

Luna s-a ascuns timidă,
E smerită-n ochi pierduți,
Frunza cu amurgul vine
Roua stelelor s-ascuți!

A fost un vis...

A fost un vis spre necuprins:
Trecând prin viață optimist
De tinerețe m-am desprins,
Dar tot copil-bătrân exist.

A fost viața mea un vis
Precum un trandafir deschis –
Bătrân, ori tânăr, ori copil –
Trăit-am anii mei febril!

Ce rost are – al meu trecut –
A fost ușor, sau greu în drum?
Cu dragostea m-am petrecut,
C-un dor ce cheamă și acum!

Copiii mei îmi vor păstra
Cest dor de viață, nesfârșit?
Eu pe-acest dor li-l voi lăsa
Să-l poarte-n ani neprihănit!

Telefonul

Acest accesoriu al existenței
noastre contemporane
ne-aduce mereu vești –
bune sau rele –
ne mai aduce și bucurie dar și nebulie,
noutăți de viață, de tristețe
sau de moarte...
Totul ce ne apropie de Eternitate,
de comedie, de dramă sau de tragedie –
acest accesoriu, ca un fluturaș, nu are vacanță –
e tot o așteptare, e tot o speranță –
nu moare nici pe soare, nici când e lună,
sau când e zloată
când e ninsoare sau când e noroi –
el, permanentul, vestitorul,
ține isonul –
El, Măria Sa, Telefonul!
Mereu e-n căutare de apropiere
sau de îndepărtare,
sau de întârziere,
mereu ne-ntrunește,
ne caută prin zilele noastre
uneori atât de banale.
Și-atunci când se mișcă planetele
sau le pipăie rachetele cosmice
Într-un cuvânt –
E-o nebulie totală cu acest telefon!
Să cinstim câte-o sută de stropi de hurmuz
pentru genialul lui inventator,

să-i turnăm în receptor rimele cele mai
năstrușnice și mai duioase
din toate poemele noastre –
O MERITĂ!

Și-atât de amară-i tristețea atunci
când ne paște Cucoana cu Coasa:
nu-l smulge din priză!
Și doar atunci ne convingem
că suntem morți,
Morți de-a binelea!
Și doar atunci pe gurile noastre
coboară, banal, surd de tot, fără de grai –
întunericul!

O, mai rămâi așa cum ești...

Rodicăi Vartic

Tu ești căderea mea din vis
Când vârstei mele-i cer pocloane
Și ochii tăi spre necuprins
Îmbată razele de soare

Mă-ndemni cu clipele în zbor
Să plec întruna de la tine...
Și tot dispari, neiertător,
În ploi și-n zilele senine.

O, mai rămâi, așa cum ești
Doar tu mă lași mereu învins!
În așteptări mă-ntinerești
Mereu în vis, vai, doar în vis.

Fulgi negri

Pe-un cer, cândva albastru,
Sunt semne de-ntrebare:
De ce, în viscolire,
Cade de tuci ninsoare?

Fulgi negri de zăpadă
Cern aprig peste lume,
Culori sumbre se-așează
Pe vale și pe culme.

Demult s-a stins firescul –
În beznă fulgii sânt,
Albastru-i de tăciune
Și galbene – un pământ!

Azi totul este altfel,
S-a stins copilăria
Și mai strein ni-i codrul,
Mai tristă ni-i câmpia!

A-mbătrânit grădina,
Ni-i casa-n părăsire
Și satul singuratic
Sărac e de iubire.

Pe drum se-așterene noaptea,
Cer negru delirează
Și un destin amarnic
Sub cer ne mai veghează...

La geamul meu

La geamul meu e trist și plouă,
Cad frunze ude-ngălbenite...
Din altă lume îmi apari, mai nouă,
Ca să te-admir? Mi-i pe sfârșite

Cel dulce vis de-a-mi fi-alături,
Tu cea plecată hăt, departe,
Unde-i e tot lumina dulce
Îți scaldă zilele bogate,

Unde e bine, și regrete
Nu sunt deloc – să te-amărase
Căci vine blând, de printre stele,
Doar Dumnezeu să te păzească...

Unde-i fi-acum? În suflet toamna
Cu mii de picuri reci îmi bate...
Ca să te-aștept? M-auzi de-acolo?
Căci eu s-aici și tu – departe...

Ochelarii

Aceștea au lentile-albastre,cenușii și albe,
uneori chiar și negre,
adică de toate culorile vieții!
Existența noastră – de la lingură
și până la disocierile din Parlament –
ne-o examinăm cu acești ochelari –
o existență mai veselă, mai tristă, mai melancolică;
mai apoi tot cu ochelarii
admirăm zorile, florile, fructele,
fie coapte, fie chiar verzi,
prin vis privim curioși la oameni,
la creșterea plantelor, la zbuluciumul animalelor,
rotungimea legumelor –
totul, de sub lentilele ochelarilor!
Vai, uneori sub lentilele-acestea
cenușii, albe sau negre
mai izvorăsc lacrimi – de durere, de tristețe
și tot mai rar – de bucurie;
admirăm copiii, petrecem morții
în lumea celor drepți...
Deci, să fim serioși –
Fără ochelari lumea ar fi mai nesigură,
chiar invizibilă!

Trei lumânări în ceață

Amicului Dumitru Fusu

Trei lumânări în ceață,
Trei scaune și-o masă...
Vai, nukul din ogradă
Amare nuci ne lasă.

Un vânt hoinar și rece
Subție-o amintire:
Cânt dulce-aveau părinții
Pentru copii – iubire.

Și-i tristă luna-n ceruri
Sub stele-amăgitoare
Și-abia răzbate, oarbă,
O rază de salvare.

...Nu arde focu-n vatră
Cuptorul este rece
Și-i spart un geam la casă
Prin care vântul trece.

Nu-i mama, nu-i nici tata
Și rudele-s plecate –
La hram, la sărbătoare,
Pelinul pragul bate.

Trei scaune și-o masă
Într-un picior lăsată...

Stau rătăcite-n casă...
Nu-i cum a fost odată!

Trei lumânări în ceață
Ne-așteaptă triste-n zare
La casa părintească
În frig și în uitare...

...Se vor întoarce fiii
Din depărtarea neagră
Ca să repare-n lacrimi
Căsuța lor cea dragă ?

Disperare

Sunt măcinat cu anii
Și-s hărțuit de soartă –
Prietenii, dușmanii
De toate azi mă ceartă...

Când fac cu drag un bine,
Cum inima-mi dictează
El, Moldoveanul, neamul
E cel ce mă trădează...

Vecinul de alături
Cu viața mai frumoasă,
Îi dă cu piatra-n geamuri
Și foc îi dă la casă!

Căci venetici cu droaia,
Veniți din străinie,
Mi l-au deprins că răul,
De-l faci, e-o datorie!

Și-i disperare-n toate
Și neamul mi-i de-osândă
Și cu pedepse grele
Domnul îi stă la pândă.

Iertare, îndurare,
Să ne căim în rugă,
Blestemul lui cel mare
Nici când să nu ne-ajungă!

De-atât, bătrân cu anii,
Sunt hărțuit de soartă –
Amicii ori dușmanii –
De toate azi mă ceartă!

Ramul

În freamătul lui se-adună lumină și întuneric,
Se luptă cu noaptea, cu ziua, cu vântul și negura,
zămislește muguri, floare, frunze,
mai apoi respiră tristețea albă a iernii;
primăvara desface petale pentru cei îndrăgostiți,
coboară umbră peste obosiții zilelor;
în freamătul lui cântător
îmbrățișează și mângâie
privirile celor triști și ale celor optimiști,
ramul e frate cu nemărginirea și cu sublimul
celor mai sclipitoare raze
coborâte din tainele stelelor,
ramul e fratele nopții și-al soarelui,
frate cu diadema Căii Lactee...
Au – nu e prietenul nostru de-a pururea?

Cântecul tristeții

Amicului Andrei Beșliu

Noi existăm sub cupa primaverii
Cu dealuri înverzite, sub stelele ce pier
Chiar când tăcerea ta secerătoare
Mă rupe din miracol – eu încă sper!

Noi existăm cu valuri de tristețe,
Sub norii grei ce-apun spre infinit
Cu soarele și luna ce vin să ne răsfete
Căci toate începute se-nclină spre sfârșit.

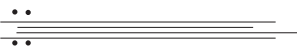
Tristețea noastră este fila vieții
Pe care zilnic grabnic ne-o citim –
Fără de ea nu-i vis de tinerețe,
Fără de ea nici fericire n-ar mai fi!

Azi ești voios și tânăr, plin de vise,
A doua zi ești trist, îngândurat, neîmplinit –
O luptă o fi viața, grecule Ulysse,
O luptă care nu mai are un sfârșit!

Deci partea vieții noastre e tristețea
De care nici pe-o clipă nu ne despărțim...
Hei, cântul cel senin al dimineții
Tristeții, să îl oferim!

O lacrimă

O lacrima de dor coboară
În flacara iubirii,
pentru Tine!
Iar eu mă zbat ca
O piază rea
În ciuda zilelor de mâine
Care vin tot mai mândre,
Și de lumină, și de tristețe –
Atât de înalte și pline...

Nebune amintiri

Ce amintiri nebune
Din vânt, din vigelie?
S-au dus în depărtare,
S-au dus să nu mai vie!

Închise-mi sunt cărările,
Cu-aripa depărtărilor...
E moartă-a mea iubire,
O frunză sunt a mărilor...

Cărările-s uitate
Mi-i viața măcinată --
E moartă-o jumătate
Chiar din speranța toată!

Și negru îmi e visul
Plutind spre infinit
Căci Dumnezeu e-abisul
Și mitul multdorit...

Cărările-s deșarte
Și codrul fără strune,
Zădarnic seva-și zbate
Cele -- amintiri nebune...

Pandurii tristeții

*Tatianeii Cărbuș,
mama lui Petrică și Elena*

Pe-un plai de rai, ca-ntr-o binețe
Ne naștem și murim apoi...
Se nasc panduri și din tristețe
Și printre ei – suntem chiar noi!

O soartă-avem în omenire
De-a fi în veci robiți naturii...
Deși ni-i veselia-n fire –
Tristețea-și macină pandurii!

Purtăm în suflet nesfârșite
Și dragostea și-ncă blândețea...
Nevoile ni-s infinite –
Panduri-și flutură tristețea!

Ne cere viața îndrăzneală
Mai mult curaj spre bătrânețe,
Dar peste toate, ca-ntr-o boală,
Se-nchid pandurii în tristețe.

Apar și-apoi dispar proorocii
Și nu mai dau la noi binețe,
Rămân în urmă cuvioșii –
Panduri-n coifuri de tristețe.

Întru salvare-avem icoane
Cu chipuri lăcrimând povețe
Pentru acei robiți satanei
Sfidând pandurii de tristețe.

Ni-i viața în dureri și jele
Dar totdeauna-i dăm binețe
Căci trec prin ceasurile grele
Pandurii mei purtând tristețe!

Interziceri

În dauna destinului se interzice,
Fiind bătrân, să iubesc o fată mai tânără,
E amoral, condamabil!
Femeile vârstei mele se revoltă.
Se interzice de ați trăi frumos dragostea
La bătrânețe
Se interzice!
Chiar dacă obosește tinerețea în mine
N-am dreptul moral s-acostez
O domnișoară... de o seamă cu fică-mea,
Se interzice!
Pagiștea bătrâneței mele e secătuită?
Dragostea în inima mea e legată de tinerețe
Căci zice un îndemn, e pentru cei tineri.
Dacă ai îndrăznit să încalci morala...
Păzea!
Cu chipul șifonat, mi se zice, urăsc câmpia tinereței!?
Le spun tuturor: sufletul meu nu îmbătrânește
Nu se va șifona niciodată...
Bătrânețea permite colaborarea cu tinerețea!
Susțineri materiale, povățuiri înțelepte.
Declanșări sentimentale?
Păzea!
Nu pot, nu sunt în stare să evaderez din mine
Să port cătușele pe mâini, pe picioare
Mă pune bătrânețea la respect?
Se interzice?
Eu nu mă dau bătut în voia destinului
Destinul e dur,
Dar sper să rezist!

Clipa de pe urmă

Fratelui Ion

La încheierea zborului,
În umbrele cocorilor,
La finele destinului,
La terminarea chinului –
S-or scutura toți crinii...
Cumplit va sfârși totul,
Raza-n noroi cădea-va,
Eterna ei lumina
Pe veci o să apună
Și doar un freamăt jalnic
A prunilor din preajmă
Va alina tăcerea
Și umbra și durerea
Ce-or aminti poporului
De-o încheiere-a zborului...

Unde-ai plecat?

Fücei Veronica

Tu ești precum o stea plină de taine –
Doar te-am vazut, dar prea departe ești ,
Strălucitoare-n bolți îndepărtate
Cu farmece din vechile povești.

Mi te doream în magică lumină
Să pot să mi te știu cu-adevărat,
Halucinantă, dar mereu divină,
C-un rost al vieții-n veci neterminat.

Mă convingeai cu tristă siguranță:
„Destinul omului e doar o frunză-n vânt,
Până la moarte e un strop de viață
Pe merișorul ce-l numim Pământ!”

Unde-am putea fugi? Nici o speranță
Și nici o rază de lumină-n cer...
Sărutul pe-ale noastre buze-ngheață –
De-s mire, când – mireasă mi te cer.

Unde-ai plecat? Spre care-n veci vecie?
Te-ai stins ca un grăbit meteorit...
Pe ceru-mi devastat de poezie –
Precum un miel de Paște – te-ai topit...

Supuși suntem doar Celuia de Sus...

Pentru sora Ana

Destinul vieții noastre e un semafor:
La roșu – ne oprim,
la galben – zăbovim,
La verde – mergem înainte fericiți
Ca-n spațiul de timp să ne aflăm în zbor!
La roșu-i interzis ca să iubești o fată
Când anii tai către cincizeci s-au subțiat,
Ți-e interzis să-ți mai croiești o altă soartă –
Doar să-ți știi locul cel predestinat!
Un semafor este destinul vieții noastre
(Morală este cea care-l alimentează!)
Și dacă ne robim păcatelor lumești –
În calea noastră-apare-un semafor!
Destinul vieții ne e semaforul
Cu roșu, galben, sau cu verdele-n cale –
Cu Neamul, Patria, cu tot ce este Dor,
Căci astea toate-ntr-un cuvânt înseamnă Viață!
Vai! Din toate slăbiciunile eterne
Suntem în stare ca să ocolim
Doar roșul și doar galbenul...
Le ignorăm oriunde!
Dar verdele –spre cimitir! – au, cum să-l ocolești?
Asta e legea crudă a existenței noastre:
Datori să respectăm iubiri fierbinți și mari păcate!
Reglează semaforul pulsul ca pe-o oaste
Supusă fără de regrete,
Celui de Sus, pe nume Dumnezeu!

În prag de disperare

Fiului Radu

Sunt pasăre cu-aripile rănite,
Sunt văduvit de cer și asta doare –
Basarabene cimitire, de ploi potricălite,
Scad în pământ bolnave de uitare.

Neamu-i plecat – străinătatea-i dulce –
El joacă hore prin cetăți streine –
Mai mulți chiar capul ar dori să-și culce
În lut strein crezând c-o fi mai bine!

Le e totuna unde le va fi mormântul –
De i-a-nghiți Quebecul sau Madridul
Ori Moscova le-a-nșirui comândul
De-așa le-o fi destinul—hărăzitul.

Cu-aripi rănite n-oi atinge cerul –
Mă-ademeneste-acasă cimitirul,
În țara mea-i ostatec adevărul
Și după gratii plânge trandafirul...

Azi frumusețea florilor, mă doare
Și-mi sângerează aripile rănite
Mi-s anii care vin fără de culoare
Și-o disperare cugetu-mi ucide...

Melancolie

Priviți la faptele oamenilor
Care de milenii se omoară mereu
Bătându-și joc unul de altul –
Acum mă pricepi că-ți vorbesc despre tristețe:
De la epoca de piatră s-au ciomăgit cu bâtele
Și cei nomazi, lipsiți aproape de rațiune,
Azi noi bine civilizați și cu mentalități astronomice –
Vai! se bat cu bombe atomice!
Care e civilizația corectă, globule?
Ecranul cu aborigenii absurdului, având aceeași genialitate
Ne prezintă toate armamentele posibile –
Care-i epoca corectă, Doamne?
Atât de multe scăfârlii de genii cu toga pe frunte
Primesc Premii Nobel pentru distrugerii în masă
Apoi tot ei... cerșesc decernareaa Premiilor Nobel pentru Pace!
Ei vor Pace după ce s-au creat criminali prin genialitatea lor...
Care-i infinitul prostiei umane, civilizație umană?
Cine-și mai ia răspundere, Doamne,
Unde ești, în care ceruri –
Să vezi carul istoriei cum scârție viitorul distrugerii noastre:
Saharov, Openheimer, Enrico Fermi, Einștein – bravi bărbați...
Ați creat bombe, ați luptat admirabil pentru Pace!
Azi au apărut alte burice ale pământului și
ne învață cum ... se fac copii!
Ne dau corect de-nțeles: de n-ar fi ei, globul s-ar roti îndărăt.
Deși, ei conștiintizează că și ei sunt fosile, amebe –
viermi de veceu, înzestrați
Cu nervi și spațiul de existență umană!
De ce personalitățile devin celebre, în urma războaielor,
Pârjolului, după ce schilodesc omenirea,
Să li se ridice monumente,

să-i învețe copiii prin școli
Să le fredoneze imnuri ?
Cât de iscusiți suntem noi în arta de-a uita, oameni!
Dar, iată a mai izbucnit un focar de conflict uman!
Așteaptă-te istorie ca la orizont să apară noi genii
Maieștri în declanșarea războaielor de gherilă, de apărare,
de invazii, de cotropire, de eliberare națională cu tancurile...
Mocnește iarăși inima unui nou Cezar, Napoleon, Hitler, Stalin...
Cert e... omenirea fără foc și sabie nu poate supraviețui!
Cei care azi se veselesc în iureșul dansului, mâine neapărat
Se vor declanșa în iureșul artei de distrugere!
Ce tristețe, Doamne, în spațiul globului,
Unde sinceră e natura cu animalele ei.
Cu Dumnezeuul etern!

KATYN

Aripa morții coboară peste pădurea neagră
(încotoșmănată în hlamida sovietică,
sombă precum e toată istoria rușilor!)
Basarabia plânge neamul lui Chopin și Kopernic,
Basarabia plânge împreună cu tine, Polonie,
Dar istoria au viciat-o alții și continuă
Fără de onoarea lui Dostoevski și Lev Tolstoi,
Dreptate au doar crimele fiilor lor;
Doar armele care-s mai tari –
Unde poate exista compasiunea, domnilor
Intelectuali de marcă ai Rusiei, dacă voi
Vă complaceți în faptele străbunilor voștri
Care au umplut cu sânge neamurile limitrofe,
Inclusiv ale crimelor din pădurea Katyn!
Petru cel Mare-a tăiat cu testamentul
(adică v-a tăiat pe voi!) , nemaivorbind
De bunicul bolnav cu viermii atrofiați din Mauzoleu
Care de-un secol nu se poate deștepta
Ca s-ajungă la cimitir, creștinește...
Oare câte gropi le trebuie muscalilor pentru a acoperi
crimele?
Oare de câte minciuni clădite una peste alta
Are necesitate un popor slăvit de glorii ca al vostru
Pentru a ascunde adevărul crimelor făcute:
Polonezilor, românilor, balticilicor, cecenilor, georgienilor...
Care-au cunoscut pârjol, distrugeri, „pohod na Sibir”...
(o lista interminabila pe aripi rănite plutește pe cer)
Unde ești umanistule Pușkin, Gogol, Cehov, Evtușenko...
Să condamni faptele fiilor voștri?
Europa e oarbă!
Unde ești conștiință mondială?
Cât mai poți răbda
Urletul pustiitor al lupilor din pădurea rusească Katyn?

Onomastică

Fiiței Daniela

Cu ochi arzând cerșind iubirea,
Fierbinte pieptu-ți vălura,
Dar floare ruptă-i amintirea –
Ce-amară viață mă mai cerca!

Și clocotea pe rug dorința
Când o trădare zămisleai...
Femeie dublă-ți e ființa
Și suflet de schimbare ai...

Vai, ți-am iubit dulcea tristețe,
Jocul minciunii-ai preferat
Pe unde ești? Și-n lumea mare
M-ai și sfârșit în dor uitat...

Și-i zi de neagră amintire
Și-o onomastică-n tristeți
Căci jocul tău n-a fost iubire
Ci doar pelin ca să mă-mbeți!.

Te bucuri poate-n depărtare
Că m-ai respins, că m-ai uitat
Că viața ta e sărbătoare
Și-a mea e-un dor nealinat...

E ziua ta... Deci – fii ferice
Cu noi prieteni, noi iubiri...
Voi rămânea uitat aice
Sub rece sloi de amintiri...

Unde-i tristul, adevărul

Fiiței Nelly

La Chișinău e primăvară
Și-ncurajat de flori ni-i cerul...
Realitatea mă-nfioară
Când știu cum plânge Adevărul!

E trist și vesel primăvara
În simfonia albei flori
Dar Adevărul crud apare
Din azi, din anii trecători.

Și la Ineasca-i primăvară
Și-acolo-s florile de măr;
Realitatea mă doboară
De este vis sau Adevăr!

În stoluri am zburat de-acasă --
Străinătatea ni-i povară --
Și pare că-i pustie masa
Chiar dacă-n jur e primăvară.

Adio, dulce tinerețe !
Căci anii trec de ne-mpresoară
Cu multă, multă căruntețe...
La Chișinău e primăvară...

De ce te plâng, Realitate?
E primăvară-n jur, iar cerul --
La fel e o străinătate
Ce-ascunde tristul, Adevărul!

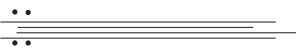
Se va stinge...

Fiiicei Valeria

Se va stinge steaua-mi, va apune
Ca și Dorul, ca iubirea mea dintâi
Precum zbuciumul cel trist de strune
Izvodește doar melancolii.

Și de-a lung de ani îmi cearcă urma
Disperarea cruntă care doare
Când speranța-n sânge mi se curmă
Când norocu-i scuturată floare.

Se va stinge steaua-mi, se va stinge
Cu tristețe, cu dezamăgire...
Într-o bună zi o va învinge
Țara mea cu numele IUBIRE...

Ceva despre prostituție națională

De când Moldova-n chin se zbate
Și târgu-i plin de maidanezi,
Mai multe fete deocheate
Se duc la turci și la francezi...

Duioase fete de la țară
Cu care-odată ne mândream,
Se duc buluc peste hotară
Făr' de rușine de-acest neam!

„De vină sunteți voi, bărbații!” –
Așa ne-acuză, ne răspund !
Și se tot duc, se duc la alții
Să vândă dorul și-a lor fund...

E rai acolo-n Europa,
Ori prin Americi, Arcanzas...
Își vinde cinstea Penelopa,
Părinți și frați își vinde azi!

Rodica, Lina, Mariana
Deprind cel grai englez pe viu,
Știu greaca și italiana
Și limba patului o știu!

Avut-am chiar și-o deputată
Silabele-i sunau mieroase –
Ca s-o alegem înc-o dată...
Ne promitea viață frumoasă!

Se-nfășura cu tricolorul,
Credea că-i e pe veci mandatul
Dar ne-a dat tifla, cu piciorul
Acum la Montreal i-i statul.

Trimite de-acolo bezele
Și viitorul ne ghicește:
Și bune să răbdăm, și rele,
Căci Dumnezeu ne ocrotește.

O altă ex-deputătică
Care-a urlat lângă altare
Handicapată, sărmănică
Acum plecata în Germanii...

... Ea, „slugă la popor” acasă –
Departe -- a ajuns chiar slugă,
De țară, mamă nu-i mai pasă
Când are gură și-are... pungă!

Le vom vedea întoar-se-acasă
Din dulcea-i, neagra-i străinie,
Le vom primi de trădătoare
De la Canada, din Nemție?

Căci măzilite-n zile grele
Visa-vor iarăși parlamentul
Păcatul mare-aici să-l spele
Și să-și declare sentimentul...

Știm, prostituția-i o speță
De mii de ani legiferată –
La mama dracului iubirea
De țară, mamă și de tată!

La noi durerea este-n floare,
Ne-ajunge pân' la os cuțitul,
Tristetea capăt nu mai are
De parcă ne-ar veghea sfârșitul...

Purtăm povara existenței
Și mai sperăm c-o fi dreptate,
Și mai dăm viselor binețe
Când negrul corb la ușă bate!

Dar voi, acele-n zări plecate
Cerșind pe stradă viitorul
De țară-n veci veți fi uitate,
Chiar azi vă blestemă poporul.

L-avem pe Dumnezeu acasă,
Lumina plaiului răsare
Numai speranța pare arsă
Și visul undeva – dispare...

Tristeți la casa părintească

Luminiței Paladi

Desfrunziți, copacii plâng peste grădină –
Locul părintesc e o ruină:
Crudă constatare – nimănu-i nu-i pasă,
Că-n Inești mai este părăsită-o casă.

Mi-s plecați părinții, duși în veșnicie,
Munca lor de-o viață s-a-ngropat de vie
Și pământul, dragul ce le-a fost, azi plânge,
Glia lor cea sfântă e la mine-n sânge!

Tristă-i prispa mamei unde grămăjoară
Ne strângeam cu dorul pentru prima oară
S-ascultăm romanța lăcrimând duioasă –
Azi i-aud tristețea c-am plecat de-acasă.

Parc-un veac trecut-a ori o veșnicie?
Banul, ca hapsânul, la păcat ne-mbie,
Sunt uitate toate, moartă-i amintirea,
Florile-s strivite, palidă-i iubirea...

Doar paragini țipă-n jur făr' de rușine...
Neamul mi-i la Roma, la Madrid – i-i bine!
Un vânt beat pe-aicea șuieră-a zăbavă –
Am plecat de-acasă – inima-i bolnavă...

Ne-am pierdut prin vreme, ne-am scăzut cu toții –
Mâna dăm cu proștii, mâna dăm cu hoții –
Unde-s cele grele și torențiale
Ploi – să ne mai spele de atâta jale?

Sărutul otrăvit, de dor...

Tu, de-ai fi scris istoria iubirii –
O pană-ai fi-avut muiată-n sânge...
Tu mi-ai lăsat în ceasul împlinirii
Doar sufletul ce nu mai poate plânge.

Indiferentă, ești parcă orbită...
Nimic, nimic acum n-ai câștigat:
Maternitatea noastră-i părăsită –
La ea un șir de ani eu am sperat !

Și gestul tău n-a fost decât trădare,
Chiar dacă azi în sine te complaci,
Te bucuri, speculând o-ndepărtare,
Mințind mereu chiar visul celor dragi.

Dar viața se mai schimbă, ca vulcanii:
Când vor erupe, se vor prăbuși
Speranțele ce se clădesc cu anii –
Cum să te-ajut atunci când nu voi fi?

Urâtă-ți e trădarea...-n suferință
Dezamăgirea azi mi-o risipesc...
Rămân mereu c-o singură dorință:
Nicicând să te mai știu, să te-ntâlnesc !

... Tot am păstrat, ca cel de prima oară,
Sărutu-acela, otrăvit, de dor
Căci mi-au rămas amintiri să doară,
Tu, ignorându-mi ani în viitor...

Porcul din pădurea de la răsărit

A încurcat hotarele –
Și-a subjugat popoarele
Și tot ce-a fost frumos-a devenit cumplit:
Și suferă ogoarele,
Copiii și fecioarele
C-așa vrea rămătorul din pădurea de la răsărit!

E apriga-a lui ură,
Pe toți din jur îi fură
Și îți ordonă să-l iubești la nesfârșit:
El știe numai una –
Să-i fii docil întruna
Căci el e rămătorul din pădurea de la răsărit!

Pe nări respiră gaze,
Prin vine-mult petrol...
De nu-i dai ascultare el în dospit nămol
Îți pârlă casa
Îți spurcă toată masa –
C-așa e rămătorul din pădurea de la răsărit!

E roșie gogeană
Și-i încruntată geana!
Alături de dânsul – de libertăți te-ai izbăvit,
E-ntunecoasă zarea
Și-a-ncremenit suflarea
Când grohăie rămătorul din pădurea de la răsărit!

E Nistru-n lacrimi grele
Și Prutul plin de jele
Și toată Basarabia-i un tragic schit...
Cum să scăpăm vreodata
De ghiara blestemată,
A rămătorului din pădurea de la răsărit?

Sub jug, într-un *jujeu* ni-i viața
Și palidă ni-i fața
Când el ne spune frate, „davai!” la nesfârșit
Când va pleca departe
Suflarea cea de moarte
A rămătorului din pădurea de la răsărit?

Gornist și crainic mândru

Fiului Victor

Nu poți scăpa de moarte – ea-i nimbul bătrâneții –
Materia-n mișcare, uite-o, – a luat sfârșit,
Realitatea-i crudă , deci, spui, „Adio!” vieții
Și te visezi acolo, – n neștire, fericit.

Ne-am prefăcut în viață, gemând în lașitate,
Fățarnicia-n toate ne-a fost amic fidel,
Cu-atâtea interese și vinovate fapte,
Cercam să fim și tandri și sinceri într-un fel...

Dar toate au un capăt și o sfârșire tristă:
Din leagănul cel dulce și pân' la anii grei
E-o umbră bătrânețea, ea, tragică, există,
De-ai moștenit palate sau ușa la bordei.

Buluc vin generații din față și din spate,
Bezmetic du-te-vino în marș, la nesfârșit,
Religii născocite, ideologii ratate
Le-acoperă-n veac mintea de cerberi ori faliți.

Deci, vine, drept minune, această moarte-a vieții –
Vai! Grandomani, fățarnici, călăi – s-a zis cu voi!
Îngeri vesti-vor roua cea pură-a dimineții,
Cu ea fugar spăla-vom păcatele din noi!

Și dispărea-va ura, și vor muri războaie,
Și țipetele goale și cancerul mintal,
Se va toci cuțitul care-i momit să taie
Din lugerii iubirii ce-au înflorit astral.

Ea, moartea mea, veni-va , și ea mi-o fi sublimul
Grav strigăt de pe urmă – dar nalt, biruitor,
Că vieții mele-aicea , de tânăr i-am fost primul
Gornist și crainic mândru vestind un viitor!

Crinii negri

evreiești

1. *Negara-n lacrimi crește...*

*Recviem întru neuitarea tragediei poporului evreu
din anii celui de-al doilea război canibal*

S-au nivelat colinele,
Negara-n lacrimi crește
Și azi răzbat suspinele
În bocet, evreiește!

E neagră văgăuna,
E iarnă-n toi de vară...
Mânați au fost cu turma
Nevinovați – să moară!

Bătrâni, copii și mame
Sub gloanțele fasciste...
Au fost scrânteli infame:
Evrei să nu existe!

Cu țipătul din urmă,
Cu doru-n piept – sublimul,
Ei în potop de lacrimi,
Chemau Ierusalimul !

Dar neagră-i mântuirea...
Cenuși în vânt orbit;
De plânge Omenirea
Poporul lui David...

Război... Și-o tragedie
Renaște-n noi mereu –
Însângerat – învie
Poporul drag EVREU!

2. Din buni-străbuni

Umăr la umăr cu moldovenii
Au existat evreii, au muncit în satele
Basarabiei,
Vorbindu-și limba Idiș, cunoscând bine
Româna noastră,
Îngrijindu-și sufletul în sinagogă,
Instruindu-și pruncii în datinile și în limba lor
Maternă...
Să numim localitățile lor
ca pe niște izvoare ale existenței:
Briceva și Vertiujeni,
Căprești și Soroca, Călărași și Cernăuți,
Telenești, Orhei, Ismail și Tighina,
Vadul-Rașcov, Chișinău...

Prietenia era inelul care-i lega,
Buna cuviință le însoțea faptele,
Cel de Sus le limpezea gândurile
Și-același cer le lumina nesfârșitele
Speranțe și vise,
Prutul și Nistrul le oglindeau
Durerile și bucuriile
Și-a fost iubire, dar a fost și durere,
Durerea cea mare care a făcut pământul să sângereze...

3. Numai iubirea...

Maisea si Moişe -- de-o seamă,
Erau vecini pe-aceeaşi stradă,
Ei frecventau aceeaşi şcoală
Sfîţînd iudaica baladă.

A fost iubire timpurie
Cu ghiociei şi lăcrimioare,
Era un strop de bucurie --
Pentru părinţi de sărbătoare.

Ei şi-o doreau să nu sfârşescă,
Să dea în floare luminoasă,
S-ajungă medici, să iubească,
Să-şi facă viaţa mai frumoasă....

Maisea, zveltă domnişoară,
Citea pe-Aleihem şi Talmudul
Citea Caballa-ncântătoare,
Ştia prezentul şi trecutul...

Cei buni prieteni Moise, Sara
Veneau când stelele se-adună,
Dorin şi Anca, Mărioara
Jucau toţi şaieru, – împreună.

... Dulcea serată-a absolvirii
Cu noaptea cea mai visătoare
Veni cu-aripile iubirii
Ca o sublimă sărbătoare.

Ajuns-au să-ntâlnească zorii
Cu cântec de privighetoare
Sub cerul scumpei Basarabii –
Pentru evrei – ocrotitoare!

Sub cei fiori de dimineață
Moșe-i vorbi Maisei dulce
Că-n doi ei vor concepe-o viață,
Spre-altar la toamnă c-o va duce!

Veni și cel sărut fierbinte
Care-i uni cu-nflăcărare
Cu-aceleași tandre simțăminte
Spre ani și zile viitoare.

Dar zorii nu se risipără,
Privighetori tăcură toate:
Pe cerul fraged se iviră
Aripi cu negre cruci de moarte!

Și cizme-n praful verii, grele,
Strivit-au vatra strămoșească...
Fasciști veneau sub negre stele
Ca pe evrei să-i nimicească!

4. *Masacrarea*

Mânați în cârduri anonime
Ca vitele spre abatoare --
Evrei în tragică mulțime
Cu steaua fără de scăpare

Soarele-n cer se-ntunecase,
Ce crunt mușca glonteale urii!
Râpele morții se căscase --
Zidul Durerii se-nălțase
Spre vârful-n groază al pădurii...

Și-unul de-al nostru, trădătorul,
Trăgea-n evrei fără de milă...
Moișe, Maisea -- tot poporul
Cădea ca florile-n mocirlă!

În preajmă -- arbori în cutremur,
Înspăimântați și ei de frică --
O nebunie fără seamăn
Cosea evreii, inamică!

Ce cruntă-n groază decimare
Când îți vezi moartea cum îți taie
Copii și frați, fără de cruțare,
Cum mușcă-a gloanțelor văpaie...

Hei, moarte, cine te-nțelege?
Pe-oricine-ar fi -- îi cauți groapa
La mii de evrei, fără-a alege,
Tu le-ai închis pe veci pleoapa!

Și-atunci pe cer se stinge luna
Și-i vânăț cerul hăt, departe,
Doar ea, scrâșnea din dinți, nebuna,
Evreii împingând la moarte!

Și plânge cerul ud de stele,
E-n lacrimi Steaua lui David...
Moarte-s și bestiile-acele
Și-i mort acel război cumplit...

Nici Nostradamus, iscusitul,
De mari schimbări prevestitor
Nu bănuie-a cataclismul
Negru-al evreului popor!

Ucisă-i limba Idiș, vatra,
Și Moise și Maisea-s morți,
Strivite-s două flori sub piatra
Unui prăpăd de negre nopți!

Memoria e doar durere,
Geme pământul de tristeți
Dar sunt pe-un drum al *Învierii*
Evreii noii dimineți!

5. Tu, Doamne, roagă-te fierbinte...

Și iată, iar vara doinește
Peste colinele iubirii
Și iarăși murmură negara
Trist, peste rănile-amintirii...

Tu, Doamne, roagă-te fierbinte,
Cât viu pământu-i, cerul, marea
Ca pe evrei, de-azi înainte,
Să nu-i mai cerce masacrarea!

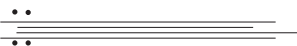
Negară nouă unduiește
Povestea tragică-a iubirii –
Moșe, Maisea... Astăzi crește
Iudeea sfântă-a nemuririi

Străbunul Idiș, dulce graiul
Ca Phoenix din cenuși renaște
Își primenește tânăr straiul
Și-o lume-ntreagă-l recunoaște!

Și-or trece mulți ani de durere
Și-ncă de lungă neuitare...
Popor evreu – spre re-nviere
Te vreau, ca pentru-o sărbătoare!

Crini negri -- Astăzi i-oi depune
La cel cavou ce-i al durerii
Sfântul popor să ne adune
Spre-a nu ști-amaru-nstrăinării...

Să-mi trăiești popor căci sfânt ți-e locul
Pe care-l ai în Omenire,
Să te păzească doar norocul
Cum te păzește-a mea iubire!

Mărturisire de dragoste pentru Ierusalim

Aici măslinii dau în floare
În zori de zi și-n miez de nopți –
Ierusalimu-i sărbătoare,
Cetate mândră pentru toți!

Ierusalimu-i floarea lumii
Sub Steaua lui David, fidel,
La Zidul Plângerii se-adună
Zeci de popoare-n Israel...

Aici e maica noastră sfântă,
Țara poporului evreu,
Aici Hristos din cer cuvântă,
Aici ușor e tot ce-i greu.

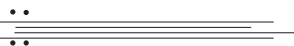
Oraș – Simbol al Omenirii,
Istoria tu ne-ai născut,
Aici – iertării și iubirii
Ai fost de-a pururi veșnic scut.

Aici gloria dă în floare,
Nume în veci nemuritor,
Ești Paradis la fiecare,
Ierusalim strălucitor!

Ierusalim visat de-orcine
Sfințit de cronici vechi și noi,
Toți, mântuiți, vom fi cu tine
Și-n judecata de Apoi...

Ne cheamă tu și ne vrăjește:
Cu Domnu-n gând – Venim, venim!
Prin ani rebeli ne ocrotește
Ierusalim, Ierusalim!

Noi îți venim cu bună pace
Toți cu Speranță și cu Dor
Și anii-n flori ni s-or preface,
Ierusalim nemuritor!

Israel – Țară a Făgăduinței

Deși-i acasă la el,
Îl bântuie veșnic năpasta:
Israel, Israel, Israel –
Ce e cu lumea aceasta?

Țară a Făgăduinței, țară de vis,
Când ți s-a dat faimoasa-mplinire,
Ai fost trădată la fel de un proscris,
Ca să-ți urmeze și răstignirea.

Fluvii de sânge pe sacrul pământ,
Ura n-are nici o măsură...
Cei ce vor să te bată în cuie oricând,
Vor cădea devorați de propria ură.

Pământule, sfântule, parte de Rai,
Cum aș veni să-ți apăr ființa
În numele fiilor pe care îi ai
Logodiți cu binele, tihna, credința!

Deși-i acasă, la el,
Îl bântuie veșnic năpasta:
Israel, Israel, Israel,
Totuși, ce-i cu lumea aceasta?!

Te strânge-n brațe, IDIȘ, o speranță...

Martirului poporului evreu, poetului Iosif Kerler

Pleacă generații, pleacă-n veșnicie –
Frunze-diamante-n nobilă plutire...
Limba dulce IDIȘ, tristă, se subție –
De ce-și află locul doar în cimitire?

I-i frumos sicriul, nu-i bătut în cuie,
N-o petrec evreii, ea-i acum tăcută,
Magice silabe parcă-n ceruri suie,
Parcă sub coroane vocea i-i pierdută...

Slove risipite dăltuite-n cripte –
Limba-ntâi în lume – doar din piatră sună,
Lumânări aicea-s santinele-nfipte –
Steaua-n șase colțuri s-o păzească-ntruna...

Perle și expresii mor fără a se naște,
Doar în epitafuri IDIȘUL rămâne:
Cine, părăsite, le va mai cunoaște,
Cine evreiescul grai rosti-va mâine?

Pleacă generații – către nemurire...
Cui rămâi tu, IDIȘ? De străbuni ești dată
Să ne fii lumină peste omenire,
Dar deliru-acuma te subție toată!

Dar te strânge-n brațe-o vrednică speranță:
E Șalom în pagini vii, nemuritoare,
Ihil, basarabeanu, îți mai toarnă viață –
Străluci-vei, IDIȘ, veșnică sub soare!

1) Șalom Aleihem – scriitor clasic

2) Ihil Șraibman – scriitor basarabeu clasic, de origine ebraică

Rană sângerândă

Omagiu profesorului de română Beniamin Kogan

Rană sângerândă — străvechiul
Pământ al Făgăduinței!
De ce popoarele care-ți
pășesc huma
adâncesc rana în ea?
De ce păsările tale
mereu zboară rănite pe cer?
De ce sinucigașii jubilează
Prin acte teroriste în care
mor semenii lor?
De ce moartea pentru ei
e o sărbătoare-n nebunie?
Ce înseamnă pentru ei
dragostea de oameni?
De ce Marea Moartă-i ademenește?
De ce atâtea semne de întrebare
la un început modern de secol?

Cimitire evreiești în Basarabia

Curcubeie supărate
După ploi torențiale
Peste pietre funerare
Își apleacă-a lor durere.

Au plecat pe val de soarte
Neamurile – strănepoții
Să le uite-n delăsare,
Pustiirilor, nesorții –

Dealuri plâng în Basarabia,
Vântul șuiera-a pustiu
Peste-un mal de râpă stearpă
Vremea macină-un sicriu...

S-a înfricoșat uitarea
Și de glorie și de jale... –
Curcubeie supărate
Plâng în ploi torențiale.

Evrei, voi frați plecați de-acasă...

Trăiam de-o viață împreună
În orașelul nostru drag,
Cântam la nunți pe-aceeași strună
Și toate ne erau pe plac.
Sosea mireasă primăvara
Și ne-mbăta cu-aroma ei
Când da în floare liliacul,
Când ne chema un ram de tei.
Dar trist ne-a fost s-avem destinul:
În gară-un tren ne-a-ndepărtat
Pământul Sfânt al Făgăduinții
Departe-n zare v-a chemat.
Evrei, voi frați ai mei de-acasă,
Mi-i dor de voi neîncetat!

Vor trece ani,
Nori grei vor trece,
De voi plecați
Mi-i dor mereu
Nu-i despărțire,
E doar iubire
Iubirea cântă-n pieptul meu!

Un ceas sunat-a despărțirea,
De voi – departe-i al meu plai
Și se topește amintirea
Și n-aud IDIȘ, mândrul grai.
Nu-i veselie de-altă dată,
Nu-i Chișinăul furnicar.
Căci urma voastră-i spulberată
Atât de-amar! Atât de-amar!

Azi vreau doar UNA – Bucuria
Stăpână-n case s-o aveți
Vă cânte-n inimi veșnicia
Acestei minunate VIEȚII!
Și, hăt, departe să răsunе
„Șalom! Șalom!” prin dimineți!

* * *

Plâneau și stelele în zori
Când tragedia nemiloasă
A poposit la noi acasă
Să sfarme glastrele cu flori.

Rafale de-automat pe-o coastă
De deal și-n hăul din ponoare
Au răstignit pe Ursa Mare
Cu sânge, Pasărea Măiastră!

Popor evreu, ce tristă soartă
Istoria-ți ticsea-n destin!
Durerea, suferința toată
Cum aș putea să ți-o alin?

Popor evreu, slăvit ți-i neamul,
De laudă-i și de blestem...
Când înverzește pomul, ramul,
Pe Moise-ntru chemare-l chem.

Ca mântuindu-te, să-ți știi
Lucirea, locul și menirea
Și din sălbătice stihii
S-ajungi la țarm cu nemurirea.

**Traduceri
din poezii evrei**

Anexă la prefața de-nceput

Această anexă la „prefață” putea lipsi, bineînțeles, cu desăvârșire, dar dat fiind noul capitol de carte (și nu unul obișnuit la noi, ci traduceri din poezii ebraici din republică, fapt inedit care nu s-a mai întreprins până acum) am decis să i-l explicăm cititorului. S-o spunem deschis: Boris Druță, avocatul, prozatorul, publicistul și aici în carte – cântărețul „tristilor panduri” – nici pe departe nu este un traducător, cu atât mai mult unul consacrat, aceste pagini fiind primele lui încercări de a interpreta la noi poezia barzilor de limbă idiș din republică. Majoritatea lor scriu și în rusese dar inima acestor poeți este mereu ca pasărea în zbor spre Pământul Făgăduinței...

Boris Druță tălmăcește, transpune textul permițându-și libertăți sincere pentru care nu poate fi învinuit. Italienii au fraza „traditore-tradutore” adică un joc de silabe paralele care vin să însemne „traducător-trădător”. Să fim serioși: orice traducător (care se respectă!) nu poate fi trădător. Un traducător unește mari tărâmură, oameni, religii, țări cu hotarele lor, unește literaturile lumii. Pușkin i-a numit pe traducători „cai de poștă”, adică aceștea făcând legătura dintr-o distanță cu alta... Traducerea de poezie este o traducere specifică, binecunoscut travaliu precum munca lui Sizif. Un mare poet turc, Nazâm Hikmet, mărturisea undeva precum că traducerea de poezie e aidoma țesutului unui covor: originalul e partea din față, partea dorsală pe care abia de se poate distinge uзорul cu mii de țărâmură și culori mai stinse – o fi traducerea... Depinde. Marii traducători ruși Jucovski, Gnedici, Lozinski, Balmont, Briusov, Șenghelaia, cei mai de dincoace – Pasternak, Ahmatova, Antocolski, Marșak, Zaboloțki, Levik au tradus din marea poezie

a lumii cu mult har și dăruire. Dar se pot întâmpla și lucruri deosebite: marele și neobositul nostru Coșbuc traduce *Odysea*, ocolind heksametrii lui Homer, în ... strofe de câte opt rânduri, apropiind-o mai mult de cititor. George Lesnea l-a eminesciani-zat superb pe Esenin. Blaga a tradus cu fidelitate din germană *Faust*-ul lui Goethe, mai aproape de textul operei, Doinaș l-a făcut mai liric...

Încercările lui Boris Druță se cer salutate și încurajate: el aduce în lumina limbii române din Basarabia nume de poeți mai puțin cunoscute cititorului nostru de poezie. Și aceasta nu e chiar atât de puțin.

Anatol Ciocanu

Ithak Katenelson

1885-1944

Iată-le vagoanele, iarăși...

1.

Cumplită frică m-a încarcerat,
o frică uriașă
care mă ținutuește-n loc:
Iată-le, aici, vagoanele —
Au revenit cu ușile larg deschise!
Parcă ieri au plecat încărcate,
Uite-le au venit din nou,
Așteptând să fie iarăși burdușite
pe peronul *Umșlag*,
Din nou flămânde, desfăcându-și sinistrele
uși!

2.

Cer să înghită — încă și încă —
mai sunt goale și încă flămânde
burduhanele lor,
așteptând nerăbdătoare
cohorta evreilor!
De totul ce-au înghițit pân-acum
— nu se ține cont:
Sunt înfometate și hrăpărețe,
vagoanele habar nu au de moarte
și de dezastru,
se cer umplute —
încă și încă!

3.

Și încă! Acum stau la pândă și așteaptă --
Aidoma tâlharilor lângă hotar,
Ca la masa acoperită cu bucate ale ghiftuitului,
Așteptând lacom să le dea,
Și să le mai dea...
Potop de lume. Tineri și copii
împăcați cu destinul,
Bătrâni cu brațele ca vițele de vie
Pentr-un vin strămoșesc...

4.

“Dați-ne, mai dați-ne încă evrei!” –
tipă vagoanele înghețate –
Dați-ne nouă, mai împingeți, se va face loc
Înăuntrul stomacului sumbru,
întunect....
Nemișcate vagoanele pe peron
În cruntă hidoasă-așteptare,
Vagoane parcă nevinovate
în nesfârșit eșalon.

5.

Atunci erau ticsite până la refuz
Cu cei morți lipiți de cei vii,
lume moartă și vie în ele,
morți lângă vii,
vii lângă morți,
Sprijinindu-se unii pe alții
ca să nu le cadă
Sufletele vii și moarte!

Cine-ar mai fi constatat
cine e viu și cine e mort
Sub țipetele disperate ale tuturor?

6.

Un evreu mort, ca unul viu
își clatină capul
în tic-tac-ul vagonului.
Apoi își dă duhul. Copilul de-alături
atinge ușor cu mânăța
pe mama lui moartă:
“— Mamă, mamă, vreau apă, mi-i sete!”
Se cutremură copilul în plâns:
„— Mă înăbuș, mamă, nu am cu ce respira!”

7.

Un alt copil îl sgâlțâie
pe tatăl său mort,
dar tata parc-ar fi înghețat,
din loc nu se mai mișcă.
Copilul nimic nu-nțelege:
„— Hai, tată, să coborâm!”

8.

Undeva, în aceste vagoane înspăimântătoare,
unde bântuie moartea,
Ceva, ceva pare-a se fi-ntâmplat,

dar ce-anume?
Cui i-o fi zâmbit soarta?
Evreii zâmbesc zeflemitor, toți se agită,
ghicesc:
– Cineva a sărit. Auziți?
Auziți o rafală?!

9.

Se-ncurajează, se bucură evreii!
Se-aude înc-o împușcătură!
Vai, sfinții, scumpii mei evrei –
fărâmitură de giuvaier, amară --
De ce vă bucurați?
Ucraineanul a tras
de pe acoperișul vagonului...
Ei și? Principalul că cineva s-a salvat!
A sărit din vagon și acum e liber,
gata-mpușcat!

10.

Și ce dacă glonte e în inimă lui?
Ei, și ?
Aici fiecare se roagă unui singur glonte –
acesta nu-alege!
Pe nimeni nu ademenește ! Mai bine e să mori!
În libertate, în stepă,
Decât...? Cine citește acolo
«*Vidui*» cu glas tare
în acest urdiniș al morții?
Repetăți fiecare după el:
Doamne, ne-ntărește!

11.

Până la refuz au fost burdușite vagoanele –
doar s-au întors deșarte --
Unde i-au lăsat pe ceilalți evrei,
ce li s-o fi-ntâmplat?
Hei, vagoanelor, ați înghițit
zeci și sute de mii !
Și iarăși stați goale, sosite aici pe peron!
Pe unde-ați umblat vagoanelor?
Mărturisiți-mi acum taina sinistră!
E-un fleac să mărturisești, nu-i așa?
Dar vagoanele-s mute,
mute de tot!

12.

Stația terminus nu e departe, -- o știu bine --
vagoanele,
Ieri încărcate până la refuz,
va târât locomotiva...
Acum -- unde din nou vă grăbiți,
Care diavol vă mână din urmă?
Îmbătrâniți ca și mine, mai repede,
ca să puteți fiți duse
la fierul cel vechi...

13.

Privesc către voi și-mi spun:
– Cât mai puteți rezista în zumzetul
vostru pe șenilele morții?
Sunteți construite numai din lemn și din fier –
Dar defilați atât de grabnice-ncolo
și-ncoace...
În inima pământului odihneai

tu, fierule,
Iar tu, copacule, creșteai falnic
și te avântai
Tot mai sus, către Dumnezeu!

14.

Iar acum? Vagoane, bouvagoane --
prin voi a venit năpasta,
Ați devenit martorii cei muți,
Ați încarcerat un popor întreg
Numa-n corsetele morții,
Spuneți-mi voi cei indiferenți
față de tragediile lumii,
Spuneți-mi: unde-ați dus poporul evreu?
E-adevărat că l-ați cărat numai spre cea
mai sigură moarte?

15.

Să nu suferiți, vagoane, că sunteți
încarcate până la refuz
Alergați încolo și înapoi,
roțile bat ritmul monoton:
Tic-tac, tic-tac, te duc-te-aduc, tic-tac, tic-tac...
Rostogolindu-vă din această lume
a infernului,
Vorbiți-mi ce-ați văzut acolo-n infernul
fascist?
Doar măcar ceva, ceva să-mi vorbiți ce-ați văzut...
Ca să pot vărsa o lacrimă
cât Pământul de mare...

26.10.1943

E prea târziu

1.

Doamne, dar eu știam și chiar oricine știa
oricare din evrei
de la mic până la mare --
Știam unde să nu plecăm,
Știam ce va fi cu noi,
doar ne întâlneam
cu lingușitoarele mine,
Strivind teribile raționamente,
Frica și groaza camuflând.

2.

Încă înainte de-a ne închide cei călăi
în cuștile ghetourilor,
Încă de până la *Helmno*, până la *Beljiț*,
până la *Ponar*,
înainte de-aceste locuri ale groazei
Știam că vom păți, ce vom suferi
În acele clipe după declanșarea războiului
Când îi întâlneai pe cei cunoscuți,
salutându-i prietenește,
Și-atât de întristați ne strângeam mâinile!

3.

Priviri coborâte-n pământ
buze sumețite-n tristețe,
Priveam la ziua de mâine
care-o vedeam în flăcări,
dar când ne strângeam mâinile
Și numai degetele la strângerea de mâini

degetele disperate țipau:
“Tekel, tekel!” – cuvinte de foc
pe zidul invizibil din spate...

4.

Vai, dar nu numai noi!
Chiar zidurile oricărei case,
cărămizile mute
Știau de noi! O, dacă noi am fi putut rosti
măcar un cuvânt !
Simțeam că suntem duși la moarte
că ne-așteaptă bezna
Și cu tristețe priveam la pietrele
în mâinile noastre
disperate.

5.

Noi toți știam, știau chiar și păsările-n cer,
știau și peștii din ape,
Știau și toți care nu erau evrei
în jurul nostru –
Nu, lor nu li se părea un sacrilegiu,
Ei nu se întrebau „Pentru ce?”,
Știau că noi suntem sortiți
marelui masacru mondial,
Dar nimeni nu ne jelea!

6.

Se dezlănțuise războiul,
Aceasta ne semnase deja
condamnarea la moarte,
Bandeles fasciste tăiau și spânzurau
în Polonia...

Evreii își părăseau casele proprii
din orice localitate –
toți, de la pruncul din leagăn
până la bătrânii cu pletele albe...

7.

Fugeau! Dar încotro? Mai bine
Nu-ntrebați pe nimeni de-aceasta,
mai bine nimeni să nu știe, să nu fi văzut...
de groază fugea poporul,
Fugea poporul !.. Nu-ntreba și nu da sfaturi
Nimănui –
Rămâi în casa ta, la căldurică,
Sau să fugi încotro te duc ochii...

8.

Da, să rămâi acasă! Dar peste evrei
S-au năpustit bandiții fasciști,
bestialii, fără muștrări
de conștiință...
Stoluri de negre *Messerschmitt-uri*
Semăneau moarte peste toți evreii
refugiați întru scăpare...

9.

Nimănui să nu dai sfaturi —
nici la vecini, nici celor buni cunoscuți,
nici celor care te privesc
cu vădită compătimire
precum robii își comandă stăpânii
Rugându-se întru îndurarea acestora –

De-ai fi chiar însuși Dumnezeu:
Orice sfat de-al tău poate duce cu gândul
la un mare pericol –
Dă din mână a lehamete...

10.

Drumurile, șoselele, liniile de cale ferată...
Fără desage pe umere, fără orice fel de bagaje
se târau prin noroi și pericole,
Fugeau sub nemiluirea fricii, în istorvire,
însălmântați de neputință,
Fără de nici o speranță...
Unde-ar fi cu putință
s-apară un simplu liman al salvării?

11.

E târziu! E foarte târziu!
Doar un singur gând domină:
De-a ajunge la vreo frontieră!
de a fugi de grozăvii !
Dar ai întârziat ! Și ce mai ai de făcut
cu picioarele amorțite
cu brațele neputincioase --
Toate căile sunt închise,
Toate podurile arse!

12.

Se striga-n reproductor în poloneză,
fasciștii strigau:
„– Înaintăm zi și noapte,
Nu faceți panică, nu vă fie teamă de noi
voi, cei pașnici cetățeni ai țării –
să nu vă fie frică!

Doar evreii să se cutremure,
să ne știe de frică!”

13.

Și a sunat cea groaznică zi de joi
când au ieșit buluc evreii
împânzind toate drumurile Poloniei,
pierzându-se-n ceață
O, Dumnezeu, Atotputernice,
Dă-ne puterea de-a ne sinucide
Pe-acest pământ plin de vrăjmășie!

14.

Din Bendin au fugit la *Censtopov*,
din Caliș – până la Lodz,
Fugeau evreii de pe tot teritoriul Poloniei
Părăseau Varșovia și Cracovia
și numai panica-i mâna
spre dezastru,
Unde-i așteptau ambuscadele ucigătoare !

15.

Dragii mei evrei care mai locuiți aici –
de unde un asemenea curaj?
«Bundiștii», regilioșii, hasizii,
Toți sioniștii din lume s-au deșteptat
ca la o surdă comandă:
Toți cer Salvarea! S-au deschis rănilor
pe care le-au ascuns de ani de zile.
Acum doresc să ajungă sub cerul Palestinei
Să se salveze! Dar, deja, deja e târziu,
Deja e foarte târziu!

7-12.11.1943

Motl Sactier

1907–1987

Odă strămoșilor

Moda acum e-a fi de viță veche —
Oricine-ar vrea să știe —
Cât de-adânc
E-nfiptă rădăcina — lui pereche,
Cine-s strămoșii lui
De-o veșnicie;
Dar nu noblețea asta mă îmbie —
Eu oda asta , cum o scriu — o plâng...

Gloria celor care-au fost odată,
Străbuni ce-au parte de anonimat,
La margine de țară-au fost odată,
Căci neamul meu străvechi s-a perindat
Și lumii — nume mari nu i-a prea dat —
Nici învățați,
Nici comandanți de-armată.

... În foliante triste de-amintiri
Trecutul curge-n palide tipare —
Printre evreii muncitori — martiri
Numele unui străbunel mi-apare:
În sinagogă, maistru, nu oricare,
Înscriș pe fila unei vechi psaltiri...

Strămoșii, de ni-i pomeneam cumva —
O-aud pe maică-mea șoptind fierbinte:
“De morții noștri nu mă întreba,
Ei pragul nostru nu-l vor mai călca,

Așa voit-a Domnul,
Ține minte!”

Parcă blestem a fost la ceas târziu
Pe un pământ lipsit de siguranță,
Mama-și trecea sufletul ei cel viu
Peste un spațiu mort,
Făr’ de speranță.
Și de pe conștiință ne zmulgea
Golul unei respirații de gheață...

Ne era de maica interzis
Să gândim la morți...
Iar eu, în taină,
Căutam lespezi evreiești uitate, prin morminte.
Fără vreun permis,
Ștergeam praful, deslușeam cuvinte,
Șoapte strămoșești vibrând fierbinte –
Viața în necaz – ce negru paradis!

Dar erau și clipe de lumină:
Un străbunel a fost poet, actor
Și-n piese învia, divină,
Viața unui obidit popor,
Scena cu proroci fără de vină
Ce-nfierau păcatul tuturor.

Piese din viața satului... Eroi
Erau și Lot, Purim
Și Iov în suferință...
Cuvântul în poemul meu de-apoi
De-aicea prins-a flacăra, credință...
Eu din izvorul strămoșesc azi sorb
Cea apă sfântă, ce pe-o biruință
A bravilor strămoși de pân’ la noi!

Unde sunteți?

Mi-amintesc de-o altă primăvară:
Zumzetul mașinii de cusut
Ticăind din zori și până-n seară
La vecini, în neuitat trecut...

Beznă. Lampa-și torcea flacăra puțină
Inimi se zbăteau, sau un motor?
Miros de unsoare de mașină
Avea-n haine tata-muncitor.

Unde sunteți azi,
Voi, croitori din sate,
Frați cu sărăcia permanent,
În cămăși de zile nespălate,
Unde-i urma voastră în prezent?

Veac cumplit v-a măsluit destinul,
Razele va stins din lumânări
Și va-ntins prin pușcărie chinul
Și va spânzurat prin patru zări...

Croitori evrei, mereu dragi mie,
Caut urma voastră-n cimitir,
Nume sfinte-ntrate-n veșnicie –
Aș putea în versuri să le-nșir!

Era vorba voastră inspirată,
Chiar și-n tristețe fericiți erați –
Bevșovar, Elștat – de altădată,
TORA pe de rost voi o știati!

Da-n suflet mai mocnea câte-o răskoală
Ce-nflorată-n inimi se năștea...
Tata vă zmulgea din oboseală
Când “Jurământul Bunda” vă citea.

I-a ajuns poet vestit feciorul!
Eu vă am de dragi în amintiri,
La Paris sau Viena v-am dus dorul
Și lumina palidei priviri.

Deseori doar ceru-aveam drept casă –
Alți aveau palate-mpărătești,
Soarta mea a fost puțin miloasă,
La Paris trăind, sau București...

... M-am întors la baștina mea dragă
Unde mai mocnește-n vatră-un foc,
Unde-n jur chipuri de ieri se lasă –
Sunt croitorii mei fără-de noroc!

Ei sorb cuminți din versurile mele,
Respiră greu, oftează către zori –
Umbre umezite, singurele,
Veșnic ne-alinații croitori...

... Mi-amintesc de-o altă primăvară,
Zumzetul mașinii de cusut,
Ticăind din zori și până seară
La vecini,
În neuitat trecut...

Mihail Hazin

n.1932

Remușcare

Mă iartă, al meu înger bun, mă iartă,
Regretul ca o boală-mi arde-n piept,
Eu – prea-ndrăzneț, nepăsător și mână spartă
Am fost... Eu ți-am făcut griji și o regret!

Sorbind din cană vinul care-aprinde,
Adeseori, în anii cei fierbinți,
Streine perne-mi primeau capul fără minte,
Mese streine mă primeau cuminiți...

Credeam că-nțelepciunea mi-e prezisă,
Multcurajos, nebun, -- riscam mereu,
Grijile mamei, chinul ei și visul
Adesea le nega, zălud, azartul meu.

Să nu mă judeci rău, tu, îngere de pază,
Că m-am burzului adesea când
Cel învățat tăcea. Și cuvioasă
Purtarea îi era, doar blăstăma în gând...

De groază ani au fost, când Răul, multul
Se prefăcea că-i Bun, iar eu credeam – e-he-i !
Pe muchii de cuțit pășeam eu, netemutul –
Tu, îngere, m-ai scos din gropi de lei !

Înaripat prieten, tu geniu sfânt sub soare,
Banale zile-n amintire-mi vin,
Tu cu-ngerească, fragedă răbdare,
Viața mea ai ocrotit divin!

Mă iartă tu, candid amic de pază –
Tu-n toate-ai fost un înger răbdător...
Rivalul tău – cel înger rău-oftează
Că lângă tine, lui – nu-i sunt dator!

Tot ce pe noi ne-a apărat...

Și vine-un ceas, de vremi chemat,
Ce inima rănește, doare:
Tot ce pe noi ne-a apărat
Acum – ne cere apărare.

Maica mereu trebăluia,
Oricând – le dovedea pe toate:
La cel mai mare strung muncea –
Credeam că-i numai sănătate!

Cum să mă plâng? Ar fi păcat!
Maicele-s tari, pân' la o-adică...
Simțeam un nod în gât privind
Cum mama lemnele despică!

Făr' de iubire – pe-un granit
Nemila timpului îl cerne...
Secole grele au cernit
Piatra Cetății Sorocene !

Mut, timpul a mușcat din zid !
Dar a rămas, veghind, Cetatea!
Și doar o placă de metal
Îi apără eternitatea.

Și Nistrul, râul meu cel drag,
Și-n deal – pădurea milenară...
„Mă apără!” – plânge-un izvor la prag,
„Mă apără!” – se roagă-o căprioară...

Lavanda

Lavanda încinge orașul –
Zid fraged și ocrotitor...
O ramură verde, subțire,
Mi-aduse-un amic – s-o ador!

... Izvoru-și sorbea cristalinul
De unde lavanda mi-a rupt –
Aroma-i era ca seninul
Magic la zori, de-nceput.

Ce dulce fior mă cuprinse !
De parcă grădini de mărgean
Treceam pe sub florile ninse
Și-a raiului aer sorbeam!

Aromă cuceritoare –
De viață, de cântec, de dor...
Sub simple petale de floare
Rob eram mirului lor!

Și se-mbiiu într-o horă
Salcâmul și-un tei aurit,
Pelinul, scorușul – coloră –
Aroma sorbeam nesfârșit!

Și tot ce e viu și e zbucium,
Și suflet, și freamăt, mereu,
Zvâcnea în aceste petale,
Senin dând destinului meu.

Căci mi-amintise lavanda
De pictorul drag Levitan
Și de oricând luminata
Rază-a iubirii din geam...

Liuba Vaserman

1907 – 1975

Închisă ca-n celulă

Eu știu c-afară-i primăvară-acum
(Vai, timpul între noi acum e rece!)
Un zid cazon-ghețar căzu în drum –
Cum să-l dezgheț cu lacrima-mi – să plece?

Am tâmpla albă, de când, trist, mai scrii,
Orei din zor să-i cer o împăcare,
Slova ta o rază dulce mi-i
În geamul meu, vai! – geam de închisoare!

După-acel geam cu drag mi-ai amintit
De cea de-april mângâietoare boare,
Dar trist e-al meu sălaș și-i văduvit
Chiar și de cheia ușii de la-ntrare.

... Departe-i soțul și copilul meu,
Aripile mi-s gratii oțelite –
Căci n-are drum spre casă zborul meu,
Mi-i numele-n silabe ofilite.

Sunt singură-n celulă, dar veghez,
Și zidul gros îl rod -- s-a sparge poate!
Au, Doamne, de m-auzi și de mă vezi –
Sunt condamnată – pentru ce păcate?

Fiului meu drag

Mi-i drag în dimineți să-mi vii la sân,
Copil al meu, tu raza mea de soare.
Când somnul nu-ți mai e pe trup stăpân,
Când te trezești din dulcea-i scăldătoare...

Suavă-i liniștea de pace-n jur
Și-s fericită când te-apropii mie,
Când flămânzit, sorbi laptele cel pur
Cu-acea guriță – floare purpurie!

Parcă respiri cu mir la pieptul meu
Și respirarea ta mă luminează,
Ai ochi ce cântă, gângurind mereu,
Și viața ta-i de-acum miraculoasă!

Cu primul țipăt m-ai chemat cu dor
Privirea ta fiori îmi dă ferice.
În brațe când te-am strâns, al meu odor,
O lume-ntreagă mi-a zâmbit aice!

Locul meu de trai e mort

Casa mea, ești ștersă de pe fața pământului,
Ce singură, Doamne, -am rămas,
Înstrăinată-n bătaile vântului,
De pripas, fără loc de pripas!

Singură, singură-ntreb depărtările:
Unde mi-i calea, pe cine să-ntrebi?
Ruina, cenușa îmi bântuie zărilor
Și moartă mi-i casa-ntre ierbi...

Stins ca o apă scăzută mi-e sângele –
Pereți fisurați, dărâmați...
Maică din groapă – cearcă-le, plânge-le,
Și tu taică-meu, și voi frați!

Dar cine-au fost până ieri cu durerile
Când moartea cosea și ardea?
Frați ai mei, voi purtat-ați poverile
Cu surioara Ester, draga mea!

Scumpă Ester, unde azi ți-s cosițele,
Ce potop le-a răpit, ce război?
Cine acum să-mi priceapă căințele,
Pe-unde, Ester, rătăcești fără de noi?

Frate Leibuş, unde-ți sunt azi speranțele? –
Dispărut ești, tu, cel senin,
Și tu, frate Levit, înghițit de distanțele
Timpului crâncen, de chin?

Răspundeți, voi, de departe, voi fraților,
Unde vi-i magicul glas?
Din freamătul frunzelor plopilor, națtilor –
Ce-a mai rămas?

În preajmă răsună cântul cocoșului –
Aș vrea un răspuns, cum aș vrea!
Întrebarea mea are fierbințeala fierului, roșului,
Dar în pripă se stinge și ea!

Toți au muțit, au lacăt pe florile gurilor,
Tac și eu, biciuită de vânt...
KRIE nu voi îmbrăca,
KADIȘUL n-oi murmura în durerea arsurilor –
Mă voi lipi de pământ !

Lăcrimioara

Era-n sfârșit de primăvară
Zăpada-ncă pe munți albea...
Un strop de nea, o lăcrimioară
Ai pus duios pe masa mea.
Și parc-a dat paharu-n floare
Când, gingaș, tu l-ai aranjat,
Căci trist, erai, în nerăbdare,
Ori de ceva îngândurat...
Gândeai că, uite, vremea trece,
Că-ani după ani se duc grăbiți –
Mi-e tâmpla în zăpadă rece
Cum piscul munților, albiți.
... Uită trecutu-n nostalgie,
De-atâtea ori el ne-a mințit –
De-s rare spicele-n câmpie,
Pe-atât e-un bob mai împlinit...
Vai, de-a fost greu, de-a fost durere,
Oricum – eram ferice-n mai...
Amice, sufletu-mi te cere,
O mângâiere vreau să-mi dai –
Nu pentru cântecele mele –
Pentru credința ce ți-o port!
Sunt făr' de teamă-n mângâiere,
Eu din tristețe-am să te scot!
Vreau mângâiată, sărutată –
De ochi perfizi – n-om fi-nvrăjbiți –
La cea din urmă judecată
Iubind – noi fi-vom fericiți!
Nu te mâhni! Fii floare-n soare,
Zâmbește-n bucurii de prunci!
La primăvara viitoare –
Iar lăcrimioare să-mi aduci!

La o aniversare

Luminoasei memorii a lui Moisei Benghelsdorf

Ce mândru-ai fost – ca un stejar voinic!
În umbra ta – aveam dulce-alinare!
Azi, dragul meu, te-ai dus în neuitare –
Ca neaua-mi este tâmpla, când te strig...

Stiu, nimănui nu-i va păsa, oricum,
De dorul meu de-amar și de durere,
Eu lacrimi las pe urma ta-n tăcere
Și-i noapte grea viața mea de-acum!

Tu, cel mai brav – mi-apari frumos în vis,
Văd ochii tăi, tristețea ta divină,
Cu mine-ai fost și viața mi-a fost plină
Ca sărbătoarea cea de nedescris!

E stins acum în ochii mei cel rug,
Mi-s drumurile, clipele – deșarte,
Fără de tine – ce-o fi mai departe?
Spre-a mă salva – la cine să mă duc?

Din poză mă privești – mai ieri – stăpân!
Parcă mă rogi: „Nu te robi durerii!”
Fără de tine-i crunt chinul tăcerii,
Încât mi-i groază-n casă să mai mân...

Iosif Kerler

1918–2000

Poporul Israelului trăiește!

În ciuda celor ce ne urăsc – să fim!
Și, liberi, să cântăm mereu: „Trăim!”
Cu-nsuflețire, cântecul răsună –
Cu drag, din depărtări să ne adune.

Trăim! Trăim!
Trăiască soarele mereu!
Trăim! Trăim!
Trăiască neamul cel evreu!

În ciuda celor ce ne urăsc, firească
Trăiește neamul, graiul evreiesc!
Oricât de multe-avem a înfrunța,
Noi pe Pământul Sfânt ne-om înturna.

Ne-om înturna oricum, ne-om înturna –
Ni-i călăuză-n drum mereu o stea!
Ea ne îndreaptă, oriunde pășim:
Toți să ne-audă cum cântăm: „Trăim!”

Prietenilor de pe front

O viață-am fost durerii frate,
În lupte pe mulți frați am îngropat...
Și trupul meu, oricum, avea-va parte
De-acel sicriu așijderi comandat.

M-au însoțit tristețea și amarul,
Și-atâta chin am dus prin ani în piept,
Și-am suferit și frigul și pojarul,
Prietenii buni m-au bandajat încet!

Noi ne vegheam sub gloanțe visul, dorul
Și sângele fierbinte ne-ncălzea
Și ura ne-o știa cotropitorul
Care meleagul sfânt ni-l pângărea...

Prietenii dragi, noi toți visam la pace,
Ea, sora noastră, -acasă ne-aștepta,
Iar noi știam: chiar morți ne vom întoarce
Și pragul mamei îl vom săruta!

În pădure

Pădurea e-încă sub zăpadă,
Dar cântă ramurile-n vânt,
De-acum și păsări vin să vadă
Meleagul drag, meleagul sfânt...

Soarele-i cald în dimineată
Și-i aer proaspăt în poeni,
Natura freamătă de viață
Și doru-n versuri ți-l așterni.

Vin graurii să ne colinde,
E ceru-n orizont senin,
Izvorul dulce se desprinde
Cu glas sonor și cristalin.

Inima mea-i în sărbătoare,
Pădurea mea e sora mea
Și primul tunet e-ncântare--
E primăvara, este ea!

* * *

Spune cineva:
Se aseamăăă cu un vis...
Altul zice:
Acest vis e veșnic...

Un zvâcnet de sânge nou, fierbinte
Sub pielea rece
Iată ce înseamnă iarna.

* * *

Tot trupul meu atuncea
Era ca o grenadă,
Eram în aprig zbucium
Și ura-mi exploda,
Dușmanului cu ură-l scuipam
Când moartea – pradă,
Dar viu, sunt viu acasă
Întors sub steaua mea...
Și-acum sunt plin de viață
Și toamne-i culeg rodul,
Ferice sunt sub soare
Și-s mândru pe pământ,
Eu sorb lumina zilei.
Mi-i pașnic orizontul
Și-n inimă-mi se naște
Doar al iubirii cânt.
Cădea-va fructul toamnei,
Dar nu precum grenada
Ce exploda în lupte...
Dar roșul fruct va fi...
Ca rodia, ca mărul,
Ca piersica mea dragă –
Sub zărilor albastre
Doar pacea va rodi...

12 august 1952

Durerea mă umple la tragicul gând

Cum noaptea la moarte erau duși pe rând
Frații mei tineri – de sânge, dragi frați –
Cu ură nebună subit condamnați –
Fără vreo vină au fost pe pământ –
Duși, dispăruți chiar și fără mormânt:
Gofștein, Berghelson, Marchiș, Kvitko –
Doar nume pe-o listă... i-au dus... încotro?

Se strânge inima mea când mă gândesc
Cum noaptea i-au dus pe ei în taină la moarte
Și unica lumină care a răzbătut în pâclă
Erau cadavrele lor târate pe pământ...
Nici morminte, nici cripte. Numai lista numelor lor:
Marchiș, Gofștein, Kvitko, Berghelson.

Efrem Bauh

n.1934

Totul e frânt, distrus, e ars sublimul...

Totul e frânt, distrus, e ars sublimul –
Unde-s ruine – nu-i nici un hotar ...
Ne-mbrățișează-n nopți Ierusalimul,
Doar stelele sub negrul văl – dispar...

Iar noi, indiferenți, ca-ntr-o orbire,
Negăm sub pași pământul strămoșesc;
– Nu-i Atlantida! Ea e-o amintire
Mulți nici nu cred c-a fost pe globul pământesc...

Iar noi, indiferenți, umplem din zori duhanul
Pe-unde ȘEOL* așteaptă – iad temut...
Ard suferințele în subterană –
Mulți doar pe-o clipă – aicea au trecut !

Și-un teasc alături – scapără stropi roșii –
De vin, de sânge stropi în patru zări,
Un mort păun atinge chiparoșii –
E orb la veghea multor disperări !

Un vânt în iureș care ne-nvrăjbește –
Cenușă spulberă pe mutul cimitir !
Moartea respiră-aici, ea vrăciuieste
Ori veșnicia-și toarnă tristu-i mir?

* Șeol – tartar, infern, iad

Și la răscricea beznei și-a luminii
Sorbim din vinul morții, incolor,
Și-n acest vin orașu-și strânge crinii –
Planete se scufundă, continente – mor...

Lăcașe sfărâmate-n așchii, mutilate
Răsar acum din strămoșescul lut,
Se-nalță din ruine, – ndurerate
În pustietatea de-nceput...

Iar noi, indiferenți, de la răscruce
Trăim ușor, ne bucurăm un pic...
Cenușă noastră bezna o va duce
Spre-o veșnicie goală, de nimic...

Îmi iartă, Doamne, sufletul în geamăt...

(Psalmul I, Soției)

Îmi iartă, Doamne, sufletul în geamăt
De Necredință, de teama de-ami ieși din minți,
De tremurul livid de neputinți,
De saltu-n golul beznelor în freamăt.

Un biet sărman își blestemă destinul
Făr' de noroc, dar nu-i el vinovat –
Așa e dat – unul mai mult cu plinul,
Firesc – puțin rămâne celuiilalt...

Au cum minunea naște dintr-un geamăt
Al sufletului – înfiorat în cânt...
Și-un monstru e-o minune zămislită –
Pe Tine-n mine când te-aud psalmând.

Au cum fără de-a ști păcătuirea,
Să fii în mîzga neagră aruncat
Doar fiindcă ți-ai impus dorit iubirea
Credința de-a-ncerca-o încă-o dat'?

Ceasu-a venit ! Cuvântul e-n tipare,
De-abia respiră-un suflet în negrul hău...
Doar a lui Iov cea singură lucrare
Ascunde, Doamne, Adevărul Tău?

Tu nu uita-ușa s-o lași deschisă

(Psalmul 2)

Tu nu uita – ușa s-o lași deschisă,
Când ai să simți că părăsești pământul –
O lespede ți-or lustrui proscrisă
Prietenii, ți-or pregăti comândul.

Cu fragede veni-vor violete,
Spre-acolo,-n golul negru te-or petrece,
Vei medita aici pe îndelete
Cum viața printre degete se trece.

Și te va-mpunge ca un ac regretul
Că nu le-ai reușit pe toate... În uitare
Vei fi lăsat, te-or părăsi cu-ncetul,
Te-or pomeni puțini, din întâmplare.

Dar vei avea Speranța... Ea țâșni-va
Ca ploaia peste ramuri, cu putere,
Stea căzătoare peste taina vieții, *viva!*
Sfânt Licăr, cea Lumină De-nviere.

Un fir cu bucurii și cu dureri

(psalmul 3)

Un fir ce-i cu dureri și bucurii
Spre-a fi-mpreună – strâns ne leagă,
Cu-aceste rime ce le știi –
Eu te iubesc o viață-ntreagă.

Deși-s cuvinte ce se-nșir
Nu sună-a gol ca-n nebunie,
Esența lor e-al vieții gir:
Căci eu sunt viu și tu – ești vie!

E lung, e scurt al vieții drum?
Treizeci fac anii împreună
Ori veacuri trei or fi de-acum
Ce fericirea ne-o adună.

În doi, la bine și la greu,
De Cel de Sus viața ni-i dată
Și-o respirăm cu Dumnezeu
Spre-a nu se stinge niciodată.

Căci Viața-i goană-n nesfârșit,
Aer și pâine ni se-mparte,
Ea-i fir de soartă migălit
Spre-a fi de moarte mai departe.

Sfatul strămoșilor l-avem
De rază sfântă-n dimineață –
Noi doi – silabe-ntr-un poem
Cu nume: Dragoste și Viață!

Rudolf Olsevski

1938–2002

Deprindere

Natura e cu noi, de noi i-e dor:
Păsări în pomi își cată clavecinul,
Dar tremură când cel hain topor
Doboară falnicul stejar ori pinul.

Și unde nemurirea domina
Se naște-un gol în cer, o groapă mare,
Pasărea-n gol nu poate-a se-nălța,
Lăcașul cerulu-n ruini – dispăre.

Și un pustiu – milenii ne-ar durea –
Un spațiu de cer sfânt va fi în moarte,
Cum brațul gol, ce-o mână vie-avea,
Pe-acel calic în suflet crunt îl doare.

Eu frate sunt cu firul de nisip –
El e-nceputul pietrei din cetate;
Forță divină – amăgitoare-n chip,
Ai văduvit natura de dreptate !

Cu mâna pe trăgaci – în noi țintim,
În cucul vrăjitor, în frunza verde,
Destinul nostru nu ni-l mai păzim
Ci ni-l ochim cu pușca ce ne pierde!

Stropul căldurii și-al iubirii strop
Pe verticala vieții milenară
Sub stele se subție-acum pe glob,
Cosmice vânturi mușcă de-l omoară.

Parcă-i în pragul iernilor cu frig,
Sufletu-n beznă trece, nu răspunde,
Cu glas din moși-strămoși eu strig:
-- Cu arbori și cu păsări suntem rude!

Totul e-un unic cerc: ghețuri, lumină, lan –
Același fraged fir ni le cuprinde ...
Nivelul apei într-un ocean
De lacrima unui copil depinde!

Acest meleag

În casa asta respirat-am dulce
Și prin sat ferice am trecut,
Peste râu cu bacul puteam duce
Visul meu din anii de-nceput.

Orice colțișor din casă drag mi-i,
Laptele din cana cea de lemn...
Parcă-am mai trăit odată viața-mi
Și-astăzi într-o alta mă înseamnă.

În veșmântul toamnei și în stele
Caut rugul care-a fost cândva –
Cocori purtat-au visurile mele
Spre cerul luminos ce mă chema.

Oboseala-n trup mi-e milenară,
Frate sunt atâtor vietăți
Ca-ntr-o apă dulce și amară
Azi îmi scald tăcutele tristeți.

E-nveșmântat ca un păun amurgul...
Eu m-am născut aice fericit,
Tot aicea încheia-mi-oi crugul
Pe acest meleag ce m-a iubit....

Numele

Și din sămânță spicu-a răsărit
Și-un grăurel coboară pe-arătură...
Tu, mută, te-ai trezit, Maică-Natură,
Punându-i nume noului venit.

Din primul cerc, din primul vieții crug
Râvnea spre-abis fragila temelie
Făr-de cuvânt și grai ce-aveau să fie
Nume de flori și păsări – din belșug!

Culori și forme-aveau să poarte sens –
Avea să vină-albina-n zbor de miere,
Nume de pomi, de arbori în putere
Aveau să prindă nume-n univers!

Lumina de-nceput, cea născătoarea, pură,
Multicolore nume-avea să dea
Și ierbii, și-unui ram ce-nmugurea
Strigându-și numele: „Suntem, Natură!”

„Eu norul sunt!” – o umbră-așa grăia,
Se anunțau mișcări, deschise spații,
Se oglindeau în ape constelații,
C-un nume propriu lebăda plutea!

Flăcări ascunse-acum comunicau,
Îngemănate-n rug – acum nășteau căldură !
O stea-n zenit, o floare-n bătătură...

Și toate-n horă – numele-mi rosteau!

Moisei Lemster

a.n.1946

Cuvântul cel rostit întâi

Închis în a maicii matrice –
Ce chin! – fără vin, fără glas!
Dar, iată, – am ieșit, sunt aice,
Nouă luni de-așteptare-au rămas...

Doarme maica. La bucătărie
Lumina mă-ndeamnă spre-un bufetel,
O aromă de vin mă îmbie –
Însetat ești acum, băiețel!

Strop cu strop simt că-mi mângâie gâtul,
Sticlea seamănă c-un clarinet,
Genele tatei în mine vorbit-au
Că-i gustos acest sort – „Cabernet”!

Și-acum, hei! În mine vinul – cântă!
Trezitu-s-a maica și o aud:
„Lehaim!” îi zic „Șehaim!” îmi cuvântă,
„Fiul tău, maică-s, tu m-ai născut!”

„Vai, Moise, dragule – vorbit-ai!
Primul cuvânt tu mi l-ai rostit,
Tu „Lehaim!” întâi rostit-ai,
„Eu nouă luni mi l-am dorit!”

„Puteai să-mi cazi la sânul-mi dulce,
Să sorbi din laptele divin...”
Dar genele tatei scurt vorbit-au:
„Laptele-i lapte... Vinul e vin!”

Sufletul mamei

Stropii de ploaie sunt gălăgioși:
Peste-adormiți ei picură-n furie,
Doar iarba și copiii – bucuroși
Sunt fericiți de cei stropi de apă vie!

Ploaia de ieri căzu din cer divin:
Stropii aveau sclipiri diamantine –
Pare că din al cerului senin
Coboară-al maicii suflet către mine!

Drumul meu

Viața ne este doar un vis frumos!
În herghelii buiestre-aleargă anii,
Parcă mai ieri erai un prunc duios
Necunoscând amicii sau dușmanii.

Și-acum în frâu ai douăzeci și cinci,
Deschisă-n față ai atâta zare
Și umerii tăi tineri și voinici
Treizeci așteaptă azi cu nerăbdare.

Parcă mai ieri fetițele goneai,
Parcă mai ieri a fost cel prim sărutul,
Parcă mai ieri primul pahar sorbeai
Sfidând prezentul și negând trecutul.

Tu, car al vieții mele, hai – la drum!
Drum plin de hopuri și-ncă de răbdare
De parcă te-aș avea cu împrumut,
Căluții-mi cad adesea din picioare...

Au câtă cale de trecut mai am?
E mult de mers și mă sufoc sub soare,
Dar în pahar stropi vii de vin mai am
Și-ncă mai am iubirea – sărbătoare!

Inspirație

Pasărea din suflet – să n-o izgoniți,
Cântecul de-o clipă cheamă stări divine:
Pasărea, de cântă –
Cerul auziți,
Clipa e astrală –
Inspirată vine!

Ramura din suflet care-a înflorit,
Fragedă – n-o frângeți – va-nflori-n petale:
Ea de-atâtea veacuri cerul a vrăjit
Și-a uimit imensul
Bolților astrale!

Sufletul respire cerul sfânt de mai –
Împresoare-i zorii nividirea clară!
Pasărea-a fi mută,
Ramul – făr' de grai,
De duci toamna-n suflet – făr' de primăvară!

Cimitirul evreiesc

Pe cel deal, în trist contur tivit,
Lespezi se înșir,
La nesfârșit –
Dealul pare-un miel străin de turmă rătăcit
Precum cimitirul nostru evreiesc.

Fluier un cioban dacă mi-ar da
Pe iarba verde-aici l-aș legăna,
O melodie-n dor o voi cânta –
Pentru cimitirul nostru evreiesc.

.. Noi pornim spre casa cea de vis,
Unde ape-albastre ne-au cuprins,
Unde-o stea mocnindă s-a prelins
Peste cimitirul nostru evreiesc.

Pe-alte plaiuri
Ce au gust amar
Cei de-or asculta fluierul meu clar,
Știu:
Îngenunchia-vor solitar
Pentru cimitirul nostru evreiesc.

Citiți cuvântul

Făcut sunt din silabe evreiești
Cu șlefuire fină, milenară,
Transmise din strămoși să nu mai moară –
Lacrimi și sânge-n ele să citești!

Cea evreiască-nțelepciune-n os
Coroană-mi e, e-a tuturor lumină,
Blesteme bărbătești în ea se-mbină
Cu geamăt de femeie dureros...

Făcut sunt din cuvinte-aici,
Răsunător,
Fără de ele, ce-s de foc –
M-aș stinge :
Trupul, de-ți moare –
Sufletul învinge!
Sunt tot cuvânt –
Deci – sunt nemuritor!

Cuvântu-ascunde bucurii și-amar
Și-un sfânt refren
Străvechi care se cântă...
Citiți cuvântul meu –
Doar el se-avântă
Din inimă –
Spre cerul milenar!

Memoria inimii

O umbră de tristețe-acum
Rănește sufletu-mi, sublimul:
Ca-n inimă, - un cuțit nebun
S-a-nfipt – și-a ars Ierusalimul!

Ce fel de vremi de groaz-au fost?
Cu cât trăim – mai crud e chinul:
Ruini pe inimi, făr' de rost,
Lacrima-și face-aicea plinul...

Se leagă-nceperi-cu sfârșit,
Și-o umilință – cu-o răscoală...
Cine credința ne-a strivit
Și-n mângă ne-a împins, ca-n boală?

Distrus lăcașul.
Azi spre el,
Spre-acele timpuri de-altădată
E-un tainic,
Singur drum fidel:
Sfânta Speranță ni-l arată!

Miroslava Metleaeva

n.1946

Rugă

Parc-am visat:vorbeam cu Dumnezeu,
purtam trăistuță-așa, ca o sărmană,
din Cartea vieții migăleam mereu –
se risipeau așchii de zile din traista năzdrăvană...

Pentru orice bilanț premeditat
pentru orice pas, ce-i negândit de mine –
rău mi-a părut... Cuvântul, surmenat,
se face rob când adevărul vine.

Rece fior inima-mi încătușa,
și mintea-mi încerca tăiuș de gheață
– De ce ? pe Cel de Sus duh slab îl întreba,
– Știați de toate când ți-am dat viață!

... Mă lasă, uită-mă, dar nu mă pedepsi:
Îmi voi hălădui cum pot destinul,
Ceasul pedepsei nu mi-l potrivi –
Eu sorții mele – îndura-i-oi chinul!

Au nu cumva m-ai părăsit...

Au nu cumva m-ai părăsit,
Suflete-al meu? Fără' de puteri mi-i trupul.
O lume-a faptei – rugul hămesit
Cu-nalte pulberi de scânteii – e obosit,
Ce-mi mai rămâne ca să-mi umplu stupul?

Ce-mi mai rămâne? S-ard podurile-n urma mea,
în roabele-mi dorinți să torn curajul,
pruncul să-l cresc, să-l fac brăduț să stea,
să-ntorc timpul-napoi... în frâu să-l țin pe dragul, pățimașul
pe care să-l ating nici n-aș putea?

Taci, suflete! Te-ai dus... Dar dacă-s toată-n lacrimi
Aici ești, suflete! Și ești salvarea mea!

În zare țărmuri licăresc

În zare țărmuri licăresc...
Cum să le-ajungi, să sfâșii orizontul?
Din cele cărți – e-un vis imaginar
Cu albi zulufi cheamă departe Pontul,
Pe valu-i tinerețea mea
În larg mi-o port fugar!

Și în dorința de-a mă spovedi
Tăcerea doar acoperă răspunsul...
Al zorilor torent mă va orbi
Cu tăișul de aur către zi –
Eu cu năframa semn i-oi face
Pâna-a cădea amurgul...

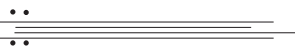
Degete fripte am,
după-acel stins chibrit –
știu – nu va re-nvia
Mătasa flăcărilor purpurie !
Lampada strânge-n cerc, îmbrățișează
Precum umbra galerei –
Cu cercuri lungi marine
Buzele și-aura frunții mele...

Stropi de cristal tavanu-au înflorit...

Stropi de cristal tavanu-au înflorit,
de după draperii țâșnit-au struguri de lumină clară
pe pânze-n rame pete de-aur s-au ivit,
vara fixând aici – să nu mai moară.

Aripile vântului s-au desfăcut,
gonind cel stol de vrăbii gălăgioase...
cătreda speteaza unui divan nedesfăcut
fragile mâinile-mi sfios se lasă.

Ceas al tăcerii – fii binecuvântat
cu auriul pulberii de stele...
Și șovăielnici pași aud cum bat
la pragul amurgit al așteptării mele...

Alexandra Iunco

n.1953

În preajma pieții lui Ilie

Și aeru-i beat în preajma pieții
Ce pare-o crâșmă mare-n târg...
Țigănci îți prezic drumul vieții
Te trag de mânecă cu sârg:

-- Hai, pune-n palmă-un ban, boiere,
Butucul de l-am desfăcut –
De-averi, ți-oî spune, de-o muiere
Ce ți-a cădea la așternut...

... Țiganca Zara – ea pe toate
Ți le înșiră pe de rost:
Ce-o să se-ntâmpale, ce te roade
Din câte-or fi, din câte-au fost...

Mândrul boier cu bachenbardă
Zarei răspunsu-i-a voios:
-- Pot să-ți ghicesc și eu, pirandă,
De vrei să mă asculți frumos...

Vesel era, cu chip ferice
Și-i puse-n palmă-un galben mic,
Dar nu dori să-și afle-aice
Destinul, nu vroia nimic...

Știa de soarta-i toată țara...
Prin piață ca un furnicar
Pășea semeț, uitând de Zara,
De ochii ei cu-atâta har,

Care-l vedeau trecând prin pulber,
Apoi căzut însângerat...
Zara văzu omătul roșu
Și chipul lui însingurat.

... Zara oftă: -- Așa să fie,
Au chiar așa îi este scris?
Pușkin pășea de-a lungul pieții
Sorbind din vinul cel de vis...

Cu-orbite goale plânge sinagoga...

Cu-orbite goale plânge sinagoga
Grădina-i otrăvită colo, după zid –
Eden ar fi, dar fără Domnu-al cărui
Fiu fosta-n mântuire răstignit.

Un băiețuș evreu, stricat de școală,
Nu crede-acuma-n Tatăl cel Ceresc,
Rostește—„amin!” în inima lui goală
„Golgota-i loc de spânzurat, firesc!”

Credința peste trupu-i forță n-are...
Ne doare rătăcirea în feciori,
Durerea-n inimi e sfâșietoare
Și n-o mai lecuiești, chiar de-ai să mori...

Verdele răului a-mplut lăcașul –
De tunetul din cer scăpare n-ai...
Vin Paștele, dar nu e sărbătoare,
Ci-s rău de lacrimi ploile de mai.

Cuvântu-aici înseamnă doar Durere –
E unul singur, tristul, nerostit ...
Plânge Iehova fără de putere –
Raiu-i pierdut și Fiul – răstignit...

Mihail Finchel

n. 1972

Un vis în limba idiș

De la bunel primii povață—
La vatra-mi să mă-ntorc cu dorul
La ani din frageda mea viață
Iertat să fiu cu binișorul.

Cei mulți fiind de-un leat cu dânsul,
S-au dus și-acuma mi-s orfane
Azi lacrima și încă plânsul
Sub stelele mediterane.

Un unchi rămas, primi scrisoare
Și-a plâns și buchia și scrisul,
Căci lacrima-i strălucitoare
Îi rotungea *în idiș* visul!

A fost un timp al neuitării
Ca ploaia de april, zeiască,
Dulci amintiri ale visării
Pe-o-ngustă stradă ovreiască.

Priveam la triste și vechi ziduri
În șase colțuri crenelate —
Fisuri de secole în riduri —
Istorie fără de moarte...

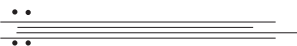
Mă-nchin petalelor din piatră
De vânturi crude mistuite –
De un *rabin* aici lăsate
În monogramele-nvechite.

Trăim azi pentru cei plecați –
O altă-și murmură poveste...
Casa în foc de ani mi-a ars
Dar visu-n limba-mi *idiș* este!

Surealism

Cerc clarobscur, cu tâmpla-n cărunțire,
E locul nul și grijile uitate
Valuri de mari poveri înghesuite,
Nota pe nisipuri pur, uitate.

De vremuri hărțuită este Luna,
În jurul ei s-ascunse mii de stele,
În depărtare capăt din adâncuri
Munții noi în cântecele mele.

Dragoste în toamnă

Aruncă vântu-n dricul nopții
Stropi în cruciș de hâdă ploaie,
Bezna sărut cu dor, ca hoții,
Atingeri dulci vin să mă-nmoaie.

Cădea-va-n roi potop de frunze
S-or mistui culori și umbre,
Iubirea mi-a-nghețat pe buze,
E dispărută, fără urme.

Priviri de dor, cuvinte-amare,
Doliu de patimi pe obraz...
Doru-i plecat, e-n depărtare
Și timpul mort e doar necaz...

Narcis

Trilioane, tone-n șir de clipe
Sunt ascunse-n pulberea stelară
Și gânduri sunt să se-nfiripe
Sau, înghețate, dau să moară.

Și kilometri-n milioane
Se sting și mor spre alte spații
Și lucruri sfinte pentru oameni
Sunt risipite-n constelații.

E-un infinit fără de sensuri,
Doar unică-i a noastră lume
Roind cu mii de înțelesuri
Cu forțe magice, nebune!

Cu-ascunse culmi de sentimente
Și cu idei nebănuite
Pe chip de prunci, pe-a lor orbite,
Oglinzi de vise-ndrăgostite...

Liuba Felșer

n. 1957

Revenire-n capitală

De-i mică, scurtă despărțirea –
E mare, mare dorul meu:
Aici îmi e toată iubirea
Sub tei, aici, la Chișinău.

De răsună-vor ploi pascale
Voi reveni mereu aici,
Orașul mi-a ieși în cale,
Vom fi din nou cei buni amici.

Cu inima eu scriu poemul,
Îmi cântă în sânge, drag oraș,
Când tânără îți sorb polenul
Și-ndrăgostită iar mă lași.

Alte orașe-mi ies în cale,
Alți arbori cearcă ochii mei:
Sunt fiica ta: aici mă-mbracă
Lumina florilor de tei !

Lumina care o știu

Știu ce-i lumina:ea oricând
Copilăria mi-o inundă,
Vin oameni mii către-a ei undă
Cu amintirea-n ea sperând.

Știu și-al tristeții singur prag:
Mi-e dorul cea mai grea povară
Când numai vine către seară
Cel care mi-e atât de drag...

Și teama știu – ea-n brațe reci
Mă strânge-adesea, mă-nfioară:
Și-o despărțire mă omoară,
O, dragule, când știu că pleci!

Dar vin în taină mari călduri
Și fuge frigul, pleacă norii...
Și ochii mei sunt iertătorii
Când se-nfierbântă două guri...

Cuvinte șoptite

Știu, n-am putut să-aprind în cânt
Cele cuvinte doar șoptite:
Tristețea eu le-o simt plângând
Căci ele mor neauzite.

Și-i fără' de rost puterea lor
Rugul li-i mort, chiar de se-nalță –
Le-arunc spre-auzul tuturor
Poate vor prinde-un strop de viață!

În siguranță

Eu versu-mi scriu
În albe nopți...
Atunci pe-o lume
Sunt stăpână
Și-atunci
Eu îi invoc pe toți
Ce cu speranța ies la porți
Și mângâie sub aste bolți
Planeta mea,
De mult bătrână.

Dorm cei din casă
Împăcați
Și-atunci eu sunt
În siguranță
Și mă robesc unui senin
Ce mă va umple-n dimineață!

Măsura mării

Sunt obosită de grijile făr' de sfârșit,
Adorm, în târziu, și obosită-n vise,
Dorul din sânge mi-e aerul cel multdorit
Tăcut e acum și nu-mi mai răspunde,
pleoapele lui par închise.

Mă risipesc din zori până-n seară,
spre-amurg,
Noaptea acoperă zbuciumul
genelor mele
Iubite, te-apropie-n vise,
vreau să te-ajung,
Te-așteaptă, te-așteaptă mereu
Tinere , brațele mele...

Eu sunt corabie-n vânt
cu două catarge spre cer
Știu: e-atât de tainic în zare necunoscutul...
Bolți albastre cânta-vor,
Noi doi vom visa la pământ
Doar marea, doar marea măsura-ne-va
cât de fierbinte-i sărutul...

Eminescu, traducându-l...

În limba lui acuma mă topesc –
Și valul ei prin univers mă poartă,
Și-o teamă simt atunci când îndrăznesc
Să-i inversez silaba minunată.

Și de-mi înving fiori-nrobitor
În magica furtună de vocale
De flăcări sunt cuprinsă, ca de-un dor,
Făr' de sfârșit ce-mi luminează-n cale!

Alisa Iacubeț

n.1980

Feministă

Divină, îndoiala ta –
Ce cruntă-i și fermecătoare,
Singurătatea surd mă doare,
E-o artă-a ști a aștepta.

... De unde-acest ciudatul dar
De-a nu-ți fi dragă libertatea
Și-n valuri să te-arunci spre partea
Când sorbi jignirea drept nectar?

Forță de demon te-a-ngrelat,
Dar ca un înger ți-e totuna,
Primul te-ai vrut întotdeauna,
Tainic te-am binecuvântat.

Și-n acest haos luminos,
Ca-n spațiu fără de gravitate,
Sunt gingașă-n singurătate
Când mi te simt arzând la os...

Îngerul meu

Iubirii mele se dedică

Nici nu te văd, înger al meu,
Însă, oricum, sunt tot aici:
iubesc, salvez, urăsc mereu...

Îngere, au parcă te-am uitat –
Prea multe fișe-i dat să treci –
filme, bistrouri, biblioteci...

Înger al meu, nu mă mai ai,
Dar dacă un destin ferice
ne-a binecuvânta spre rai –
păși-vom pe-al minunii plai:
spre nimbul sfântului Sinai!

XXX

La sânul meu cald mi te vreau,
ceva din tine-am să iau:
gura ta arsă-am s-o rup,
splendoarea soarelui pe trup.

Deprinsă, te-oi ști drept cămin,
spre umerii tari am să-ți vin:
geamăt lua-ți-oi și glas
și ce-n suflet ți-a mai rămas.

Mai grabnic îți voi citi
chipu-ți ce mă va robi,
riduri, gropițe-n obraji,
al inimii arc de curaj.

Pân' la lacrimi te-ador de-acu,
Știu, n-am fost singură, nu,
nici noapte n-a fost, nici zi
nici să m-aștepți c-oi veni.

Amprente pașilor mei,
urma cerceilor grei
voi arunca-n legământ
spre brațele dulce curgând.

Ți-oi lua scrisul, stilul rotund,
lumina din ochi pân' la fund,
Răcoarea din umede nopți,
șoaptele-ascunse de toți.

Geamătul și teama-ți știu,
Al mâinilor zbucium zglobiu...
Și-ți voi atinge fiecă pas –
Și-apoi – am să mi te las...

Elegie de iarnă

I

pe faur, vezi, ți l-am sorbit
de la-nceput mi-a rupt din sete
tristețea vine să ne-mbete
născând tristeți la nesfârșit

tandra atingere a ta
o spaimă mută mai ascunde
metamorfoza zilei surde
se-nghesuie-n tăcerea mea

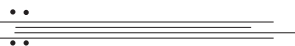
dar cel capitol de sfârșit
neliniștea n-o să-mi explice
cald făr' de grai în prag, aice,
cea albă iarn-o fi-nflorit

II

ne-om despărți în grabă muți
uitînd mărturisiri amare
te las pe valuri de uitare
te las teroarea să le-auzi

vom suporta din nou în doi
zăpada și singurătatea
febrilă fugă-a fi din partea
de vis ferice mai apoi

dar reflecta-se-va-n pustiu
cea nepăsare ce-a fi mâine
pe fila albă va rămâne
fugara literă ce-o scriu

Kurosava*

Iarna. Japonia. Fugi Yama.
Grădina cu pietre în aer rărit.
Mai sigur – martie. Nori grei ca morții.
Tăcerea veșniciei. Zăpezi.

Și-o iarnă ce se-nfige ca un cuțit în inimă
lovind mortal, din nicăieri.
E-un început de martie când s-ar părea
că nimeni n-o să moară niciodată.

Kurosawa, prima lui iubire,
Grădină japoneză din zăpezi.
Degete-n tremur...Tomuri, istorie...
Și-o inimă, sub gheață, de copil.

Cine-ar fi știut: grădina-n iarnă, Tokyo –
Și-acest copil
în ponosit palton...
Secol douăzeci. Ecou al veșniciei.
Început de timp. Zăpezi, zăpezi...

* *Akiro Kurosawa*, mare regizor japonez

Primăvară

ce visuri de-azur la un sfânt început de tristețe
te-ncearcă-n târziul amurg
când mutele ziduri
își leagănă piatra ce-adoarme,
biserici și case ascund somnolente
o mahnă prin geamuri
și numai toiagul cupolei uite-i de veghe la zori

sunt trează
sub brume abia risipită
și-nfiorată te-aștept de parcă nu e-n ceasul firesc
în prospețimea de taină-a oglinzilor
țâșnite din licărul răcoros al nopții –
parcă-aș muri dar din nou vrăjesc cimitirul –
cu palide degete zmulgând capilarele timpului

felii de pargamente-nspumate-mi învălură mâinile
mă tem să n-alunec –
mut amăgitor mi-e veșmântul –
din nou primăvara cu flacăra-i limpede vine
cu-alinul, dar și cu marea tristețe
și ochii
și-o-nseninare a feminității.

Un cântec vechi al evreilor de la Vertiujeni (folclor)

*Grijă s-ai mereu de sănătate,
De puterea ce ți-a mai rămas,
Nu mai ține cont oricând de toate –
Anii fug și nu mai au popas...*

*Nu-ți împarte viața-n jumătate,
Nimic nu iei cu tine dacă mori,
Grijă ai mereu de sănătate
De puterea care ți-o măsoară.*

*Nu mai ține cont mereu de toate,
Anii fug și nu mai au popas...
Colindat-am țări nenumărate,
Oameni mulți în suflet mi-au rămas.*

*Cu-ambiții și speranțe-i fiecare,
Dar i se dă oricui – cam cât i-i dat...
În viața asta graba sens nu are,
Toate-au sorocul lor, predestinat.*

*De-atât păstrează-ți scumpa sănătate
Și-ncă puterea ce ți-a mai rămas,
În viață nu mai ține cont de toate
Căci anii fug și nu mai au popas...*

Prozä

DOROTEEA

A nu iubi nu-i nimic – a nu putea iubi e grozav.

M. Eminescu

Abia trecut de cincizeci de ani, Naum Vainștein, scriitor și avocat, descoperise cu stupefație că cel mai aprig foc, cea mai mistuitoare pară a sufletului omenesc poate surveni când pierzi irecuperabil o iubire întârziată. „E nostim, e ridicol să te îndrăgostești la așa vârstă de o puștoaică care are cam o jumătate din anii tăi, se osândește el. Acuma, dacă am pierdut-o, cui să-i spun durerea, cine să mă asculte, cine să mă consoleze? Decât numai să te condamne fățîș – uite, ghiuj bătrîn, ce lux și-a permis! Dar nu ți-ai dat seama că e împotriva firii umane, a tuturor normelor morale și creștine?!”

Când se aventurase în acel roman, prietenii lui i-au prezis de la bun început un final dramatic, plin de frământări și suferințe. Așa-i dădură de înțeles când romanul lui cu puștoaica abia începuse, tot așa îl avertizau când era în plină desfășurare, când îl întâlneau la braț cu ea pe străzile orașului, la concerte și spectacole sau în compania sămașilor săi pe la sindrofii. Cineva chiar îl avertizase că în oraș există o gașcă de madmoazele care se lipsesc pe lângă bărbați mai în vârstă, numai să fie înțoliți. O fac pe îndrăgostitele, având confortul unei locuințe, a unei stări materiale la care să tot visezi. În realitate însă duc o viață dublă, având prieteni și de vârsta lor și bucurându-se de toate plăcerile. Unele chiar se aventurează să legalizeze un mariaj, ca să obțină o moștenire sau să le cheltuiască tot comăndul, ca până la urmă să-i lase lefteri, să-i părăsească și să-i arunce ca pe niște cârpe ciuruite de prea multe spălături. Lui Naum însă povestea de dragoste începută la câțiva ani după divorțul de ultima soție, nu-i trezea nici un dubiu. Citise destule cărți, romane, nuvele în care erau descrise coliziuni similare – bărbat de vârstă înaintată, copleșit de dragostea unei femei tinere și fermecătoare. Dar cu cât

Desen de Veronica Druță

hăul patimilor îl absorbea mai rău, cu atât o ceață întunecoasă îi învăluia cugetul și așa se făcu că Naum Vainștein se trezi cuprins într-un concubinaj de aproximativ patru ani, ce îl făcea să creadă că au format un cuplu trainic și diferența de vârstă nu contează. Cu atât mai mult că duduia îi declara întruna că se topește de dragul lui. Anii cât au locuit sub același acoperiș s-au scurs parcă într-o hipnoză, purtându-l pe valuri, iar el nu realiza nimic rațional. Toate cele întâmplare, văzute și nevăzute, începu să le înțeleagă abia când se produse ruptura și se pomeni într-o crâncenă singurătate.

Rudele ca și toți evreii din târgușor au emigrat. Ar fi plecat și el, dacă în oraș nu ar fi avut serviciu bine plătit, o duzină de copii de la diferite femei, care aveau nevoie de el. Dar ceea ce era mai important – mormintele părinților din cimitir. Evreii plecaseră, iar cimitirul a rămas în voia sorții. Administrația orașului adoptase cu ușurință o decizie prin care partea veche a cimitirului a fost demolată și pe locul eliberat de mormintele cu lespezi străvechi fusese încropit un parc de cultură și odihnă pentru orășeni. Partea demolată ajunsese aproape de tot de mormintele părinților săi și, numai datorită faptului că el, scriitorul și avocatul Naum Vainștein, s-a postat în fața buldozerelor și a stopat vandalizarea cimitirului evreiesc. De atunci el luptă cu puterea locală ca între noul parc și restul cimitirului să fie construit un zid. A deschis ușile diferitelor instanțe, a bătut clopotele peste tot, în interior și în exterior, până când edilii orașului au promis că problema se va rezolva. Dar al cântălea an îl tot linișteau, că azi-mâine se vor găsi mijloace și vor construi zidul. A apelat și la alți cunoscuți împrăștiați în lume, rudele cărora erau înmormântate în acest vechi cimitir, dar s-a ales numai cu promisiuni, lucrurile rămânând cum au fost. Era conștient că, dacă pleacă și el cu traiul în străinătate, întreg cimitirul va fi demolat fără ezitare.

Fusese unicul copil la părinți. Adevărat, mai avusese doi frați gemeni, dar când fasciștii au năvălit în oraș, au găsit că

sunt periculoși pentru cel de-al III-lea Reih. Abia împliniseră 6 ani, când au fost scoși la marginea orașului, alături de alți copii, femei, bătrâni evrei și împușcați cu mitralierele. Părinții niciodată nu și-au putut ierta că i-au lăsat acasă la niște rude, ei plecând pentru o lună la Baku, Azerbaidjan, unde i-a și prins războiul. Naum s-a născut de-acum la vreo zece ani de la marea tragedie și părinții l-au îngrijit ca pe ochii din cap. Îl crescuseră, îl educaseră, îi creaseră toate posibilitățile să obțină studii și când au decedat, unul după altul, într-o singură vară, parcă i-au magnetizat sufletul – Naum mereu merge la mormintele lor când are vreun necaz sau, pur și simplu, îi este greu pe suflet. A ridicat două monumente frumoase la căpătâiul ambilor părinți, iar între ei lăasă o distanță, cât să mai încapă încă un mormânt evreiesc, spunând prietenilor și apropiaților că e locul unde copiii vor trebui să-l înmormânteze și pe el, când îi va suna ceasul.

În oraș rămăseseră evrei cât să-i numeri pe degete. Dacă mai înainte locuitorii se uitau cu suspiciune la evreii care părăseau țara, acum îi tratează cu bănuială pe cei care se rețin și nu emigrează. Cuminte, credul, ospitalier, Naum nu fuma, nu bea, însă avea, precum se exprimase și mama lui „boala muierilor”. Ajunse să aibă zece copii cu opt femei – Mirabela, Șlioma, Raheli (Rahela), Malca, Avraam, gemenii Aizic și Ester, apoi Dorin, Freida și Golda. Și toți, femeile și copiii, locuiau în această urbe. Și toți aveau nevoie de susținerea lui materială. Iar el avea grijă, deși nici una din mame nu era evreică, să-i educe în stilul tradițiilor evreiești. Mergea cu fiecare în parte la sinagogă, le povestea despre trecutul îndepărtat și apropiat al poporului evreu, îi purta pe la muzee, depuneau împreună flori la monumentul victimelor războiului și ale pogromurilor din stradela Ierusalim și din parcul „Alunel”. Și firește, pe toți îi ducea la cimitirul evreiesc să facă ordine la mormintele în paragină, să aprindă câte o lumânare, să depună pietricele la mormântul bunicilor... Chiar dacă fiii și ficele lui erau născuți de diferite femei și locuiau în diferite case, marele

lui merit era că izbutise să-i consolideze deopotrivă pe toți în jurul său, să-i ajute și toți îl recunoșteau de tată... Avea griji și necazuri cât pururea, o ducea greu, ca mai toți într-o țară săracă și să nu fi fost mormintele părinților și copiii, demult ar fi emigrat în Israel sau în altă parte a lumii, unde viața e mai ușoară și mai bună.

Până să fi apărut puștoaica în viața lui, fusese căsătorit doar de două ori. Un bun familist nu a reușit să ajungă, dar tată la copii era. Avea prieteni, admiratori ai scrisului său, ajungând un bun și căutat avocat. Se considera bărbat puternic și nu bănuise vreodată ca după cincizeci de ani se va îndrăgosti lulea de o puștoaică, iar când ea îl va părăsi, va trăi un adevărat calvar. Acum, când prezicerile prietenilor se împliniseră și o filă ordinară (ordinară oare?!) din biografia lui se consumase, se pomeni în casa-i pustie neputincios și părăsit pentru totdeauna. Lipsa și tăcerea fetei pe care o iubise îl aruncă într-o depresie cumplită. Singura consolare erau copiii care veneau să-l mai îmbărbăteze. Cele șase fiice și patru feciori deveniseră întrucâtva părtașii suferinței lui și acest lucru îl menținea pe linia de plutire. Rana pricinuită de puștoaică parcă îl schimbuse, îl făcuse să privească altfel viața și oamenii. Acum mai mult îngândurat decât vesel ca altădată, se căznea să înțeleagă cum a putut ea să-l învârtă în jurul degetului mic mai bine de trei ani? Își jucase excelent rolul de îndrăgostită, dezmiardându-l cu dulcegării gen „îngerașule”, „iepurașule”, „puișorule”, „motănele”, în realitate fiind doar o profitoare cinică și crudă. Și cum de a înțeles acest lucru abia după ce a ajutat-o să plece în America, oficial, cu contract de muncă, să se angajeze recepționeră la un hotel din Arlington, lângă Washington.

Din clipa când ea a pășit pe scara avionului, realizează că în sufletul lui se petrece ceva înspăimântător. Sărutul ei fugar pe obraz îl asemui cu cel al lui Iuda. Nu s-a întors nici pentru o fracțiune de secundă ca să-i fluture măcar din mână. A dispărut cum dispare un meteorit în nopte! Cuprins de fiori de gheață, Naum își dădu seama că iubirea lor a murit. O iubire unilaterală,

spoită cu fantezii imaginare. Când avionul se avântă spre țăriile cerului, avu presimțirea că chipul drăgălaș al fetei se prefăcu imediat într-un demon. De necaz i se făcu rău. Câteva săptămâni la rând, nopțile se prăbușea în hău, trezindu-se lac de sudoare. Îl chinuia insomnia, gândurile îl purtau mereu spre ea.

Era toamnă, mirosea a gutuie coapte, iar el suferea tot mai mult. Capul îi trosnea de gânduri incendiare, ba rușinându-l că a îndrăznit, om în etate, să se înfrupte dintr-o grădină interzisă vârstei sale, ba muștrându-l că s-a lăsat călcat în picioare atât de crunt de o puștoaică provincială, de vârsta unui copil de-al lui. Dar nu mai putea schimba nimic. Domnișoara îl trata cu tăcere. Pierduse ireversibil ceea ce-i fusese scump și drag în ultimii trei ani.

Uneori își zicea că frământările lui sunt exagerate, că fata va înțelege curând că în Moldova i-a rămas bărbatul iubit, cu plusurile și minusurile lui, că... Își zicea, știind că cea pe care a iubit-o e o fire ingenioasă, deșteaptă, îi știe emoțiile, trăirile și numaidecât va reveni la el, iar suspiciunile se vor spulbera ca fulgii de păpădie la prima adiere a vântului de primăvară. Vroia să creadă că nu a profitat de el, că nu l-a folosit doar ca să-și atingă scopul. Însă casa lui avea prea multe urme ce-l disperau. Peste tot simțea pașii ei, ecoul vorbelor ei... S-a convins că a iubit-o cu adevărat, că o mai iubește și nicidecum nu se poate împăca cu gândul că tot ce a fost între ei în ultimii ani s-a năruit, a dispărut fără urme...

De data aceasta însă intuiția îl induse în eroare. Seri de-a rândul se așeza în fața calculatorului, sperând că internetul îi va aduce un mesaj, o vorbă, măcar un semn de la Arlington, dar în zadar... Fata, de cum a încetat să-i scrie, nu și-a mai amintit de el. Firul relației lor se rupse și tot ce-a fost frumos și dulce se prăbușise undeva în adâncurile reci și întunecate ale Atlanticului necuprins.

„Floare-albastră, floare-albastră,

Totul este trist pe lume...”

Înnebunea. Nu ca Eminescu, dar, în felul lui, tot atât de dramatic și crâncen.

* * *

Peste Basarabia s-au năpustit vântoaițele și câțiva ani la rând deasupra acestui plai se învălmășesc nori mari și grei, ce se tot călătoresc în toate părțile lumii, destrămându-se undeva în zare. De pe aeroportul capitalei se desprinde anevoie un lainer modern, pe Nistru plutesc corăbioare, iar arterele principale sunt aglomerate de mașini și autobuze cu pasageri ce părăsesc țara. Toată lumea este avidă de plecare și fiecare în parte e mulțumit de posibilitatea de a emigra către alte meleaguri, în căutarea unei vieți mai bune. Și doar pământul lăsat de Dumnezeu – ogoare nelucrate și cimitire aproape pustii – rămân îngândurate într-o eternă așteptare, nădăjduind că, odată și odată, vremurile vor reveni la normalitate... În toată această învălmășeală migratoare a basarabenilor abia de licărește o searbădă speranță că cineva dintre cei care pleacă se va mai întoarce cândva înapoi.

Primii care au luat toiagul pribegiei au fost evreii. La început au părăsit localitățile în care se mai așezaseră câte un reprezentant-doi, apoi și cele în care se concentraseră în ultimele decenii. Fostele dughene, cizmării sau ateliere de croitorie au rămas parcă pustii și străine – treptat le-au luat locul saloanele moderne de modă și magazinele de haine de lux. Unde și unde mai poți întâlni câte-un bătrân sau o bătrână care, dacă nu au pe nimeni în străinătate, stârcesc ca o veche amintire în aceste vremi tulburi, că în Basarabia până nu demult și-au dus traiul sute de mii de evrei. Nori negri se tot îndreaptă în toate cele patru părți ale lumii, înghițind în umbra lor crâmpoie din cântecul de adio al celor care pleacă, pleacă... Iar cei rămași se împotmolesc tot mai greu în necazurile vieții lor de zi cu zi, proprii oricărui colț al pământului...

* * *

1.

Apariția domnișoarei o asemui mai mult cu intruziunea unui bolid ceresc în viața lui singuratică și plină de rutină, pe care o ducea în apartamentul său cu trei camere din sectorul nou al orașului, apartament unde avea și un birou. Divorțase demult de ultima soție. Mai toate locuiau în oraș, dar îl vizitau numai copiii, ba și aceia mai mult după ajutoare materiale, așa că viața lui continua să fie retrasă, lipsită de bucurii adevărate.

În casa-birou toate miroseau a bărbat – singur își spăla rufele, se deprinsese să facă demâncare, iar gospodinele din vecini chiar veneau adesea la el să învețe a conserva vișine în sucul lor, pentru colțunași, și dulceață din gutui. Părăsit, când trecu de 50 de ani, mereu se simțea în propria- i casă înfășurat parcă în plapuma unei dezamăgiri. Când începeau sărbătorile, cu nopțile lor lungi de iarnă, o tăcere de mormânt cotropea toate odăile, întreruptă doar de un lătrat sinistru al maidanezilor cuibăriți prin labirinturile cartierului... În acea liniște de plumb, singurii lui tovarăși erau tristețea și nedumerirea – nopți la rând analiza unul și același tablou: ultima lui consoartă îi închise ușa în nas, îi răspunsese cu brutalitate și răutate, deși el îi făcuse acelei ființe atâtea favoruri și numai bine; la început ca s-o ajute, apoi să o facă fericită. În schimb el se alesese cu două palme usturătoare, un zâmbet sarcastic și... o ciucă cât o pampușcă sub nas, lăsându-l înjosit, murdărit și scuipat în suflet. Apoi viața nu ar fi viață, dacă omul nu și-ar răsfoi din vreme-n vreme anii, străduindu-se să le dea limpezire întâmplărilor mai sumbre. Ca tot omul, Naum avea nevoie de comunicare – în casa lui părea că se stinge lumina, iar soarele nu-i mai găsește geamurile. Și-ar fi dorit să pâlpaie măcar o lumânare, să renască, să reînvie acea căldură de ființă femeiască.

Încercase mai multe tentative să înnoade o nouă relație cu altă femeie, ce ar fi înlocuit-o pe cea plecată, dar se pomeni că deja nu este un lucru tot așa de ușor ca în anii când era mai tânăr.

Constată cu stupeoare că mai toate dintre cele acostate îi răspundeau cu refuz la propunerile de prietenie din cauza diferenței de vârstă. Se deprinsese să aibă relații cu femei mai tinere, însă anii se așezară pe umerii lui pe neobservate, așa că, firește, se trezi că nu orice doamnă sau domniță până în 30 de ani s-ar fi hotărât la o astfel de relație. Adevărat, femeile erau ademenite, chiar frapate de inteligența lui, de felul său aparte de a conversa, dar până la urmă i-o spuneau franc: e cam trecut pentru ele.

Dacă ar fi măcar cu vreo zece ani mai... Poate de aceea toate relele și necazurile se țineau scai în ultima vreme de el. Unicul lui refugiu erau mormintele părinților săi de la cimitirul evreiesc central, unde se ducea adesea să le îngrijească, să mediteze, cerând parcă sfaturi de la mama și tata. În rest, în fiecare dimineață, trezindu-se, lua micul dejun, își aranja ținuta, bea cafeaua, rostea o rugăciune pentru el, învățată de la mama și, dacă pleca în oraș, neapărat punea mâna pe *mezuză*¹, rugându-se în gând să-l îndrume și să-l ajute Cel de Sus.

Își dorea să întâlnească o femeie care i-ar deveni soție.

Într-o oarecare măsură simțea un fel de frică. La vârsta lui, se temea să rămână singur în casă. Dar unde e acea pe care ar putea s-o iubească și ea să-l iubească, și să-și dorească să trăiască cu el sub același acoperiș în armonie și dragoste? Frământările îl cuprindeau și mai abtitor, îndeosebi când se întâlnea cu soțiile prietenilor, majoritatea dintre ele îi creau impresia că sunt anume acelea dintre care el și le jinduieste.

Singurătatea îl chinuia mai ales când se întorcea acasă. Punea iar și iar mâna pe *mezuză* și vedea că nimeni nu-l așteaptă, iar cei patru pereți vâjâie a pustiu.

Avea presentimentul că o va întâlni doar atunci când nu o va mai căuta, cum adesea se întâmplă în viață.

De la o vreme se decise să aibă o ocupație permanentă ca să-și aline singurătatea. Scria întruna, dădea telefoane amicilor

¹Mezuză – semn religios, simbol al pazei și liniștii căminului evreiesc.

și cunoscuților, străduindu-se să facă abstracție de pustiul din casă, unde adesea venea doar să doarmă. Și, când prietenul său Vladimir Șeremet îi propuse să conducă asociația obștească a părinților de la Liceul „Spiru Haret”, unde era elevă și o fiică a lui, Malca, acceptă imediat. Și dintr-odată se pomeni foarte ocupat – a făcut ordine în actele de constituire, apoi a înțeles că are nevoie de o secretară, care să se afle permanent în oficiu, să răspundă la telefoane în lipsa lui. Deși în țară procentul șomerilor era în creștere, i-a fost dificil să găsească o persoană de încredere. A fost nevoit să apeleze la cunoștințele sale, pe la grefierele de la Curtea Supremă de Justiție, pe la judecătorii, poate îi propun o candidatură potrivită.

În cele din urmă, părea că minunea să se fi întâmplat! Într-un început de ianuarie, firește, absolut întâmplător... Într-una din zile, o grefieră de la Curte îi sună și-l informă că pare să-i fi găsit candidatura de care avea nevoie. Naum se bucură și plecă la locul unde trebuia să-l fi așteptat. În ajun sărbătorise revelionul și spera că primele zile ale noului an îi vor aduce ceea ce caută.

S-au întâlnit în holul larg și luminos al Curții. Proaspătă absolventă a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova, domnișoara stătea în fața lui mai mult cu ochii în jos, răspunzând cu sfială la întrebări. Naum nu avea de gând să-i facă vreo anchetă, dar află totuși că toamna trecută absolvise Facultatea de Drept și până mai ieri a stat acasă la părinți. Că vrea să lucreze la oraș, pentru că în sat moare de plictiseală. Că ar accepta funcția de secretară, chiar dacă are studii superioare...

Era îmbrăcată într-o blăniță neagră, scurtă, cu părul negru cârlionțat, pieptănat peste cap, cu ochi mari și buze cărnoase, cu obrăjori rumeni. I se păru o păpușă vie. Nu corespundea vârstei din buletin. În timp ce verifica actele, fata continua să stea timidă în fața lui. Mai cuprinse o dată cu privirile statura mică și i se făcu milă de ea. Deși mai avea niște candidaturi, se opri la domnișoara cu chip de înger.

– Ioana, răspunse ea fiind întrebată cum o cheamă. Ioana din Brânza, raionul Cahul.

Au stat o clipă în holul Curții Supreme, apoi Naum găsi că e cazul să meargă la biroul său pustiu să mai vorbească acolo cu ea. Avea o mulțime de acte asupra sa și, pornind amândoi pe jos spre liceu, hotărî să-și procure o geantă. Celei vechi în ajun i se rupsesse toarta. Cum tocmai treceau pe lângă papetărie, intră, ademenit de o servietă neagră din vitrina magazinului. De fapt, demult căuta așa ceva.

Afară era ger. Fulguia. Vântul împrăstia pe străzi șerpoaice de zăpadă.

– N-ai cumva să-mi împrumuți niște bani? o întrebă așa, dintr-odată, cam nehotărât, ca să nu mai meargă dus și întors până la safeul de la liceu.

– Am, răspunse fata îmbujorată și scoase din buzunarul cojocelului o bancnotă de două sute, exact cât costa servietă-diplomat.

Naum încercă să ghicească dacă rujele de pe față sunt de sfială sau gerul i-a făcut machiajul.

– Acum e altă treabă! făcu bărbatul când așeză toate documentele în servietă și porniră mai departe spre liceu.

Până la liceu mai merseră câteva minute. „Ciudat, se gândi domnișoara, unui necunoscut, pe care îl văd de cinci minute, i-am împrumutat toate rezervele mele... Dar dacă e un afacerist?”

În priviri i se strecură o zdreanță de nelinește. Bărbatul păsea repede pe pârtia înghețată a trotuarului și scârțâitul ascuțit al încălțăminteii o străpungea cu fiori de gheață prin cojocelul cam ponosit. Din gura lui se desprindeau ușor rotocoale de aburi, ce se topeau chiar în fața ei, parcă luând-o în zeflema. Se opri brusc în fața unui bancomat, încât fata se propti cu nasu-i înghețat în paltonul lui de stofă bună. Domnul avocat zâmbi și o privi îndelung, parcă voind să o iscodească ce gânduri o frământă. Îi culese jăraticul din priviri, o prinse

de cot, în semnul unui fel de scuze că, uite, mai să o răstoarne în sulul de zăpadă. O clipă îi străpunseră pe amândoi un fior necunoscut și dulce. După care Naum se apropie de bancomat, schimbă câțiva dolari și Ioana, primindu-și bruma de biștari împrumutați, răsuflă ușurată.

– Îi aveam de o eventuală gazdă pentru început, se dezvinovăți parcă domnișoara, înțelegând că are în față un bărbat de treabă și că în zadar gândise rău despre el.

În biroul mic, dar comod, cu o masă și patru scaune, un ghișeu ce da în afară, Naum îi explică ce ar avea de făcut o viitoare secretară. Avea nevoie de o persoană de încredere la Asociația părinților, care să stea de la oră până la oră – părinții vin la ghișeu să achite taxa școlară. Domnișoara primi cu entuziasm instrucțiunile și acceptă fără a sta pe gânduri funcția de secretară, cu suplinirea celeia de referent personal al lui Naum.

– Astfel îți vei păstra și stagiul de specialist în drept, concretiză el, ca fata să se bucure mai mult de funcția de referent. Apoi, făcându-i șiret din ochi, adăugă: E o mică încălcare, dar inscripția nu va figura în ordinul de numire în funcție, ci numai în carnetul de muncă, pe care nu ești obligată să-l arăți oricui, decât numai mie deocamdată...

Ioana se bucură când Naum îi înmână carnetul de muncă și-i strânse mâna încă rece de frigul de afară. Ea privi uimită prima inscripție din carnetul său de muncă și fața-i se umplu de o bucurie copilărească atunci când citi înscrisul „consilier juridic”. Bărbatul îi prinse din nou privirile de jărat și chipul ei de înger îi păru acum și mai fermecător. „Vom fi doar noi doi în birou” se gândi el și o vagă satisfacție i se strecură în toate mădulele.

2.

Așa începu cariera de muncă a domnișoarei. Lui Naum îi plăcu noua subalternă chiar din primele zile. Înțelesese că e o fire sânguincioasă, deșteaptă, capabilă, făcea tot ce îi ordona. Doar că

nu știa nimic despre dânsa. Decât că e necăsătorită, după cum arăta fișa de post, și că are 22 de ani. Fire romantică, în curând își dădu seama că viața lui parcă intră în sărbători – începu să-i placă tot mai mult fata, dar... se temea de ea. Căuta să nu se lase pradă ispitelor, conștientizând că poate fi o nouă aventură a creierului. Dar nici în ziua aceea, nici noaptea, nici a doua zi chipul domnișoarei nu-i ieșea din cap. Dimineața, reîntâlnind-o, ceva parcă îi răvășea întreaga ființă. Părea că adie de la ea a flori de câmpie văratică, a prospețime și dragoste de frumos. Când vorbea, vocea îi aluneca într-o tonalitate de catifea. Când privirile lor se întâlneau, Naum simțea o descumpănire. Asemenea simțăminte cunoscuse demult, când colega sa de clasă Luciana îi trezise fiorul primei iubiri. El, care în fiecare zi o trăgea pe fată de cosițe, deodată prinse a se sfii când o întâlnea, iar privirile lui se scufundau în ochii ei mari, frumoși, atunci când începură a face schimb de bilețele.

Această poveste ar fi trebuit deja să o uitate, dar iată că din clipa când a văzut-o pe domnișoara secretară, emoțiile din adolescență îi reînviară. Se neliniști, însă, știind că o eventuală idilă, deja cu o subalternă, ar putea să-i aducă mari neplăceri. Se întreba în sinea lui: „Și dacă are un prieten cu care se întâlnește și au intenții serioase? Cum va reacționa iubitul ei atunci când are să afle că el, ghiuj bătrân, care poate să-i fie tată, îi face curte?” Dar gândurile tot către ea i se furișau.

Trecu cam o lună de când erau colegi de birou și Naum părea să le găsească pe toate în armonie, decât că nu erau împreună după orele de muncă. Cu cât trecea timpul, cu atât mai puternice îi erau sentimentele față de puștoaica ordonată și ascultătoare. Și-ar fi dorit să fie călăuza ei toate 24 de ore. Avea o plăcere aparte când o revedea diminețile la serviciu cu același chip de față îngrijită, gata să îndeplinească orice indicații ale șefului! Naum avea chestiunile lui la serviciul de bază – avocatura îi răpea uneori ziua întreagă. Dar când stătea

prea mult cu clienții, domnișoara îl suna neapărat și îi raporta lucruri banale, ca un soldat ce face de planton: toate sunt bine și... de ce nu vine la oficiu? De la o vreme, cât stăteau amândoi la birou, asupra documentelor, Naum simți că și fata are o atracție oarecare față de el – îl fura cu ochii cu jărat în priviri, îl dăruia tot mai des cu zâmbete dulci. Când intra în birou, slobozind aburi de ger de afară, îi făcea un ceai și-l îmbia să se așeze, să se mai relaxeze. Cât sorbea ceaiul, ea îi povestea cele întâmplate la asociație în absența lui. Erau niște mărunțișuri, dar ea i le povestea entuziasmată, impresionată parcă de orice fleac. În acele clipe ar fi adus discuția pe un făgaș mai intim, însă nu știa cum să ia vorba cu domnișoara fermecătoare. Tot nu îndrăznea s-o descoase – cine-i sunt prietenii, ce face după orele de serviciu. Aflase doar că locuiește când la un cămin, când la o verișoară a ei, al cărei soț era plecat la muncă în străinătate și ea mai dădăcește doi copilași. Asupra laturilor intime Ioana încă nu avu nici un prilej să se destăinuiască.

De fapt, îi era frică. Dacă se pasionează prea mult și ea îl refuză delicat? Va trăi clipe de dezamăgire. Nu o dată în viață, când îl refuzau fetele de care se îndrăgostea, suferea. Acum se simțea ca un adolescent. Dar căuta să evite momentele ce i-ar fi pricinuit răni sentimentale. Cu toate acestea, chipul fetei persista în imaginația și în casa lui rece, pustie.

Ocazia veni degrabă – un vechi prieten, doctorul Paladi, îl invită într-o bună zi la el în ospetie după lucru. În ultimul timp lui Naum nu-i prea plăcea să meargă la sindrofiașa că la început ezită și vru să-și refuze amicul, dar își luă o rezervă, zicându-i că se mai gândește, și îl sună. De fapt, se prinse că se gândea la domnișoară.

– M-a invitat la el în ospetie, acasă, un prieten, medic-anesteziolog, zise parcă într-o doară către Ioana. Nu mi-s prea la inimă sindrofiiile, dar dacă ai merge și tu... Mi-i și oarecum să-l refuz...

– Aș fi curioasă să cunosc societatea unor medici, răspunse fata după câteva clipe de ezitare. De fapt, părinții au insistat să fac dreptul, mie îmi plăcea mai mult medicina. Și-apoi la medicină și concursul era altul, mult mai strâns...

– Să știi că o să-i facem o mare plăcere, răspunse Naum ușurat. Și se gândi în sinea lui: „Las’ că-i bine, domnișoară...”

Și-au fixat întâlnire după serviciu, în fața monumentului lui Maxim Gorki – un loc preferat al evreilor din oraș, de unde veni să-i ia cu mașina chiar prietenul său, medicul-anesteziolog. Erau ultimele zile de iarnă și gerul muindu-se, zăpada se topea aproape peste tot, iar țurțurii de sub streșinile caselor se prefăceau ziua în mici cascade, serile se lăsau însă rece, noaptea venea devreme cu un cer înalt și înstelat, aducând cu ea peste oraș un geruleț ce scotea aburi din gurile oamenilor. Fata purta un mantou negru, cu glugă și se părea că o pătrunse frigul. Când urcă în mașină, îi dărdăia bărbia și Naum, fără a-i spune ceva, apucă mâna ei mică în palma sa cât o covată, i-o sărută, apoi începu să-i încălzească mâinile cu suflarea sa caldă.

Fata îl râsplăti cu un zâmbet dulce.

...A fost o seară plină de discuții aprinse, în epicentrul cărora era Naum, cu argumentele lui despre prezentul și viitorul societății din Basarabia. Ioana asista pentru prima dată la asemenea încrucișări de opinii, cu adversari de calibru. Duelările i se păreau interesante și descoperea multe lucruri noi, de care habar nu avea. Amfitrioana Angela, soția medicului, o primi foarte cald, dar o tot măsură cu privirea și nu-i venea să creadă că amicul lor se aventurează, a câta oară, într-o nouă idilă, de data aceasta cu o adevărată copilă.

– Este secretara mea! zise într-un târziu Naum. Dar și consilier juridic. A absolvit dreptul, se grăbi să sublinieze prin asta statutul ei de persoană cu studii superioare.

Familia Paladi îi tot îndemna să mai guste din bucate, să

bea șampanie. Naum era copleșit de prezența fetei alături de el. Gândurile și privirile lui, uneori languroase, se învârtteau în jurul ei și era nerăbdător să iasă în stradă, numai cu ea. Îi simțea privirile, îi simțea răsuflarea, părea că-i aude bătăile inimii. Era o taină, un miracol, o senzație de așteptări frumoase.

Întilnirea din casa anesteziologului Paladi sfârși târziu de tot și stăpânul casei se oferi să-i ducă cu limuzina până la căminul Ioanei din partea de sus a orașului. Stelele pe cer se înmulțiseră. Gerulețul le pișca obrazii. Înainte de a urca în mașină, Naum iarăși îi luă mânuța și o întrebă:

– Ți-a plăcut vizita?

Era o întrebare banală și fata îi răspunse cu un zâmbet aprobator, fără a mai scoate vreo vorbă. La cămin ieși să o conducă până peste pragul întunecos. În ajun cineva spărsese becul de deasupra ușii de la intrare și căminul semăna mai mult cu un penitenciar. Sosise momentul cel mai important pe care Naum îl așteptase întreaga seară. Trebuia să se despartă. Fata îi păru mai veselă, mai vioaie. Ochii îi scânteiau, măsurându-l în întuneric din cap până în picioare. Naum se simți intimidat.

– Mulțumesc, m-am simțit foarte bine, spuse fata, considerând că trebuie deja să se despartă.

Naum o apropie ușurel la piept și-i spuse oarecum stângaci:

– Dacă nu ai încă nici un prieten, te rog... să nu-l cauți!

Un simț interior îi spunea că trebuie să fie foarte precaut la despărțire, în acel întuneric slab al nopții cu puțină zăpadă. Îi strânse gingaș mâna și, înainte de a-i spune „Noapte bună!”, i-o sărută mai îndelung.

Ioana nu se grăbi să-și retragă mâna. Lui Naum îi năvăli sângele în cap. Pentru un moment se gândi să o strângă la piept, dar se reținu. Se întoarse brusc și ieși glonț afară, unde prietenul său încă îl aștepta. Nici măcar nu oprise motorul...

– Atât de repede? îl întrebă amicul cu subînțelesuri. Naum, confuz peste măsură, dădu din mână a pagubă, parcă alungând

întrebarea. Șoferul apăsă pe accelerator și demară. Șuieratul ascutit al cauciucurilor spintecă tăcerea nopții și-i spulberă toate simțirile nebuloase. La despărțire amicul se consideră în drept să-i mai dea un sfat:

– Am observat că ești amorezat de puștoaică. Fii atent ce faci! E un copil. Poți avea neplăceri cu părinții ei. Te pot considera... pedofil!

...În noaptea ceea Naum se căzni mult să adoarmă, dar somnul trebui să aștepte până gândurile i se mai împrăștiară, iar chipul fetei se topi într-o mare de ceață. Chibzuia mereu vorbele pe care avea să i le spună când se vor întâlni a doua zi la serviciu și simțea că va fi cel mai mare eveniment al anului. Dacă, printr-un miracol, va accepta prietenia lui? Nu știa dacă are prieten, dar chiar dacă îl are, se gândea, va depune toate eforturile să accepte prietenia lui, să fie mai mult amândoi, poate pentru totdeauna.

O revăzu în vis, alergând printr-un lan de secară încă verde și el străduindu-se să-i prindă călcâiele goale și ude; îi lunecau din mână, Naum cădea și până apuca să se ridice, fata se îndepărta din nou, chemându-l cu un râs zglobiu de clopoțel. Când se trezi, primul lucru pe care-l făcu a fost să alunge gândul că între ei se poate însăila o idilă de vis, cum numai în filme poate fi. Se gândi cu o frică neînțeleasă că poate dânsa are un prieten și că e tânăr, iar el e deja cu funigei pe la tâmpile și...

Se ridică iute din așternut, își făcu un duș rece, îmbucă ceva la repezeală și ieși grăbit, lăsând patul neașternut și ceașca de cafea nespălată.

La serviciu fata îl întâmpină cu același zâmbet obișnuit de fiecare zi, de parcă nimic nu se întâmplase în ajun. Atâta doar că-i aminti, aducându-i cafeaua, că peste trei zile e ziua lui de naștere:

– Sărbătorim degrabă, șefu? întrebă dânsa cu zâmbetu-i dulce de la o vreme încoace, arătând spre calendarul ce atârna în spatele lui.

– Nu-mi place să-mi sărbătoresc ziua de naștere. Anii îmi amintesc tot mai des că îmbătrânesc.

Și încercă să-i prindă reacția. Ioana nu comentă spuselor lui. Se grăbi să plece. În stradă chipul fetei continua să-i stăruie în față. Și totuși păsea la braț cu șovăielile: nu credea că relația lor ar avea vreo șansă în viitor.

Prea mare e diferența de vârstă. „Ea e un copil, eu sunt coșcogea bărbat cu zece copii în cârcă”.

* * *

*În acea zi, după serviciu, trecu pe la mormintele părinților săi din preajma Beit Tahara, zidire ruinată, unde cândva evreii își plâneau defuncții înainte de a-i da pământului. Puse acolo niște pietricele și șopti o rugăciune pentru odihna lor. Mătură, făcu ordine în jur, apoi se întoarse acasă, unde nu-l aștepta nimeni. Dornic să-și împărtășească emoțiile, sună, ca totdeauna, la unica familie de evrei din mahala, Hona și soțul ei Ițik Mazik. Hona se plânse de dureri de șale, iar Ițik nu se lăsă prea mult înduplecat – se gândi să mai afle de la domnul avocat ce mai e nou prin țară și prin sferele de sus. Așa că peste un sfert de ceas în prag apărură pururi același bărbat cu hainele mai largi decât trupul pirpiriu al stăpânului, în **cațaveica**² ponosită. De sub bata pantalonilor i se ițea **țâtot**³, pe cap purta **ștraml**⁴, iar cu o batistă mare, pe care o scotea mereu din buzunarul de la piept, își tot ștergea fruntea și grumajii transpirați. Cu arcușul și vioara subsuoară, de care nu se despărțea decât în sinagogă, păreau a fi atributele unui lăutar bătrân din „Șatra” lui Emil Loteanu. După ce ascultă povestea cu noua pasiune a lui Naum, acesta tăcu un minut, apoi ridică arcușul, ca un semn de exclamare, gest că vrea să-l povățuiască.*

² *Cațaveică* – îmbrăcămintă tradițională evreiască.

³ *Țâtot* – un fel de canafuri din ațe albe și negre, sure care se prind la brâu așa ca să fie văzute deasupra pantalonilor.

⁴ *Ștraml* – un fel de căciulă purtată de evreii ortodocși.

– Eu, în viața mea, am iubit-o numai pe femeia mea, Hona. Iară tu, prietene, păzea! Iarăși te-ai prins de o fustă tânără! Află de la mine, poate pentru prima oară, că de la altcineva nu vei afla în orașul nostru demodat.

Cea mai gingașă ființă ce poate sta alături de bărbat este femeia! Cea mai periculoasă fiară care se poate afla lângă bărbat la fel e femeia! Îndeosebi dacă mai este și pupăză... Niciodată să nu crezi femeile! De când e lumea, ea l-a dus în ispită pe bărbat. Ești amorezat? Foarte bine... și Ițik Mazik săltă arcușul pe strunele viorii, însăilând o melodie săltăreață. Dar păzește-te în fiecare clipă, că la vârsta noastră femeile caută să ne folosească, să aibă profit. Și-apoi, vorba ceea: cine se căsătorește din dragoste prea mare, acela are nopți splendide și zile de coșmar...

Ițik îi mai cântă câteva melodii duioase, apoi de jale, bău câteva păhărele de vin roșu, pe care Naum totdeauna îl avea în casă, mușcă crâncen cu dinții săi mari din hrincile de pâine și șoldul de cocoș, condimentând rumegăturile cu câțiva căței de usturoi. Și plecă mulțumit spre casă, la Hona lui...

3.

Data nașterii sale se nimeri în acel an într-o zi de odihnă. Deja era la jubileul de 50 de ani, și Naum decise să-l sărbătorească acasă – deși în ultima vreme într-adevăr îi dis plăceau sindrofiile de prin restaurante, cu prietenii și rudele, care nu scăpau ocazia să-l descoase despre numeroasele-i soții și odrasle.

Sergiu Fusu, pictor talentat, îi dăruie o reproducere după Vincent van Gogh, iar fratele lui, Dumitru Fusu, un pulover împletit de soție. Veniră neapărat Ițik Mazik cu vioara și cu soția sa, Hona, care nu obișnuia să participe la discuții, decât numai să probeze atentă toate bucatele de pe masă. Apoi Rodica, contabilă de la asociație, și mama Goldei, mezina lui Naum, împreună cu Ioana de la Brânza. Când sosi și bunul lui prieten, stilistul Pavel Nică,

apoi familia Paladi, nelipsită la asemenea ocazii, Naum a înțeles că societatea este pregătită de petrecere. Oaspeții s-au veselit până aproape de miezul nopții. Vioara lui Ițik satisfăcea toate dorințele și în casă prinseră a se rânduî dorul cu veselie, doinele cu romanțele. Naum nu bea alcool, era mereu cu ochii pe domnișoară, care părea absentă, dar se vedea că ar fi dorit să discute ceva cu el. În toiul sindrofiei, când oaspeții se încinseră în discuții, o invită să-i arate biblioteca, pe care începuse a o încropi încă de pe timpurile când era student la drept. Numeroasele titluri rânduie pe rafturile din dormitor au frapat-o. Naum îi povestea pasionat despre averea lui ca despre un șirag de nestemate. Îi arată Tora, o carte veche, și de care se mândrea că este un obiect de anticariat și pe care a primit-o ca moștenire la *barmîțva*⁵ de la bunicul său din partea mamei, Moșe, fost rabin la sinagoga din Telenești și a murit cu mulți ani în urmă. Această carte sfântă pentru fiecare evreu a văzut multe în viața ei. Bunicul lui a păstrat-o cu sfințenie, îndeosebi pe drumurile morții în ghetoul din Transnistria, apoi în perioada represaliilor staliniste... Fata văzu pe pereți tablouri cu scris ebraic și află de la Naum că tatăl său a fost evreu cu carte ca și mama lui... Tora a fost pentru el prima carte de care a avut parte când s-a trezit copil la părinți. Pe pereții din cabinetul de lucru atârna o reproducere după Modigliani și niște trandafiri brodați în cruciuliță de mama lui Naum pe când era domnișoară de numai 17 ani.

Fata îl asculta ca pe un ghid de muzeu și Naum simți că-l cuprind fiorii. Nu știa cum să treacă la o discuție mai intimă. În salon oaspeții discutau în continuare un subiect aprins.

- Îți place? și îi cuprinse cu mâinile sale mari umerii scunzi.
- E drăguță biblioteca, aprobă fata. Și, după o pauză nu prea lungă, surâse: Dar se simte că lipsește o mână de gospodină.

O fierbințeală ca cea din seara de odinioară îi învăluî din nou toată ființa. Profitând de clipa de intimitate, Naum o strânse

⁵ *Barmîțva* – ritual la evrei prin care un băiat ajuns la 13 ani este declarat că a atins majoratul, capabil să îndeplinească toate ritualurile poruncilor religioase.

la piept și o sărută ușor pe buze. Simți că fata nu s-a opus și a doua oară buzele lor se încheștară lacom într-un sărut dulce și îndelung. Revenit ca după o amețeală, o întrebă în șoaptă:

– Ai vrea să fii cu mine... ă-ă-ă ... să locuiești la mine?

– Niciodată nu am avut un bărbat cu o diferență de vârstă atât de mare, se fâstâci fata.

Răspunsul fetei îi păru neașteptat de liniștit și absolut sincer.

– Gândește-te. Ai putea înviora această casă pustie.

Cuvintele-i se rostogoliră gătuite și un nod buclucaș îi stăruia în gât. Domnișoara surăse doar și-i făcu semn spre salon, de unde răzbăteau hohote și discuții pe tonuri destul de ridicate.

Ieșiră din bibliotecă pe rând, să nu dea nimănui nimic de bănuț.

Cât sindrofia era în toi, prinzând câte un moment prielnic, s-au mai strecurat o dată în bibliotecă. S-au sărutat îndelung și Naum chiar o culcă în fierbințele sentimentelor pe patul de lângă raftul plin cu cărți. Și dacă fata nu s-ar fi împotrivit ușor, amenințând cu degetu-i arătător spre ușa salonului, garantat că o și avea. Dar lucrurile n-au mers mai departe.

Când dezbaterile începură să lunece spre o hărmălaie nemaicontrolată de spirite amețite, fata îi mărturisă că și-ar dori să plece, englezește, la cămin. Naum oftă și chemă un taxi.

4.

Avocatul Naum Vainștein era născut în aceeași lună cu marele poet Grigore Vieru, decât doar cu o săptămână mai devreme. Asistându-l într-un proces și mai descoperind că sunt din aceeași zodie, el deveni curând unul dintre prietenii apropiați ai Bardului. La drept vorbind, îi unea nu numai succesul aceluia proces, ci și cunoașterea literaturii române în parte, pe care Naum manifesta deschis, și a culturii universale în ansamblu. Naum provenea dintr-o familie de vechi evrei basarabeni Vainștein, ultimii ei descendenți naturalizându-se în perioada sovietică aproape cu desăvârșire. Cât despre Naum, dacă nu ar fi fost cunoscut prin

protestele sale vehemente contra demolării cimitirului evreiesc, puțini ar fi crezut că este din neamul lui David. Apoi, Grigore Vieru își pierdu tatăl în ultimul război, iar familia Vainștein tot atunci cunoscuse ororile holocaustului. Așa că îi legau și memoria celor trecuți prematur din viață, clipele de tăcere în memoriam. Și tot Grigore Vieru îi fu redactorul primei lui nuvele, mai schimbându-i prima literă din nume, așa, pentru mai multă prestanță, credea el.

La concertul de gală din sala palatului „Ginta Latină”, consacrat jubileului de 70 de ani a Bardului, Naum a avut o invitație specială. A chemat-o și pe Ioana să-l însoțească, dar ea îl refuză, motivând că are alte treburi. Nu se așteptase să-l refuze după sărutările din bibliotecă. Cum palatul „Ginta Latină” se afla de la Asociație peste Parcul Central, după serviciu, înainte de a ajunge la festivitate, zăbovi în acel amurg pe o bancă de pe Aleea Clasicilor, în fața lui Eminescu. Încă din anii studenției prefera să vină la bustul marelui poet; avea impresia că gândea mai bine, îl vizita mai des inspirația, mai întâlnea câte un prieten ca să mai schimbe o vorbă-două despre artă și literatură.

Era o seară liniștită de februarie. Dintr-odată o zări pe Ioana venind din partea de jos a parcului, la braț cu un flăcău înalt, în palton negru. Cotiră pe o cărăruie lăturalnică și, până să ajungă la havuz, se opriră unul în fața altuia. Erau aproape de tot, dar probabil nu s-au gândit că-i vede o cunoștință incognito pe diagonală.

Statura ei micuță contrasta, după părerea lui Naum, cu vlăjganul înalt și bine clădit – a trebuit să se ridice în degete atunci când s-au sărutat. Apoi și-au urmat calea spre havuz, veseli, de parcă toată lumea era a lor și nimeni nu-i vedea.

Un junghi ascuțit îi tăie toracele în dreptul inimii și Naum, chiar în clipa aceea, își zise că trebuie să dispară din viața fetei. Pur și simplu să demisioneze și să plece, deoarece știa, avusese experiență în trecut – atunci când dragostea e unilaterală, ai de pățimit mult. În plus, plănuise să publice

în acea vară o carte de proză. În sfârșit, nu mai era june, ca să concureze cu tinerețea ei. Și deodată se întrebă în sinea lui: „Și de ce vlăjgan? E un tânăr ca toți tinerii. Chiar bine făcut...” Și i se făcu oarecum rușine că a îndrăznit să-l numească așa, că acum câteva ore mai credea că poate exista dragoste între o puștoaică și el, un ghiuj de vârsta părinților ei.” Nu e societatea ceea despre care ai crezut, bătrâne, că e de... ptui, de nasul tău. Nici măcar o idilă nu e, plămădită cu iscusință de către cel mai genial scriitor. E realitatea asta provincială din Basarabia și trebuie să stai cu ambele picioare pe pământ, bătrâne...” Ca numai peste două clipe să se întrebe: „Dar ce are Basarabia cu pururi amarezul Naum Vainștein? Ghiuj bătrân!”

A doua zi merse dis-de-dimineață la directorul liceului – orele începeau la opt și un sfert, iar directorul nu avea în acea zi ore, însă, ca întotdeauna, era prezent „în arie”, vorba lui – și-și anunță demisia. Directorul făcu o mină mirată și, până să-l întrebe ce l-a apucat, Naum i-o luă înainte – motivă că l-au năvălit acum treburi mult mai importante la serviciul lui de bază și este nevoit să demisioneze. Iar ca să fie împăcat, chiar l-a adus peste două ore pe prietenul său Gheorghe Andrieș, fost administrator al unei bănci comerciale, care să-i ia locul.

Pe la chindie privirile lor se ciocniră: pline de nedumerire, ale domnișoarei de la birou, și reci, pătrunzătoare, cu o perdea de reproșuri, ale bărbatului. O salută rece și îi întinse catalogul să înregistreze cererea lui de eliberare din funcție.

– Adică... plecați de la noi, din asociație? întrebă descumpănită, privindu-l pieziș, parcă intuind că ceva nu e în regulă.

– Sunt avocat, domniță, îi răspunse el acru. Mă bucur că am făcut ordine în activitatea asociației. Mai departe lucrurile vor decurge de la sine și eu nu mai am timp de pierdut pe aici. Ai să conlucrezi de minune cu noul tău director, pe care mâine îl vei cunoaște, mai aruncă Naum la despărțire.

Acum, când toate lucrurile și evenimentele erau vizibile, lui nu-i rămânea decât să le analizeze, să tragă propriile concluzii. Cu fiecare zi care se scurgea timpul ar fi trebuit să-l îndepărteze de cele întâmplate, dar și de fata cu privirile de jăritic, de ziua despărțirii și el, timpul, trebuia să-i fie ca un medicament, ca o alifie peste trăirile, de ce să nu recunoască, dureroase. Însă descoperirea totodată și lucruri senzaționale, pe care i le aduceau schimbările în vremurile din urmă și care se reflectau, ca într-o oglindă aburită, ce se limpezea treptat, în procesele pe care le asista. Cotidianul oamenilor din jur era tot mai des periclitat de niște surprize din cele mai diverse și neașteptate.

Descoperise că în viața de toate zilele sunt specimene care și-au făcut o „meserie” din a face rău. Precum Dumnezeu aduce binele pe pământ, cineva, ispitit de diavol, crează probleme oamenilor. Aflase că se înmulțiseră vrăjile prin urbe – unele persoane fac vrăji asupra altora. Ți se pune ceva în mâncare și vraja te ia ca pe un miel de două-trei zile. Ba se zvonise că femeile care vor să-și țină un bărbat alături, să-l diriguiească așa cum vor ele, pun în mâncarea sau în băutura lui scursuri de ciclu menstrual. După ce bărbatul înghite această zeamă muierească, cade, în pofida voinței sale, în plasa intereselor doamnei sau domnișoarei... „De unde o fi apărând toate aceste apucături și mârșăvii?”, se întreba Naum acum. Și cum ultima lui pasiune îi răscolea orice ungheraș de conștiință, găsi că trebuie să iasă din joc. Și cât mai curând, ca să fie, vorba ceea, mai departe de vreo belea. „Asemenea trufandale sunt periculoase, dacă reușesc cu tot dinadinsul să-ți înghită sentimentele, nu-l lăsau gândurile despre despărțirea de Ioana. Până la urmă, te face gol-pistol nu numai de avere, dar și îți lasă un pustiu nemărginit în suflet. La vârsta mea, e dificil să suport asemenea rupturi de sentimente.”

Astfel Naum Vainștein încerca să se convingă că făcuse bine că și-a înaintat demisia și a abandonat serviciul de la asociație. „Are viața ei de femeie tânără și de ce trebuie să mă bag acolo unde

nu e pășunea mea.” Încerca să-și alunge gândurile de la tânăra domnișoară, dar ele dădeau buzna ca tătarii. Revenind iarăși și iarăși la ele, căuta să ghicească dacă a greșit sau a fost consecvent, dacă e sincer cu sine însuși sau se înșală și de această dată. O pățise și cu alte femei, cu care s-a aflat în concubinaj o habă de vreme și a avut chiar copii, dar nu și-a mai întemeiat o „casă de piatră”. Și iar se înfrunta în cugetul său: „Doar ai ieșit din birou, ai obținut demisia, a venit deja altă persoană să te înlocuiască, ce mai vrei acum? Adio, moment de pasiune!” Alunga aceste gânduri din oră în oră și nici nu bănuia că relațiile lui cu Ioana de la Brânză, din acele zile, abia aveau să se declanșeze.

Trei zile își căută de ale lui. Mergea la procese, exercitându-și funcția de apărător; avea în acele zile câteva dosare dificile. Îi venea greu să se concentreze – gândurile la domnișoara cu chip de înger se precipitau mereu în algoritmul apărării, ca o sare într-o reacție chimică dintre un acid și o bază. Se străduia să se convingă măcar acum că în afară de câștiguri viața îți aduce și pierderi și trebuie să te deprinzi cu ele. Mai ales că avea experiența atâtor pierderi în peste 25 de ani de practică juridică. „Nu tot ce zboară se mănâncă”, spune o vorbă înțeleaptă din bătrâni. Și tu, slavă Domnului, acum ești la poarta acestei categorii sociale, numită delicat de jurnaliști „vârsta a treia”. Ce mai atâtea gânduri – fata se va deprinde degrabă cu noul ei șef și va uita de tine.

Nu credea că se înșela și de data aceasta. Fata era departe de a fi un înger. Chibzuise ea din primele zile de cunoștință în mai multe feluri, iar din seara ceea când se sărutaseră tot ce chibzuia începuse să prindă un contur de plan bine gândit. Și când Naum dispăru îndărătul ușii, ea simțise că se clatină planeta ei albastră. Bărbatul era în etate, e drept, dar Ioana nu-l găsea bătrân cu totul. Chiar era plăcut să stai alături de el – totdeauna îmbrăcat în costum, la cravată, iar pe obrazii lui rumeni mai jucau umbrele unei tinereți de foc. „Și atunci de ce aș rata o șansă?” se întreba fata chiar în după-amiaza plecării avocatului. Cu atât mai mult

cu cât era singură – noul șef se prezentase la director în aceea zi, dar promisese să vină să ia cunoștință de viitoarea sa funcție peste trei-patru zile.

În ziua a treia însă nu venise încă.

5.

A treia zi, seara, la ora când se apropia de apartamentul lui pustiu, admirând fulgii ultimei luni de iarnă pogorând frumos din ceruri, copiii strigând pe întrecute la săniuș, luminile strălucitoare ale felinarelor din geamurile blocurilor învecinate, deodată, celularul îl anunța printr-un semnal că are un mesaj. În toate aceste zile nu avu nici unul, chiar dacă erau în plină desfășurare câteva procese, iar unii clienți preferau să se consulte sau să-i dea probe suplimentare mai degrabă prin mesaje decât direct la telefon. Deschise aproape mecanic și tot în aceeași clipă, încă înainte de a purcede să citească mesajul, gândul îl duse iar la Ioana. Și citi: *„De ce pleci? Nu te duce. Dacă pleci, pierd orice sprijin în acest oraș și nu mai are nici un rost să rămân... Am nevoie de tine, îngerașule”*.

„Ciudată coincidență”, se gândi el cu amărăciune. Se îndreptă brusc spre scara blocului, descuie ușa aproape frenetic, o izbi după ce intră, aruncă servieta pe taburetul din hol, se îndreptă spre bibliotecă și se trânti furios pe divan. Gândurile și sentimentele îl angajaseră într-o luptă crâncenă și la numai un sfert de ceas avea impresia că au început să-i clocotească creierii. Se ridică tot atât de brusc și ieși glonț afară. Ninsoarea lină și aerul rece păreau să-i facă bine – noianul de gânduri și sentimente se mai potoli. Peste un alt sfert de ceas plimbarea îl calmă și Naum reveni acasă cu gândurile domolite. Dar toate păreau să aștearnă covoare împăratești spre chipul fetei din Brânza cu privirile sale de jărat.

Toată noaptea nu închise un ochi, iar dimineața – cine a zis că noaptea e sfetnic bun? – nu mai fu în stare să reziste ispitei chemărilor interioare. Intră în cabinetul directorului de la Liceul

„Spiru Haret” tot atât de hotărât ca acum trei zile. Descoperi cererea sa de demisie pe masă, încă nesemnată. De față cu directorul îl sună pe camaradul de la bancă și-l rugă să mai îngăduie cu funcția propusă. Apoi rupse cererea și-l lăsă pe director tablou. Iar când să iasă pe ușă, îi aruncă, făcându-i din ochi:

– Las’ că-i bine. Toate-s bune și totul va fi bine.

La prânz își invită secretara la pizzeria din vecinătate. Până să le aducă pizza, își frământa fiecare tăcerea lui, neîndrăznind să înceapă primul. Schimbaseră doar câteva cuvinte asupra meniului. Când pizza fu gata, și se puseră pe mâncat, Naum apucă taurul de coarne:

– Dacă ai fi a mea, te-aș învăța să șofezi, am procura o mașină chiar... Pot să te fac chiar notar!

Și după o pauză scurtă:

– Dar așa, tu nu vrei să fii a mea!

Fata ascultă liniștită și părea să fie concentrată mai degrabă asupra pizzei decât la spusele bărbatului. Sorbi din bere, rezemă cuțitul și furculița de marginea farfuriei și reluă firul dialogului abia început:

– Și dacă sunt de acord?

Îl fixă cu o privire galeșă și asta îl debusolă pe Naum. Nu se aștepta la o asemenea întorsătură. Era hotărât să o convingă mai pe îndelete, dar să-i și pună niște condiții. Reteză energic cu cuțitul din felia de pizza, înfipse parcă înciudat în ea și o repezi în gură. Începu să mestece, până să-și adune replica. Dar tot fata fu cea care o reluă prima:

– Băiatul cu care m-ai văzut se căsătorește cu altă fată...

„De unde știe că i-am văzut? se miră Naum. Că doar nu m-au observat... Isteață, puștoaica!” Spulberă toate replicile pregătite din timp și atacă frontal, cu un evident tremur în glas:

– Hai în această seară la mine.

– Măine, căzu de acord domnișoara. După serviciu vin la tine, îngerașule.

Ultimul cuvânt era din mesajul din ajun. În gura fetei răsună neobișnuit de gingaș...

Terminară prânzul în tăcere și până la sfârșitul zilei schimbă doar niște replici de serviciu, dar mai des ca altădată.

A doua zi fata îi fixă pe reverul hainei un mărtișor și îl sărută pe obraz. „Care va să zică, iată de ce mâine”, pricepu Naum. Toată ziua s-au prefăcut că sunt concentrați fiecare asupra treburilor sale – fata prin hârtoagele de la oficiu, Naum irosind câteva ore în proces, în rest dând telefoane și făcând aranjamente neînsemnate. Amândoi însă păreau să fie stăpâniți de un singur gând...

Fire visătoare, în biografia lui de burlac seara de 1 martie se dovedi a fi o seară cu cer senin, înstelată, dar geroasă – însemnă o filă luminoasă și fericită. Ba chiar o seară de-a dreptul fantastică. Fata își știa „meseria” în așternut – l-a sedus ca pe un june prea puțin experimentat. Au făcut dragoste fără prea mult preludiu și menajamente, chiar fata l-a tăbărcit, însetată, în pat...

S-au iubit până în zori. Dar a fost și noaptea sincerităților reciproce – domnișoara se destăinuie că de fapt avuse prima sa relație sexuală pe la 16 ani și de atunci a făcut dragoste cu mai mulți bărbați. Așa că era femeie în toată legea. Apucase chiar să-și facă și câteva chiuretaje. Avusese relații intime chiar și cu băieți mai mici decât ea, dar cel mai mult își amintește de serile petrecute la cămin cu flăcăul originar din Căinari, care era cu doi ani mai mare decât ea. După absolvire a plecat să lucreze la procuratură în provincie. A tânjit mult după el și numai Andrei, unul din actualii ei prieteni, un băiat înalt de aproape doi metri, îi mai amintește uneori de „dragostea” amicului din Căinari.

Ioana se dovedi a fi foarte indiscretă – îi mărturisise că la o zi de naștere a unei colege se întrecuseră cu băutura, ajungând aproape de orgie – toate fetele din camera de la cămin, înnebunite de șampanie, au făcut sex în grup, prietenii cu prietenele și chiar cunoscuții cu pur și simplu cunoscutele, necunoscuții cu necunoscutele, o noapte întreagă în cămin. Dar asta a fost

demult, în anul doi, și ea a fost în stare să se abțină de la un asemenea desfrâu. În ultima vreme l-a avut pe Toma, pe care chiar părea să-l iubească. Adevărul e că a fost o perioadă când Toma fu pasionat de altă domnișoară, dar foarte curând și-au reluat întâlnirile. Prietenia lor dură până au mers în ospetie la părinții lui – nu a trecut însă testul mamei sale. Iar Toma ținea la părinți și acum se pregătește să se căsătorească cu alta. „Nu e o fire stabilă și nu poți avea încredere în el, oftă fata. Îmi pare rău de noua lui victimă, dar asta e treaba ei deja.” Și, cuprinzându-l pe Naum, îi declară cu un ușor răsfăț:

– Acum, când sunt alături de tine, știu că nu mai am nevoie de nimeni.

A doua seară, după ce inimile lor s-au topit în același foc al dragostei și s-au unit într-un singur cămin, Naum i-a cerut permisiunea să-i dea un nume ce i se părea lui la vremea ceea că i se potrivește mai bine:

– Ce mai înseamnă și asta? Părinții mei mi-au zis Ioana...

– Doroteea, în greaca veche, înseamnă trimisă de la Dumnezeu!

Și dintr-odată apartamentul se umplu de un hohot de râs, pe care domnișoara și-l potoli cu greu. Apoi încheie cu un surâs enigmatic: *Prikolino!*⁶

6.

Din acea seară Ioana a rămas la Naum și nu mai plecă la cămin sau la verișoară. Dimineața Naum îi înmână cheia, zicându-i că de azi înainte casa lui va avea doi stăpâni. Începu să o trateze cu mai multă atenție și gingășie ca pe o ființă dulce și dragă.

Naum avea o „cronică a vieții” sale, un fel de jurnal intim în care își nota doar cele mai fericite și mai sacre momente din viața lui. Începu să-i încredințeze și ei „cronica”, pentru a face notițe, a-și scrie impresiile despre dragostea lor. Și fata, când avea chef, în anumite perioade, își așternea în „cronică” gândurile

⁶Aici: ingenios, isteț; mișto!

ei. Erau niște descrieri mustind de fidelitate și credință pentru Naum.

Mai târziu cunoscuse modul de a crea al lui Naum Vainștein – lucra mereu la cuvânt, însăilând ba o povestire, ba un vers. Dar cea mai neașteptată descoperire fusese faptul că Naum avea idei de muzică – știa nu numai să cânte la chitară, ci să și scrie muzică. Într-un timp se apucă să orchestreze, cu prietenul său Anatol Roșcovanu, un cântec după altul și să-l înregistreze în studio. Aflase că în copilărie a cântat în fanfara școlii, apoi, în armată, în cea militară. Înregistrase chiar câteva piese în sanscrită și în idiş. La înregistrarea cântecului „Am, Isroel, hai!”, care era un fel de imn al demnității evreiești, Naum o luă în studio și pe Doroteea și făcu o prezentare a acestei glorioase melodii, pentru toți evreii din lume, în limba engleză. Ioana-Doroteea avea o dragoste față de această limbă încă din școală și din liceu, apoi la facultate și-o perfecționă și o posedă binișor, firește, la nivel de oraș. Naum își trase un CD de rezervă cu acea înscriere a vocii romantice și cristaline a Doroteei și acest lucru avea să-l prețuiască la justa lui valoare mult mai târziu.

7.

Demult în casa lui nu mai fusese atâta lumină, căldură, gingășie, dar mai ales o curățenie de vis. Dintr-odată Naum se pomeni fericit. Uită de gheața singurătății lunilor trecute, de visele sale romantice la o femeie ideală, potrivită vârstei lui. Începu să creadă că diferența uriașă, censul de vârstă la aceste timpuri noi nu mai aveau nici o importanță. Ieșea cu Doroteea la plimbare pe bulevard și constată că ea nu se sfia deloc de trecători, pășind cu el alături. Ba, dimpotrivă, îl prindea de braț și pășea parcă mândră că are un asemenea însoțitor. Uneori mergeau pe stadion să facă sport – de când se stabilise la Naum, Doroteea avea frică să nu se îngrașe. Chiar se decisese să facă *aerobică* la clubul din vecinătate, dar nu a mers decât de vreo două ori. Mai târziu și-a dorit să meargă la sala de forță și a și făcut-o.

Degrabă, după un scurt timp de concubinaj, începu a bănuia că fata uneori e lipsită de voință, nu prea perseverează când este vorba să obțină vreo performanță prin efort intelectual, iar dacă chiar realiza ceva, trebuia să o forțeze, să o mâne din urmă.

Plictiseala și rutina încă întârziiau. Veni vara și Naum o cuceri cu abilități culinare neobișnuite pentru bărbați – îi plăcea să facă compoturi din vișine, să marineze castraveți la borcan. În toamnă îi dovedi că știe să facă chiar dulceață. Preferata lui era cea de gutui. La balcon în fiecare an avea doi saci de zahăr (unul pentru el, și altul pentru odrasle, îi explică Naum) și căpăcirea borcanelor devenise chiar o slăbiciune pentru el. Borcanele le depozita într-un dulap, deasupra ușii de la intrare. Doroteea nu avea atracție nici pentru compoturi, nici pentru dulceața de gutui, nici măcar pentru castraveții marinați, dar fu o descoperire pentru ea. Mai ales comparându-l pe domnul avocat cu tatăl ei, căruia deloc nu-i plăcea să gospodărească nici măcar pe domeniile bărbătești. La ei acasă mai toate le gestiona mama. Până și cele ce erau ale bărbatului tot ea trebuia să i le pună în nas și să-l ia din urmă. Ce să mai zici, ea este inima întregii gospodării, i se destăinuia fata lui Naum în timpul conservărilor. Și mai era în casa lor un obicei: mâncarea de azi să nu fie lăsată pe a doua zi, nimeni nu se mai atinge de ea. Aceste lucruri se vede că o învățase și pe Doroteea – știa a bucătări cu rost și a găti bucate gustoase. Naum se minuna uneori cum această ființă plâpândă și suavă izbutea mereu să-l încante cu *gustoșenii de Brânza*.

Dar Naum se tot căznea să-i descopere și predilecțiile din afara bucătăriei. Într-o sâmbătă a mers cu el la cimitirul evreiesc. Vainștein avea o slăbiciune – să citească și să mediteze asupra celor scrise sau asupra chipurilor de pe pietrele funerare. Chiar și când vizita localități noi, își făcuse obiceiul să viziteze întâi și-ntâi ...cimitirele. Au rătăcit împreună vreo două ore încheiate, ținându-se de mână, printre mormintele din cimitirul ce trebuia să fie demolat. Fetei însă

nu i-a produs cine știe ce impresii. Poate chiar nici o impresie. Nici cimitirul, nici lupta lui pentru a-l păstra. Când se întorceau acasă, își exprimă dorința să treacă pe la un bar – primăvara întârzia și frigul mai era stăpân pe alei. Ea se zgribulea și se lipea de Naum – mersese la cimitir îmbrăcată cam subțire. Apoi tăcerea mormintelor îi mai adăugă răceală în toate fibrele corpului. Naum o servi cu un păhăruț de cogniac scump și insistă să-l dea peste cap dintr-odată. Atunci pentru prima oară o văzuse amețită de-a binelea. „E firavă la băutură porumbașă”, se gândi el. Era tăcută și o toropea somnul. Ajungând acasă, i-a zis că dorește să se culce.

– Cu mine, iepurașule, nu faci mare treabă la beție, căscă ea lung și nefiresc. Mulți dintre băieții care m-au avut au crezut că băutura mă face mai cu temperament, dar s-au înșelat...

Și adormi buștean fără măcar să se dezbrace.

Lui Naum aceste vorbe în căzură cu plumb în suflet. Și-ar fi dorit ca fata măcar să nu-i spună despre escapadele ei amoroase din trecut. Tot atunci descoperi că sforăie în timpul somnului de se cutremură pereții. Mai târziu avea să constate că sforăitul e pe măsura consumației – cu cât mai multă și mai tare era băutura, cu atât sforăitul era mai periculos pentru geamuri. În același timp, chipul ei de copil și sforăitul de om matur îl amuză și el o sărută dulce pe obrăjori. Sforăitul se curmă, Doroteea zâmbi fără a deschide ochii, ca un adevărat îngeraș, iar peste câteva clipe „tromboanele” își reluară partitura. Ciudat lucru că aceste aspecte – sforăitul, femeile amețite, dar mai ales bete lulea – în general îi displăceau, simți că este tot mai pasionat de ea.

Citise multe romane de dragoste ai căror eroi erau îndrăgostiți sau cupluri având o mare diferență de vârstă. Și el se pomenise acum, în felul său, erou de roman, când asculta domnișoara explicându-i că nu simte nici o diferență între el și tinerii de seama ei.

Era sinceră cu el. Dar încă de atunci când îi povestise despre viața ei intimă, despre avorturi, conveniseră că ea nu

poartă vreo vină în fața lui sau că i-ar impune anumite obligații. Asta a fost în trecut, iar acum ei sunt în doi și cu timpul trebuie să devină un tot întreg. Adică un fel de căsătorie civilă, în care dragostea și credința să se bazeze pe onestitate, pe fidelitate și respect reciproc în toate. Naum acceptase fără rezerve – parcă era într-o plutire de vis. La o astfel de surpriză, la un asemenea dar de la Cel de Sus nici că se așteptase vreodată. Se credea un bărbat fericit.

Fata cu adevărat dădea semne că îl iubește. Într-o zi, când veni vorba, îi declară că s-a deprins cu el și că diferența de vârstă nu o deranjează absolut deloc. Îl numea numai cu vorbe blânde, din *iepurăș, iubițel, motănel, puișor* părea să nu-l mai scoată. Ce și-ar mai fi dorit un bărbat ca bietul Naum, după ce se „căpătuse” cu o domnișoară chiar mai mică decât propria lui fiică, cea mai mare, după două divorțuri și mai multe concubinaje nereușite? Senzația că este iubit de o domnișoară atât de micuță și ca vârstă, și ca statură, că stau amândoi alături să împartă binele și răul îl bucura omeneste. Era ca într-un vis. Un singur lucru nu-i pica bine: zilele îi păreau lungi și aștepta cu nerăbdare să vină seara, procesele, mai lungi și ele ca o noapte de iarnă, îl enervau la culme și păreau să nu se mai sfârșească, să vină pentru el cât mai repede ora când va merge spre casă, unde să o găsească pe Doroteea, inventând noi bucate. În pofida vârstei și a părerilor că tinerele de astăzi nu știu a curăța barem un cartof ca lumea, ea se dovedise o bucătăreasă iscusită. Făcea niște mâncăruri delicioase, laudându-se întruna că deprinderea e de la mama ei, de la Brâzna.

Nu se lăsa nici el mai prejos – o învăță să gătească și mâncăruri evreiești: *Yuh, yuhmit fasolies, farșmac, leikeh, farpreiglte leiber, knișek leh* și alte *idișe mahulim*.⁷

În tot acel ocean de fericire, în care valurile vieții se năpustiseră peste căminul lui, interveni ca un vânt rece doar

⁷Mâncăruri evreiești: *Yuh* – bulion din carne de găină; *yuhmit fasolies* – bulion din carne de vită cu fasole; *farșmac* – scrumbie tocată; *leikeh* – prăjitură delicioasă; *farpreiglte leiber* – ficat de găină prăjit; *knișek leh* – pateuri de formă rotundă, cu umplutură de legume.

fica Mirabela, care îi declară supărată că nu e nimic serios în această relație, e chiar un fapt rușinos. Părintele ei concubinează deschis cu o copilă cu peste treizeci de ani mai mică decât el. „Oare nu ți-e clar, mă faci de răs în tot orașul!?” îi reproșă, supărată foc.

A fost primul reproș din partea copiilor săi. Mirabela era fata lui cea mai mare din prima căsătorie. Avea deja familia ei, se împăca bine cu soțul și era în drept să-și permită să-l probezească. Asemenea replici auzi și de la alte persoane apropiate, dar nu le luă în serios. Era absorbit de patima dragostei și trecea cu ușurință peste toate prejudecățile acestei lumi ce se credea corectă, dar de fapt era plină de imoralități mai mari sau mai mici. Nu-l mai interesa trecutul fetei, se desemnă chiar cu faptul că fuma, uneori țigară după țigară. Era convins că fata, cu toate micile ei cusururi, îl iubește și ține la el cu adevărat. Altfel de ce l-ar numi cu cuvinte atât de gingașe și dulci, de care nici una dintre soțiile sau concubinele sale nu i-a spus niciodată până la ea: îngeraș, pușor, iubițel, motănel? Era gata să se ia la harță cu fostele soții, cu copiii lui, cu toată lumea, apărându-și casa și noua lui dragoste.

Din primele zile de cum veni la el, Naum și-a pus în gând să-și aplice tot talentul pentru a face din Doroteea o soție adevărată și fericită. Întâi a insistat să se înscrie la cursurile de șofer, apoi să studieze serios calculatorul și un șir de programe pentru el. Doroteea urma cu strictețe îndemnul lui, Naum acoperind satisfăcut cheltuielile, chiar și cele pentru micile ei plăceri și dorințe. Avea să treacă multă vreme până să-și dea seama de pasiunea ei aprigă pentru șofat – îndărătul succeselor pe care le repurta, de nespusa bucurie și mândrie cu care îi flutură într-o zi permisul de conducere, îndărătul faptului că mai de fiecare dată venea cu autoturismul-școală până la pragul casei, iar instructorul, un bărbat smead la față, cu mustățile pe oală, îi strângea de fiecare dată mâna și o saluta

respectuos cu dreapta la închipuitu-i cozoroc, se ascundea de fapt o relație nu numai de șofaj. Dar despre acestea și despre multe altele domnul avocat avea să-și dea seama sau să afle mult mai târziu. Deocamdată el era fericit și venera noua lui dragoste.

* * *

Ițik Mazik, aflând despre concubinajul prietenului său, veni într-o seară la el cu vioara și-i cântă câteva melodii clezmere de nuntă.

– Mă bucur că ai asemenea jupâneasă, își lăudă el confratele. E micuță și durdulie... Ai noroc că nu vei cheltui multă stofă pe haine. Eu trebuie să cânt la zece sindrofii și petreceri ca să adun peșcheș să-i cumpăr Honei mele adevărate huse...pentru tancuri!

Și se apucă să-i cânte Doroteei, la vioară și vocal, un cântec de-al avocatului:

*– Împletește-mi cosițele, mamă,
Și mă lasă în lume să plec,
Nu-ți ascunde privirea-n năframă,
Căci și eu tot de plâns mă înec.
Ai crescut, mamă dragă, o fată
Și-ai umplut lumea-ntreagă cu ea,
De ce-ți tremură mâinile-n pleată,
Poate ea se va-ntoarce cândva?
Se va-ntoarce și-i fi bucuroasă
De copila pe care-ai crescut,
Rămâi, maică, rămâi sănătoasă,
Căci eu plec, mi se pare, pe mult...*

În compania acestui evreu pirpiriu, Ițik Mazik, Naum și Doroteea au avut o seară plină de voie bună și de farmec enigmatic.

* * *

8.

De când cei doi își făcuseră din apartamentul lui Vainștein un „cuibușor de puf și nebunii”, în casa lor aproape că nu venea nimeni în ospetie. Amicii lui, cei mai mulți, demult erau deja bunici și aveau cu totul alte griji, alții se ramoliseră rău, unii chiar s-au trecut în lumea celor drepți. Dar mulți pur și simplu se sfiau să-i calce pragul. Nici Doroteea părea să nu-și fi prea făcut prieteni dinrte colegii de facultate. Ce-i drept, într-o zi îi veni în vizită o colegă de studii, Marta Cicaru, o domnișoară înaltă, cu fața mare și smolită, din satul vecin Pogoreni. În compania celor două fete tinerele, Naum întâi își demonstrează iscusința culinară. Tradițional, făcu o mămăliguță cu jumări, smântână și brânză de oi, dar și o tocăniță din carne de găină și legume, preferința evreilor, le servi cu câte un păhăruț de vin. Iar după ce au ospătat, le prezentă fetelor biblioteca și le cântă la chitară. Apoi le invită în birou și le făcu să asculte la calculator și alte cântece, compoziții proprii, pe care le realizase în decurs de câțiva ani în studioul lui Anatol Roșcovanu. Le plăcu îndeosebi „Cântecul țiganului” și cel intitulat „Golda”. Naum avea mulți copii și fiecăruia dintre ei îi dedicase câte un cântec. Se înțelesese cu Doroteea din priviri să producă o impresie bună, așa încât scriitorul și avocatul Naum Vainștein intră în rol – le invită pe rând la dans. Îi plăceau valsurile și tangourile, iar fetele, deprinse cu noile curente ale muzicii ușoare, se amuzau când le rotea în dans, în ritmul melodiilor în stil clasic. Marta se considera cea mai apropiată prietenă a ei de facultate, mai fiind și din același raion, și era în bune relații cu Toma. Doroteea intuia că Marta îi va spune despre toate cele văzute în casa lui Naum și se străduia să-i producă impresii cât mai plăcute și mai tari. După seria de tangouri și valsuri, Naum lăsa fetele singure pe câteva minute. Când reveni, Marta, scufundată în fotoliul de sub tablourile de Van Gogh și Sezanne, lăcrima: „Cât ești de fericită, draga mea! Nici măcar nu-ți închipui cât ești de fericită!”

Pe Naum îl flătă scena și decise să le dea gata cu încă „un număr” – telefonă unui amic militar, care sosi în nici un sfert de

ceas și, tuspatru, merseră, într-un jeep luxos, la saună. Abia atunci Doroteea și Marta au aflat ce înseamnă cu adevărat o saună. Naum le făcu amândurora întâi un masaj uscat, apoi le frecă spatele, picioarele, mâinile, pieptul cu făină de porumb, ca după ce le-a spălat să le ungă peste tot cu miere de albine și abia după aceea să le permită să treacă în saună, apoi în piscină...

A fost o seară superbă și fantastică. La despărțire, ochii mari ai Martei scânteiau de invidie pentru Doroteea că și-a găsit un bărbat atât de atent, cu apartament și relații extraordinare, la care ea, domnișoară fără sprijin la oraș, putea numai să viseze.

La numai câteva zile Doroteea primi un telefon neașteptat.

– Te felicit, *podruga*⁸! Bravo! Trăiești cu un babalâc de peste 50 de ani, într-un apartament cu toate dependențele. Ai bibliotecă, pinotecă. Bravo, folosește-l, cum știe să o facă Ioana de la Brânza... Ba să am pardon, deja Do-ro-te-ea!

Era Toma. Fusesse atât de surprinsă, încât abia izbuti să îngaime:

– Mai bine ai avea grijă de tine.

„Să fie oare trebușoara Martei? se gândi cu ciudă și șuieră printre dinți: Ce trădătoare!”

A doua zi se întâlni cu Toma în plină stradă. Aflase că s-a angajat la Comisariatul de Poliție Centru și că așteaptă să fie înaintat în grad. Era pe punctul să-l felicite, firește, dacă el nu i-ar fi luat-o înainte:

– Dacă până mai ieri aveam o stimă oarecare față de tine, acum nimic nu ne mai poate apropia. Decât poate o eventuală partidă de sex. Aici tu ești pe cal bălan!

Era prea veninos tonul ca să nu o rănească.

Seara i s-a plâns lui Naum că Marta o trădase atât de mișelește.

– De-ai fi văzut câtă ură și câtă zeflemea erau în ochii și vorbele lui, i se tângui Doroteea. De unde apar la oameni toate acestea?

⁸ Aici: prietenă, în zeflemea.

Și Doroteea aruncă mukul de țigară în trunchiul nukului din fața balconului, de parcă ar fi vrut să facă țândări, fie din chiștoc, fie din trunchi. Își aprinse imediat altă țigară și spuse cu hotărâre în glas:

– Marta nu-mi mai este prietenă. E o trădătoare! Cum de nu mi-am dat seama, doar o știu de la facultate și din camera de cămin. Era și a rămas o pârătoare, o consumistă și o fire lipsită de principii!

Și, ca să se mai răzbune parcă, fata i se destăinuie că știe multe despre Marta, dar nu a umblat cu toba printre prieteni – la facultate, ca să ia note pe unde mai mari, pe unde chiar și de trecere, accepta așternutul cu mai mulți profesori...

Naum își trecu mâna sa lată prin pletele ei moi, liniștind-o părintește:

– De azi înainte să te gândești serios pe cine inviți în ospetie. Casa noastră trebuie să fie un tot întreg, o cetate. Dacă dorești ca această fortăreață să devină trainică, va trebui să renunți la prietenia cu invidioșii...

Era o seară de septembrie. Din copac cădea din vreme-n vreme câte o nucă, lovindu-se de asfaltul tare și spărgându-se sau rostogolindu-se în răzorul de la intrare, de unde ploile le împrăștia prin toată curtea. Erau nuci cu coaja slabă și cele ce cădeau noaptea, spre dimineață, când mașinile din fața blocului virau spre oficiile stăpânilor, pe asfaltul plumburiu rămâneau pete de miez și coajă strivite.

Altădată lui Naum îi plăcea această muzică, chiar compusese și o melodie, „Căderea nucilor”. Acum însă îi veni în gând o cu totul altă paralelă: așa e și în viață – pe unii îi ia apa, pe alții îi face piftie roata destinului, iar câți oare ajung pe masa istoriei ca ingrediente de bucate?

Când surprinse că mâna Doroteei se îndreaptă spre cea de a treia țigară, i-o prinse ușor, i-o aduse pe după grumaz și strânse fata la piept. Ea se lipi de trupul bărbatului și așa, îmbrățișați, se retraseră în bibliotecă. La geamul mare de aici se legănau ușor

scorușele coapte – se înroșiseră de-a binelea și păreau să verse o nuanță de purpuriu și peste pereți, cărțile de pe rafturi, tablourile de pe peretele dimpotriiva geamului. De când erau împreună, transformaseră biblioteca în dormitor, iar dormitorul lui Naum rămase, chipurile, odaia găzdașei avocatului. E drept, nu era decât o legendă ieftină, care valora exact cât o ceapă degerată, pentru că deocamdată nu trebuia să dea explicații nimănui, decât poate Mirabelei, care de fapt se împăcase cu gândul că tatăl ei se prăbuși într-o nouă aventură amoroasă. În schimb divanul de aici le era martorul primelor săruturi și al primei nopți de dragoste focoasă, dar și al celorlalte ceasuri lungi de amor. Și acum Naum prinse a-i netezi pletele dese și aromitoare, a-i spune iar cuvinte liniștitoare. „Vom ști de azi înainte cui să-i permitem să cunoască taina căminului nostru, cămin a două persoane îndrăgostite, care trebuie să rămână o cetate, îi șoptea bărbatul, lunecându-și brațele peste umerii, talia și soldurile ei. O cetate medievală, trainic zidită, bine întărită, atâta timp cât ea ferește de răuvoitori, taina dragostei. Dar din momentul când în casă aduci prea mulți cunoscuți, prieteni, pereții cetății încep să se năruie...”

Femeia se lăsă mângăiată, încolăcindu-se tot mai pătimăș de mădularele bărbatului și degrabă șaptele s-au stins, luând locul unor „a-a-ah-h-h” și „u-u-û-î-îh”, cunoscute tuturor amorezilor din lume la ceasul cel de taină intimă.

9.

Din acea zi, Doroteea i-a declarat lui Naum că-i este credincioasă doar lui și că-l poate numi soț. A jurat că rupe definitiv relațiile cu Marta, excluzând-o din lista de prieteni. Asfințitul acela de septembrie, sclipirile roșietice ale scorușelor și plăcerile trupului se cuibăriseră în cugetul domnului avocat, lăsându-l să plutească, a câta oară, pe spuma valurilor unei furtuni năvalnice, fără a bănuși că cu cât se apropie de mal, cu atât mai mare e primejdia de a se sfărâma de o stâncă sau de pietroaiele de pe litoral. Puține care ajung într-un golf liniștit și se ostoiesc în plăcere, ele, valurile. Toma și invidia

lui, inclusiv un chiuretaj de la el, aluziile la eventuale ocazii de relații sexuale, alți bărbați până la el în viața Doroteei și chiar destăinuirile fetei că nu cu toți foștii ei parteneri s-a simțit bine în pat se refugiaseră undeva, într-un colț mai întunecat al creierului, adunând praf și pânze de păianjen. Chiar și destăinuirea, nu prea plăcută pentru Naum, de mai deunezi că cel mai bine a făcut sex cu colegul său de facultate de la Căinari și că numai cu el atinsese apogeul fericirii se rostogoli tot în acel colțișor întunecat. „Dar cu mine cum te simți?” a întrebat-o el atunci, oarecum contrariat. „Dragul meu, fii liniștit, îl acoperi cu mângâieri fata. În pat tu mă satisfaci cum nu se poate mai bine... Și să nu crezi că stau lângă tine, în gazdă, să zicem, numai pentru că nu am altă soluție. Îmi plac și sunt îndrăgostită de tine!”

Domnul avocat înghițea cu lăcomie numai destăinuirile de bine. Îl făceau să se cutremure de emoții și să se simtă fericit alături de Doroteea, cu care se hotărî să fie „un tot întreg, un monolit nedespărțit” și gata să împartă aceeași soartă în viitor. Cu atât mai mult ultima destăinuire, pe care i-o făcuse în acel amurg încins cu roșu de scoruș, când Naum Vainștein se gândi că fata cu jăratic în priviri și în simțiri e gata se renunțe la toți prietenii ei doar ca să fie alături de el pentru totdeauna.

A doua zi au mers la piața din Calea Basarabiei, de unde Doroteea s-a întors cu un papagal în colivie. Îi plăceau păsările exotice. Demult visa să le aibă în casă și acum Naum îi satisfăcu acest moft. Era veselă și bine dispusă. Seara, la ușa lor mieună o pisică sură care dorea să intre în casă. Doroteea îi deschise ușa și ea intră în antreu, căută adăpost gudurându-se, dar Naum, până la urmă, o dădu afară.

– E în căutarea stăpânului, putem avea neplăceri, zise el. Apoi recunosc:

Din copilărie nu-mi place să țin feline în casă...Nu pot să explic de ce, dar nu-mi place. Și-apoi o pisică îți poate păpa papagalul.

Și Doroteea se conformă.

În acele seri un alt val de sincerități îi deschise lui Naum noi pagini din biografia fetei. Află că părinții Doroteei nu sunt adevărați. Adică cei biologici au abandonat-o încă de copil sugaci, iar actualii au înfiat-o, au crescut-o, au dat-o pe la școli și i-au oferit căldura ce i-ar fi lipsit dacă ajungea la o casă de copii orfani. Pentru tot ce-au făcut, desigur, le este recunoscătoare și îi prețuiește ca pe ochii din cap...

– Doar soarta mea putea fi cu totul alta, își încheie ea mărturisirea. Să-mi fi petrecut copilăria la vreun orfelinat sau vreun azil cazon, îți închipui ce caracter aș fi avut acum, ce destin! Îți închipui?!

– Nu-mi închipui, răspuse Naum. Dar ceea ce pot să presupun eu e că tu nu semeni a fi româncă. Ești poate de etnie slavă sau chiar de etnie evreiască...

– Nu știu și nici nu mă interesează, răspuse Doroteea cu o voce indiferentă.

– Nu-mi închipui cum aș trăi fără să știu de unde mi se trag rădăcinile.

– Îngerașule, te rog...Să nu vorbim despre asta. Eu am părinți și țin la ei ca la cele mai scumpe ființe din lume...Am fost abandonată din fașă și ei m-au crescut...

Naum mai încercă de câteva ori să-i spună că este gata, în virtutea profesiei de avocat, să răscalească arhivele și să-i identifice părinții adevărați, dar ea de fiecare dată se opunea și spunea că-i este dureros să atingă această temă, la anii ei nu mai avea nici o importanță.

– Am acum niște părinți de aur. Lucrează la calea ferată, muncesc în sudoarea frunții la câteva cote de pământ și fac totul pentru binele meu. Mama e o gospodină minunată. Deși e la a doua căsătorie cu tata... Cu el avem probleme – e cam nervos, îi cam lipsește o doagă, mai stă la balamuc uneori, dar, în fine. E un tată bun pentru mine...

Și Naum se lăsa păgubaș. Și chiar dacă multă vreme încă

nu putea înțelege de ce nu dorește să-și afle adevărații părinți, o lăasă în pace.

Destăinuirile se înșirau ca măgelele pe ață. Naum află că Doroteea mai are o prietenă de cămin pe care apucă să o perie ca și pe Marta: că a trăit în concubinaj vreo doi ani cu un bătrânel, căci nu avea unde sta în gazdă. Bătrânul însă s-a dovedit a fi un zgârie-brânză și ea, în cele din urmă, i-a dat papucii. De vreo câteva luni s-a stabilit în garsoniera unui muzicant din dealul Petricanilor. Acesta o asigură cu apartament și cu ceva bani de cheltuială. Dacă Naum are să-i permită, are să o invite în ospeție.

– Vezi să nu ai și cu ea problemele pe care le-ai avut cu Marta, păru să sfârșească Naum discuția. Fata însă se îndârji, trăgând lacom din țigară.

– Tașca Lungu e o altă fire, cu totul alta. Știe a ține secretul și e o fată pe care te poți bizui...

– Dar de ce a fost concubina unui bărbat mai în vârstă? o ispiti Naum.

– Oare chiar nu înțelegi? se miră Doroteea. Bărbații de acest gen nu sunt niște coate-goale. Pot da unei domnișoare, puștoaice alde mine, nu numai un acoperiș deasupra capului, dar și un sfat, o protecție normală, un sprijin material.

– Și dânsa ce îi dă în loc? începu să se amuze Naum de îndârjirea fetei.

– Tașca? Cum nu înțelegi, ea tot se jertfește. Îi dă ceea ce are mai scump o domnișoară – iubirea!

– Și atunci tu? Tu nu te afli în aceeași situație, alături de mine?

– Nu-u-u! prinse iar a se alinta Doroteea, țuguindu-și buzele. La noi e cu totul altă situație, îngerașule. Eu te iubesc! Sentimentele mele pentru tine sunt sincere și curate.

– Atunci de ce crezi că Tașca nu avea aceleași sentimente față de bătrânelul pe care l-a părăsit? începu să o sâcăie domnul Vainștein.

– E cu totul altă situație. Crede-mă, ea-mi destăinuie mai tot ce suferă. Poate că ai observat-o, ne întâlnim uneori și discutăm la terasa din fața liceului. E sinceră cu mine...

Puseră punct discuției. Lui Naum nu-i prea ardea în acel moment să mai afle ceva și despre alți prieteni. Nu-i plăcea să vânture lenjeria altora. Îndrăgostit până peste urechi de domnișoara cu priviri și simțuri de jărat, discuțiile despre viața juvenilă păreau să-l facă și pe el mai tânăr. Unde mai pui că și Doroteea era în primele luni activă în pat și Naum se simțea în al nouălea cer de fericire. Serile se grăbea acasă, unde o aștepta bărbatul care o dezmiarda cu cele mai frumoase cuvinte, declarând că îi este soție și o altă femeie alături nu-și imaginează. Îl numea cu cele mai frumoase cuvinte când era deasupra și când era cuprinsă de învăluirile orgasmului. Atunci îi șoptea jurăminte că un alt bărbat nu-și poate închipui.

Și Naum simțea cu fiecare zi că se atașează tot mai mult de fată. Încetă să mai fie blând și deschis în vorbă cu fostele amante, care nu înțelegeau ce se petrece cu el. Nu mai observa pe nimeni în jur și ele se mirau cum de a devenit atât de fidel unei singure persoane, ceea ce în anii trecuți nu se pomenea.

Ceva totuși îl deranja – în clipele de proastă dispoziție o brumă de neliniște îi învăluia cugetul, ființa în cele mai tainice ungherașe intime. Începu să se întrebe tot mai des de ce Doroteea se temea ca despre relațiile lor nu cumva să afle părinții ei sau cineva de la Brînza. Îl asigură că va veni o vreme când are să le divulge acest secret și că se va strădui să-i convingă, îndeosebi pe maică-sa că și prin astfel de relații se poate întemeia o familie... Mai ales că mama sa Dina nu a avut în viața ei copii și în ultima vreme părinții mereu o cicălesc să se căsătorească și să le aducă un nepoțel. Ce mult le-ar plăcea să țină în brațe și să lege un bebeluș, sunt gata chiar să-l și întrețină. Aceste neliniști se îndesiră când Doroteea îi spuse că e gravidă, dar a fost categoric împotriva să păstreze sarcina.

– De ce? Doar tu ai misiunea de la Domnul să devii mamă. Iar eu am să vă asigur cu apartament, cu toate cele necesare ca odrasla noastră și tu, alături de ea, să nu duceți lipsă de nimic, îi reproșă Naum.

Dar fata se împotriva tot mai abitir și îi declară că la anii ei încă nu-și dorește un copil, să întemeieze o familie. Vrea să mai aștepte un an-doi până când se va convinge că este pregătită să îngrijească gospodăria alături de Naum, să nască un copil. Și l-a mai rugat să n-o oblige să ridice receptorul de la telefonul fix din apartament. Nu vrea ca cineva să știe că locuiește la el... Deocamdată are nevoie de această conspirație și de protecție.

Oarecum în ciuda înduplecărilor sale, insistențele fetei deveneau pe zi ce trece tot mai îndârjite și mai argumentate, încât într-un sfârșit fu nevoit să ducă ființa cea cu chip de înger la un medic bun, pentru a o scăpa de povara sacră.

Apelă, firește, la amicul său, Ion Paladi, anesteziologul de la Salvare, și Doroteea își reveni iarăși în dușii ei buni, ca la începuturi. Tot el i-a recomandat Doroteei și un șir de contraceptive sigure, care protejează femeile de sarcini nedorite.

Curând avea să cadă și prima surpriză neplăcută din viața lor – o persoană incognito avea să strecoare vestea despre concubinajul lor până la urechile părinților, la Brânza. Mai bine zis, în viața lui Naum. Pentru că tot ce avea să urmeze într-un an și ceva a fost să-i aducă cele mai mari necazuri anume lui.

10.

Altminteri, părinții fetei erau oameni cu studii superioare, intelectuali de la țară, dar din cauza reformelor și greutăților ce se abătuseră peste viața de la țară, cu timpul, deveniseră țărani. Aveau ei, ce-i drept, serviciul lor la stat, la calea ferată – aprovizionau trenurile cu apă potabilă, însă arendau și câteva cote de teren agricol, pe care creșteau cartofi și alte produse agricole pentru a le vinde la piață. Tatăl Doroteei era un bărbat înalt, uscățiv, bolnăvicios. Mamă-sa era cu câțiva ani mai în

vârstă decât el și anume ea dirija autoritar toată gospodăria prin severitatea și chibzuința ei rațională. Avea o față brăzdată de griji și nevoi și se părea că nu știe a zâmbi. Avusese o căsnicie cu un bărbat bun, dar acela o părăsi degrabă, fiindcă nu-i stima trufia. Se recăsătorii cu actualul soț, căci tocmai munceau împreună, la aceeași întreprindere, și își duceau povara și grijile gospodăriei într-o casă cazonă, cu pereții de cărămidă roșie, situată chiar pe malul Prutului. Dina, așa o chema pe mama Doroteei, îl acostase pe Mihail la un dans. Nu au avut copii, și după ce Dina a înțeles de la doctori că nici nu va avea vreodată, au înfiat-o pe Doroteea. Se zicea că părinții ei erau niște răsuri din Sculeni, dar mama Dina se angajă să facă din copilă om, să le fie de ajutor și mângâiere la bătrânețe. S-au străduit să-i dea o educație bună.

Fata creștea cuminte și silitoare. Era o fire tăcută, ascultătoare. Părinții erau severi cu ea, dar o iubeau de parcă ar fi fost a lor cu adevărat și fata simțea acest lucru. Și părinții deveniseră pentru ea o autoritate incontestabilă, cărora le-a purtat totdeauna cinstea.

După ce se căsătorii cu Dina, Mihail căută să-și domine soția, dar pe cel de al doilea soț ea izbuti să-l facă ascultător, să-l pună sub călcâi. Când încercă de câteva ori să-și arate năravul, știu cum să-i facă probleme de sănătate. La vreo doi ani după căsătorie se alesese cu o boală psihică și ea avea să-l șantajeze cu acest handicap toată viața. Uneori îl apuca damblaua, dar Dina avea grijă să nu treacă vestea despre această boală dincolo de micul lor canton. Odată chiar a sărit pe fereastră, în fața trenului ... Gurile rele din mahala presupuneau că Dina se ocupă cu vrăjile.

Într-una din zile mama Dina primi un telefon de la o persoană necunoscută din oraș, care îi comunică printre altele că fiica lor... nici mai mult, nici mai puțin, împarte așternutul cu un bărbat de seama lor. Glasul de la celălalt capăt al firului avu grijă să-i spună nu numai adresa și numărul apartamentului, dar

și telefonul, ba să mai și descrie cu lux de amănunte cuibușorul unde stă acum, în gazdă chipurile, hulubița lor.

La început mama Dina a fost în stare de șoc. Își sună imediat fata. Când îi ceru explicații cum de își permite să trăiască cu un bărbat trecut de 50 de ani, fiica simți că-i tremură picioarele. Toți anii studenției mai mințise părinții, încât aceștia nu cunoșteau adevărul despre aventurile ei amoroase, despre chiuretajele suportate, însă de data aceasta simțea că nu avea dreptul să mintă. A liniștit-o pe mamă cum a putut, promițându-i că sâmbătă va veni acasă și îi va explica totul.

Când își mai veni în fire, mama Dina puse la cale o vecină să sune la oraș, să verifice dacă apartamentul cu pricina aparține avocatului Naum Vainștein. Când pricepu că toate se adeveresc, mai încercă, cu aceeași vecină, o stratagemă: o îndemnă pe aceasta să-i facă domnului avocat o probozeală așa, de zile negre. Ș-apoi las' pe două femei bune de gură: vecina prinse a-l rușina că ce fel de avocat este el dacă-și pune mintea cu un copil, care, din câte știe ea, e chiar mai mică de ani decât fiică-sa Mirabela sau Elvira, cum o mai fi chemând-o acolo, că la noi la țară nu prea sunt așa nume delicate. Dar vezi că faptele părinților lor nu sunt deloc delicate. Numai un bărbat nesocotit și lipsit de înțelepciune părintească poate suci mințile unei sărmane copile și s-o nechibzuiască! Fapta lui va fi numaidecât răzbunată!

Tonul de acuzare creștea tot mai vehement și Naum se prăbuși pe scaun, căci „pledoaria” avea să mai dureze. Începu să-i fie greață de probozeala de la celălalt receptor, dar un al șaptelea simț îi șoptea să asculte până la capăt, să vadă ce știe mâcuța asta despre relația lor. Cu cât mai multe probe, cu atât mai ușor am putea identifica făptașul, mai chibzui Vainștein. Iar când vocea începu să strige la el de ce tace, de ce nu răspunde, că ce poate spune un ghiuj cu zece femei sau câte-o fi ele acolo și cu două „desetce de copchii”, n-are ce spune, ‘nțeles... Naum puse receptorul în furcă. Auzul său mai prindea ecoul acelei

voci supărate, care mai plutea în aer și, reverberând, năvăli la bucătărie, acolo unde el cu Doroteea cinau și dejunau, apoi în bibliotecă, templul tainelor sacre ale celor doi, căută ceva pe sub acoperământul divanului... Lui Naum i se păru că mișcă cu adevărat un colț al cuverturii și chiar tablourile prinseră a se clătina ușor a dojană.

Doroteea era încă la serviciu și, când intră în casă, îl găsi palid la față, cu vocea-i sugrumată de noduri.

– Ce s-a întâmplat, ce-i cu tine, *iubițelule*? se neliniști ea.

Naum îi povesti confuz despre dușul rece din receptor și-i dădu de înțeles că veștile proaste sunt de la Brânza. Poate chiar de la părinții ei sau cineva dintre rude.

Doroteea ascultă încruntându-se, apoi se resemnă și murmură mâhnită:

– Da, de la Brânza. E vecina noastră, o femeie foarte rea de gură...

– Și acum ce facem? scânci parcă bărbatul încă teribil de afectat de cele întâmplate. N-am zis eu că trebuia mai demult să mergem la părinții tăi?

Doroteea nu comentă nimic mai mult. Dar nici Naum nu se întrebă cum de fata a depistat atât de lesne cine a sunat și a zis că se va lămuri ea ce-i cu această probozeală, că va curma orice amestec în viața ei personală. A doua zi, că era tocmai sâmbătă, Doroteea plecă în vizită la părinți și se întoarse duminică seara cu o geantă plină cu bucate gustoase, pregătite de mama ei. Acasă le spusese părinților că într-adevăr stă în gazdă într-un apartament ce-i aparține avocatului Vainștein, doar că avocatul locuiește la soția sa. Că într-un fel Doroteea ca și cum îi străjuiește locuința, ca să vadă ochii lumii că este suflare în ea, că nu e pustie. Și că mai vine, din când în când, să doarmă acolo și Rahela, fiica stăpânului. Ca să vezi, se leagă bine versiunea, se gândi Naum, dar cu toate acestea o probози ușor:

– De ce i-ai minți? Mai bine să le fi spus adevărul...

– În nici un caz, *îngerășule*, reproșă dânsa. I-am zis mamei, așa, ca o adiere: „Ei și chiar dacă m-aș căsători cu un bărbat cu mult mai în vârstă ca mine, se sfârșește lumea?” Habar n-ai ce rău am supărat-o.

– Nu ți-au zis să pleci de la gazda asta? deveni curios domnul avocat.

– Nu. Pentru că i-am spus din start că are toate condițiile, e confortabil și mi-e convenabil. Doar că a fost împotriva să mă mărit eventual cu un bărbat prea în vârstă.

În tot ce-i povesti, Doroteea avea dreptate. Doar că Naum încă nu prinse firul pe care începu să-l toarcă domnișoara: e un bărbat cu pondere, în acest apartament destul de confortabil ea poate rămâne liniștit multă vreme, iar domnul avocat poate cu timpul să o ajute în multe pe fundalul mizeriei actuale în care s-a pomenit populația din acest colț de lume. Ei și ce dacă Naum era de-o vârstă cu tatăl ei vitreg – fata simțea cu câtă atenție, bunătate și îngăduință face totul pentru ea. În schimbul unor clipe de iubire. Chiar dacă părea o fire mai retrasă decât tinerele contemporane, mult prea desfrânate, în viziunea avocatului, o ființă firavă și neajutorată în urbea asta nebună, mintea ageră a fetei îl studie minuțios pe Vainștein din primele zile de concubinaj, depistându-i foarte ușor marea lui slăbiciune față de domnișoare. Așa era, pare-se, concepută firea lui fiziologică – cu înaintarea în vârstă nu suferea să facă dragoste decât cu o domnișoară tânără alde ea. Când se întorcea acasă obosit de monotonia și mizeria proceselor, era de-ajuns ca Doroteea să se apropie de el cu o vorbă dulce, să-l netezească, ca pe un copil, pe cap, să-i spună „*Îngerășule*, uită de mizeria lumii, vină la lelea să te iubescă!” și el uita de toate. Îl lua de mână ca pe un copil cuminte și-l ducea în așternut, așa ca Naum să uite de toate. Și poate chiar să-i și ierte vreo călcătură strâmbă, mai știi.

Naum avusese multe femei în viață, cel puțin două familii, considera el, și copii. Copiii nu locuiau cu el, dar erau toți în relații

bune între ei și cu tatăl lor. Avea grijă de ei într-o măsură ce nu era caracteristică bărbaților ce-și păraseau soțiile sau amantele cu copii – se îngrijea de latura lor materială și-i apropia. Cu toate acestea, Doroteea știa să țină relațiile lor în așa fel, încât partea leului din atenția avocatului să și-o revendice anume ea. Dincolo de atracția lui pentru ea, îl cuceri de la început cu o sinceritate ce șterse cu de la sine diferența de vârstă din cale-afară de mare, discuta și nu scăpa să-și etaleze orice apucături ca de la egal la egal, cum se cuvine între soț și soție. Ea începu să-l numească tot mai des *soțul meu cel blând*, iar diminutivele *îngerăș*, *iepurăș*, *puișor* răsunau în gura ei atât de sincer, că, ascultându-le, erai silit să crezi că între ei se înfiripaseră niște relații frumoase și curate, ce se clădesc doar pe o dragoste sinceră și reciprocă. Ba și ea se deprinsese cu îmbrățișările lui pe unde gingașe, pe unde mai joviale, cu repezeli din cele ce imitau metode de sex în picioare. Se amuza cu frazele nostime ale domnului avocat de tipul „nu vorbi din pânțec”, adică nu vorbi aiurea, ci ceea ce trebuie, savurându-le uneori gustul de ingrediente de vocabular.

– Cum vom conviețui mai departe? îi spulberă meditațiile scânceala bărbatului.

Și în vreme ce el mai zăcea în așteptarea unei explicații mai ample, Doroteea îl cuprinse, îl fixă cu ochii ei mari, îi zâmbi și-i ciripi:

– Mi-a fost dor de tine, *iepurășule*! Vino la mine!

Și în aceeași clipă – a câta oară! – îl luă de mână, ca pe un copil și îl conduse de la calculator spre divanul din bibliotecă...

Îndemnul domnișoarei îl excită și inima lui se îmblânzi, uitând de toate insinuările din acea dimineață la telefon. După 50 de ani se schimbase totuși, și era capabil să facă sex numai după o bună stimulare a Doroteei. Ea recunoștea că nu s-a mai simțit atât de bine nici cu un partener. Se știa dorită și el făcea totul pentru ca ea să plutească în norii plăcerilor... Îl înnebuneau vorbele seducătoare ale Doroteei care îl îndemna mereu

„Îngerașule, iubește-mă! Iubește-mă!” În acea seară, după ce s-au iubit până la istovire, multă vreme îi netezi părul lung, înspicat pe alocuri, șoptindu-i la ureche cu voce domoală „Soțiorul meu scump și iubițel! Te-ai simțit bine, iepurașule?”

– Rămâi în imperiul îmbrățișărilor mele, desfăcu el brațele și-i cuprinse corpul miniatural.

– Fii liniștit, *motănașule!* Țin foarte mult la tine.

– Bine, îngână el visător și împăcat. Ai un corp atât de micuț și de gingaș. Tocmai bun pentru iubire.

– Voi fi totdeauna așa, *îngerașule*. Nu te lăsa copleșit de tristețe.

– Convorbirea la telefon de bună seamă m-a afectat.

– Te cred, dar nu te agita. Țin foarte mult la tine. Oare asta e puțin?

11.

Lunile primelor iubiri sau perioada de miere, cum s-ar spune, au trecut demultisor, dar natura relației lor nu lăsa loc de schimbări și plictiseală, cum i se întâmplase cu alți bărbați chiar tineri. Naum o iubea. O iubea privind-o cum pășește, cum se îmbracă, cum se privește în oglindă, cum se scaldă în baie, când îl ruga să-i spele spinarea cu buretele și țipa veselă cu voce de copil: „Ce bine e...”

Dimineața Doroteea se trezea prima la „soneria” celularului. Un sfert de ceas își făcea toaleta, se dădea neapărat cu parfumul lui bărbătesc și, după ce își bea cafeaua, așternea patul. Când era gata să plece, Naum o strângea la piept cu brațele- i împreunate, ca să-i pârâie oscioarele, parcă alungându-i oboseala din trup, și o săruta dulce pe obraz. Ieșea pe balcon s-o urmărească – micuță și sprintenă, se grăbea cu pași mărunți spre stație. Și fata simțea acestea toate – cum îi soarbe lacom mersul pașilor, unduirile corpului, când trebăluia prin casă, conturul de lebădă când făcea duș în baie, privirile ei visătoare când medita. Se bucurau și înlăturau orice îngrijorare împreună. Când o vedea tristă și

într-o ușoară depresie, bărbatul se străduia să o readucă din lumea umbrelor în brațele sale, să-i asculte păsul, s-o înțeleagă. Doroteea își amintea adesea despre anii de școală, cei de studenție și pe fața ei se citea nostalgia anilor de zbor copilăresc.

Singura lui nemulțumire, chiar din primele zile, era că fuma, uneori chiar prea mult. Serile fumul de la balcon pătrundea în casă prin bucătărie și în tot apartamentul stăruia un miros neplăcut ce știrbea din grația acestei ființe suave. El, care nu a fumat niciodată, încerca să o convingă să renunțe la această obișnuință rea. Dar ea nu se putea lăsa de țigară. Și doar la insistența lui, încetă să fumeze acasă. Seara însă, când revenea de la serviciu, aducea cu ea un iz greu și neplăcut. Cum intra pe ușă, se grăbea în baie *să se spele pe colți*, cum se exprima.

Când veni toamna și septembrie bătu cu primele ploi de frunze arămii, sufletul i se umplu iar de o melancolie neînțeleasă – i se destăinui că este prima dată în viața ei când nu mai merge la nici un fel de ore, iar colegii ei de școală, de facultate, odată cu începerea carierei de muncă, parcă au uitat-o. I se plânse atunci că tot mai des o stăpânește o senzație ciudată că nu este iubită de nimeni și că toți au uitat de ea.

Ascultând-o, Naum se simțea oarecum vinovat. Intuia că domnișoara tânjește după tineri de vârsta ei, după cercul ei de prieteni, comparând viața Doroteei cu aceea a fiicei sale, Rahela, care avea gașca sa, cu care mergea adesea în turism, iar în weekend la campingul de la Vadul lui Vodă. Pe când Doroteea sâmbăta și duminica era nevoită să-i țină de urât domnului avocat. E drept, cu avocatul era oarecum interesant – el îi povestea cazuri și cazuri din viața lui profesională, despre orașele și țările pe care le vizitase și încă multe altele. Avea un dar aparte de a explica lucrurile. Și totuși, fata tânjea – o surprinse tristă și tânguitoare, când află cu certitudine că Toma, fostul ei prieten de facultate, iubitul ei de trei ani și mai bine, se căsătorește. Vainștein se gândi atunci că chinuiește o pasăre în colivie. Adică îi îngrădește viața, înălțimea

zborului și, ca un tată adevărat, atâta timp cât o va ține alături de el, face un păcat. El e dator, neapărat, chiar dacă o iubește și o adoră, să facă tot posibilul ca să-i redea albia tinereții pe care merită să o trăiască. Înțelegea că, poate, fata e în stare să se jertfească pentru el, dar numai dacă îl iubește cu nemărginire, dacă nu poate să trăiască altfel...

Anume odată cu acel început de septembrie prinseră a se întâmpla niște lucruri stranii. De cum începu anul școlar, amândoi se pomeniră că le sună foarte des persoane anonime. Dacă pe domnișoară o sunau și vocile din receptor rămăneau mute, apoi pe Naum îl sunau voci și de băieți, și de fete, care îl luau la plecturit, ponegrindu-l și batjocorindu-l cum le venea mai bine pe limbă. Îi insinuau răpirea și ținerea în colivie a frumoasei păsăruici, căreia menit îi este să zboare în înălțimile pline de farmec ale anilor ei, nu să ciripească peste bătrânețile unui ghiuj hodorogit ca el, ciripi-i-ar prohodul fanfara militară. Telefoanele, în special cele de la bărbați, începeau cu alegorii și metafore aparent spirituale și sfârșeau cu înjurături sau cuvinte indecente de tot felul. Naum nu se putea împăca cu gândul că ar păcătui, după cum i se insinua, că doar fata nu stă cu de-a sila alături de el. Într-un timp prinse a bănuî că telefoanele și insinuările sunt puse la cale poate chiar de ea, dar Doroteea venea și ea tristă de la serviciu, plângându-i-se că și ea a fost în acea zi atacată de apeluri telefonice anonime venite de la persoane ce n-au dorit să se prezinte, dar nici nu i-au spus vreun cuvânt... „Sau poate e Toma?”, începură să se întrebe tot mai des amândoi.

Alteori, după aceste apeluri anonime, se întâmpla ca între ei doi, serile, să se aștearnă tăceri îndelungate.

* * *

Îțik veni dis-de-dimineată. Era bine dispus și îi zise la început un marș vesel la vioară, apoi un cântec de inimă albastră.

– Ce s-a mai întâmplat, prietene? De ce ești atât de vesel?

– Eu sunt vesel de când eram în burta mamei.

– Ai vreun motiv? mai repetă Naum întrebarea, căscând somnoros.

– Toată noaptea n-am dormit. Ieri am fost la înmormântarea unui creștin. L-am petrecut pe Tănase Adașan de la căsăpie pe ultimul drum. A fost o înmormântare veselă. A lăsat cu limbă de moarte să fie îngropat cu muzică. Eu am veselit lumea, de-mi sfârâie și azi buricele degetelor.

– Totuși, măcar acum ar trebui să-l deplângi în tăcere pe măcelar. Știi că te ajuta la nevoie. Ți dădea mereu câte o halcă de carne când treceai pe la căsăpia lui.

– Sigur că-mi dădea, făcu împăcat Ițik Mazik... Acum mă bucur pentru tine...

– De ce, mă rog?

– Femeia lui mi-a dat de pomană două cămăși de-a lui Tănase. Noi-nouțe. Venind acasă, i le-am arătat Honei și amândoi am fost în același gând: „Are să-i vină numai bine lui Naum, bunul nostru prieten, a zis Hona. El e un zdrahon unu la unu cu măcelarul!” Și, iată, ți le-am adus... Sunt ale tale...

„Cămăși de la mort? Ce-ar trebui să însemne asta? se întrebă Naum după ce Ițik ieși pe ușă cu fundul înainte și cântând la vioară. Nu e o aluzie cumva?”

Și din nou îi dădu târcoale gândul că poate chinuiește o pasăre în colivie...

* * *

12.

După lungi și chinuitoare ore de meditație, Naum Vainștein se decise să „elibereze” fata care îi era atât de dragă, dar față de care, simțea tot mai mult, nu are nici dreptul moral și, poate, nici

Dumnezeu nu-l binecuvântează să o țină lângă el. Să o lase să zboare în înălțimile pline de farmec ale anilor ei, cum îi reproșau vocile anonime din ultima vreme, și să ciripească alături de alte ciocârlii și pițigoi de vârsta și pe potriva ei. Chibzui că uneori, de bună seamă, poate provoca situații și lucruri cu totul neplăcute, dacă nu chiar și frânge destine anume, oricât ar părea de ciudat, prin ademenirea unui suflet. Experiența propriei vieți îi întărea pe zi ce trece acest raționament. Și se prinse că e în căutarea unui prilej mai potrivit pentru a face acest lucru.

Ajunsese la o vârstă când în fiecare toamnă, de câțiva ani, mergea la sanatoriul „Codru”, în inima codrilor din părțile Călărașilor. Când veni termenul, merse și în această toamnă la tratament, lăsând-o singură pe Doroteea în apartament și convenind că în sâmbăta ce vine va trage și ea o fugă la sanatoriu, măcar în zilele de odihnă. Voia să dea astfel „lovitura de grație”!

Doroteea îl ascultă. I-au plăcut aceste locuri pitorești, pe care nu le văzuse niciodată. Pentru Naum nu a fost o problemă să se înțeleagă cu doctorii să urmeze și dînsa câteva proceduri. I-au plăcut și mănăstirea cu călugării sihaștri, pădurea, izvoarele, frumusețea autumnală care parcă acoperise cu o plapumă paradiziacă multicoloră toată Moldova în acele zile. Pășeau amândoi prinși de mâini, apoi, pe aleile frumos îngrijite, pe potecile străjuite de arțarii și stejarii seculari ea îl apuca de braț. Au hoinărit pe colinele din preajmă cu livezi și podgorii, au cules flori și și-au împletit coronite, scufundându-se parcă în anii copilăriei. De la localnici au cumpărat struguri și faguri de miere, pere aurii, savurând plăcerea unei toamne la țară. Pacienții, majoritatea în vârstă, îi petreceau cu priviri curioase, întrebându-se, cum e firea omului, dacă domnul avocat se plimbă cu fiica lui de, mă rog, cum e acum la modă... Doroteea părea ca niciodată atât de frumoasă și elegantă. Pantalonii negri și o bluziță roz, părul cărlionțat când și-l prindea în două-trei agrafe, îi deschideau fața smeadă, nițel copilăroasă.

Duminica, înspre seară, la una din terase cânta muzica și ei au mers la dans împreună cu toată lumea. Într-un târziu, când se întunecă, s-au retras pe o potecă învelită cu o plapumă de frunziș moale al pădurii de toamnă. Era momentul cel mai potrivit, gândi Naum, să-i comunice, după ce analizase încă o dată toate, decizia sa cea mare.

Era o noapte senină, înstelată, luna avea să apară pe cer abia pe la miezul nopții. Pășeau în tăcere, ascultând fericiți șoaptele frunzelor. Naum o luă în brațe, o sărută și... ca un popă adevărat intră, apoi ieși pe poarta mănăstirii. Nu era nimeni și nu avea cum să le vadă cineva apucăturile indecente. Au râs amândoi de această aventură. Naum îi spuse că a bravat ca dânsa să-și amintească locul unde a petrecut cu el zile la sanatoriu. Apoi au mers sub un stejar „Monument al naturii” un arbore de peste 300 de ani, și s-au așezat pe o bancă din fața lui.

– Dulcea mea copilă, începu el. Măine te întorci la oraș și vei merge să vorbești cu Toma. Îi spui așa: dacă mai ține la tine, trebuie să se întoarcă. Și dacă va cădea de acord, reluați relațiile frumoase pe care le-ați avut. În perspectivă, dacă el ține la tine, vă veți căsători... Nu, nu încerca să mă contrazici, ați avut o dragoste adevărată... Iubirile pierdute se pot recupera. Nu mă voi supăra, deși fără tine are să-mi fie greu... Vei lăsa cheia lui Ițik Mazik. Îmi scrii un bilețel și pleci, liberă, în largul tinereții tale. Te rog, convinge-l pe Toma că el este anume bărbatul ce te merită și viitorul e de partea voastră. Ai înțeles? Să știi, dacă veți fi împreună, eu am să mă simt nevinovat. Altminteri, trăind cu tine, am impresia că te văd mereu tristă, că săvârșesc o crimă latentă. E ceva anormal, probabil...

Fata mai încercă o dată să-i întrerupă monologul, dar Naum îi puse degetul arătător pe buze. În poiana nu prea mare noaptea cotropea, rază cu rază, puținele zbateri de lumină. Luna, singura care străjuia această bătaie dintre nopți și zi, părea să-i dojenească – pentru un adulter sau pentru că-și alungă atât de crunt iubirea? se întreba în sinea lui bărbatul. În întunericul rece ce puse stăpânire tot

mai autoritar peste pădurea seculară și cei doi trecători sub un cer înstelat, Vainștein mai degrabă intuit decât prinse aceleași străluciri de jăratec în ochii căprui ai fetei. Dar i se păru că descoperi, la lumina slabă a lunii, în priviri și un soi de disperare, amestecată cu o mirare neașteptată.

Tăcerea dură mai puțin decât un sărut de început. În clipa următoare Naum reluă:

– Iar dacă nu-l convingi pe Toma, totuna va trebui să te decizi – pleci la cămin sau la altă gazdă. Și pornești în căutare. Ești domnișoară simpatcă, deșteaptă și ai dreptul să-ți găsești norocul, sortitul pe care îl meriți cu adevărat. Însă dacă...

Naum făcu o pauză, parcă ezitând să spună și ultima condiție. O prinse de umeri, scui pă firul de mohor pe care-l mestecase tot acest timp între dinți și o fixă cu o privire oarecum tristă, dar hotărâtă:

– Dacă însă decizi altfel... Adică să rămâi, apoi ia aminte! Va trebui să fii numai a mea. Să nu faci gară de tren din sufletul tău. Nimănui să nu-i permiți să-ți păsească pragul sufletului cu încălțăminte murdară. Ai să-mi devii soție, cu toate obligațiile și drepturile ce decurg de aici. Va trebui să fii cu mine, să nu mă înșeli cu alții. Altfel mă pui pe frigare... Vei fi numai a mea, atâta timp cât vei dormi și locui cu mine sub același acoperiș. De ai nevoie de un răgaz, dispui de el până mă întorc de la sanatoriu. Și hai să ne înțelegem: de dragul tău am dărâmat toate podurile spre alte femei. Și tu va trebui să faci la fel! E clar?! Dacă mă înșeli, nu te voi ierta. Mă voi răzbuna pe tine și peste zeci de ani... Sunt foarte rău când oamenii mă jignesc!

Ultimele cuvinte trădau un oarecare reproș, o notă de acuzare. Ascultându-l, Dorotea deveni deodată serioasă. Părea că încearcă să potrivească, în această seară de toamnă din Pădurea Domnească, ce misiune dificilă îi revine la întoarcere – să decidă viitorul ei de mai departe. Vocea lui suna dur. Încă nimeni nu o pusese în situația de a decide: cu Toma, cu tinerețea și alt bărbat pe

care rebuie să-l găsească sau... numai cu Naum! „Să fi aflat ceva domnul avocat?” se întrebă ea, devenind prudentă. Niciodată, de când își trăia tinerețea liber, cu băieții pe care îi avuse, nimeni nu-i pusese nici un fel de condiții, nu fusese într-o asemenea situație. Acum trebuia să decidă definitiv: revine la Toma sau rămâne numai cu Naum...

– Voi face-așa cum spui, îngerașule, aprobă ea murmurând. Merg la oraș și mă clarific definitiv cu Toma...

„Vasăzică, e totuși Toma la mijloc”, concluzionează Vainștein.

...A doua zi, în zori, Naum o petrecu la oraș cu o mașină de ocazie. Un cer plumburiu atârna deasupra codrilor pitorești, încețoșându-i gândurile și presimțirile. Poate că s-a grăbit, se gândi, urmărind cum dispare limuzina după colnicul ce o înghiți împreună cu ființa iubită. Poate că ar fi trebuit să lase să se limpezească toate de la sine? Acum privi decizia sa cu ochii adevăratului Naum Vainștein – nu acel care-și face probleme de conștiință, ci acel care, dacă se îndrăgostește de o femeie, o cucerește fără scrupule. „De când ai devenit moralist, bătrâne?” se lua de piept cu gândurile ce nu-l mai slăbeau nici după ce crezu că tăiasse nodul gordian al relațiilor dintre el și Doroteea. Și se război așa câteva zile la rând, până primi un SMS de la oraș. Mesajul îi ostoi crâncenele bătălii dintre inimă și conștiință: „*Motănel, îngerașule! M-am decis definitiv! Rămân a ta! Vom locui sub același acoperiș împreună ca doi hulubași! Te pupăcesc și te aștept să te întorci cât mai degrabă în colivia fericirii noastre!*”

Ultimele zile i-au părut un secol. În ziua plecării nu mai așteptă prânzul și pachetul cu rația rece de drum. Îndată după dejun nu mai așteptă nici măcar cursa de dimineață a autobuzului – avea să-i pară o veșnicie călătoria prin autogările prăfuite din satele pe care le colinda până la oraș. Prinse și el o mașină de ocazie și tot drumul dădu semne de nerăbdare, că poate se pricepe șoferul să apese mai tare pe accelerator.

Acasă găsi ordine ideală în apartament. Se vede că Doroteea muncise ca o furnică, așteptându-l. Atmosfera căminului lor parcă îmbrăcase aceleași straie albe, ca la început. Și în acea seară s-au considerat parcă logodiți, au devenit un tot întreg. S-au iubit, jurându-și fierbinte fidelitate și credință, că vor rămâne împreună orice s-ar întâmpla cu ei în viitor, în ciuda bârfelor și a scornirilor cu care lumea i-ar împroșca. Iar la primăvară Doroteea va merge la părinți să le spună totul...

La două săptămâni, de ziua orașului, Doroteea îi ceru o oră liberă – trebuia să se întâlnească în oraș cu Tașca Lungu, căreia îi promise-se să-i împrumute niște bani. Surprinse umbre de neliniște în privirile ei, dar nu a vrut să o descoase, gândind că ar fi mai bine să o facă atunci când se vor întâlni. Au convenit să se întâlnească în Piața Marii Adunări Naționale – se înțeleseseră anterior să petreacă seara audiind un concert și admirând focurile de artificii. Doroteea nu era la ora și locul convenit. În clocotul infernal al mulțimii și fumul înecăcios al frigărilor Naum aștepta de la ea barem un bip. Încercă el să o sune, dar telefonul mobil îl anunța că celularul e deconectat. Amintindu-și idila de nu demult, Naum începu să se neliniștească, potrivit că se întâmplă ceva ciudat cu iubirea lui. Era o după-amiază caldă de octombrie, cu mult soare până în geana serii, dar Doroteea nu se afla nicăieri. Derutat, se gândi să plece spre casă – începu să-l irite veselia fără margini din jur, această lume ce cânta și dansa ca apucată, ca de zilele raiului, în grupuri mai mari, mai mici.

Dar tocmai atunci Doroteea îl găsi prin mulțimea bezmetică. Aducea a fum și alcool de la ea. Fața ei mai trăda urmele unor plăceri otrăvite. Își motivă întârzierea cu niște scuze cam încălcite – se întâlnise cu mai mulți colegi de facultate și i-a fost oarecum să-i părăsească prea subit. Și cum scuzele păreau să nu aibă efectul dorit, îl îmbrățișă cu brațele-i gingașe în plină mulțime, se săltă în vârful degetelor să-l sărute pe buze, fără să se sinchisească de lumea din jur:

– Cum s-a chinuit așteptându-mă, motănașul meu cel scump! Las' că mergem acușica acasă, la cuibușorul nostru de puf și nebunii, și totul va fi o-key... Apoi izbucni deodată bucuroasă: Măine mama îmi trimite de-acasă geanta cu bucate...

Au mai rătăcit printre mulțimea smintită de veselie, poate vreo oră sau mai bine. Pe Doroteea o suna cineva mereu la celular – după cum răspundea, insul părea să fie pe undeva pe aproape și nu se lăsă despărțit de dânsa. Ea se tot ferea de Naum, scurta dialogul și încerca să potolească pe cât era posibil insistența celui ce-i dorea vorba, iar când închidea telefonul, îl învăluia pe Naum cu un zâmbet larg, ce trebuia să-i spulbere negura de pe față și din priviri. Când simți că zâmbetul se sfarmă ca de o stâncă rece de granit, deconectă definitiv mobilul, îl apucă de braț și începu să-l scoată din benchetuiala soră de cruce cu sfârșitul lumii.

Seara fu și mai apăsătoare. Cum ajunseră acasă, Doroteea se răsturnă în pat și adormi buștean. Imediat începu să sforăie și Naum renunță la gândul de a o trezi. Pentru prima dată se pomeni că nu-i mai arde a dragoste – era sigur, oricât ar zgâlțâi-o, nu ar fi trezit-o, puteai să tai lemne pe ea.

Se trezi abia a doua zi la o oră avansată, cât pe ce să întârzie la serviciu.

13.

Cu toate micile neplăceri și neînsemnatele incidente, până în iarnă viața lor a fost din cea mai dulce. Mergeau la câte o premieră, nu scăpau nici unul din concertele cu vedetele preferate, vernisajele unor pictori consacrați, tot mai frecvente de la o vreme. Au fost chiar și în vizită la atelierul lui Glebus Sainciuc, bun prieten cu Naum, când își sărbători jubileul de 90 de ani. Maestrul îi schiță un portret în creion și Doroteea părea să fi intrat în posesia unui tablou din epoca Renașterii. Într-o duminică au călătorit, împreună cu amicul Dumitru Fusu și feciorul acestuia la volan, până la Ineasca. S-au dus să-i arate Doroteei locurile unde și-a petrecut copilăria. Și unde Naum

avea un camarad de armată, de care îl lega o prietenie, cum s-ar zice, de arme și de la care Naum cumpăra ani la rând brânză de oi. S-au fotografiat în cerdacul casei lui, o casă veche, țărănească, ce mai păstra încă farmecul acelor cămine de la țară, care-i legănase și alintase copilăria.

Apoi au făcut o vizită la cimitirul evreiesc din Telenеști, care e la o aruncătură de băț de Ineasca, și au îngrijit mormintele bunicilor lui Naum. În Telenеști deja nu mai era nici un evreu, cimitirul vechi se afla într-un hal fără de hal și numai două morminte, ale bunicilor, erau îngrijite, datorită nepotului. Revenind la Ineasca, au mesit la Ionel a lui Agache Tîrsînă, prietenul de copilărie al lui Naum.

Soția camaradului măsură fata din cap până în picioare, îl chemă deoparte pe Naum și-l întrebă:

– Ai început a trăi cu copiii?

El zise că Doroteea e prietena feciorului lui Dumitru Fusu.

– Nu minți, Naume. Se observă după ochii tăi și ai ei. Te cunosc prea bine, zise femeia. Ia seama să n-o încurci rău de tot...

– Eu?

– Da, mălăluță! E pomușoară bună, se vede după ochi. Asta tace și face! Să nu zici că nu te-am prevenit...

Ultimele luni ale anului au trecut parcă într-o curată idilă. Se deprinseseră deja unul alături de altul. Se puneau la cale până și în cele mai mărunte treburi. Când ieșeau în societate, Naum se îmbrăca la costum, își lega cravată. Doroteei îi procurase un costum negru, cămașă albă și era atât de drăguță, încât ar fi fost în stare să o țină mereu în buzunarul de lângă inimă. Serile îi povestea despre viața lui din trecut, despre situațiile din practica de avocat, despre perioada când comuniștii îi îngrădeau în drepturi pe evrei, nu-i primeau la studii în instituțiile de prestigiu. Așa se făcu că el, care s-a născut în Moldova, a fost nevoit să studieze dreptul tocmai la Celeabinsk. Fata îl asculta tăcută, până adormea pe neobservate cu capul pe brațele lui. Dimineața se trezea mai devreme decât

el. Așternea patul, se farda, se stropea cu parfumul bărbătesc luat din colecția lui Naum și, înainte de a pleca la serviciu, îi zâmbea, ținându-și buzele, îl săruta. Suspiciunile că mai poate avea pe cineva îl părăsiseră. Doroteea părea atașată de el – îl suna și-i declara că îl iubește, îl întreba dacă a luat prânzul, ce ar vrea să-i gătească lui la cină – să-i facă plăcinte sau colțunași cu brânză, bucatele lui preferate. Povestea cu mult haz întâmplări de la asociație, situații nostime cu părinții. Degrabă amuțiră și telefoanele anonime. Doroteea se amuza pe seama a trei femei ce locuiau în același bloc și care, fie vreme bună sau rea, ploaie sau ninsoare, la o oră fixă se instalau pe banca din fața blocului și stăteau cu privirile pe trecători, boscorodindu-i. Ea le poreclise, zicându-le „agenți ai SIS-ului”!

Bani nu aveau mulți, dar cum apăreau, Naum croia procentul pentru odrasle, iar cu restul mergeau prin magazine după cumpărături. Naum insistă să-i schimbe fetei garderoba. Îi schimbă Doroteei garderoba pe placul lui și-i procură cercei și un inel incrustat. O dată a mers chiar în secția de lenjerie de corp și a sfătuit-o ce chiloți ar vrea ca ea să poarte. Vânzătoarea, cam de vârsta lui, se amuza, măsurându-i cu privirile și mirându-se că, uite, ce grijă are tata de fiică!

Curând începu să se deprindă și cu copiii lui Naum. Prima care se împrietenii fu chiar Rahela, fiica ce venea cel mai des la ei. Erau cam de aceeași vârstă și aproape că deveniseră prietene. Seara mergeau tustrei la vreo pizzerie din vecinătate și atunci veselie trona peste toți trei. Tot de Rahela sfătuită, Doroteea își procură pe credit un aparat de telefon sofisticat. Celularul era înzestrat cu multiple servicii auxiliare – puteai asculta muzică, fotografia, filma și depozita o mulțime de numere de telefon în memorie.

Întâmplător, Naum depistă odată în cartoteca ei telefonică mai multe nume de băieți. Anume de băieți necunoscuți, ceea ce-i tulbură iar liniștea și-i trezi valuri de gelozie. Dar nu îndrăzni să o întrebe cine sunt și cu cine poartă ea convorbiri în afara orelor

de serviciu. În asemenea cazuri, Doroteea reacționa vehement și supărată, apostrofându-l:

– De ce ești atât de chițibușar?! Parcă e frumos să te uiți în lucrurile ce mă vizează numai pe mine?!

– Mai avem încă secrete unul față de altul? îi reproșă Naum.

– Cred că am dreptul la o anumită doză de intimitate, dragul meu, nu? Fiecare își are micile lui secrete, e normal. Hai, adună-ți curajul și spune! Fii liniștit. Ceea ce voi socoti eu că trebuie, primul care are să afle vei fi tu!

Naum însă nu se lăsă învins ușor. Hotărî să o ia din alt „flanc”. Începu să o convingă insistent, iar uneori chiar să-i interzică Doroteei să fumeze. Și ea, de la o vreme, își permitea acest lucru doar în locuri ferite de el. În schimb, câteodată, serile, își cerea permisiune de la Naum să mai stea, după serviciu, în oraș, în compania Tașei Lungu și a prietenului acesteia, la „Anotimpuri”, o terasă din centrul urbei, destul de populară printre tineri. De câteva ori încercă să-i interzică, dar Doroteea se răsti la el:

– Nu sunt pensionară! Ce-o să stau numai în casă?! Mi-i dor de colegi, de vorbă...Iar tu, dacă vrei să mă limitezi, spune-mi să plec. Nici o problemă! O să-mi caut altă gazdă...

În asemenea situații vorbele ei îl puneau în gardă. Simțea că o iubește, nu dorea să-l părăsească și acceptă să fie mai loial, mai blând cu ea. Într-adevăr, la cei peste douăzeci de ani avea tot dreptul să se relaxeze după serviciu în compania semenilor. I-a propus să vină și el la o bere, dar fata nu rămase încântată.

– Poate mă integrez și eu în compania voastră. Ar suna cumva fals vocea mea într-un eventual cvartet? Încercă el să o ia cu terminologia muzicantului.

– Mai încolo, propuse Doroteea. Încetul cu încetul se face oțetul! Cunoști zicala?

– Pare-se că da, se lăsă păgubaș Naum și o aștepta acasă.

În ajunul sărbătorilor de Crăciun întâlnirile cu Tașca Lungu

după orele de serviciu se cam îndesiră. Prietenul acesteia, un bărbat obez, cu coadă la ceafă, avea o formație vocal-instrumentală. Era invitat adesea la vreo prezentare sau deschidere de magazine de către businessmeni. Doroteea mergea cu ei și întârzia mai mult în oraș, preferând să participe la acele sindrofii. Când se întorcea acasă, era bine dispusă, dar duhnea a fum de țigară de la ea. Se spăla pe dinți și încropea ceva de-ale gurii, apoi avea grijă să-l *sexuiască*. Tradițional, nu prefera să discute cu el altceva sau să citească vreo carte din biblioteca lui bogată. Îi întorcea *tuhisul*⁹ și adormea, sforăind până dimineța... Acest ritm de viață devenea obișnuit.

De la Brânza primea o dată la două săptămâni o geantă cu produse alimentare și frigiderul lor era totdeauna plin cu de toate. În serile când venea mai devreme acasă, făcea curățenie, spăla rufe și se porăia la bucătărie, uimindu-l de fiecare dată cu măiestria ei culinară.

Timpul se scurgea pe neobservate, în casa lui Naum se simțea tot mai vădit mâna de femeie. Prietenii și oaspeții se bucurau de el că mai întinerise parcă.

Doroteea avea grijă să-i spele și să-i calce cămășile, să-i perieze costumul și să-l pună să se bărbierească atunci când trebuia să plece la proces. Serile se plimbau pe bulevard sau intrau la pizzeria din vecinătate să bea un suc, fata preferând o sticlută de *gin-tonic*. Au mers împreună la Teatrul *Satiricus*, la spectacolul *O scrisoare pierdută* de I.L. Caragiale, care le-a plăcut foarte mult, în special jocul actorului Mihail Curagău. Prinseră chiar să-l imite cu fraze întregi din diferite scene, îndeosebi expresia „*Aveți puțuntică răbdare!*”, amuzându-se uneori până la hohote de râs.

Iarna se lăsă parcă pe neașteptate cu vreme blândă și zăpadă din belșug. Copacii din fața blocului îmbrăcară veșminte albe. Ultimele zile ale anului erau duioase, pline de așteptări. În ajunul Crăciunului primiră de la Brânza o geantă cu mâncăruri

⁹ *Tuhisul* – fesele.

gătite de mama Doroteei, cu borcane de miere și carne înăbușită, un cocoș și multe copturi. Și Doroteea zăbovea cu plăcere la bucătărie, preparând fel de fel de bucate. Îi plăcea să fredoneze, abia auzit și înțeles numai de ea, câte-o melodie.

Primul lor revelion l-au petrecut împreună. Doroteea renunță să meargă acasă la Brânza, să-l petreacă cu părinții sau cu colegi din sat. A preferat să-l serbeze la oraș. În salon au împodobit un brăduț cu jucării și ghirlandă. Masa de sărbătoare îi aștepta cu bucate delicioase, tort, lumânări și șampanie. Naum se îngrijora ca nu cumva fetei să-i fie urât cu el, dar Doroteea era veselă, primea întruna felicitări, mesaje de la prieteni și devenea din ce în ce mai fermecătoare. Când orologiul bătu ora douăsprezece, s-au sărutat și au stins lumina, aprinzând două lumânări de pe masă. La calculator de fiecare dată când începea să cânte *Chris Rea „And you my live”*, dansau îmbrățișați ca doi tineri îndrăgostiți. De mult nu mai trăise asemenea clipe. Naum se mai convinsese o dată că acest gingaș suflețel de fată i l-a trimis însuși Dumnezeu. Ce ingenios fusese când s-a gândit s-o numească Doroteea!

Petrecură o noapte lungă, plină de fericire. Fata îi transmitea energie pozitivă, încredere în prezent și în ziua de mâine. Și el își zicea că va face totul ca s-o păstreze, s-o crească așa cum i-ar sta bine unei soții adevărate. Toată viața se jucase de-a familia și nu izbutise să aibă alături o soție așa cum și-ar fi dorit. Acum o avea și un îndemn intern îi sugera să se dedice în viitor familiei, să o educe și să o atașeze pe Doroteea la modul și gusturile lui de viață, căci simțea că are în față trimisa lui Dumnezeu, care dorește același lucru. Gândurile păreau că se îngemănează în acele clipe în tăcerea lor, în ritmul dansului. Era o tăcere intimă, ce îi făcea să creadă că îi așteaptă un an plin de evenimente frumoase, impresionante pe care amândoi sunt capabili să le făurească. Au dansat până s-au stins lumânările în candelabre și nu se lăsau despărțiți. Diadema de luminițe multicolore de pe

brăduț se îmbina armonios cu muzica și vocea lui Chris Rea, creând o atmosferă de vis și feerie romantică. Abia în zori s-au scufundat în cearșafurile albe și au dormit îmbrățișați toată ziua. În seara zilei de întâi ianuarie au plecat la pomul de Crăciun din centrul orașului, unde s-au fotografiat, iar fata a preferat să meargă călare pe un cal roib, pus la dispoziția publicului.

Având câteva zile de concediu, îndată după seara de revelion Doroteea plecă acasă, să-și mai vadă părinții, să-i ureze. Naum le pregăti părinților ei câte un mic cadou – un coniac scump și o cutie de bomboane de ciocolată – și le transmise urări de sănătate. Îi mărturisi fetei că ar vrea să meargă și el la Brâzna. Doroteea însă rosti, zâmbind:

– *Ai puținică răbdare*, iepurașule! Am spus că va sosi momentul potrivit și te voi lua la Brâzna. Nu mă forța.

Cât fata s-a aflat la țară, Naum a dus-o tot într-o așteptare. Când veneau la el copiii, le dădea darurile pregătite și nu mai întindea discuțiile cu ei, ca altădată.

Și copiii, observându-l dus de gânduri, încercau să-l înțeleagă. Tot în acele zile a trecut pe la el Mirabela. I-a spus că nu-i mai poartă pică, dacă îi place Doroteea și crede că o va putea ține lângă el, dacă-i este bine cu ea, fie! Binecuvântarea fiicei mai mari îl făcu fericit.

Vacanța de iarnă în Moldova durează cam vreo două săptămâni, lumea ajunge să se sature de mâncăruri și chiulangeală, și doar guvernul e mulțumit că cetățenii se distrează și mai uită de probleme. Naum profită de această vacanță și merse, cu fiecare copil care venea la el să-l ureze și să primească daruri, la mormintele bunicilor săi. Pentru fiecare din ei avea tichiuța pe care le-o pune pe cap când intrau pe teritoriul cimitirului. Venea și de unul singur la mormintele părinților să curețe zăpada și să mai stea la sfat cu ei. Ambii părinți parcă îl îndemnau să trăiască cât mai bine și mai frumos, să se bucure că Dumnezeu i-a adus în casă o femeie plăcută și dragă. Iar el trebuie să se țină de ea, să nu se uite la gura lumii.

Fiecare om își are soarta și viața lui... Să nu uite de-aceasta!

Pe la Bobotează guleaiurile s-au încheiat și Doroteea s-a întors la oraș, la Naum Vainștein, puțin indispusă. Tatăl ei avea probleme de sănătate. Uneori avea accese ciudate. Boala lui o țineau în mare taină și-l tratau în condiții de casă.

Simptomele bolii de data aceasta se manifestaseră violent și tata, după o criză de nervi, sări la bătaie la mama. Când părea că s-a liniștit, pe neprins de veste a sărit pe fereastră cu tot cu geam... Slavă Domnului, s-a mai calmat. Dar va trebui ca Naum s-o ajute să cumpere niște medicamente. Nimeni nu trebuie să știe despre boala lui, altfel administrația ar fi obligată să-l concedieze necondiționat. Mai era amărâtă și pentru că mama Dina a cicălit-o, descosând-o dacă are de gând să se mărite și să-i bucure cu un nepoțel.

În schimb îi mărturisi că e gata să muncească mai mult și cu un salariu mai acătării, căci acesta e prea mic. Unde mai pui că și actualul serviciu e cam plictisitor.

– Ai altă soluție? întrebă Naum. Așteaptă puțin, să împlinești anul de lucru la asociație, apoi o să-ți găsesc un serviciu de jurist cu un salariu mai bun.

– Așa le-am spus și eu, îngerașule, dar mama Dina e o femeie insistentă. Părinții mei nu înțeleg că la oraș nu este atât de ușor să găsești o slujbă cu un salariu bun. Mama m-a sfătuit să mă gândesc serios la plecarea la muncă peste hotare, în SUA... Elvira, fiica vecinilor noștri, e plecată într-acolo și trimite acasă bani buni...

– *Ai puținică răbdare!* o întoarse Naum în gluma lor obișnuită.

– *De avem sau nu dreptate, cine să ne judece!* aduse replica Doroteea.

– *Eminescu și Veronica.*

Pe aceste unde Naum îi ceru din nou mâna – îi propuse căsătorie, să nască un copil, să cimenteze o familie. Doroteea îl

domoli cu același argument: e prea devreme, încă nu e pregătită. Când va sosi momentul și va simți necesitatea, neapărat o să-i spună. Deocamdată le este rău așa?

– Deloc rău, fu de acord și de astă dată domnul avocat.

14.

În seara când orașul celebra Ziua Îndrăgostiților, sărbătoare venită peste noapte de la catolici în inima Moldovei, Doroteea se decise să-i demonstreze lui Naum că devine disciplinată, credincioasă lui și numai lui. Nu s-a dus în compania Tașei, a lui Vitalie și Constantin. Veni devreme acasă, se așază într-un jilț și începu să plângă aproape în hohote:

– Nimeni nu mă mai iubește, nu-mi poartă nimeni de grijă. Toți prietenii mei se veselesc în piață, dar pe mine nu mă mai trage nimic încolo.

Ca să-i ridice cumva moralul, Naum scoase din dulap camera lui de luat vederi – a fost singura dată când o filmă pe Doroteea înlăcrimată și improvizează un mini interviu. În cele din urmă, jalea se spulberă. Mai ales că veni în oșpeție și prietenul său Pavel Nică, un bun jurnalist și un scriitor scăpat. Au aprins lumânările în candelabru – Nică era și un povestitor iscusit și-i amuză pe amândoi cu peripeții din viața lui, cu mărturisiri dramatice de pe timpul participării la lichidarea consecințelor catastrofei nucleare de la Cernobâl. Avea o vorbă blândă și domoală, plină de bunătate, dar din cauza bronșitei cronice se sufoca des, ceea ce îl făcea și mai hazliu. În realitate suporta dureri acute, dar le ascundea după perdeaua umorului, povestind despre călătoria lui în Italia, la Milano, unde-și lansase, împreună cu soția, cartea „Catastrofa”, despre cum l-au întâmpinat italienii, ca pe un scriitor celebru... Astfel seara se transformă în una destul de interesantă, și, când veni vremea să se culce, rămași singuri, Doroteea îi mărturisi lui Naum:

– Tu ești mai mult decât un soț pentru mine. O să-ți fiu credincioasă și n-o să te înșel cu nimeni niciodată, *puiule*.

Cuvintele ei din acea seară de februarie răsunară atât de dulci și gingaș, atât de sincer și plăcut auzului. Apoi fata îl anunță în maniera ei copilărească:

– Măine am să-i telefonez mamei să-mi trimită o geantă cu merinde gustoase de-acasă, căci frigiderul nostru iarăși este gol... Iar până una alta, hai să ne iubim, iepurașule!...

Din acea zi Doroteea deveni în ochii lui Naum parcă mai cuminte, mai retrasă și mai ascultătoare, dar și mai plină de taine. De cele mai multe ori tăcea, nu se avânta în discuții. Semăna cu un pugilist care a făcut un meci greu din care a ieșit învingător, chiar dacă a primit câteva lovituri dureroase de la adversar. Nu mai obișnuia să răspundă la telefonul fix din apartamentul lui Naum, oricât de mult insista el ca ea să ridice receptorul în lipsa lui. „Doar ești la tine acasă!” îi reproșa el. Din acel februarie și chiar următoarele luni, primele două de primăvară, se făcea mereu absentă când venea vreun prieten sau vreo rudă la Naum. Dacă o ispitea ce se întâmplă, îi spunea că dorește să-i aparțină numai lui, să fie o familie trainică, la fel ca o cetate, mereu amintindu-i spusele că în clipa când familia permite mai multor persoane să intre ca oaspeți sau prieteni ai casei, pereții cetății încep să se năruie. Ea însă nu dorea ca cetatea lor să se dărâme.

Doroteea într-adevăr era asediată de niște trăiri aparte, neîncercate încă până atunci. De când cunoscuse bărbați, era pentru prima oară când simți chemarea să întemeieze o familie, s-o consolideze, iar în apartamentul lor să miroase a bucate gustoase, făcute de ea, să zburde copii... Începuse să mediteze în modul cel mai serios la propunerea lui Naum, făcută în repetate rânduri, să-și oficializeze relațiile printr-o căsătorie. Părea chiar să regrete că atunci când rămăsese însărcinată de la el, îi ceruse cu insistență să o ajute să scape de sarcină. Părea să regrete că atunci când bărbatul i-a propus să-i facă rost de apartament în oraș cu această ocazie, chiar dacă nu va dori să

fie cu el împreună, nu a acceptat. Adică totuna copilul să fie asigurat de el în viitor, cum a procedat și cu celelalte odrasle ale sale.

Simțea că Vainștein o place mult. O amuzau, dar o și flatau în același timp declarațiile lui, în fiecare dimineață și în fiecare seară, cât e de îndrăgostit de ea, și că se simte atașat tot mai mult și mai mult de ea, îndeosebi când petrec timpul în doi... Naum își asuma chiar obligația să meargă la Brânza și să-i convingă pe părinții ei să accepte căsnicia lor. Doar el o iubește și are să o ajute, să o sprijine în toate câte va dori ea să se afirme, că doar are influență și pondere ca avocat. Unde mai pui că toată lumea îl cunoaște și ca un scriitor bun...

Sosi primăvara și toate păreau să reentre pe un făgaș parcă firesc. Naum primi în dar de la niște cunoștințe doi miei, băuturi felurite și alte merinde. Mieii îi puse la congelator – pentru ziua ei de naștere, care era în mai. „Las’ pe mine, va fi o petrecere de pomină, cu cârlani și mulți prieteni”, glumi el. Și Doroteei îi veni gustul să-și celebreze ziua de naștere într-o atmosferă neobișnuită. Vainștein se gândi să-i facă și un cadou neobișnuit către acea dată – l-a convins pe un prieten să o primească pe viitoarea lui soție la un alt loc de muncă unde condițiile erau mai bune. Doroteea avea să îndeplinească funcția de jurist, adică să lucreze conform profesiei – dar și salariul era aproape dublu față de cel de la asociație.

Iar acest lucru părea să fie chiar mai esențial pentru ea. Au trecut amândoi pe la viitorul ei patron ca să se înțeleagă să-și preia funcția imediat ce își va sărbători ziua de naștere și petrece concediul – primul ei concediu de odihnă. Iar ea va merge în ajunul zilei sale de naștere acasă la părinți, să le spună și lor vestea și să le afle părerea referitor la... Știe ea la ce!

Bucuria părea să nu o încapă.

15.

Surpriza avea să vină însă atunci când Naum se aștepta mai puțin. Era de fapt conștient că acești ochi cu priviri de jăratec

ascund ceva mai mult decât patima ei pentru un bărbat de vârsta lui. Dar se îmbătase cu acele seri de dragoste aprinsă și cu acea perioadă de beatitudine din ultimul an. Și când fata îi ceru să-i caute un alt serviciu, Naum nu se grăbi, gândind că-i va trece degrabă și că e tot mai bine să fie mai multă vreme împreună. Doroteea însă începu să se plictisească tot mai mult și să-i ceară tot mai des să zăbovească serile în compania prietenilor Tașcăi sau să meargă în oraș să se întâlnească cu foști colegi de facultate. La început Naum nu vedea nimic rău în aceste ieșiri cu prietenii sau colegii și prinse a-și face obiceiul din a găti el cina. Foarte repede deveni un bucătar aproape pe potriva ei, și când intra pe ușă, bărbatul o întâmpina cu bucatele de-a gata. Doroteea se arăta foarte mulțumită. Cinau, își spăla „colții”, cum numea ea în glumă dantura sa albă și perfect sănătoasă încă, dar afumată de țigară, obligându-l și pe Naum să facă aceeași procedură. După care îl lua de mână ca pe un copil și îl conducea în dormitor, zicându-i:

– *Hai să ne iubim, îngerașule!*

– Mă iubești?

– Te iubăsc, mă...

Erau clipe dintre cele mai fericite. Clipe de paradis! În sinea lui, Vainștein se bucura că la acei ani a întâlnit o hulubiță tânără ce îl copleșea cu atâtea mângâieri și plăceri trupești. Pentru altul acest ritual poate că demult s-ar fi transformat într-o rutină, Naum însă părea că trăiește o poveste. Își punea în exercițiu toate străduințele ca fata să se simtă comod alături de el, să nu se plictisească, să descopere cât mai multe taine ale vieții.

Singurul lucru ce-l neliniștea întrucâtva era valul de miros de țigară care-l înțepa când fata se întorcea serile de la întâlnirile cu prietenii sau colegii. Încercând să o mai „fure” din cercul lor, continua să meargă cu ea pe la pictori, scriitori, pe la artiștii ce-i avea de prieteni, seri în care Doroteea se întorcea doldora de impresii.

De Sfântul Valentin ninsese, peste tot se formaseră nămeți cu crestele teșite de viforniță. Încerca să înveșnicească pe peliculă o iarnă de poveste, cu oameni veseli pe străzi și în magazine. Doroteea veni și a doua zi de după Ziua Îndrăgostiților mai devreme și mai tristă ca de obicei. Stăruia să afle ce s-a întâmplat, dar ea tăcea. Și numai într-un târziu, când încercă iar să o filmeze, se mai liniști și răspunse la câteva întrebări în fața camerei. Parcă în glumă, parcă în serios i se plânse că simte cum trece timpul, tinerețea, iar dânsa se chinuiește într-un birou la asociație, cu un salariu mizerabil, fără nici un viitor. Seara târziu păru să-și recapete calmul în așternut și îi explică bărbatului că a fost dominată de niște emoții juvenile, dar că e fericită alături de el. De fiecare dată când asculta aceste mărturisiri, Naum simțea că i se toarnă balsam pe suflet și era gata să se facă luntre și punte numai ca ea să fie o soție fericită.

De 1 martie, Naum a decis să-i încropească o sărbătoare. Era prima zi de primăvară și se împlinea un an de când erau împreună. Se hotărî pentru o saună și, ca să le fie mai vesel, o invită și pe fiica Rahela cu prietena ei Caterina, nepotul Srul, student la Universitatea Tehnică, care tocmai sosise în ospetie.

Se nimeri o seară mohorâtă și oarecum neliniștită. În curtea blocului o haită de maidanezi stârniseră o hărmălaie infernală. Mahalaua de sus deținea probabil întâietatea pe oraș la numărul de potăi fără stăpân, înmulțindu-se an de an parcă în ciuda tuturor crizelor și greutăților pe care le înfruntau „prieteniilor” lor bipezi. Pe banca din fața blocului, SIS-ul făcea de gardă întâmpinând și petrecând pe oricine din femeile ce coborau în curte sau păseau pe trotuar, parcă ținând, ca la catastif, evidența atât a maidanezilor, cât și a celor care intrau și ieșeau. Lui Naum nu-i plăcea această „troică” – o avea de pează rea, care se nimerea neapărat să-i croncănească de dimineată în zilele când nu-i mergea bine. Acum, când plecau la saună, „SIS-ul”, fără ca cineva să le tragă de limbă, îi petrecu cu o urare de cioară neagră:

– Odihnă plăcută, draguților!

Odihna la saună fu într-adevăr foarte veselă și zgomotoasă. Au băut câte o bere tare, au mâncat tartine cu murături și, când au revenit în doi acasă, aburii le-au mai tocit din tensiunile de la serviciu din ultimele săptămâni. Fericit și mulțumit, Naum mereu amintea că azi, 1 martie, nu este o zi oarecare, ci se împlinește un an de când s-au scufundat unul în brațele altuia. Au mai dat cep la o sticlă de șampanie și buna dispoziție se întronă peste amândoi. Se vedea cât colo că Doroteea are chef de a tăifăsu. Naum aduse vorba despre prietenia lor, făcând parcă o recapitulare a celor trăite într-un an, și-i mărturisi că nu mai simte nici o diferență de vârstă între ei, că e convins că și fata e de aceeași părere. Iar când oamenii trăiesc împreună timp îndelungat, încep să semene unul cu altul.

– Dacă stau strâmb și gândesc drept, vorbi ca pentru sine, mulțumit, într-un târziu Vainștein, de când ne cunoaștem am fost fideli unul altuia. Eu, înainte, cum vedeam trecând pe-alături vreo fată frumoasă, nu o slăbeam din ochi. Acum nu-mi mai pasă de nici una, am ochi numai pentru tine, spuse bărbatul și se îndreptă spre sertarul biroului să scoată mărtișoarele și să i le prindă la piept.

I-a fost fatală mărturisirea, avea să-și amintească peste multă vreme. Poate dacă nu aducea atunci vorba de fidelitate, altfel s-ar fi depănat firul relației lor.

Doroteea îi cântări cuvintele cu o tăcere cam îndelungată, care-l tulbură pe Vainștein. Privirile ei cam încețoșate de aburii șampaniei încercau parcă să prindă firul unui ghem încâlcit căruia nu-i găseau capătul.

– Și eu te-am iubit numai pe tine până nu demult, rosti deodată fata și tot atunci zâmbetul senin îi dispăru de pe față. Dar nu știu cum s-a întâmplat, că am ajuns să te înșel... Nici eu nu înțeleg cum s-a întâmplat că te-am înșelat...

Cuvintele fetei se năpustiră asupra lui ca niște săgeți otrăvite. Se cutremură. O revoltă surdă îi năboi conștiința, dar pe dată se strădui din răspuțeri să nu explodeze în acel târziu de seară, să nu o ia la palme. Acum desluși clar zeflemeaua din urările „SIS-ului” și își aminti de un zvon, precum că era mereu așteptată în fața colegiului de bărbați cu limuzine, apoi pleca în direcții necunoscute. Nu dădu acelui zvon prea mare importanță, mai credea, naivul de el, că Doroteea, după ce obținuse permisul de conducere, pleca să mai acumuleze experiență în șofat cu prieteni sau colegi ce aveau mașină. Apoi avu impresia că poate a visat cele auzite. Totuși, izbuti să se adune și să spună calm:

– Nu mi-ai spus nimic nou. Știu... Frică mi-i numai să nu mă molipsești de vreo boală venerică.

Și se miră cum de reuși să fie atât de stăpânit. Sertarul rămase închis.

– Nu avea nici o frică. Cu bărbați străini întotdeauna am făcut sex protejat.

Avea o voce obosită și parcă străină. Lui Naum i se păru chiar că răspândește o adiere de răceală și asta îl neliniști și mai mult. „Oare totul s-a terminat?” se gândi el deodată. Și iar își chemă stăpânirea de sine:

– Și cine sunt acei fericiți?

– Nu *sunt*, ci a fost unul singur. Toma... Dar, crede-mă, nici eu nu pot înțelege de ce am făcut dragoste cu el, când tu mă satisfaci pe deplin, minți fata.

– Nu-i chiar așa. Eu am informații că tu faci dragoste și cu alții în afară de Toma.

– Nu-i adevărat, *iepurășule*! Chiar pot să-ți spun când m-am culcat cu el ultima oară...

Lui Naum îi repugnă diminutivul. De-atâtea ori îl savurase, îi mângâiasse orgoliul bărbătesc în clipele de patimi și beatitudine, dar iată acum îi sună fals și respingător în gura Doroteei. „Care

Dorotee, dragă? E o simplă Ioană dintr-un Brânza oarecare!” se muștră pe el însuși. Și îndată îi veni gustul să o prindă la colț:

– Dar prima oară, de când ne cunoaștem și trăim împreună, cu cine ai fost?

– Numai cu Toma... De ziua orașului, ții minte, când m-ai așteptat în Piața Marii Adunări Naționale. Atunci am fost cu el la vila părinților lui, pe șoseaua Balcani...

– De ce ai mințit că ai fost cu colegii de universitate?

– Nu știu.... murmură vinovată fata, cu semne de panică pe față, asemeni unui copil care adineaori a stricat o vază scumpă. Nu-mi pot explica de ce te-am înșelat...

Era vreme târzie. Naum mai scotoci o sticlă cu vin și-și turnă în pahar. Când să-i toarne și ei, Doroteea își retrase paharul. Bărbatul nu insistă. Dădu paharul pe gât și la puțin timp își mai umplu unul. Și-ar fi dorit să se îmbete, dar simțea doar că mintea îi obosise cumplit. Noutatea îl șocă și-i anihilă aptitudinea de a gândi clar, de a analiza, de a găsi o soluție.

Doroteea se ridică de la masă și se îndreptă spre bibliotecă. Se opri în pragul ușii și-l mai măsură o dată cu priviri vinovate, apoi rosti cu voce stinsă:

– *Îngerașule*, scuză-mă! Să știi că te iubesc, țin la tine, nu fi trist! Iartă-mă, mai mult nu se va întâmpla...

Mai zăbovi câteva clipe în cadrul ușii și Naum avu impresia că îl privește „Necunoscuta” lui Kramskoi. Când femeia părăsi cadrul ușii și dispăru în bibliotecă, își umplu al treilea pahar, dar tot în zadar – somnul nu-l prindea. Rămase singur, cu sticla aproape goală, poate încă o oră, poate două. În tot acest răstimp se deconectase de la lumea reală și plutea pe undeva între cerul înstelat și amintirile-i cenușii. Nu desluși nimic din noapte, decât un sunet strident de frâne și un lătrat furios de maidanezi undeva dincolo de curtea blocului. Mult după miezul nopții se strecură și el, resemnat, în bibliotecă. Se gândi la început că poate se duce să se culce în salon, dar ceva inexplicabil îl împinse spre așternutul

lor de un an de zile. „Bună aniversare”, își zise și se lăsă, îmbrăcat cum era, pe divan, cu spatele la cea pe care, de un an de zile, o strângea aproape în fiecare noapte la piept. Nici așa somnul nu venea. Gândurile i se zbăteau ca într-o cușcă, dintr-un perete în altul, fulgerând și ostoindu-se, căutând cum să o pedepsească, sau cum să o îndreptățească. „Pe de altă parte, cugeta el, fata a fost sinceră, a avut curajul să-mi spună anume ea adevărul și nu a lăsat să aflu acest lucru de la cineva străin. Și-apoi și eu, în viața mea, am avut mai multe femei, mi-am înșelat soțiile... De ce să o pedepsesc atât de aprig, când a recunoscut sincer... Poate că într-adevăr nu va mai recurge la preacurvie”, cugetă Naum, amintindu-și de fraza ei din cadrul ușii. Și tot atunci simți că niște brațe, cândva dulci, îl cuprind pe de la spate și-l roagă parcă să se apropie, să le apropie:

– *Îngerașule*, scuză-mă! Te iubesc! Țin la tine... Iartă-mă, mai mult nu se va repeta...

16.

Toată noaptea, până să vină Naum lângă ea, mintea Doroteei încerca să limpezească apele pe care le tulburase chiar ea, așa, tam-nisam, cu mărturia ei fatală. Pe de o parte, se căznea de ce ar fi trebuit să-i spună anume ea despre infidelitate și să nu lase lucrurile să meargă pe același făgaș, până când avea să afle el singur? Încă bine că nu i-a spus adevărul gol-goluț, așa cum era. Pe de altă parte, se întreba dacă credea chiar ea în jurământul pe care i l-a făcut în seara asta și dacă va rezista mai departe ispitelor.

Era conștientă că, în ciuda mărturisirii sincere, îl mințise. Atunci de ce-i jurase fidelitate? Nu trecură nici trei luni de la relația lor, când descoperi că e mereu cu ochii în căutarea unui prinț, care ar veni pe neașteptate, așa cum așteaptă orice fată la vârsta ei – tânăr, frumos, deștept, cult, atent – să o ia cu el într-o lume de basm, să o iubească pătimaș. Ca inima ei în flăcări să simtă o vigoare, un temperament tânăr, mușchi vâjnoși care

să-i frământa sânii cruzi încă, o piele tânără de bărbat, miros de sudoare tânără... Pe când ea e nevoită să se mulțumească cu un bărbat în etate, care are copii mai în vârstă decât ea, prieteni de o vârstă cu el, un anturaj ce făcea parte din altă lume. Începu să balanseze între gândul că îl iubește și acela că îl stimează pentru tot ce face pentru ea. Treptat balanța prinse a înclina mai mult spre stimă. Totuși tinerețea, vrei, nu vrei, se făcea tot mai simțită. Oricât de mult se străduia să nu-l ofenseze, când mergea la serviciu, Doroteea se prindea că întoarce privirile, în transportul public, pe stradă, spre băieți de seama ei și numai când ajungea acasă, își dădea seama că are obligația de a-și păstra sentimentele pentru această căsnicie-concubinaj, că trebuie să fie fidelă bărbatului ei sub al cărui acoperiș are norocul să locuiască. „Norocul sau nenorocul?” – se întâmpla să se întrebe. Ca să-și răspundă direct că nu avea de ales. Și se obliga să alunge neastâmpărul simțămintelor, să-și înece clocotul fierbinte al sângelui tânăr, să se schimbe și să fie întocmai așa cum îi ceruse Naum. Să vină la timp acasă și să-i dea ascultare.

Realitatea îi zdruncina însă orice hotărâre și îi puneia piedici la tot pasul. Lumea tânără o ademenea și o ducea involuntar pe aripi nevăzute spre largul ei. Profitând de loialitatea lui Naum, îndesi întâlnirile cu Tașca și Vitalie, concubinul ei, ca să-și mai tempereze cumva neastâmpărul tineresc. Încerca uneori să se liniștească la gândul că și Tașca trăia cu un bărbat mai în vârstă, dar numai cu zece ani, pe când Naum o întrecea tocmai cu 27 de ani! Cu fiecă zi se convingea că nu se poate asemui unei eroine din romanele de moravuri, care ar fi fost chemată să salveze o navă naufragiată, precum i se părea că este acest Naum Vainștein.

În toiul acestor frământări se pomeni cu Toma în pragul biroului, într-o zi când Naum era în proces. Se forma ca ofițer de urmărire penală în sectorul Buiucani și o rugă să-i multiplice niște acte la calculator. Și-a dat degrabă seama că-i doar un pretext, când mai reveni de câteva ori, exact când domnul avocat

avea procese. Anume atunci nu rezistă ispitei fostei lor relații și acceptă invitația la vila părinților lui de pe șoseaua Balcani, la o partidă de dragoste. „Doamne, oare am devenit un pui de curvă?” se frământa necăjită Doroteea după primul act de infidelitate față de avocat. Dar mai urmară câteva, însoțite de aceleași frământări: „Dacă ar ști despre toate peripețiile mele îngerașul, zău aș lua-o la căpățână”.

Apoi Toma dispăru pe o vreme – avea să prindă un stagiu în străinătate. Îi duse câteva săptămâni dorul, dar tot mai tare începu să o poarte și pe ea gândurile la alte meleaguri. Între timp îl cunoscă pe Costic Ainstadt, un bun specialist în automobile, care transporta aparatura ansamblului vocal-instrumental și toți componenții orchestrei la locurile unde trupa lui Vitalie avea concerte sau prezentări și unde foarte des se pomeneau și Tașca cu Doroteea. Din vorbă-n vorbă Costic află că-i place limba engleză, arta culinară și iubea la nebunie șofatul. Costic nu trecuse nici de treizeci, era bogat, căci locuise un timp în Germania. Prietenii lui știau că doi-trei ani în urmă trăise o tragedie – cineva din lumea interlopă le omorâseră pe mamă-sa și pe tânăra lui soție.... Nimeni nu știa natura acestei crime, iar Costic, de când se întorsese din Germania, prefera să nu-și amintească de acest subiect. Cu Doroteea încerca să-și mai completeze cunoștințele sale sumare de engleză, căci, prinse ea firul, tânărul avea și el gânduri de ducă și fata de la o vreme pusese ochii pe el. Se gândi în sinea ei că poate Costic îi deschide niște perspective de a merge cu el în străinătate, de ce nu? De când îl cunoscă, multe prinseră a roi în capul Doroteei și de fiecare dată când se vedeau, îi făcea ochi dulci. Tânărul prinse și el a-i zâmbi hoștește și cum află că-i place șofatul, îi dete de înțeles că nu ar fi împotriva să-i ofere șansa de a-și mai îmbogăți deprinderile. Așa se făcu că se treziră în doi, într-o limuzină de lux, într-un boschet din pădurea Petricanilor... După câteva sindrofii de-ale Tașcăi și Vitalie, se treziră în flăcările unei aventuri neașteptate. Întâlnirile

lor păreau să fie mai totdeauna ocazionale – băiatul îi telefona să o întrebe ceva în engleză și ca printre altele îi spunea că e disponibil pentru ora cutare să mai probeze volanul. „Școala” era mai scurtă decât opririle într-o poiană sau un loc mai ferit de ochii lumii. Se iubeau pe covorul înflorat din poieniță sau direct în salonul mașinii. Aceste întâlniri clandestine erau și comode – tânărul le pricepuse imediat rostul: se întâmplau cel mai des după-amiază, pe Doroteea o aducea cu mașina până în preajma blocului și nu se arăta în curte. „Mașina e gândul omului”, își ziceau la despărțire și se sărutau a bun-rămas.

Și Doroteea își făcu calculul ei, așa încât Naum să nu poată avea bănuieli: se încadra în timpul cât ea trebuia să vină de la serviciu în transportul public, să mai intre în vreo alimentară după ceva de-ale gurii. Când petrecerile cu Costic nu se încadrau în ritmul obișnuit, găsea un motiv și-l informa pe Naum la telefon „unde se află”. Dar mai totdeauna venea acasă la timp, îi făcea demâncare. Serile ieșeau la plimbare, la vreo terasă sau pizzerie ori pur și simplu la o promenadă pe bulevardul Mircea cel Bătrân, frumos amenajat în ultima vreme de primăria municipală. Mergeau la braț, stârnind curiozitatea multor trecători, și chiar dacă îi zâmbea seducător lui Naum, gândurile îi zburau mai des la Costic, care era incomparabil mai viril și seducător și care o cucerise prin vigoare tânără și ...buzunarul lui mereu plin. De un lucru totuși se temea – după escapadele cu Costic, făcea dragoste cu Naum în silă și fără nici o plăcere. O făcea din datorie, imitând uneori chiar nebunia orgasmului. Țipa, răsfirându-și părul de la ceafă spre creștet atunci când era deasupra, mima altă „agonie” a plăcerii. Și trăia mereu cu teama ca nu cumva lupul bătrân de Vainștein să descopere că simulează toate mișcările, că totul nu-i decât un fals și o minciună.

Acum, de câteva ceasuri scuturând aceste amintiri, nu înceta să se întrebe: de ce i-a trebuit, așa, dintr-odată, fără nici un motiv, această mărturisire? Pentru că îl iubește în continuare,

ca la început, pe Naum? Nu era sigură de asta. Atunci de ce? Are vreo perspectivă mai bună dacă îl părăsește? Încă nu o vedea. Ori poate sângele tânăr își cere revanșa pentru acest târg cu un bărbat de două ori mai în vârstă ca ea? Dar poate că nu e târg totuși?

Gândurile îi zburau ca un roi de viespi, înfierbântându-i creierii și alungându-i somnul. Era pentru prima dată când, amețită de băutură, nu adormi buștean. Nici chiar sauna nu-i aduse acea moleșeală plăcută pe care le-o promisese Naum. „La ce mi-a trebuit anume acum această mărturisire? Doamne, oare am devenit un pui de curvă?” Aceleași gânduri porneau deja în cel de-al doilea tur, când simți că Vainștein se prăbuși, îmbrăcat, alături...

17.

Și totuși, Naum Vainștein părea să fi intrat în zodia surprizelor. La puțin timp de la mărturisirea Doroteei și jurământul de a nu-l mai înșela, aveau să survină alte întâmplări scandaloase. Venit la sesiunea de primăvară pe două săptămâni, nepotul său Srul rămase perplex, văzând cu ce față tinerică conviețuiește unicul său moș. Încă din seara cu sauna de pomină, mai prin childuri, mai peste băț, se ceru în gazdă. Tânăr și cam despuiat în maniere, fire ingenioasă și cu mare trecere la fete, Srul se oferă într-o dimineață să o repeadă fulger cu limuzina până la serviciu. E drept că trebui să facă un ocol pe sub pădurea Râșcanilor, să ia un CD de la garajul unui prieten. În cele trei-patru minute, cât tânărul sporovăi în garajul prietenului, fata coborî din mașină – aerul de pădure, trilul de păsări, prospețimea dimineții o învăluiră ca un parfum de elită. Ridică brațele și își undui trupul spre cerul albastru, parcă dorind să urce către vârfurile arborilor, legănându-se în bătaia ușoară a vântului, către trilurile păsărilor, către soare. O plăcere enigmatică i se răspândi prin toate fibrele ființei și, când să lase mâinile în jos, se trezi cuprinsă de două brațe puternice – tânărul o strânse dibaci la piept și îi

sorbi buzele într-un sărut fierbinte și îndelungat. Doroteea nu se împotrivi pe dată – se lăsă pradă sărutului pătimaș și încleștării de fier. Abia când brațele începură să lunece ușor spre coapse, se desprinse domol și anevoie, înainte ca fierbințeala patimilor să-i amețească cu totul cugetul – trebuia să ajungă la serviciu la timp și să nu dea nimic de bănuît domnului avocat.

Până la prânz întreaga ei ființă se scaldă în amețeala acelui sărut matinal. Nu rezistă ispitei și prinse a-i scrie un răvaș pe net, dând frâu liber simțirilor ce o năboiau. În buimăceala trăirilor tulburi, trimise răvașul pe adresa lui Vainștein. Naum mai descoperise întâmplător răvașe de-ale Doroteei sau ale prietenilor ei, dar le trata ca pe niște înaripări juvenile ieftine ale unor inimi ce rătăcesc printre pofte de moment și sentimente efemere. Îi plăcea să vadă cum se veselesc tinerii și multe dintre naivitățile lor îl amuzau. Când însă descoperi răvașul rătăcit, o chemă în birou și-i ceru socoteală. Fata se pierdu pentru câteva clipe – adevărul era gol-goluț în fața celor doi, dar degrabă se reculese și se prefăcu că citește atent până la capăt. Lui Naum îi sări clanța – încă nu se șterse bine istoria cu cafeneaua „Anotimpuri”, că începea alta. Îi aminti și de cele două prezervative, pe care le descoperise tot întâmplător acum câteva zile – căzură din geantă când căuta cheile. De chiuretajele despre care chiar ea îi povestise, de Toma și alții. Vainștein relua invectivele una după alta și începuse a striga că nu mai poate tolera atâta destrăbălare din partea unei copile cu chip de înger, dar de fapt un adevărat monstru al poftelor sexuale. Și-i puse din nou ultimatum: ori respectă fidelitate și disciplină de familie, ori pleacă chiar acum de la el și se dedă desfrâurilor impardonabile cu cine vrea și cât îi poștește inima și carnea!

Doroteea simți că treaba se îngroașă și când se mai ostoi, începu să-l asigure că nu e decât o glumă de întâi aprilie și singurul lucru care e adevărat este că a greșit într-adevăr adresa. Încolo, martor îi este Dumnezeu că nu iubește pe nimeni decât

numai pe el, pe Naum Vainștein, *îngerășul, hulubașul, motănelul, puiul, iubițelul...* După multe-multe jurăminte și înduplecări, clipe de tăcere îndelungată, remușcări și reculegeri, Vainștein se mai stinse din gelozie și se decise în sinea lui să o ierte, să-i mai dea o șansă... Văzându-l potolit și încă ușor bosumflat, fata mai prinse nițel la curaj și, ca semn de împăcare, îi dete de înțeles că nu poate suporta „lecțiile lui de morală”, care-s tot mai frecvente și că dacă insistă tare, ea poate pleca până la urmă, nici o problemă...

Până în seară spiritele se ogoiră de tot și după o cină „împăciuitoare” (Doroteea încropi în grabă o supă din găină cu fasole, una din bucatele lui preferate), merseră la plimbare, să guste din aroma liliacului proaspăt înflorit, după care se retraseră în bibliotecă. Așternutul fericirii lor îi primi ca și cum nimic nu se întâmplase peste zi – Doroteea îl iubi aprig, cum știa ea să o facă atunci când era bine dispusă. Înainte de somn îi ceru totuși lui Naum permisiunea pentru o țigară. De data aceasta bărbatul nu i se puse împotrivă și ea ieși singură pe balcon și fumă îndelung și cu nesaț. Moleșit, Naum adormi repede, însă pe la miezul nopții îl treziră zvârcolele ei – simți că fata nu doarme. Fixase cu ochii absenți și larg deschiși plafonul, iar mâinile și picioarele îi tremurau, parcă zbătându-se în convulsii.

– Ce-i cu tine? se sperie bărbatul. Să chem ambulanța?

– Nu! strigă speriată. Vreau acasă, la mama... Vreau acasă, nu contenea să scâncească, deja ca un copil.

Neștiind ce să facă și neînțelegând la început ce se întâmplă, Vainștein o cuprinse cu căldură, apropiind-o la piept. Trupul ei era tot acoperit cu o sudoare rece. Curând Doroteea se ogoi și își lipi de pieptul lui fața scaldată în lacrimi. Mai tremura încă toată și Naum se gândi că poate are dereglări psihice, când deodată toate îi deveniră clare – fata nu fumase o țigară simplă, ci una cu iarbă de canabis.

– Nu-mi vine să cred că folosești droguri, îi spuse el deodată

contrariat și aprinse lumina. Ochii fetei se făcură mari, iar pupilele îi erau tulburi. Orologiul numără cu tic-tacul lui minute bune în care ea se liniști. Doar privirile îi mai erau încețoșate și îl fixară de parcă l-ar fi ispitit de unde o mai știe și pe asta. Într-un târziu tot ea răspunse aproape calmă:

– Tașca cu Vitalis folosesc sistematic otravă de aceasta. Iar eu am încercat numai la ciubucul de la „Anotimpuri”. Eu nu vreau să mă otrăvesc cu iarbă...

Și iar începu să plângă cu sughituri:

– Nu vreau să mor... Să nu mai strigi așa la mine cum ai strigat azi... Am vrut să uit și am tras o țigară din alea care fumează Tașca și Vitalis. Dacă ai să mă cruți, să știi că va veni o zi când am să las cu totul fumatul.

Șocat de noile mărturisiri, când se liniști de-a binelea, Naum îi propuse să-i facă o sesiune de masaj uscat. Învățase la niște cursuri speciale această procedură încă pe timpul când se pregătea împreună cu ultima sa soție să emigreze în Canada.

Masajul îi plăcu Doroteei și curând adormi buștean, sforăind cum îi era obiceiul. Era hăt după miezul nopții și Vainștein nu putea să adoarmă. Gândurile, unul mai deocheat decât altul, dădeau buzna care mai de care. „Ea are viața ei. De ce să o încurc? Las’ să se ducă. Am s-o alung, totuși... Dar mi-i dragă și nu pot”, își recunoștea sieși. Avea o presimțire ciudată: că vede totul cu ce se ocupă Doroteea în viața ei liberă, extraconjugală, dar nu se putea decide să ia hotărârea cardinală – să o alunge de la el, să plece în voia ei, acolo unde-i place și îi e locul. “O să-mi fie greu fără de ea, repeta el întruna, căci nu am alta în loc. Dar trebuie... trebuie să-i dau fetei libertatea, cea pe care o merită vârsta ei... Nu de alta, dar vor afla părinții ei, care au atâta copil, și vor năvăli într-o bună zi peste noi cu învinuiri de tot soiul – cum așa, el, coșcogea bărbătoi, de-o seamă cu tatăl ei, să o țină ferecată în casa lui aidoma unei sclave a sexului...”

* * *

A doua seară trecu pe la el Ițik Mazik. Doroteea încă nu venise de la serviciu. Într-o mână avea nedespărțita-i vioară, în alta – un șirag de potcoave pentru cai, iar subsuoară arcușul. Era proaspăt bărbierit, în costumul vechi, boțit, cu aceeași căciulă, a cărei clapă stângă se ridica în sus, iar cealaltă spânzura peste urechea vânăată de frig.

– M-am decis să fac business cu potcoave! Chiar dacă strămoșii mei până la mine au fost numai lăutari! La oraș căruțe nu-s, dar la sate apar tot mai multe. Iar căruțele, precum știi și tu de la lecțiile de istorie, sunt trase de cai înhămați. Iar dacă sunt cai, e nevoie de potcoave!

Ițik zâmbi șiret, dar ochii îi trădau o mahnire adâncă. Mai degrabă o lehamite necuprinsă. Naum râse în hohote, dar prietenul său nu se sinchisi deloc.

– Am deschis prăvălie, închiriem o cameră lângă biserica din strada Ciuflea. Acum vioara mă ajută și mai mult. Cânt la ușa dughenei, unde Hona stă la tejghea și vinde potcoave. Viața mea parcă a devenit mai îmbelșugată, mai veselă. Ideea de a comercializa potcoave mi-a sugerat-o neprețuita mea soție! Uneori femeia, prin gândirea ei, poate să urnească stelele cerului din loc, concluzionează Ițik Mazik.

Naum nu mai râse în hohote, ci schiță doar un zâmbet acru și-i dădu de înțeles prietenului său că nu-i în toane bune. Ițik trecu arcușul sub cealaltă subsuoară, schimbă vioara și șiragul de potcoave, zângănind surd din ele, și se retrase tăcut și încovoiat.

Naum rămase singur cu gânduri sumbre să o aștepte pe Doroteea...

* * *

18.

– Nici nu vreau să aud! i-o reteză mama, când Ioana-Doroteea îi făcu aluzie că s-ar putea căsători cu un bărbat ca de vârsta tatălui său. E cumva domnul avocat? Mi-am dat eu seama, copilă hăi, că tu trăiești cu el, dar numai eu știu cât de mult sufăr. Știu, ai vrea să trăiești în capitală, casa părintească nu te atrage... Acolo n-ai nici un sprijin de la nimeni și domnul avocat, precum am înțeles, te ține, vorba vine, în gazdă, te asigură material, ți-a găsit de lucru. Ei bine, fata mea, dar viitorul tău nu e cu el împreună, cum nu înțelegi? Fii ascultătoare, draga mamei, peste cel mult zece ani el va fi deja pensionar, iar tu ești încă o copilă...

– Parcă-l iubesc, mamă, murmură Doroteea, nefind sigură că a spus un adevăr, dar și mai mult că maică-sa poate să o creadă.

– Ce fel de dragoste poate fi între un copil ca tine și un moșneag?! se indigna mama Dina. Ți-a sucit mințile și tare aș mai vrea eu să-l trag cumva la răspundere, dar, după câte înțeleg, altă soluție nu ai. Toma s-a căsătorit, iar altul mai tânăr, de seama ta, încă nu ți-l aduce Domnul! Mai îngăduie și tu oleacă, abia împlinești 23 de ani, le vei dovedi pe toate.

– Mai bine te-ai gândi serios ca să-ți găsești un lucru peste hotare, se amestecă în vorbă tata Mihail, făcând-o să înțeleagă că și el știe că dânsa concubinează cu domnul avocat.

– Îmi pusesem eu de gând, cu Venea Nastasiu, vecina noastră, să ți-l dezbat, interveni mama. Chiar l-am sunat pe domnul acasă și eram pusă rău să-i spun tot ce cred despre el, dar am făcut bine că m-am stăpânit până la urmă. Am simțit că e un om ce-ți dorește numai binele. Iar binele e păcat să-l amesteci cu răul.

– Parcă spuneți că doriți să aveți un nepotel?

– Numai nu de la el. Un pui de jidan încă n-ai mai adus pe lume! După naștere, când te vei schimba la trup, o să te lase pe drumuri! Orice-ai zice, ochii tăi tânjesc după băieți tineri.

– Îmi place de el, mamă. E bine la dânsul în apartament. E liniștit, atent cu mine...

– Și atunci ce-ți mai trebuie? se aplecă mama Dina spre urechea fiicei. Trăiește cu el, mai departe, dar nu-ți pune tinerețea în jugul căsniciei și nu te apuca cumva să-i naști un copil, parcă o blagoslovi mama când tata Mihail ieși să mai scruteze calea ferată. Că doar are vreo zece, nu unul! La ce ai să-i mai trebuiești și tu cu un copil? Și-apoi poate că acum numai îți pare că îl iubești, eu am fost ca tine, știu bine cum se întâmplă.

Doroteea o privi lung, căznindu-se parcă să și-o închipuie tânără și subțire, ca dânsa. De când o știe, era o femeie robustă, smolită și încercată de multe greutăți în viață. Crescuse, împreună cu celelalte surori și unicul frate, fără tată. Fusesse o dată căsătorită nereușit și se recăsătorise cu un bărbat mai tânăr decât ea, însă mare dragoste față de el nu a simțit. Pur și simplu, valurile vieții au purtat-o prin șanțurile anilor. Demult s-ar fi despărțit de acest bărbat înalt, uscățiv și hărțăgos din fire, însă după ce au înfiat-o pe Doroteea, dragostea lor s-a adunat în jurul acestei ființe firave și, parcă pe neobservate, au dus-o împreună aproape treizeci de ani. Au înjghebat amândoi o gospodărie, au lucrat zi de zi împreună și deprinderea i-a unit pentru totdeauna, chiar dacă mare dragoste între ei n-a mai fost. Acum se stinse cu totul și doar deprinderea și existența copilului lor, fie și adoptiv, îi menținea împreună ca familie.

Când reveni la oraș, Naum o întâmpină ca de obicei la stația de troleibuz de lângă Universitate. Numai că de data aceasta o întâmpină cu un buchet de trandafiri sângerii. Îi înflori un zâmbet galeș în obraji, dar ochii îi rămaseră totuși oarecum triști. Revenea în capitală cu sufletul năruit, de parcă ceva se schimbase brusc. Nu avea cu ce să-l bucure pe bărbatul ce-i aduse flori și o mângâie cu sărutări fierbinți în plină stradă. Văzu relațiile dintre ei cu alți ochi, reflectându-se într-o cu totul altă realitate. Deodată se înfricoșă, simțind că speranțele ei n-au fost decât niște iluzii ce s-au spulberat undeva în drum, odată cu ecoul răgușit al sirenei locomotivei. Perspectivele parcă se

întunecaseră – nu-i prevesteau nimic bun, decât instabilitate și nedeterminare, iar pereții cetății lor nu-i mai păreau de granit. Oricât se străduia Naum să o descoase, să afle ce a vorbit cu părinții acasă, Doroteea se limită ca de obicei la niște mărturisiri vagi, din care el desprinsese că mama Dina deocamdată o sfătuiește să nu se grăbească cu măritișul. E tânără, are când...

– Hai, tu nu te supăra, încercă să-l liniștească pe Naum, văzându-l cum se schimbă la față. Lucruri de asemenea anvergură se fac migălos. Mai întâi clădești fundamentul, apoi casa, nu-i așa? Acum le-am spus părinților că tu ai trecut deja să locuiești în apartament. Că eu dorm cu fiică-ta Rahela pe un pat, iar tu în cămară...

Data viitoare, când voi merge la Brânza, am să le spun că Rahela a plecat la mamă-sa și că locuim deja amândoi sub același acoperiș. Și tot așa, până când părinții mei vor înțelege că toate-s bine clădite și că lipsește numai acordul lor ca noi să devenim o familie... Oare gândesc greșit?

– Gândești ca un om matur, căzu într-un sfârșit de acord Naum.

În acea seară, deși au petrecut împreună discutând mai întâi pe o terasă din vecinătate, apoi în casă, Doroteea se trezi că se gândește tot mai mult la ziua ei de naștere și la... Costic Ainstadt.

19.

Ziua de naștere a Doroteei aproape coincidea, la diferența de doar câteva zile, cu cea a Rahelei. Și chiar în ajunul evenimentului Doroteea îi spuse lui Naum că cele două tabere, a ei și a fiicei sale, au decis să le sărbătorească laolaltă, la Vadul lui Vodă. În arealul de odihnă, pe malul râului, există toate condițiile pentru a face frigărui, mese și pot comanda căsuțe, dacă va fi nevoie să rămână peste noapte. Naum încuviință și se arătă și el dispus să meargă la această sindrofie, dar cea care s-a opus categoric se dovedi a fi chiar Doroteea.

– Cum așa? îi reproșă ea pretențios. Acolo vom fi toți tineri, iar tu cu cine ai să comunici? Ai să te simți singuratic și jenat. Las' că sărbătorim cu tine aparte, în familie. Nu-i mai bine așa?

Bărbatul socoti că fata are dreptate și nu dădu nici un semn de supărare. Toată seara din ajun și dimineața el pregăti cei doi miei pentru frigărui, adusesse de la clienții lui vin și alte merinde. Pe la amiază Doroteea, cu prietena sa Tașca și nepotul Srul, însoțiți de o gașcă de tineri, au venit de au luat cele necesare pentru agapă. Era o zi cu cerul tulbure, însă compania tinerilor plecă bine dispusă.

La Vadul lui Vodă au ajuns în două echipe: cea a Rahelei și cea a Doroteei. În compania Doroteei era și Costic. Au adunat merindele, mesele și s-au pus pe gătit bucate. Când s-au dumerit că le mai lipsește ceva pentru a termina bucatele toate, Costic plecă cu Rahela și Doroteea la magazinul din localitate să mai procure merinde și băutură. Spre uimirea sărbătoritelor, toate cele procurate au fost achitate de Costic.

Când au revenit pe terasa din preajma căsuțelor, toată lumea îi aștepta cu pocalele pline. Urările și toasturile se topiră în fumul și dulceața frigăruilor, iar șampania, vinul și rachiul au dat startul veseliei, glumelor și anecdotelor. Euforia ajunse la maximum când fumătorii mai inveterați trecură de la țigări de firmă la trabucuri cu canabis. Doroteea rânduie și ea câteva fumuri din trabucul prietenei sale. Buna dispoziție săltă și mai mult. Muzica făcu să amuțească orice vietate din jur și degrabă cele două tabere se fărâmițară în grupuri mai mici și amestecate, ca să se audă barem unii pe alții.

Profitând de un moment prielnic, Doroteea și Costic s-au retras undeva în desișurile parcului și păduricii din preajmă. Au lipsit aproape o oră, iar când au revenit împreună, puțini au fost cei care i-au surprins lipsind – toată lumea se înfierbântase de-a binelea.

– Poftim la masă, îndrăgostiților, le strigă totuși careva dintr-un grup mai din margine.

Până să se așeze din nou la masă, Doroteea trase în fugă o țigară. Costic își scăpără și el un tutun, din care trăgea lacom și oarecum abătut. Era una cu canabis, firește. Vitalie se apropie de el și glumi cu voce tare, dar puțini au fost cei ce au înțeles spusese lui:

– *Post coitus, animalis tristi!*¹⁰

– Nu v-a tras răceala, hulubașilor? Își luă prietena la mișto Tașca.

Doroteea se așează în tăcere la masă, iar Costic rămase pe terasă să-și termine de fumat țigara.

Veselia a continuat până seara târziu. Se mânca, se bea, se dansa și fiecare era preocupat de-ale sale. Costic a dansat mai toată seara cu Doroteea și a băut mult, încât spre sfârșit abia se mai ținea pe picioare.

Fata, mai reținută, îl muștra să nu mai ia băutură tare, însă el nu-i dădea ascultare. Către miezul nopții începu să bureze și toată lumea căzu de acord că e numai bine să se cuibărească prin căsuțe, care și cum nimeri: câteva perechi împreună, iar ceilalți, fetele și băieții, pe unde separat, pe unde laolaltă. Începu să tune și să scapere crâncen, ploaia se înteti și mai tare, cu răpăituri sonore în geamurile și pereții de scândură, încât și cei îndrăgostiți se văzură nevoiți să se retragă în căsuțe. În căsuța Rahelei dădu buzna Caterina, prietena ei, și se năpusti să-i povestească, puțin speriată, ce văzuse afară:

– Vai, draga mea, ce-am văzut! În mașină la Costic, știi, două picioare se sprijină în parbriz, iar el deasupra se opintește de clatină mașina... Vai, așa ceva văd pentru prima oară! Da' Doroteea unde-i?

Rahela se reținu cu greu să nu iasă afară să-i prindă în flagrant.

20.

– Du-te de la mine unde știi! i-a strigat din urmă, după ce-i scoase toate bulendrele în coridor și, luând-o de o aripă, o îmbrânci afară. Avea fața desfigurată, ochii înroșiți, fulgerând vâpăi. Un tic nervos îi brăzda, din secundă în secundă, obrazul stâng. Doroteea nu-l văzuse niciodată atât de enervat – acum

¹⁰ După sex animalele devin triste (lat.).

își ieșise din pepeni rău de tot. Aproape se rostogoli pe scări – a fost un brânci puternic – și se împiedică în pragul ieșirii din bloc. Apucă să țipe, speriată că Naum o s-o snopească în băți cu pumnălăii săi. Dar cum se văzu slobodă din încleștările lui, fugi în amurgul serii și rătăci o bucată de oră prin oraș fără noimă, fără să se gândească la buclucurile pe care i le aruncase bărbatul din urmă.

Peripețiile ei de la Vadul lui Vodă ajunseră la urechile lui Naum Vainștein la nici două zile. La început se gândi că Rahela îi făcuse bucata, dar degrabă își dădu seama că în compania lor din acea noapte erau prea mulți necunoscuți, fapt de care Doroteea nu prea ținuse cont. „Nu, Rahela nu are acest obicei, de câte ori am călcat pe bec și Rahela era la curent, nu am avut de suferit”, încerca să ghicească Doroteea cine o fi aranjat-o. Tocmai acum, când nu mai erau decât doar câteva zile până să meargă la noul serviciu. Și ea încercă să depene, rând pe rând, replică cu replică, cearta din această seară.

De cum intră pe ușă, domnul avocat o așează pe scaun, în fața lui, și o luă la interogată despre toate cele auzite și de fapt, fu nevoită să constate, despre toate cele ce s-au întâmplat în noaptea de pomină.

– E adevărat sau nu? se răsti el furios, după ce îi puse pe tapet câteva din peripețiile ei cu Costic.

Fata încercă să câștige ceva timp, să înțeleagă cât de departe a mers cea cu denunțul. Privirile lui erau atât de crâncene, încât bâigui, încercând să fie cât mai calmă:

– Nu mai sunt toate adevărate. Costic se dădea mereu la mine, dar era atât de beat că nici nu i se scula... Nu putea să facă nimic... N-a fost nimic între noi.

Și până să-și dea seama cât de aiurea i-a fost răspunsul, Vainștein îi scoase fulger cele două valijoare cu bulendre pe palier, o înșfăcă într-o încleștare de urs de „o aripă” și-i făcu vânt afară.

„Du-te de la mine unde știi!” îi răsună încă multă vreme în conștiință verdictul crud. „Cine m-o fi aranjat?” se întreba ea întruna și de fiecare dată își dădea seama că a fost prea discretă, chiar despuiată în acea noapte la Vadul lui Vodă. Avea tot dreptul să o alunge.

Când se întunecă de-a binelea se gândi să-l caute pe Costic. Nu-l găsi – în ajun plecase cu totul în Germania, de unde nu avea să se mai întoarcă, și Doroteea a înțeles că nu mai poate avea nici o speranță la acel bărbat, cu mult mai tânăr decât Naum, mai bănos și mai descurcăreț în viață. Acum conștientizase că și l-a dorit foarte mult ca prieten și ca un real salvator, dar, cum se vede, și el a profitat de ea. „Jigodie”, strecură ea cu ură printre dinți.

– Cine eu? Îmi pare rău, dragă Ioană!

Tresări la numele parcă uitat demult. În fața ei se postă o namilă de vreo doi metri și, până să se dumirească cine e, namila o apucă de umeri și o întreabă cu o voce caldă și plină de bucurie:

– Ce faci, fată dragă, ce s-a întâmplat, pe cine înjuri?

– U-u-f-f! se lipi de pieptul flăcăului, după ce-l recunosc pe Matei Bour, colegul ei de facultate. Parcă însuși Dumnezeu mi te-a scos în cale.

Și Doroteea îi înșiră la repezeală o fabulă cu alungatul din gazdă în plină noapte. Matei avea o prietenă cu care locuiau într-un apartament cu două camere în zona Otovasca. Îi propuse să rămână deocamdată peste noapte le ei – îi oferiră o odaie cu un pat. După confortul cu care se obișnuise la Naum, toată noaptea nu a închis un ochi. Se gândea mereu, ca o drogată, la ce a făcut și de ce a dat cu piciorul în atâta bine de s-a ales acum numai cu acest pat ruginit, ce scârțâia la cea mai mică mișcare, sub povara unor saltele zdrențăroase.

A doua zi merse la Tașca, la Petricani. Era tristă și îngândurată. Ascultându-i spovedania, prietena ei prinse să o certe:

– Și tu ești bună! Ai lângă tine un bărbat care te asigură, îți oferă toate condițiile, iar tu te ții de lizioane! Doar știai că nu ai nici o perspectivă cu nemțoiul acela. El niciodată nu te-a luat în serios... *Te-a kidănit!*¹¹ Oare n-ai putut să fii mai atentă în seara aceea?! Puteai face lucrul acesta și a doua zi, că nu crăpa răbdăul!

– Am făcut-o de oaie! murmură Doroteea vinovată. Am fost o proastă! Da acum e târziu!

– Naum nu te-a sunat? o întrebă ea mai moale, trăgând simandicos din țigară.

– Dă-mi și mie, să mă calmez puțin, ceru Doroteea. Și după ce trase lacom, mai rătăci o vreme cu privirile în neștire, până le îndreptă iarăși asupra prietenei sale: Ce mă fac acum?

Tașca strânse evaziv din umeri, după care zâmbi șiret:

– Are să te sune, ai să vezi...

– Și eu ce să fac?

– Să te împaci din nou, ce alta să faci?

– Crezi că are să mă ierte?

– Dacă vei fi cuminte, zâmbi Tașca cu aceeași șiretenie și-i întinse chiștocul.

Doroteea trase și ea la rândul ei din țigară ce se mai putea.

Pe la amiază, după ce se lungise pe iarbă și trase un pui de somn, Doroteea simți că i se învâрте capul când se trezi. Se gândi iar că săptămâna viitoare trebuia să se angajeze la noul serviciu și lipsa lui Naum, care o propusese șefului de la firma „Xerox”, era foarte inoportună. Calmă și tăcută din firea ei în cazuri dificile, se decise, ca totdeauna, să aștepte. Înnoptă iar în Otovasca și seara, până hăt spre miezul nopții, fu nevoită să asculte „simfonia” patului din odaia vecină, unde se drăgosteau cei doi.

Dimineața când se trezi, simți că iar îi vuiește capul. Era zi de odihnă și a stat toată ziua în casă, ca un ostatic – Bour și prietena plecaseră în oraș de dimineață. A vrut să meargă undeva

¹¹ De la rusescul *kudamъ* (a azvârli). Aici: a trage pe sfoară, a aburi, a țepui.

și dânsa – la vreo cafenea sau terasă, dar ceva o reținea. În cele din urmă se decise să-i telefoneze lui Naum. Se interesă chipurile de soarta buclucurilor ei.

– Dacă dorești, poți veni să ți le iei. Am avut totuși grijă să le adăpostesc în apartament, nu le-am lăsat pe scară.

Avea glasul calm, dar încă bosumflat și fata prinse nițel curaj.

– De ce ești atât de crud cu mine? întrebă deodată, scâncind în receptor.

– Fiindcă mă înșeli prea crud, îi răspunse Naum, calm. Într-o asemenea situație nici un bărbat din lume nu te va ierta... Și, puteai s-o faci cu cap, parcă repetă bărbatul cuvintele Tașcăi. Dacă chiar ți-a plăcut afaceristul acela, apoi trebuia să nu aflui eu.

– Crezi chiar toate prostiile, zise Doroteea și se grăbi să închidă telefonul. Ciudat, dar piuitul din receptor parcă îi mai domoli inima domnului avocat. Pentru prima oară simți acut lipsa fetei și își dădu seama că, involuntar, începe să o ierte. Uită cu desăvârșire că numai cu câteva ore în urmă inima îi clocotea de obidă și necaz. „Mămuliță dragă, se căina el, fata asta nu-i decât o târfă ordinară! Curvă adevărată! Iar eu trăiesc cu o *prosmandrovcă* în casă! Doamne, Doamne! Și când stai și te gândești că sunt îndrăgostit de ea până peste urechi, ca un prost de mahala sau din fundul târgului! Fiul oii, ce sunt eu!”

Cândva mai trecuse printr-o stare asemănătoare, cu ultima lui soție, când aceasta, încă neavând copil de la el, s-a decis să-l părăsească. Atunci Naum se pomeni însingurat și merse să hoinărească prin păduricea din mahalaua de sus, dar se pomeni că se roagă lui Dumnezeu cu voce tare: „Doamne, fă așa ca să trec peste toate și păstrează-mi-o, adu-mi-o înapoi! Ad-o, Doamne, înapoi!” se ruga el întruna. Iana, însă, așa o chema pe ultima lui soție, îl părăsise din motive de gelozie – o înșelase cu o judecătoare de la Curtea de Apel. Altminteri, Iana i-a fost o nevastă fidelă până în măduva oaselor, dar, la insistența lui, și-a cerut iertare și în cele

din urmă a revenit acasă. Au mai trăit împreună patru ani. Ea a născut un copil și, numai când s-au săturat unul de altul, Naum i-a dăruit un apartament în centrul orașului și se despărți de ea.

Acum își aminti de acele zile când el o chema, în numele Domnului, rătăcind prin pădure, și iată că situația se repetă. „E legea bumerangului, își zise în sinea lui. Cândva eu am trădat și, uite, acum am ajuns să fiu și eu trădat! De ce oare se întâmplă astfel în viață și cum ar trebui să fie?” Și tot el își răspunse: „Indulgența, toleranța, iertarea...” Și deodată îl încolți gândul că nu are ce pierde, totuna e singur. Trebuie să o cheme pe Doroteea îndărăt și să o ierte! Oricum, altă femeie în casă nu are și de tristețe și singurătate poate să căpieze!

Și hotărî să-i telefoneze:

– De ce totuși îți permiți să mă ofensezi? luă Naum taurul de coarne. Chiar nu te gândești că toate bârfele acestea – fie și bârfe! – mă dor? Și eu sunt om, în carne și oase! Mă doare, pricepi?

Doroteea simți că bărbatul dorește o consolare și înclină spre iertare, dar mai zăbovi să-i satisfacă îndată orgoliul. Îl avea și ea pe al ei.

– Și eu ce pot să-ți fac, dacă tu crezi toate bârfele și prostiile lor. A fost o situație atunci, la Vadul lui Vodă. Nu am avut loc în casuță și am dormit în mașina lui Constantin. Dar asta nu înseamnă că am și făcut dragoste... Ți-am mai spus-o...

– Când vii *acasă* după bulendre? apăsă Naum special pe cuvântul *acasă*.

– Azi nu am să vin, răspunse ea capricios. Poate mâine dimineață.

– Hai, vino azi, începu să insiste Naum. Fie, te cred și de data asta ...

– Totuși am să vin mâine, răspunse Doroteea, neînțelegând nici ea la ce bun această amânare.

Seara, fiindu-i oarecum să mai rămână în apartamentul

lui Bour, merse să doarmă la fiica lui Naum, la Rahela. Iar dimineața se întâlnește la stația de troleibuz. Naum avea ochii obosiți – toată noaptea nu dormise, simțind că are nevoie de fată și dacă are să o lase să umble brambura, ea cu adevărat poate ademeni un alt flăcău și atunci are să aibă remușcări și mai grele. În acea noapte simțise că este îndrăgostit nu glumă și nu o mai poate părăsi. Doroteea îi ghici ușor starea și, pe neașteptate, îl cuprinse și-i sărută oboseala de pe ochi. Inima bărbatului se înmuie și curând se topi cu totul. A scos din buzunar cheia și i-a întins-o:

– Eu plec la serviciu, iar tu du-te acasă și fii gata – mâine mergem la noul tău post, să te prezint șefului. Te așteaptă.

Doroteea se prefăcu încă puțin supărată, dar luă cheia și se întoarse acasă. Se apucă să deretice, apoi să facă o mâncare gustoasă, cum știa ea. Seara s-au scăldat amândoi din abundență, mai întâi în cada din baie, apoi în cea a dragostei...

21.

Vara intră în drepturile sale, cu arșiță și străzi semipustii. Naum și Doroteea nu plecară la odihnă, ci doar duminicile și le petreceau pe malul Nistrului, într-o stațiune de la Vadul lui Vodă. Își procuraseră un aparat de fotografiat și Doroteea prefera să-l immortalizeze în diferite ipostaze. Se fotografiau în stradă, în parc, în casă. Serile făcea adesea notițe în «cronica» lui, pentru istorie, precum se exprima el...

Noul serviciu îi era pe plac. Spre deosebire de munca la asociație, aici își perfecționa cunoștințele de specialitate, se forma ca jurist. Împreună cu „Bunelul” (așa îl numeau cu respect pe Tudor Votan, șeful lor, toți colaboratorii, căci era într-adevăr un bărbat în etate, dar încă uimitor de energic) asista la procese judiciare, formulau cereri, demersuri, apeluri, recursuri către instanțe și deodată se simți pasionată de jurisprudență. În zilele când nu aveau procese, se amuza pe seama domnului Bălegaru, un prieten de-al șefului, care avea un mers caraghios de tot,

uita mereu să se spele pe dinți, purta sacou chiar și pe cele mai mari călduri, încât să-i asude și sufletul, iar zâmbetul lui sinistru aducea mai mult a boală decât a sănătate. O saluta respectuos pe Doroteea, care-și avea biroul chiar la intrare, săltându-și pălăria, iar subsuoară ținea întotdeauna o cutie de șah:

– *Bună ziua*, fârnâia el, de parcă vedea în fața lui o comoară.

– Buna, domnule Bălegaru, îi răspundea amabil Doroteea.

Cum vă mai merg treburile la companie?

– De-a dura, răspundea el cu același zâmbet. Am venit să-l bat pe șef la șah.

Așa trecură vreo două luni. Doroteea era mulțumită de noul serviciu – era nu departe de cercul din oraș, mult mai aproape de casă, condiții mai bune decât la Asociația „Spiru Haret”, salariul de două ori mai mare.

În cuibușorul lor din mahalaua de sus, zilele prinseră din nou a se scurge tot în dragoste și pace. Peste viața lor se abătură totuși cîțiva nouri atunci, când în ospetie la rudele Doroteei veni verișorul ei Sebastian din Oriol.

Rudă pe linia mamei, Sebastian era un flăcău chipeș, moldovean de origine, dar cum părinții i se stabiliseră demult în Rusia, nu cunoștea limba română. A stat o săptămână la țară, vizitând rudele, apoi, după ce se plictisi, sosi în ospetie la Doroteea să cunoască orașul. Nu se văzuseră din copilărie. Sebastian muncea la calea ferată din regiunea Tula, venise în concediu cu bănișori și cu dorința de a petrece. Cei doi se străduiau să nu-i dea de bănuiră verișorului în privința relațiilor lor intime. Acum Naum dormea în salon, ea în dormitor, iar Sebastian în bibliotecă.

La îndemnul lui Naum, Doroteea ceru de la “Bunel” un concediu de o săptămână, pentru a-și distra cât de cât verișorul. L-a plimbat prin oraș, hoinărind prin parcuri și pe la cafenele, avându-i ca însoțitori și pe Tașca Lungu și concubinul ei. Apoi, pentru câteva zile, plecă în doi la baza turistică a lucrătorilor

feroviari de la Vadul lui Vodă. Întrucât tatăl ei obținuse de la Cahul un bilet pentru o căsuță și mai fiind acolo o odaie liberă, Doroteea îl chemă și pe Naum să-i urmeze. El însă refuză, fiind sigur că Doroteea se poate descurca singură cu ruda ei. Trebuia să-și editeze un nou roman și aranjamentele cu editura și tipografia îl țineau în oraș. Povestea de nu demult cu Vadul lui Vodă se retrase din memoria lui activă undeva într-un colț mai îndepărtat al conștiinței.

Au revenit din vilegiatură bronzăți, plini de impresii – s-au scăldat, s-au plimbat cu vaporul, au călărit și au dansat pe săturate la discotecă. Sebastian avea bani berechet și Doroteea nu-l slăbea din ochi. Tânărul avea un comportament de craidon, practic nu-i lipsea din mână berea scumpă, comanda la domiciliu pizză, șampanie și țigări. Cât Naum se afla în procese, cei doi rămâneau singuri acasă, iar când revenea îi găsea cu masa pusă, cu multe mucuri de țigară în scrumieră și o sticlă de „Amareto” aproape goală – băutura preferată a Doroteei. Pe Sebastian îl găsea mai totdeauna cu chipul scăldat în plăceri, tolănit pe pat sau în fotoliu, cu sticla de bere la gură, aidoma unui sugaci, urmărind la televizor meciurile campionatului mondial de fotbal. Doroteea părea să trăiască și ea o sărbătoare a sufletului – era amabilă cu Naum, păstrând de ochii vărului său distanța și secretul relațiilor cu stăpânul casei. Acum, când ieșeau la plimbare pe bulevard, își ducea verișorul de braț.

Concediul luă sfârșit și Sebastian făcu o petrecere cu Naum, Rahela și Doroteea, la ei acasă, cu bucate alese și băuturi scumpe. A doua zi dimineăta Sebastian își schimbă planurile. Renunță la serviciile căii ferate, unde avea înlesniri, și se decise să plece spre Tula cu avionul, astfel mai croindu-și o zi pentru sejurul său în Moldova. În amurg, comandă un taxi și plecă însoțit de verișoară la aeroport.

Doroteea își reluă serviciul și în următoarea săptămână, după plecarea rudei sale, părea bănuitor de bine dispusă – zile în

șir zăbovea asupra celularului, citind SMS-urile vărului ei dintr-o haltă de la Oriol, îi scria bănuitor de des, până când Naum, într-o seară, o întrebă:

– Ce-ți tot scrie atât de des ruda asta din Oriol? Să nu-i scape cumva din atenție trenurile pe care le supraveghează, s-ar putea ca într-o zi să deraieze vreunul.

– Ei, ba, nu-și dădu seama Doroteea. Ce fel de rudă îmi este el? Eu doar sunt înfiată de părinții mei. E rudă cu maică-mea, pe când eu, ca rubedenie, pe linie de sânge, nu am nici în clin, nici în mănecă...

Această replică fu pentru Naum ca un duș rece – prinse iar a bănuî că în acea vilegiatură de la Vadul lui Vodă nu lipsiră aventurile. Căzu îndelung pe gânduri și câteva zile le tot „dădea la strungă” dintr-un ocol în altul. Doroteea îi citi degrabă tristețea de pe față și-i intui lesne gândurile. Făcu degrabă așa ca mesajele „vărului ei din Rusia” să nu mai vină la ea deloc, iar lui Naum avea să-i replice într-un târziu de seară:

– Te rog, nu te gândi la nebunii, îngerașule! Doar Sebastian îmi este totuși rudă...

Derutat complet, Naum își zise că e bolnav de gelozie. „Prea exagerez. Poate că are dreptate Doroteea când se supără pe mine.” Și se decise să scape de bănuieli și să nu o mai spioneze. Dar nu-i era deloc ușor. Chiar dacă Doroteea se străduia să vină mai devreme acasă și să facă totul ca el să nu intre la nici o bănuială că ar putea să-l înșele. Și dacă uită degrabă de SMS-urile rusului, acum începu să fie suspicios la fiecare caz de întârziere. Iar fata nu scăpa să-i spulbere orice urmă de bănuieli, atunci când se întâmpla să întârzie prea mult la serviciu:

– Liniștește-te, nu te agita, iubitelule. Mi s-a început ciclul, și chiar dacă aș fi vrut să fac prostii, totuna nu aș face-o din motive igienice, îl liniștea întruna în asemenea seri.

Și Vainștein se mai domoli cu suspiciunile pentru un timp.

* * *

Ițik Mazik cumpără un ceas la intrarea în magazinul de potcoave.

Doar că în loc de cuc, la orele fixe, ceasornicul slobozea un nechezat cabalin, atrăgând astfel atenția trecătorilor. În vreme ce Hona, cu perucă și bariz pe cap, stătea în așteptare la tejghea, el prindea a mânu agitat arcușul și a cânta în ușa dughenei:

– Nu mor caii când vor câinii...

Naum trecu pe la magazinul lor cu gând că poate mai tăifăsuiește cu singurii lui prieteni evrei din această urbe și poate îi mai trece din necazurile de acasă. Hona nu era femeie proastă și i-ar fi limpezit câte ceva din comportamentul Doroteei, dar văzând și ultima sminteală a lor, îi pieri orice poftă de mărturisire. Le lăudă din politețe „invenția” și se porni să rătăcească pe ulițele orașului (de câteva zile nu avea nici un proces, iar la Asociație nu prea avea ce căuta), petrecut de scâncetul viorii lui Ițik:

– Nu mor caii când vor câinii...

* * *

22.

Imperturbabil, cu o toamnă romantică în față, anul își depăna firul lui spre o iarnă friguroasă. Frigurile se lăsaseră cu o veste tristă pentru Naum – decedase fostul lui profesor de matematică de la școala medie, Alexe Andoni. Plecă la înmormântare, luă cuvântul la procesiunea funerară și pentru prima oară în viața lui, cu un asemenea prilej, i-a dedicat dascălului și o poezie, care i-a fost scrisă mai târziu ca epitaf pe mormânt:

Din înălțimile astrale
Căderea stelei în rotire
Dă strălucire urmei tale,
Rămasă-aici ca o iubire.

Zidită-n propria-ți lucrare,
Ce dăinui-va ani de-a rândul,
Cât lângă noi în fremătare
Vor fi și codrii, și pământul.
Și-n tot ce-i zbor și e cetate
Noi punem dragoste fierbinte.
Și-al inimilor clopot bate,
De tine aducând aminte...

După acest eveniment trist Naum se simțea parcă mai resemnat. Mergea tot mai des la mormintele bunicilor săi de la Telenеști, din cimitirul ruinat, și la cele ale părinților. Aprindea câte o lumânare și punea alte pietricele pe lespedea cu inscripții în idiș. Stătea pe bancă îngândurat, cercetând partea mai mare, rămasă după demolare a cimitirului evreiesc, cu morminte străvechi și vechi, care se împrăștiu haotic pe colină. Aici erau înmormântați și părinții lui. Pe o porțiune de teren, cu vreo duzină de ani în urmă, avuseseră loc alunecări de teren și multe morminte fuseseră dezgropate. Ici-colo, la lumina zilei, stârceau fragmente de schelete omenești. Cealaltă parte a cimitirului îmbătrânea cu fiecă an. Urmașii celor îngropați aici erau acum risipiți prin diferite colțuri ale lumii și uitaseră de locurile sfinte ale străbunilor lor. Pietre funerare, cu inscripții șterse, zăceau pretutindeni, de parcă nimeriseră sub un bombardament. Doar câteva erau îngrijite. Se gândea că poate e singurul care, după ce făcea curățenie la locul de veci al părinților săi, trecea și pe la mormintele cunoscute și făcea puțină ordine. Lucrul acesta îl liniștea de fiecare dată, îi purifica sufletul, mai ales când era frământat de îndoieli și decepții.

Se adresa de câteva ori la Primărie să obțină autorizație pentru construcția unui zid ce ar despărți cimitirul de parcul din preajmă. Tot mai des la urechile lui ajungeau zvonuri că unii businessmani din capitală fac demers după demers pentru a obține demolarea întregului cimitir, ca să construiască aici

un local pentru jocuri de noroc. La Primărie i se promise că în primăvara viitoare problema se va rezolva, doar dacă se vor găsi mijloace financiare. Naum nu dormea nopțile, căutând întruna o soluție – luă legătura prin internet cu rudele de peste hotare ale răposaiților ca să intervină cu ajutoare materiale, ce ar face posibilă construirea zidului. Parcă-parcă se întrevedea o rază de speranță, dar mereu întârzia...

În acest oraș provincial mai avea și o droaie de copii de la mai multe femei, dintre care mai nici una nu lucra. Tot ce câștiga cheltuia pe întreținerea acelei armate de mame și copii. Poate dacă nu avea și aceste griji, demult ar fi construit din banii lui acel zid. Și poate că, după aceasta, ar fi emigrat și el ori în Chicago, la verișoarele tatălui, ori în Israel, la fratele mamei sale. Poate că acolo, pe pământul făgăduinței, nu va mai avea atâtea bătaii de cap. Poate...

Acolo, la sigur, nu ar fi întâlnit-o pe Doroteea...

Către sărbătorile de iarnă din acel an în casa lor parcă se împuțină neînțelegerile.

Serviciul lui Naum îi aducea onorarii bune și împreună cu Doroteea au decis să renoveze anturajul și mobilierul din apartament. Au procurat un calculator nou, un birou de serviciu, două fotolii roșii și o canapea cu pânză vișinie în dormitor, aragaz, aspirator, covoare, mașină de spălat, iar pe pereți două reproducerii după Dali și Picasso. Din suma pe care o mai aveau la economii au procurat tehnică multiplicativă, un radiotelefon și frigider. Doroteea devenea gospodină în toată legea. Mânuiă cu dibăcie aspiratorul și făcea dezinfecții cu detergenți în baie, se deprinsese să lucreze la calculator și la cealaltă tehnică.

Noaptea de revelion au sărbătorit-o iarăși în doi și viața lui Naum deveni din nou poveste. Au ciocnit câte o cupă de șampanie cu ocazia sosirii Anului Nou la ruși, apoi la români. De fiecare dată când orologiul bătea trecerea anului vechi și venirea celui nou, se sărutau, felicitându-se și dorindu-și ca anul ce vine să le

aducă fericire și cât mai mulți bani. În acea noapte Naum aduse din nou vorba de căsnicie, argumentând că nu mai poate aștepta – e la vârsta critică, când trebuie să decidă traiul său pe viitor și să legitimizeze relațiile lor. Doroteea îl ascultă și-i răspunde:

– *Îngerășule!* Deocamdată eu nu sunt gata nici de familie, nici nu mă închipui mămică... Și, dacă o să-ți nasc un copil, să știi că, în primul rând, am să mă deformez și n-am să-ți mai plac. Iar în al doilea rând, o să devin foarte capricioasă, o să revendic maximum de susținere materială... O să fiu mai rea decât toate soțiile pe care le-ai avut. Ți trebuie una ca asta, *puiule?*

– Aș vrea să avem o fetiță și să o numesc exact ca pe tine, nu se molcomea Naum. Să-i prinzi două fundițe, să o îmbraci într-o rochiță scurtuță, încât să i se vadă chiloțeeii. Când o vei duce la părinții tăi, la Brânza, dâșii să fie nebuni de fericire!

– Nu-u-u! Nu vreau nici familie, nici copii, rămânea tot atât de categorică Doroteea. Oare nu-ți e bine așa cu mine, motănel?

– Mi-i bine, ofta Vainștein, chibzuind că tot mai bine ar fi dacă în casa lor ar suna un glăscior ca un clopoțel, dacă ar avea un copil comun. Atunci și el ar fi convins că Doroteea e a lui pentru totdeauna. Aduse vorba chiar de cununie, de o nuntă modestă ...

– Eu niciodată nu voi avea copii, zise ea într-un sfârșit, parcă dusă pe gânduri. Nu vreau să-i am...

Pe după miezul nopții, deși începu să ningă ușor, norii se destrămară, lăsând luna să apară și să dispară printre ramurile înălbite ale copacilor din fața geamului. Către dimineață, dinspre centrul orașului se mai vedeau focuri de artificii. Vainștein ieși la bucătărie și sorbi câteva înghițituri de apă rece din frigider.

Întorcându-se, se poticni parcă din senin și căzu cu zgomot la podea. Doroteea se înpăimântă la început, crezând că e ceva cu inima bărbatului, dar Naum, ridicându- se, zâmbi nedumerit:

– E un semn bun.

– Cine știe, răspunde gânditor Doroteea.

23.

Chiar din primele zile ale anului, Doroteea începu să-l cicălească pe Naum să-i caute o posibilitate de a pleca peste hotare. Părinții îi tot spun că multe fete din sat lucrează în America, trimit bani acasă și se simt fericite. Chiar i-au zis că în zadar pierde vremea la o firmuliță ca jurist, cu un salariu de râsul curcilor.

Pretențiile mai izvorau de fapt dintr-o nemulțumire față de noul serviciu – avea mult mai multe obligații decât la Asociația „Spiru Haret”, iar remunerarea, deși era cu mult mai mare, totuși nu-i satisfăceau poftelile din ce în ce mai sporite. Făcea adesea referință la colegii ei de studii, care se lăudau cu salarii mai acătării. Dorea și ea să aibă o siguranță în viitor.

– Și-apoi părinții s-au săturat să mă tot aprovizioneze cu genți pline cu mâncare. Oare nu vezi tu că mai toată Moldova pleacă în străinătate pentru un trai mai bun? Aș lucra zi și noapte, dac-aș ști că mi se plătește ca lumea. Mama mi-a pus ultimatum: ori plec la muncă peste hotare, ori mă întorc acasă. Vor să mă mărite, să-mi facă gospodărie, să le aduc nepoți... Ajută-mă, *ieपुरașule!* Doar știu că poți face multe pentru mine, te rog, prinse a scânci în altă seară.

– Dacă pleci în străinătate, eu ce mă fac? o întrebă deodată Naum, parcă dându-i de înțeles că o poate ajuta, dar nu se grăbește să o facă.

Doroteea umblă tăcută o vreme prin casă, apoi se apropie de el, îl sărută, îi netezi pletele rebele, i se urcă în brațe și zise:

– M-am gândit la noi! Fii cu ochii pe mine...

– Sunt.

– Doar de multe ori mă îndemni să ne căsătorim, să avem copii... Acum, dacă mă ajuți să plec în America, pentru o perioadă, știi ce se va întâmpla?

– Nici n-o să-ți amintești de mine. Mă vei uita a doua zi.

– Vorbești din pânțece, *motănel!* Despărțirea noastră va fi

un examen. Dacă e să întemeiem o familie, despărțirea are să ne pună la încercare: putem trăi unul fără celălalt sau nu...

– Logic! aprecie Naum. Dar va trebui să mai îngădui ceva timp.

Vainștein își aminti că prima sa soție are o firmă ce trimite la studii și la muncă peste hotare. Îi telefonă și a doua seară îi aduse o veste bună Doroteei – există posibilitatea să obțină un contract de muncă în SUA. Dar acest lucru va dura până prin mai.

– Te aranjează?

– Am de ales? îl sărută cu foc fata.

– Desigur că nu.

– Până când vom ști ce contracte au primit din SUA, îmi dai voie să merg la niște cursuri avansate de engleză? Nu mi-ar strica să mi-o mai perfecționez...

– Tot din mai vei merge și la cursuri, așa prevede contractul, preciză Naum. Poate am să merg și eu să o învăț. Doar e o limbă care-mi va trebui și mie. Dacă nu azi, mâine...

– Puișorul meu. Nu-i neapărat să mergi și tu. Dacă am să o știu eu bine, am să te învăț și pe tine.

Iarna a fost cu zăpadă multă și evenimente puține. Când ninsorile conteneau, Naum făcea pârție până la mormântul părinților săi. Primăvara, când se topiră zăpezile, curăță noroiul scurs din deal în vale. În martie sădi mai la deal de morminte un stejar, vopsi gardul și reînnoi cu bronz inscripția de pe monument. Doroteea îl ajuta. Muncea umăr la umăr cu el în orele libere, iar sâmbăta și duminica le petreceau împreună la concerte, spectacole, în piața centrală a orașului... Peste tot, Doroteea îl ducea la braț și le zâmbea amabil tuturor cunoscuților lui Naum, vădit fericită. Se deprinsese cu ea și nu-și închipuia că poate trăi de unul singur.

– Mă iubești, *momotele*?

– *Te iubăsc*, mă! era dialogul cel mai des, parafrazând de

fapt un cântec ce suna frecvent în acele zile la postul de radio București.

În casa lor, cu mobilă nouă, fotolii roșii în salonul din care Doroteea făcuse acum birou pentru Naum și unde veneau clienți cu diferite probleme, pentru consultații juridice contra plată, era foarte comod. Ca și în bibliotecă și în dormitor.

Aprilie năvăli peste oraș cu soare mult, dar zile friguroase. Recî erau mai ales diminețile. Din viața lui Naum părea că dispăruseră orice suspiciuni sau urme de gelozie. Salariul Doroteei le prindea bine la cheltuieli mărunte. După câteva negocieri dintre Naum și „Bunel”, Doroteei i se majoră salariul. Fata mai plecă de câteva ori acasă și Naum nu uită să le trimită cadouri părinților.

Era și o recunoștință, fiindcă din acele mâncăruri gustoase se înfruptau uneori și copiii lui, când veneau după bani. Începu să-i pară că nu a trăit niciodată atât de fericit.

Era de fapt hipnotizat. Părea să nu observe când Doroteea venea sau se ducea la serviciu. Chiar dacă venea târziu, nu-i mai cerea socoteală, convins că fata s-a cumițit și nu mai poate repeta aceleași greșeli. Într-o seară pică în ospetie Pavel Nică cu o problemă de spațiu locativ. Lui Naum îi plăcea să discute cu el pe marginea procesului literar din Moldova, mai băură și câte un păhăruț-două. Doroteea se retrase de astă dată la balcon să fumeze, după care fugi în lavoar să se spele pe dinți. Apoi se scufundă în convorbiri telefonice îndelungate, mai departe de bărbați, să nu fie auzită. Nu acceptă să guste cu ei băutura, oricât a insistat Naum.

Pe la sfârșitul lui aprilie Naum câștigă un proces de răsunet și se pricopsi cu bani mulți. Găsi de cuviință să-i facă totuși Doroteei o surpriză de ziua ei de naștere. „Fie, își zise, cedând în fața amorului propriu. Chiar dacă-i o destrăbălătă, să fiu eu indulgent. Poate îmi va prețui vreodată binele. Poate...” Se gândi să plece împreună în străinătate. Cu atât mai mult cu

cât de doi ani nu fuseseră nicăieri la odihnă, decât la sanatoriul „Codru”.

Alesese Turcia, pentru că aici în luna mai biletele sunt mai ieftine. Ca surpriza să fie deplină – într-o după-amiază veni să o ia direct de la serviciu, fluturând cele două bilete de odihnă în fața ei.

– Scumpa mea copilă, să știi că ziua ta de naștere vom sărbători-o, ca niciodată, la mare. În Turcia, la Kemer, pe malul Mediteranei.

Demult nu-l văzuse pe Vainștein atât de mândru și senin la față. Și Naum citi pe fața „copilei” o bucurie, o fericire imensă.

În ajunul plecării au mers la magazinul Soiuz și-i procură două rochii pe placul ei. Apoi ea plecă să se coafeze, devenind mai tânără, mai simpatcă, mai proaspătă.

Au trebuit să călătorească mai întâi cu autobuzul până la Odesa. La vama din Palanca, după ce au trecut toate controalele, erau bine dispuși. Pe malul Nistrului văzură o cireadă de vaci. Printre ele se plimba un munte de taur, care tot sărea când pe una, când pe alta, dându-i de furcă văcarului. Pus pe glume, Naum îi atrase Doroteei atenția la pastora la bovinelor și rosti, spionând-o cu privirea:

– Oare ce le zic seara ceilalți tauri care stau acum acasă, când juncile lor se întorc de la păscut?

Ea se prefăcu că nu auzi. Era încântată de această călătorie, aștepta. Niciodată nu plecase peste hotarele Moldovei și niciodată nu zburase cu avionul. Și toate acestea i le dăruia acum bărbatul de alături în preajma zilei ei de naștere.

24.

La aeroport, de unde trebuiau să zboare spre Turcia, ajunseră pe la amiază. Naum își aminti că în copilărie părinții îl luaseră într-o călătorie la Odesa. Văzu pentru prima oară marea, vapoarele, pescărușii. I se întipări în memorie orașul frumos, năpădit de verdeață și vițe de iederă ce acopereau balcoanele

caselor până la cele mai înalte etaje. Părinții, profesori, aveau vara concediu la mare. Au vizitat atunci multe rude, care vorbeau între ele în idiș. Își aminti cum s-a împrietenit cu o verișoară, o fată mai mare decât el, pe nume Larisa Dolina... Au hoinărit amândoi pe străzile orașului, mâncând multă înghețată, au fost în excursie la catacombe, în port, s-au fotografiat lângă monumentul lui Richelieu. Într-o seară au fost cu rudele la un concert la Teatrul de operă și balet. Era o reprezentație cu marinari și dansurile lor focoase, cu cântece patriotice. În drum spre casă rudele și părinții își aminteau în șoaptă de anii grei de război, de evacuarea în Altai, de revenirea în orașul distrus de bombardamentele nemților. Acasă au pomenit ceva despre ghetoul din Transnistria, i-au deplâns pe cei masacrați, care nu au avut norocul să ajungă să se bucure de viața pașnică. Pe atunci nu prea înțelegea rostul acelor amintiri ale părinților. Când mai cresc, tot de la părinți avea să afle că la Odesa au activat scriitorii Mendelev-Moșer-Sforim, Șalom Alehem, Ilia Ilf, Valentin Kataev. Citind cărțile multora dintre ei, avea să-și închipuie orașul, străzile, locurile descrise, trăind alături de eroii din paginile lor. Acum, revenit la Odesa după foarte mulți ani, încerca să-și închipuie că pe străzi se mai plimbă copilăria lui frumoasă, dar fără părinți, cu un trecut anevoios, cu un prezent plin de remușcări și un viitor confuz.

Era o zi însorită, copacii înverziseră, peste tot aglomerație de oameni, străzi neîngrijite. Era un cu totul alt oraș. Și oamenii erau alții. Nu mai auzea pe străzi coloritul limbii idiș, pe care o vorbeau odinioară bătrâneii, plimbându-și consoartele pe bulevardul Deribasovski. Mai încercă să-l regăsească o dată când avionul lua altitudine peste Marea Neagră, dar degrabă dispăru și dedesubtul lui văzu la început albastrul-cenușiu al apei, apoi o plapumă imensă de nori albi...

În Antalya au ajuns spre amiază, pe o vreme călduroasă, cu cer senin și mult soare. Călătoreau pentru prima oară în zona subtropicală. Chiar în perimetrul aerogării îi frapă palmierii

bătrâni și portocalii cu fructe aurii. Peste tot curățenie, confort și atmosferă de desfătare. Clădirile moderne îi întâmpinau cu drapele roșii cu semilună, însemnul statului, cu acoperișuri împânzite de cisterne argintii, pe care le identificară ca baterii solare. Doroteea abia catadicsea să fotografieze toate cele ce o uimeau – ba un arbore tropical, ba o mascotă, ba un grup de femei în straie orientale. S-au fotografiat în doi pe fundalul munților din depărtare, când s-au oprit la un magazin neobișnuit de bogat de lângă o benzinărie.

Un autocar confortabil i-a dus pe un traseu splendid, asistați de un ghid, până la stațiunea balneară „Bel Tur” de la poalele munților din localitatea Kemer. În drum au traversat două tuneluri, ghidul le-a arătat o insulă ce se înălța în mare în formă de broască țestoasă, informându-i că acea așchie stâncoasă este de fapt un dar oferit de părinți unei domnișoare. Tot el i-a distrat cu diferite jocuri până la destinație.

Când s-au cazat într-un hotel de trei stele, odată cu cheile de la camera cu două paturi, au primit și câte-o curelușă verde, fixată la mână ca o brățară, cu denumirea stațiunii, pe care era dator să o poarte fiecă vilegiaturist. S-au grăbit să coboare în curtea cu arbori exotici, cu două piscine, înconjurată de paturi pliante, unde au luat și dejunul. Apoi s-au dus pe litoralul cu nisip fierbinte de peste drum. Era un sfârșit de mai comod, cu turiști puțini, cei mai mulți vin în lunile de vară, li s-a explicat. În față se întindea infinitul mediteranean, în spate munții înalți de culoarea plumbului. Între aceste două peisaje ale naturii turcești din golful Antalya se afla stațiunea lor, înconjurată de magazine cu tot soiul de marfă, cu multe suvenire și bijuterii.

Încă nu le venea a crede că s-au pomenit într-o atmosferă de basm. Erau numai ei doi și se sorbeau din ochi de parcă se întâlneau pentru prima dată. Naum știa să înoate bine, învățase din copilărie. O prindea pe Doroteea în brațele lui mari și o învăța tehnica înotului. Erau veseli și

gălăgioși. După ce s-au scăldat în mare și s-au bronzat nițel, s-au întors în stațiune, unde aveau la dispoziție o saună și o baie turcească. Și toate aceste minunății erau pe gratis, ca și băuturile răcoritoare și alcoolice de la barul din curte. Chelnerii, la papion și cu bonete albe pe cap, erau numai atenție și amabilitate cu cei care se odihneau. Îi surprinseseră mult această posibilitate de a te odihni comod și cu farmec. Cum aveau bani destui, când mergeau sau se întorceau de la plajă, vizitau magazinele, locurile publice din vecinătatea altor stațiuni balneare, admirau păstrăvii din acvariile enorme. Vândătorii ambulanți de portocale și bijuterii își făceau reclamă la marfă cu voce tare, într-o rusă stălcită. Doroteea era fericită.

– Niciodată nu am crezut că în ziua când voi împlini 25 de ani am să mă bucur de o asemenea surpriză. *Îngerașule*, ești cel mai scump bărbat din lume! Ești și îndrumător, pedagog, înger păzitor.

Îl îmbrățișă și-l sărută dulce. Bărbatul se arătă măgulit de vorbele ei, dar în priviri îi mai scânteiau păreri de rău. Zise:

– Crezi că este de ajuns pentru a ne simți fericiți aici?

Întrebarea nu era lipsită de temeii. Doroteea urma un tratament la organele genitale și Naum îi purta acum pică acelui unguent alb, care-i îngrădea accesul la toate cele de ce ar avea nevoie un bărbat aflat la o odihnă de vis în compania unei tinere fermecătoare.

– *Motănașule*, nu-ți face inimă rea, îi ghici ea părerile de rău. De cum mă fac bine, voi fi a ta zi și noapte...

Bărbatul însă se căznea cu multe semne de întrebare. Naum găsi că nu e numaidecât să afle cum se pomeni la Kemer atât de bolnavă și aștepta ca Doroteea să-i explice. „Oare cât are să mai dureze nedeterminarea, neînțelegerea între noi? Oare cât am să tolerez această ființă gingașă, cu un corp frumos și mlădios, trăind în minciună și nesinceritate?”

Nu găsea nici răspuns, nici limpezirea situației. Rămase doar cu resemnarea, căci gândurile sale nu le putea nimeni auzi, simțămintele nu le putea nimeni simți.

25.

Doroteea era încântată, veselă, scria mereu mesaje în caietul de notițe, pe care Naum îl purta cu el peste tot. Îl fotografia întruna pe Naum, apoi îl ruga să-i facă ei poze. Uneori ruga câte-o persoană să-i fotografieze împreună. Și-ar fi dorit să meargă și la apele termale de la Pamukale, aflate la vreo sută de kilometri de Kemer, dar s-au gândit că n-o să-i țină chimirul. În schimb au făcut o excursie cu vaporul din port până la cascada *Antalya* și înapoi. Pentru Doroteea a fost o călătorie de vis. Ziua era însorită, marea liniștită. Nava ieși în larg și pluti pe lângă malurile stâncoase, de culoare brună, cu configurații antice, brăzdând valurile până a ajuns în dreptul cascadei. Priveliștea părea extraordinară – turiștii se grăbeau să immortalizeze această clipă minunată, fotografiindu-se pe fundalul apei căzătoare. Naum o fotografie pe Doroteea cu brațele desfăcute în semn de nemărginită satisfacție. Ora de excursie trecu pe neprins de veste și peste o vreme nava porni îndărăt spre port. Naum continua să admire de la proră frumusețea mării și țărmurile abrupte. „Pe aici, cândva, în antichitate, au trecut oștirile lui Alexandru Macedon, se gândi el. Apoi făcu o deducție banală: natura e veșnică și în frumusețe, și în furie. Numai oamenii sunt trecători. Câte generații au admirat această frumusețe, ce vine din vremuri străvechi și care va mai fi admirată încă multe milenii la rând!”

Deodată își dădu seama că o pierduse undeva pe Doroteea. Porni în căutarea ei. O zări stând la o masă de la bufet, cu niște fete și băieți, fumând și discutând aprins. Vorbeau în engleză și dânsul nu îndrăzni să-i deranjeze. Reveni pe chei și mai veselă, și mai entuziasmată. Prinse a citi inscripțiile în turcă de pe frontispiciile clădirilor. În port s-au fotografiat la statuia ecvestră a lui Atatürk din preajma cheiului. S-au întors

la stațiunea „Bel Tur” mulțumiți, impresionați și odihniți. Fata insistă să-și facă la un meșter ambulant un tatuaj în formă de fluture pe umăr, la modă printre tineri.

Și iar o masă doldora de bunătăți, odihnă, plajă, scăldat. După câteva zile fata începu parcă să se plictisească – se retrăgea tot mai des prin WC sau în locuri ferite să fumeze sau să-și exerseze engleza cu tinerii turci, veniți aici din Germania să se odihnească.

De ziua ei au petrecut la plaja pe șezlonguri și umbrele albastre, apoi pe o terasă unde se gusta și se bea totul pe gratis. Seara câțiva turci au încercat s-o acosteze, iar unul dintre ei, arătând către Naum, întreabă nestingherit:

– Cine este el – tată, bunic?

Altceineva dori să o ia la dans, dar Doroteea refuză, stârnind chiar un soi de zarvă între ei, de parcă Naum nici nu se afla alături. Când simți că gluma se îngroașă, Vainștei, ca jurist și scriitor, avu inspirația să se adreseze poliției de moravuri, situată la fiecare intrare în stațiunile balneare ale Kemerului, și să protesteze vehement că niște persoane suspecte îi acostează soția! Poliția interveni imediat împreună cu patronajul hotelier, așa încât după aceea nu au mai avut nici o problemă.

Doroteea era fericită. Mediterana i se păru domoală, dulce și merita toată admirația. Pe oglinda albastră a valurilor navigau vapoare, iar în zare se deslușea clar insula ceea singuratică, în formă de broască țestoasă și plină de mister.

– Ai vrea să locuim, singuri-singurei, pe insula ceea din zare, îngerășule? îl netezi pe cap și Naum se simți și el urcând în al nouălea cer. Chipul fetei iradia de-o plăcere imensă și această imensitate de pe chipul ei îi provocă un șir de gânduri albastre și plăcute. „Iată unde poate găsi adevărata fericire un suflet de copiliță, precum e Doroteea”, își zise el plin de mândrie că mai este capabil să aprindă focul dragostei într-o inimă tinerică. Acum era convins că fata uită acele aventuri copilărești și că nu va mai reveni

la ele. Și că-i reuși întrutotul transferul în Imperiul îmbrățișărilor sale cuceritoare. Doroteea, acest suflețel trimis de la Dumnezeu peste viața lui mohorâtă de un an și ceva, sălășluia acum în aria destinului său. Dulcile sărutări și îmbrățișările pătimașe, hăul ametiitor în care se prăbușeau nopțile aici, sub stele sudice și în simfonia talazurilor mediteranene, păreau să-i fi adus pentru vecie în încheștările unui destin fericit și lipsit de orice nouaș. „Ce poate fi mai frumos pentru un bărbat de vârsta mea, care a izbutit să cucerească o domnișoară mai tânără decât mine cu 27 de ani și care își sacrifică anii tineri, acceptându-te anume pe tine!”

Cu asemenea gânduri Naum savura acele clipe de fericire, își făcea în nopțile prelungi notițe în «cronica» sa, iar a doua zi o plimba din nou pe Doroteea până târziu de tot pe litoralul nocturn însoțiți de muzica talazurilor neastâmpărate, și de o lună plină pe bolta cerului sudic. Era convins că fata nu va uita niciodată aceste clipe de mister și surpriza pe care i-o făcuse cu ocazia împlinirii vârstei de 25 de ani.

În chiar seara zilei sale de naștere au mers la o saună turcească. Naum îi făcu întâi un masaj, după care o săpuni și o spală ca pe un copil, cu buretele, cu făină de porumb și miere de albine. După ce se uscară îndelung, s-au îmbrăcat și au mers pe una din terasele de pe țărm, unde au petrecut o „seară albastră” până pe după miezul nopții. Îi servea un chelner tânăr, cu mustăcioară, în frac și cămașă albă cu papion. Naum bău multă bere și îi permise Doroteei, ca de ziua ei, să fumeze ceva mai multe țigări. Se ametiise nițel și la un moment dat îi veni să anunțe publicului motivul sărbătorilor. Mai mulți bărbați se grăbiră să o felicite pe Doroteea de ziua ei și chiar să o invite la dans. Puțin aburită și radiind de satisfacție, Doroteea, într-o pauză, arată spre chelnerul cu mustăcioară și i se destăinui lui Naum:

– Uite, *îngerășule*, mie așa tip de bărbați îmi plac!

– Mergi și-l acostează chiar acum, îi scăpă lui Naum o zeflema și îi păru imediat rău de cele spuse.

– Nu, *hulubașule!* O să înțeleagă că îl vreau. Dar în această seară nu-ți pot aparține decât ție. Alt bărbat nu-mi trebuie...

Cele două săptămâni petrecute pe malul Mediteranei s-au scurs neașteptat de repede și când sosi ziua plecării, nu le veni a crede. Înainte de a merge la aeroport, administrația stațiunii le-a organizat o excursie la expoziția de blănuri și giuvaiere. Naum se oferi să-i cumpere un lăntișor de aur, dar Doroteea refuză.

Preferă să mai stea o bucată de oră în curtea instituției și, cum era zi de odihnă, o zi senină și frumoasă de sfârșit de mai, asculta fermecată vocea misterioasă a preotului musulman care chema lumea la slujba divină din acea amiază.

...Urcați în avion, Doroteea își culcă căpșorul pe umărul lui Naum și zise visătoare:

– Au fost cele mai frumoase clipe din viața mea. Îmi voi aminti cu drag de ele. Îndeosebi mă bucur că am o sumedenie de fotografii, care nu-mi vor permite să uit aceste zile niciodată.

Îl sărută dulce pe Naum, adăugând:

– Mulțumesc, *motănel!* Nu am crezut vreodată că voi avea un asemenea prilej de a petrece împreună. Și să știi, orice s-ar întâmpla între noi pe viitor, tu ești cel mai iubit și mai drag bărbat din viața mea!

Au aterizat pe o vreme înnorată și lumea parcă deveni altfel. Doroteea se pomeni căzută din rai și acum trebuia să se deprindă cu același curs monoton al vieții din această urbe înăbușitoare. Amintirea Antalyei rămase într-un fel încrustată pe corpul ei ca de ciocolată, pe umărul tatuat și în multiplele bijuterii pe care le procurase și le purta la gât, pe brațe, asemuind-o cu o veritabilă turcoaică.

* * *

*Pe Ițik Mazik îl găsi trist. Cum îl zări pe Naum,
sprijini arcușul pe strune și-i zise un cântec vechi evreiesc.
Vinde Sara răsărită,
Că la vară se mărită...*

– Ai priceput ce am pățit, frăține? îl întrebă după ce sfârși cântecul.

Din mila Honei mele am pierdut cu potcoavele o avere! Chiar și la ceasornic am schimbat nechezatul de iapă după armăsar pe un cântec duios de cuc și l-am vândut ca să mă achit cu debitorii. Am devenit lefteri și iată-mă acum cântăreț ambulant la poarta pieței. Iar Hona înflorește – se laudă tuturora că știe ce înseamnă business-woman!

Abia acum Naum observă barizul cunoscut rătăcind haotic printre mulțimea de capete din piață. Un fior rece îi străpunse creierul și scăpă în surdină: „Doamne ferește...” Îi aruncă în grabă lui Ițik o salutare și porni grăbit spre stație...

* * *

26.

După revenirea de la odihnă, Doroteea găsi în așternutul lor agrafe și păr lung de femeie. Era nedumerită cine ar fi putut să se tolănească acolo. Deveni prudentă și mereu îi telefona lui Naum, să-i spună unde se află, ce face, că îl iubește, îl pupăcește și să nu fie trist, că deseară va veni acasă să-i gătească ceva gustos și vor face dragoste... Nu dorea să apropie pe nimeni dintre fostele ei prietene, inclusiv pe Tașca Lungu, cu care se întâlnea acum din ce în ce mai rar. În schimb pe Naum în vara aceea începu să-l îndesească cu vizitele unul dintre clienții săi, devenit amic, Alexei Bonghiu, împreună cu amanta lui, Viorica, o farmacistă înaltă, având părul negru și fața pistruiată. Soția lui Alexei era plecată la muncă în Italia, iar soțul farmacistei în Grecia. Farmacista le amintea bărbaților că știința a descoperit viagra, care le continuă viața sexuală. Pe Doroteea o informă care sunt contraceptivele eficiente, ce nu te îngrașă. Stăteau adesea toți patru la masă, glumeau, făceau planuri de viitor, iar când plecau în urma lor rămâneau înțelegerea și voia bună. Această pereche li se păru un

exemplu grăitor – o domnișoară tânără alături de un bărbat în vârstă emană un farmec aparte. Alexei Bunghiu era vesel și părea că înflorește în compania Vioricăi. Amicul avea slăbiciunea de a-l lauda mereu pe Naum că e un avocat deștept. Se împotmolise în niște procese judiciare, la care participa Naum, și îi vizitau mai în fiecare săptămână. Odată le-a adus în dar lui Naum și Doroteei un motan de rasă, mare și alb. Doroteea se bucură tare, dar pisoii nu se acomodează la noii stăpâni – se ascunse printre cărțile de pe rafturile bibliotecii, de unde nu ieși vreo săptămână. Ca să evite pierirea felinei ce nu reacționa nici la mâncare, nici la băutura, îl rugă pe Alexei să-și ia darul înapoi.

Într-un târziu, când luă vorba despre ceea ce descoperise Doroteea în așternut, Naum recunoscu că la plecarea lor în Turcia îi lăsase cheia lui Alexei să supravegheze apartamentul. Desigur că acesta o fi adus-o aici pe Viorica... Au râs cu toții când au aflat de suspiciunile Doroteei, iar cei doi guzgănei le-au mărturisit că le-a fost bine și plăcut cât Doroteea și Naum au călătorit în țara celor patru mări! Doroteea găti o masă copioasă cu ocazia revenirii din Turcia și petrecură până aproape de miezul nopții.

A doua zi plecă la Brânză, să vadă și părinții ce bronz și ce tatuaj adusesese ea din Turcia.

– Aș avea plăcere să mergem și la anul să ne odihnim acolo.

– S-ajungem sănătoși, o cuprinse la piept bărbatul. Și o iscodi imediat: Și ce ai să le spui părinților, cu cine te-ai odihnit la turci?

– Cu soții Bunghiu. Doar am atâtea fotografii împreună cu ei.

– Mai bine spune-le adevărul. Că suntem soț și soție! Cât se mai poate să tot ascundem adevărul... De-ai ști cât de mult aș vrea să merg și eu cu tine la părinții tăi! Să îi cunosc, să stăm la taifas, să îi bucurăm cu vestea că degrabă ne vom apleca capetele sub coroana cununiei și că se vor bucura de vreun nepoțel...

– No-o-o! se îndârji Doroteea. Eu nu vreau nici căsătorită, nici copil. Vreau la muncă în America, să fac bani mulți.

– Încearcă măcar...

– Toate la vremea lor, iepurașule! se grăbi să pună punct acestei discuții mai puțin plăcute. Părinții mei nu sunt pregătiți să afle acest adevăr... Ş-apoi e bine așa cum trăim acum, fără ca președintele Moldovei să fie la curent cu cine ești înregistrat, mai glumi ea. Ai în acest oraș atâtea femei neajutorate, cu odraslele tale, că abia-abia reușești să faci față. Doar te văd în fiecare zi cum umbli îngrijorat și stresat că nu le poți satisface la toți poftele... Îți mai trebuie o belea în plus pe cap?

– Îmi pare rău că nu încerci să le spui, o ținea bărbatul morțiș pe-a lui.

–Nu-ți pară. Dacă aș deveni soția ta, dacă aș avea copil, m-aș face rea cu totul, reluă Doroteea argumentul din repetate rânduri. Sunt o fire posesivă, *hulubașule*. Voi cere să-mi acorzi atenție numai mie. Iar ție asta îți trebuie? Zi mulțumesc că nu...

– M-am atașat prea tare de tine.

–Mai vorbim când mă-ntorc. Am să vin încărcată ca o albină, să mă întîmpini la gară.

– Nu trebuie s-aduci nimic, avem de toate, zise Naum mîhnit.

– Mama nu mă lasă să mă întorc fără torbe cu mâncare, știi prea bine.

– Bine, bine, murmură bărbatul. Să te întorci cât mai degrabă, are să-mi fie dor de tine.

27.

Revenită de la Brînză, Doroteea deveni și mai mofturoasă, și mai pretențioasă. Îi amintea mereu că părinții iar au presat-o să se decidă odată și odată: ori rămâne să trăiască la oraș, în mizerie și lipsuri, cu un salariu și determinare iluzorie, ori se hotărăște să plece la muncă peste hotare. Îl tot sâcăia pe Naum să se intereseze, prin cunoștințele pe care le are, cum ar putea grăbi chestia cu un contract de muncă mai convenabil și mai asigurat. Dacă n-are să o ajute el, cine altul are să o facă? Și iar pomenea

de prietenele și cunoștințele ei, care plecaseră pe un cap în SUA sau în Marea Britanie să îngrijească acolo de copiii bogătaşilor și care s-au aranjat bine, primesc salarii bune și au un alt viitor.

– Și cu mine cum rămâne? o întreabă într-o zi Naum. Doar mie fără de tine are să-mi fie foarte greu, știi bine...

– Dacă soarta ne va hărăzi să fim împreună, fii sigur, așa are să se întâmple. Chiar de voi pleca, voi fi mereu cu gândul la tine, la revenirea în acest cuibușor, unde am depus atâta suflet. Vom repara cele nereparate și, venind din America cu bani, vom rezolva mai multe decât îți închipui tu...

– Noi și acum putem rezolva câte ceva, se opunea Naum. Mai avem bani în cont și dacă dorești, putem să mai procurăm din cele ce nu ne ajung. Iar în decembrie să facem o călătorie în Egipt, la piramide.

– Tocmai voiam să-ți spun, prinse Doroteea în clește propunerea bărbatului. La etajul doi, deasupra firmei noastre, închiriază un spațiu compania „Matrix”. Vinde calculatoare și tehnică de multiplicare, sunt multe piese cu care am putea renova biroul nostru.

Naum se lăsa convins și s-au decis să schimbe calculatorul pe unul mai performant. Chiar peste o zi Doroteea apără în biroul lui cu un oarecare Felix, specialist în calculatoare de la “Matrix”, un tânăr din sudul Moldovei, ce vorbea cu accent regățean. Băiatul trebuia să instaleze tehnica și programele. Lui Vainștei tocmai îi veniseră în vizită copiii și el o lăsa pe Doroteea să supravegheze lucrul maistrului. Felix nu era căsătorit, dar sta în gazdă într-un bloc din aceeași mahala, împreună cu o tânără și aveau de gând să se căsătorească. Locuiau chiar nu departe de biroul domnului avocat. Avea un BMW cam vechi, dar bine îngrijit, încât părea o mașină de lux și cunoștea tehnica și tehnologiile informaționale la perfecție. Însă ceea ce nu-i plăcu lui Naum fură câteva gesturi și replici prea familiare, de cum au pășit cei doi pragul. Acum la urechile lui ajunseră câteva chicoteli de-ale Doroteei, care-l

puseră în gardă și-i treziră niște bănuiele mai vechi. Îi veni dintr-odată în memorie o glumă de-a *Bunelului* despre tânăra lui soție și flăcăii de la calculatoare, căreia atunci nu-i dădu nici o atenție. Acum tocmai prinse fraza prin care fata îi explica tânărului că de fapt ea stă aici în gazdă la unchiul ei. „De fapt nu-i este deloc datoare cu o asemenea explicație”, își zise supărat în sinea lui.

Schimbarea calculatorului și apariția tânărului de la „Matrix” în casa lor în acel sfârșit de vară îi suflară în jăratecul geloziei. Nici nu-și dădu seama când se puse pe urmărit. Într-o zi, întorcându-se de la serviciu, trecu pe la alimentara de vizavi și, când achită cumpărătura, îi surprinse prin vitraliul mare pe amândoi stând la taifas chiar în pragul blocului. Când îl văzu pe Naum ieșind din magazin, Doroteea se fâstăci și-i făcu semn pe-ascuns lui Felix să plece, șoptindu-i că persoana care se apropie de prag nu este altcineva decât ... gelosul avocat. Naum se prefăcu că nu observase scena și nu-i reproșă nimic, dar observă că Doroteea se refugiază tot mai des la balcon să fumeze și-i prinsă în convorbiri interminabile cu cineva. Asemeni unui vulpoi bătrân, trăgea cu urechea, poate prinde câteva rupturi de fraze compromițătoare. Nu avea nici o îndoială – fata intrase din nou în zodia ei incurabilă și domnul avocat aștepta doar să adune temeieri incontestabile pentru a-i da papucii. Adică pentru a o ruga frumos să plece de la el.

Îl „ajută” măria sa întâmplarea. Într-una din zile, Naum fu oprit în stradă de una din fostele lui favorite în tinerețe – o doamnă cu o coadă lungă, pe care mereu ba o împletea, ba o despletea. Îl întrebă pe șleau:

- Știi cu cine își irosește sentimentele prospătura ta?
- E vreo problemă?
- În clădirea unde se află firma “Xerox” lucrează și ful meu.

E specialist în calculatoare.

– Și dacă? întrebă el, grăbit să se despartă de doamna vădit tulburată.

- Castraveciorul dumitale îi aține calea.

– Cui?
– Se plimbă amândoi în fiecare seară cu mașina...
– Ei și? Își exprimă nemulțumirea Naum.
– N-am să-i permit! se revoltă dintr-odată femeia, lăsându-și coada lungă în pace, despletită, când văzu că Naum se îndepărtează. Băiatul meu are logodnică. Doroteea n-are ce să se bage!

Strigătul femeii în plină stradă îl înnebuni. Se puse și mai aprig de pândă. De obicei, Doroteea pleca mai dimineață la serviciu decât el și chiar a doua zi după întâlnirea buclușă din stradă prinse firul cum Doroteea, înainte de a ieși din casă, avu un apel telefonic, pe care îl trată doar cu un răspuns laconic „Da, acolo”. Îl sărută pe frunte și o zbughi afară, grăbită la serviciu. Copacii din jurul blocului abia înmuguriseră și Naum o urmări să urce în cursa ce trecea pe lângă circ. Deodată, însă, de după blocul din vecinătate stopă BMW-ul negru cu geamuri fumurii și Doroteea se strecură cu o îndemânare uluitoare înăuntru.

Îi și telefonă imediat.

– Adică, domnia ta are șofer personal?
– M-am întâlnit ocazional cu un coleg de serviciu, îi răspunse ea, ca și cum nimic nu s-ar fi întâmplat. Și întrerupse convorbirea.

Ziua întreagă nu-și putu găsi astâmpăr. „Aceeși poveste, își zise, gândindu-se cu dispreț la ea. E bolnavă. Poate că vrea să fie altfel, dar nu poate. Nimeni nu o poate salva... Iar eu? Oare cât să-i mai fiu inger păzitor? Tată, îndrumător, pedagog?”

Seara Doroteea veni acasă mai devreme ca de obicei, luându-l cu mângâierile, căutând discuție.

– Ai să-mi spui ceva? o întrebă el uitându-i-se drept în ochi.
– Te rog, îngerașule, nu crede nimic rău despre mine. Nu te înșel... M-am întâlnit cu un băiat care lucrează la “Matrix” și m-a luat cu mașina la serviciu. Nici asta nu am voie s-o fac?

– Procedează cum îți dictează conștiința, dacă o ai, îi spuse Naum. De mine nu depinde nimic. Iată, mama acestui „prieten”

are pretenții că îi strici viitorul. Să n-o pățești! Știi că prietena lui e gravidă?

– Îngerășule, n-are nici o prietenă! S-a legat de el o bolnavă psihic și-l șantajează, sărmanul... Poate de aceea acum a închiriat garsonieră și nu trăiește cu părinții... Bine, mai mult nu voi urca niciodată în mașina lui. Voi circula prin oraș în înghesuiala din transportul public...

Mai vru să o întrebe de unde știe aceste detalii, dar vocea ei părea că-i zgârie creierii și se duse să se culce. Doroteea se spală, se parfumă și veni cu pielea ei catifelată să-și trezească bărbatul în pat.

28.

Domnul avocat epuizase toate rezervele de încredere. Ar fi fost în stare să o ierte de nenumărate ori – simțea că o iubește la nebunie pe această fetișcană cu ochi căprui. Însă intuiția și zvonurile ce veneau tot mai multe din toate părțile începuseră să-i roadă, ca un cariu, orgoliul de bărbat. Până și fiica Mirabela îl preveni odată, ca printre altele:

– Am văzut-o în oraș pe mândruța ta... Să vezi cât de mlădios a învățat să urce în mașină! Îi place la volan sau cel puțin pe bancheta din față. Fii atent, *batea*¹² să nu-ți crească degrabă coarne de cerb cu Doroteea ta...

„Ce să fac? se frământa Naum jignit și înjosit. Nu am caracter. Alt bărbat, în locul meu, demult i-ar fi dat un șut în fund și ar fi scăpat”. Era, însă, ceva peste puterile lui să se despartă de ea.

Paharul se umplu la doar câteva zile – într-o după-amiază, așteptând verdele de la semafor, trecu fulger pe lângă el BMW-ul negru. Culmea! – alături de Felix, chiar pe bancheta din față, fandosită, fuma malițios femeia lui iubită, Doroteea! Mașina gonea spre bariera Sculeni, direcție ce nu-i inspira gândul unei sarcini de serviciu.

Sângele îi năboi spre tâmpile, iar cugetul prinse a dumica

¹²Batea – aici: tată (peiorativ).

gânduri din cele mai încurcate și mai nehotărâte. „Oare ce să mai fac? Poate să-mi găsesc o altă femeie?!” Era conștient că devine tot mai ridicol nu numai în fața Doroteei, dar și a cunoscuților săi, a multor clienți care îl recunoșteau pe stradă și care, avea impresia, îl ironizau când îl salutau cu un zâmbet slugarnic. Părea că fiecare își râde în mustață și se bucură pe din spate că o fetișcană, pe cât de mișto, pe atât de porno îi pune coarne.

Într-una din acele zile, când noaptea trecută și dimineța Doroteea îi jură credință, se puse din nou la pândă, nici el neștiind de ce. Se dosi printre lumea din stația de autobuz, de unde se vedea ca-n palmă scara cu apartamentul lui Felix și rămase acolo ceasuri bune. Și poate că așteptarea lungă avea să-i adoarmă vigilența, dar sună celularul și Doroteea îl anunță că termină lucrul și vine curând acasă. Încă nu închise bine mobilul când descoperi BMW-ul compromițător stopând în fața scării. „Da, e cum am presupus”, își zise Vainștein, când din mașină coborî Doroteea și amândoi, șoferul și pasagera, fură înghițiți de umbrele scării...

Sângele prinse a-i clocoti să-i spargă timpanele și inima. Se ridică să meargă acasă, dar se răzgândi și rămase în așteptare pe bancă, mușcându-și unghiile și frământând gânduri din cele mai bizare. „Ce să fac? Să o alung? Dar o iubesc! O iubesc, bate-m-ar cerul!”, se acuza și se căina el în același timp. Domnului avocat nu-i plăceau buclucurile în casă. Certurile îi dis plăceau și îl scoteau din starea de normalitate pe săptămâni, ba uneori și pe luni întregi. Nu putea spune că precedentele sale soții au fost și ele *curve*, poate nici chiar femei de moravuri ușoare, dar mai toate i s-au nimerit fie cu caractere turbulente, fie cu cerințe materiale exagerate, ceea ce și stârnea certuri și situații de scandal. Acum nu voia să repete trecutul. O iubea pe Doroteea, dar și situația penibilă în care se pomenise din nou îl împingea să întreprindă ceva.

Cam la o jumătate de oră, cât trebuia să vină de la serviciu,

Doroteea reapăru din umbrele scării. Era singură, în rochia ei scurtă cafenie, bine dispusă. Se uită la ceas și păru să o ia în sens opus direcției către blocul lor. „Așa, vrea să înconjure, ca să intre în bloc din cealaltă parte, ca și cum ar veni de la stație” ghici Naum intențiile femeii. Dar în clipa următoare o luă de-a dreptul prin curte spre casă.

Încă nu știa ce-i va spune, dar se repezi să-i taie calea.

– De unde vii, dragă!? o apucă brusc de braț și singur se miră de câtă mânie desluși în propriul glas. Te-am văzut cu cine ai intrat în bloc. E totuși Felix și întâlnirile voastre nu-s deloc întâmplătoare. Ce înseamnă asta, Doroteea?

Fata îl privi perplexă – nu se așteptase să fie surprinsă în flagrant și, buimăcită, murmură ce-i veni pe limbă, fără să se gândească la rostul vorbelor:

– Felix m-a adus de la serviciu până acasă, mai degrabă...

– Și ai tras nițeluș prin așternutul lui, îi continuă firul răspunsului Naum, mâniat la culme nu atât de răspunsul impertinent al fetei, cât de situația penibilă în care se pomeni.

– Mai mult n-am să fac, zise dânsa cu o voce stinsă și vinovată.

Răspunsul îi păru cât se poate de banal. Simți un dezgust, o repulsie pe care nu și-o putea stăpâni.

– Mergi acasă, îți iei catrafusele și să nu te mai văd la mine în casă!

Răcni. Porunca sună categoric, cuvintele i se înșiruiră sacadat și cu o răutate nefirească în voce. De data aceasta Doroteea îl privi ca niciodată cu ochii speriați. Chestiunea cu plecarea ei în SUA era destul de confuză, iar acum părea că se poate năruir definitiv. Un mare semn de întrebare stârnea însăși funcționarea aceluia sistem de contracte. Să plece la o altă gazdă însemna să achite o chirie grasă, ceea ce ar lipsi-o practic de mijloacele necesare pentru plecare. Însă chipul hotărât și negru al bărbatului nu-i lăsa nici o speranță, de data aceasta nu avea cum

să o ierte. Și Doroteea începu a se ruga și a plânge copilărește, ca să atragă mai degrabă atenția și celor trei agenți ai SIS-ului (ca de obicei, ele tăifăsuiau în curte, pe banca din fața blocului):

– Iartă-mă, te rog. Căci nu am unde să mă duc! Iartă-mă, *îngerășule...*

– La Felix! urlă cu adevăratelea bărbatul și banca de sub cele trei păru să trosnească.

Pentru prima dată SIS-ul încremeni și nu suflă o vorbă. Una din ele își făcu la repezeală cruce și până ca ce doi să intre în scară, făcură și ele picioare.

Ca să-și mai stingă din rușine și revoltă, bărbatul îmbrânci femeia la intrarea din bloc, iar nu zăbavă pe întreaga scară tună zgomotul unei uși trântite puternic.

În casă femeia se trânti pe canapea și începu să plângă în hohote.

– La ce bun să te iert și de câte ori! nu-și putea stăvili furia Vainștein. Când ție îți plac alți bărbați, îți place să te freci cu Costic, Sebas, Felix... Cu orice armăsar îți cade-n cale! Las' să te ia el în gazdă sau să-ți ofere un apartament undeva în oraș... De ce-aș fi eu dator să asigur o femeie depravată ca tine, care nu are altceva în minte decât vagabondajul sexual. Nu, nici vorbă! Iată chiar acum îți arunc toate bulendrele pe geam, ca să nu-mi mai pășești pragul, și du-te să nu te văd mai mult între pereții casei mele. *Curvotină* altoită ce ești!

Cuvintele o biciuiau cu un șuier usturător. Nu-i păsa dacă le aud sau nu femeile de pe bancă, teama că va rămâne în stradă, cu plecarea peste hotare în derivă puse stăpânire pe toată ființa și cugetul ei. Se puse pe bocit în batistă și mai tare, ca la mort, împleticind picioarele în urma bărbatului. Vainștein porni să măsoare cu pași mari și grei odăile toate, de parcă era într-un acces de nebunie. Nu-i auzea plânsul, necazul îi sugruma gâtulejul, gata să-l sfâșie definitiv: „Cu ce am păcătuit, Doamne, ca să tolerez în casa mea atâta murdărie din partea acestui chip de înger, dar

cu suflet păgân de diavol? Am 53 de ani, trebuie să-mi aranjez și eu restul sorocului... Ar fi cazul să-mi aduc o femeie ca lumea în casă, dar nu pot... Sunt îndrăgostit de ea și dacă pleacă, îmi va fi, sufletește, foarte greu și rău... Și de ce anume eu, Doamne, trebuie să sufăr neapărat *curva* asta lângă mine?!”

Știa că și de data aceasta o va ierta. De la o vreme se prinse la gândul că, poate, fata asta îl hipnotizează cu mâncărurile sale gustoase, aduse de-acasă, de la Brânza, și trebuie pur și simplu să-i ierte toate nebuniile. „U-u-ufff! Plânsul ei mă omoară!... Cât voi mai suferi stricata asta lângă mine?!” Gândurile îl năpădeau ca hoardele și Naum se simți ca un copil neajutorat. Se gândi să o pedepsească amarnic, doar ca ea ...să rămână.

Într-un târziu, bocetele fetei se stinseră treptat. Vainștein se abătu spre dormitor și descoperi că Doroteea adormise. Și deodată prinse a păși în vârful degetelor... să nu o trezească.

Nu mai trăise asemenea rușine, dar nici atâta răbdare nu știa că poate avea. Toată noaptea se căzni să adoarmă, dar somnul fugea de la el ca lăcustele de ploaie. Aproape de zori îi păru să fi găsit soluția de a se descotorosi de ea. „America! sări din așternut drept în picioare. Da, America! Asta e soluția! Am s-o ajut să-și perfecteze cât mai degrabă actele pentru ambasadă și ducă-se în... voia ei! Numai așa am să scap de ea. Și ea de mine...”

Ultima frântură de gând îl întristă, dar nu mai era în stare să gândească. Se răsturnă pe canapea și adormi somn lung și greu.

* * *

– *Îți face vrăji, frăține, negreșit îți face vrăji, își dădu cu părerea Ițik Mazik și lăsă vioara cu arcușul pe lavița așternută cu o veretcă cam roasă.*

Naum nu avea cu cine să împartă necazurile sale. Dintre toți prietenii singurul care l-ar înțelege cu adevărat este Ițik. La el și veni să-și răcorească păsul.

– *Tă hrănește cu mâncăruri gustoase, dar acolo-s*

vrăji făcute de ea și de maică-sa. Negreșit. Gândește-te, frăține. Tu o ții la tine în tot confortul, nu achită nici chiria, nici serviciile comunale. Ai ajutat-o cu serviciul și ea... te folosește. Ia seama, până la urmă are să te nimicească. Are să te usuce ca pe o iască. Știi ce-i trebuie ei acum? E-he-he-i! Un armăsăraș tânăr cu potcoave, ca să se sprijine bine și la împins să nu piardă nici un milimetru! Când s-a urca pe el, să aibă orgasme și să țipe, de să stârnească toți maidanezii din cartier. Iar tu, cine ești?! Și Itik făcu o pauză, își frământă pe un moment menzuza, apoi reluă: Ia, cole, un bășinos bătrân, care o exciți din când în când, dar nu-i aduci plăcerea cea așteptată... Ascultă la mine, fii atent, gagica are să te falimenteze, cum m-a falimentat pe mine Hona când a stârnit aventura cu potcoave și caiele! Ție ea îți trebuie pentru un masaj erotic, iar ea te folosește ca pe un măgar! Numai că n-are să te ducă în Ierusalim. Negreșit...

***

29.

Cât de mult ar fi vrut să nu ia în serios vorbele lui Itik! Îl știa de palavragiu și ciucure de sfânta naivitate de când s-au cunoscut. Dar bănuiala că fata posedă o putere magică asupra lui creștea pe zi ce trece și se întărea în cugetul lui. Era destul să-i spună câteva vorbe dulci, să-l mângâie și el se tembeliza cumplit.

După ultima ceartă se închise și mai mult în sine. Doroteea părea să-și fi luat iar o pauză în aventuri și se tot străduia să nu-i dea nici un prilej de bănuială de infidelitate. Îi telefona, îi comunica unde se află... „Povești mai vechi, conită”, își zicea Vainștein de fiecare dată când punea receptorul în furcă sau închidea celularul. Adevărul era că nu mai simțea nici o plăcere cu ea în așternut. Era conștient că face dragoste cu el pur și simplu din datorie. Doar că nu recunoștea. Ba chiar o făcea pe îndrăgostita – îl săruta, îi zâmbea și-i spunea același rebegit

„Doamne, cât de mult te iubesc!”

Naum mai insistă o dată la compania gestionată de fosta lui soție, de astă dată i se adresează personal. Bela era o femeie experimentată, călătorise de nenumărate ori în SUA și putea să-i găsească mai grabnic un contract de muncă.

– Cuconița ta pricepe engleza?

– La perfecție. Știe calculatorul...Te rog, ajută-mă! se rugă el cu voce disperată.

– Dacă e nevoie... E foarte complicat, dar mă voi strădui să te ajut. Măine să vină la mine.

– Dacă se poate, caută-i un loc în Washington.

– De când te știu, ai fost un nemernic, Naum, nu se abțin nici ea să-i mai pună sare pe rană. În loc să faci bine copiilor tăi, bunăoară, fiica *Malca* dorește să învețe la Ottawa, în Canada, are nevoie de susținere morală, nu i-ar strica și niște bani, tu îți ieși din pepeni pentru interesul unei... *cocote*!

Doroteea o găsi chiar simpatică pe prima lui soție. Avea ochi inteligenți și îi păru o femeie serioasă. „De ce nu s-au împăcat?” se gândi la un moment, dar degrabă își alungă orice gând lăturalnic – a venit să susțină o verificare a cunoștințelor de engleză și trebuia să se concentreze.

– Ai șanse să pleci, dar va trebui să obții viză la ambasadă. Și trebuie să fii conștientă că îți asumi un risc, fiindcă ofițerii de-acolo uneori resping fără nici o explicație cererea de plecare. Voi încerca să te angajez pe un contract de muncă la un hotel din Arlington, lângă Washington, în calitate de recepționeră. Pe un an. Dacă te vei prezenta bine, vei avea posibilitate să-ți prelungești contractul de muncă până la trei ani!

Asta însemna că Doroteea trebuia să mintă ambasada americană, prin acte false, că este angajat hotelier și pleacă în SUA la muncă mai curând pentru a acumula experiență și să-și perfecționeze limba engleză.

Acasă veni fericită. Până la finele anului rămăseseră

săptămâni numărate și se puse pe adunat actele necesare. Reluă în continuare cursurile de engleză, căci, după cum i s-a spus, în caz de reușită, plecarea se preconiza pentru anul viitor pe la începutul verii. Și cei de-acasă, deși făceau reparație capitală și intraseră în datorii, i-au făgăduit să o ajute. Mama Dina și tata Mihail erau acum încântați de perspectiva fiicei.

– Vom mai împrumuta de la neamuri, de la cunoștințe și vom aduna suma necesară. Da tu ține-te de domnul avocat, să te ajute și el, nu-ți face de cap. De Sfinții Arhangheli invită-l la hram....

Doroteea pricepu că maică-sa știe demult că trăiește cu Naum. Probabil, mai știe și despre alte aventuri amoroase ale ei.

30.

În ajunul plecării în satul Doroteei avu mai multe emoții neplăcute. Mama lui Avraam, căsătorită acum cu un italian, s-a stabilit la Torino. Avraam împlinise 17 ani, absolvise 9 clase gimnaziale și pleca și el în Italia. La despărțire băiatul îi spuse că va reveni acasă doar dacă va veni și mama. Acolo se înscriesese deja la un colegiu. Despărțirea a fost grea și pe fața lui Naum se citea o tristețe tulbure și neînțeleasă. Era primul lui copil care pleca în străinătate...

În ziua hramului, de Sfinții Arhangheli Mihail și Gavriil, plecă la Brânza împreună cu fiica Rahela. Din primul schimb de priviri lui Naum nu-i prea plăcu mama Doroteei. Nu a observat să zâmbească măcar o singură dată la masa plină cu bucate și musafiri de toate rangurile. Simțea cum îl măsoară toată oastea gazdei din tălpi până-n creștet. Naum încerca să se simtă comod, să fie glumeț și chiar era pornit pe confidențe. Pricepându-i intențiile, Doroteea o făcu pe supărata și-i dădu de înțeles că ar putea să-i strice reputația în fața rudelor. De fapt, ar fi vrut să fie cumva mai familiar, dar simțea că ochii mesenilor din Brânza parcă trădau adevărul despre el și Ioana lor și îl condamnau. Zâmbea galant cu doamnele și diplomatic

cu bărbații, spunea glume și anecdote, dar simțea că râsul celor din preajmă e forțat, iar fiecare replică e presărată cu piper. Ca să scape de aceste presimțiri, într-o pauză se duse cu câțiva meseni mai întâi la stația de epurare a apei, unde munciau părinții fetei. Ca să mai topească din gheața răcelii dintre el și rudele fetei, s-a fotografiat cu lucrătorii de-acolo, iar mama fetei i-a făcut o excursie prin stație, explicându-i în ce constă lucrul lor, dar și plângându-se de utilajul deja învechit și de pericolul că poate fi concediată din funcția în care a muncit o viață cu toată familia – a atins vârsta pensionării și nu știe dacă administrația îi va prelungi contractul de muncă. Naum își dădu cu părerea și încercă să se apropie cu câteva sfaturi privind legislația muncii și practica angajatorilor și cu această ocazie își mai limpezi părerile – cu toată sobrietatea ei, doamna Dina părea o femeie modestă, la locul său, muncitoare și conștiincioasă, cunoștea la perfecție principiile de funcționare a utilajului. Până la urmă s-au mai fotografiat și în poarta casei părintești, cu toți oaspeții veniți să petreacă de hram.

Naum mai descoperi că Doroteea sofează cu îndemânări nebănuite – i-a adus de la autogara din Vulcănești până la Brânza cu mașina părinților, un „Jiguli” de marcă veche, dar încă destul de bine păstrat. Acum pricepu mai multe decât presupunea când o suspecta de infidelitate: „Știe a mânuii bine volanul, ce mai vorbă! Plimbându-se cu atâtea mașini străine prin oraș, nu a pierdut vremea în zadar cu Costic, Felix și cine mai e acolo. Încaltea, a și avut cu ce plăti...” Când peste Brânza se lăsa amurgul, Doroteea îi conduse până la stația auto, de unde urmau să se întoarcă în aceeași seară la oraș.

– Cum ți-au părut părinții Doroteei? dori să afle Naum de la fiică.

– Oameni simpli și de treabă, răspunse Rahela. Mamă-sa mi s-a părut cam posacă și prea des te măsură cu privirile ei încruntate. Și-apoi nici nu era sinceră cu tine.

31.

Nici nu observă când sosi luna decembrie. „E al treilea an de când suntem împreună”, se gândi Naum și se miră de această nouă măsurătoare, cu un nou punct de reper, cu un nou sistem de referință. Acum toată viața lui o împărțea în două perioade – cea cu Doroteea și alta, parcă mai puțin însemnată, cu celelalte femei. Cea cu Doroteea părea să tragă mai mult la cântarul vieții, chiar dacă cu celelalte avea zece copii, iar cu ea nici unul. Chiar dacă... Alungă gândurile urâte, care îi provocau numai indispoziție și neazuri. Poate nu mai e mult, își zise, deși de mai multe ori se gândise cu groază și presimțiri sumbre la ziua despărțirii lor.

Doroteea însă se afla mereu în vâlvora pregătirilor pentru plecarea în SUA. Își păstră locul de muncă la firma „Xerox”, deși obținuse de la *Bunel* un regim de muncă mai lejer. Deveni mai sobră, mai concentrată, mai atentă, parcă se și mai maturizase. În ultima vreme lui Naum i se păru chiar că devenise alta – mai atrăgătoare, mai fermecătoare, dar și mai gospodină. Întorcându-se de la serviciu, mătura, spăla, pregătea demâncare, apoi stătea ore în șir la calculator, studiind engleza, dialogând cu prietenele sale aflate deja la muncă în străinătate. În astfel de seri ar fi vrut să oprească timpul în loc, să o admire așa o veșnicie. Dar timpul a fost întotdeauna neîndurător, iar cu dânsul îndeosebi. Decembrie se apropia de sfârșit, veneau sărbătorile de iarnă...

Cel de al treilea revelion consecutiv îl petreceau împreună – în doi, în apartamentul lui încăpător, cu trei camere, cu șampanie, lumânări și bucate delicioase, pregătite de o gospodină fermecătoare. Și în acest revelion ea îl sărută când acele ceasornicului bătură sosirea Anului Nou, iar când patimile se potoliră, îi zise cu voce domoală:

– *Îngerașule!* Ce bine e că te am alături... Anul acesta, cu ajutorul lui Dumnezeu, poate voi pleca la muncă peste hotare. Am să-ți trimit mesaje, cadouri americane, iar după ce voi câștiga bani destui mă voi întoarce la tine. Vom face din apartamentul nostru o jucărie...

Sorbi din paharul cu șampanie și continuă visătoare:

– În anul care vine am să-ți mai fac o surpriză, care de fapt ți se datorează mai mult ție. Jos fumatul! Chiar din prima zi. Și întrucât fosta ta soție m-a asigurat că plecarea mea va fi posibilă pe la sfârșitul verii, nu mai târziu de toamna asta, vreau să-ți fac o invitație.

– O invitație? Mie? o privi uimit Naum.

– Te iubesc atât de tare, *motănașule*, ciripi ea cu vocea stăpânită de emoții. Vreau ca în luna mai să plecăm din nou la odihnă în Turcia. Părinții mi-au depus de pe-acum bani la cec pentru plecarea în SUA...

Naum nu se bucură prea tare. Se așteptase la o cu totul altă invitație. Își închipuise pentru o frântură de secundă că pășesc alături, ea în rochie de mireasă, el în costum alb și papion negru, spre palatul fericirii, unde-i întâmpină nuntașii, apoi trec la braț prin tunelul de flori... Scutură fărâma de închipuire și zise totuși pe un ton împăciuitoare:

– Dacă va fi un an bun. Și dacă, eventual, nu aduci nici un prejudiciu financiar plecării tale...

Și iar au dansat o bucată de noapte, amândoi, acoperiți de vocea plăcută a lui Chris Rea.

– Ce minunat e cu tine!

– Vrei să fim împreună totdeauna?

– Crezi că am de ales? zâmbi Doroteea strânsă mai aproape la piept.

...Avea impresia că cineva totuși îi urmărește din negura nopții. Un ochi rece, de plumb, bacovian. Și cu un zâmbet vrăjmaș de zeflemitor: „Chiar așa, care va să zică? Las-o, dom'le, mai moale... Că vezi bine...”

Naum închise ochii, scutură din cap, și vedenia dispăru...

32.

Acum era sigur – va pleca în toamnă, cu contract de muncă. Va lucra ca recepționieră la un hotel din Arlington, lângă Washington.

Chiar din primele zile ale anului era ocupată ca niciodată. Ziua muncea la firma „Xerox”, în timpul liber învăța din manuale și de trei ori pe săptămână frecventa cursurile de perfecționare a limbii engleze. În serile lungi de iarnă se așeza la calculator, corespundând cu diferite persoane și dorind să afle cât mai multe despre țara de peste ocean. Adună toate actele necesare pe care trebuia să le prezinte la Ambasada SUA, ca să fie acceptată la interviul pentru acordarea vizei. O ajută Naum, desigur, obținându-i o referință de la administrația unui hotel din oraș, unde, chipurile, muncea. Tot el fu acela care o obligă să fie mai insistentă cu perfectarea actelor – să o contacteze pe fosta lui soție și să concretizeze unele detalii cu referire la contractul de muncă, care trebuia, și el, prezentat la Ambasadă.

Plecările în America în acea perioadă ajunseră pe muchie de cuțit. Guvernarea comunistă intenționa să blocheze activitatea firmelor ce se ocupau de plasarea cetățenilor moldoveni în câmpul muncii peste hotare, monopolizând această afacere bănoasă într-o firmă gestionată de clientela lor. Și chiar președintele țării îi avertiză sever pe toți responsabili din guvern să pună, tacit, stavile la hotare – nici un greier să nu treacă! Bela îi telefonă chiar ea lui Naum, sfătuindu-l ca atunci când Doroteea va susține interviul, să nu-i divulge ofițerului cine anume a pregătit-o de plecarea în SUA. Oricum, pregătirile Doroteei decurgeau până una-alta în ritm normal, dar cu fiecare zi Naum cădea tot mai des în depresie, conștient că Doroteea îl va părăsi definitiv.

– Stai liniștit, îngerașule, încă nu se știe nimic concret – voi pleca sau nu, îl consola ea.

În ziua lui de naștere Doroteea pregăti, ca de obicei, o masă de sărbătoare. Seara veniră oaspeți mulți: Pavel Nică, Alexei Bunghiu, Anatol Roșcovanu, Sergiu și Dumitru Fusu... S-au veselit și au laudat-o pe Doroteea că e o gospodină excelentă. Și copiii lui o acceptaseră și o stimau – nu conteneau să o laude când îi servea cu bucate gustoase. Și numai Naum se simțea prost – nu mai era acel de acum trei ani. Însă la vreo două zile i se făcu rău de tot și fu nevoit

să meargă la Nicolae Cucoș, medic la spitalul orașenesc, dar și un vechi prieten încă din copilărie. Investigațiile l-au îngrijorat serios pe domnul doctor:

– Băiete, problemele tale sunt grave! Ești bolnav de hepatita B și trebuie să o tratezi neapărat. Pe deasupra, ce-i cu „pozitivele”? îi flutură el hârtiuța cu rezultatele analizelor de sânge. La vârsta asta de unde te-ai mai pricopsit și cu „busuioc” veneric? Cu cine trăiești acum? Ea s-a controlat vreodată? Ori ai „cules” prin mahala această bogăție?

Naum rămase perplex și, din trist ce era, acum părea să i se fi înecat și ultima corabie. Nu avu încotro, trebui să se interneze în staționar. Nicolae Cucoș era un specialist recunoscut în tot orașul. Cât a durat tratamentul, nu-l slăbeau telefoanele doamnei cu coadă lungă cu plângerile ei asupra celor doi. Doroteea rămase acum singură în apartament și nu încăpea nici o îndoială că-și făcea de cap nestingherit.

– Nu pot să-i fac nimic, dragă! se răsti într-un sfârșit Naum la pârâtoare. Dacă-ți vine bine, prinde-o și chelfăneaz-o!

Se plictisi să mai facă scene de gelozie, așa că hotărî să o lase de capul ei. Ba chiar îi veni un gând năstrușnic – ca scriitor, ar fi bine să studieze psihologia unei curve veritabile. Poate de aceea a și insistat ca Doroteea să nu-i facă nici o vizită.

– Nu pierde timpul, perfecționează-ți engleza, îi hotărî la telefon. „Și șofatul” voi să mai adauge, dar se abținu. Nu avea nici un rost.

Revenit acasă, Doroteea îl întâmpină cu o veste bună:

– Iubițelule, deja am comandat biletele de odihnă la Kemer pentru luna mai. Am să folosesc o parte din concediul ce mi se cuvine, apoi, după ce ne întoarcem din Turcia, cealaltă poate o voi petrece acasă, la părinți. Plecarea mea este preconizată pentru toamnă, așa că până atunci mai este. Și încă o noutate: la vară are să vină în ospetie verișoara mea din Tula, pentru o săptămână. Dacă nu ești împotrivă, va sta la noi.

– Nici o problemă, răspunse Naum cu indiferență. Și tot atunci găsi oportun să o anunțe: În timpul tratamentului medicii m-au avertizat că hepatita se transmite și prin contacte sexuale. Și mi-au mai depistat niște maladii... Ciupercuțe, hlamide. Trebuie să te tratezi și tu...

Doroteea primi această informație vădit liniștită.

– Chiar mâine am să o sun pe Viorica să-mi procure medicamentele necesare de la farmacia ei.

Naum părea acum absent la toate: la ordinea exemplară în care găsi apartamentul, la reacția ei absolut liniștită, când îi pomeni de bolile cu pricina. De când trăiau împreună, nu avusese cu nimeni raporturi extraconjugale și era sigur că anume ea l-a „împodobit” cu aceste boli venerice. Da, această ființă gingașă de lângă el, cu ochișorii jucăuși și zâmbet fals. Și ca să-i spulbere parcă gândurile negre, Doroteea reluă vorba despre concediu:

– Să le facem toate pe rând. Mai întâi plecăm la odihnă în Turcia, apoi ne vom trata și bolile. Știi că mai am și boala mea de toate zilele.

Avea probleme cu intestinele – nu avea scaun câte o săptămână, dar să consulte un medic se intimidă. Chiar și lui îi spuse despre acest necaz peste un an de când s-au cunoscut.

– Cât am stat în spital, am consultat și un proctolog referitor la dereglările tale.

– Ce-a spus?

– Să urmezi un tratament. Altfel pot apărea urmări grave. Până la cancer.

– Da? murmură ea pusă ușor pe gânduri. Peste câteva săptămâni trebuie să urmărim neapărat tratamentele. Dar mai întâi ne odihnim la mare! Situația rabdă – o săptămână în plus sau în minus nu schimbă nimic.

Se lăsaseră zile cu călduri și arșiță, iar odată cu ele păru să se instaleze treptat și o înstrăinare inexplicabilă între ei, tolerată tacit de amândoi. În sinea sa Naum începuse să o urască pe

fata de care se îndrăgostise lulea, dar care îi provocase până la urmă atâtea neazuri cu infidelitatea ei. Nu se mai cutremurau la apropiere ca altădată, gingășia fetei, trupul ei tânăr și seducător părea că se brutalizase. Nu-i mai procurau plăcere discuțiile cu ea pe nici o temă, se ruga să vină cât mai curând toamna, când avea să plece. Poate că atunci se va simți altfel, mai liber și mai limpezit. Acum se lăsă dus de voința fetei – ea procură biletele, alergă prin magazine, aranjând pregătirile pentru mare. Nici măcar nu se mai interesa de ce vine seara târziu, chiar și în zilele când avea engleza. Pe sufletul lui puseră stăpânire descumpănirea și o imensă surzenie. Slujba, de câteva luni, nu-i aducea venit ca să facă față nevoilor copiilor și mamelor acestora din oraș. Deveni chiar pesimist, iar tristețea nu-l mai părăsea. În așternut se manifesta fără nici o plăcere –își închipuia mereu cum Doroteea face dragoste cu altul. Devenise parcă și mai neputincios. Când pășiră pragul aerogării cu bagajele burdușite, avu chiar o dorință stranie și lugubră. Ca în timpul zborului avionul să se prăbușească în mare. Prea multe greșeli făcuse până acum, prea multe. Și față de fostele soții, și față de copii, și mai ales față de propria-i demnitate de bărbat. Se considera un neghiob, un tontălău slab de fire, dacă tolerează cu atâta indiferență infidelitatea dezgustătoare a unei puștoaice, dacă s-a prins în lațul unor sentimente juvenile și a ajuns să o iubească orbește, ca un drogat. Conștientiza că nici un bărbat din lume nu ar fi procedat ca el, că de mult și-ar fi rânduit viața altfel. Nu mai era tânăr, dar nici atât de bătrân, mai avea posibilitate să-și aranjeze viitorul, să-și aducă în casă o femeie potrivită vârstei sale, și nu o puștoaică desfrânată, care îl hrănește zilnic cu diminutive și mângâieli false.

Toate aceste gânduri Doroteea nu i le putea citi și era singurul lucru care îl împăca întrucâtva cu sine însuși. De fapt, ce fel de împăcare putea fi? Nu mai dorea nimic, decât să facă un bine acestei ființe, ca în viitor, poate, să-i fie cel puțin

recunoscătoare. Ş-apoi a comis în viaţa de până la ea atâtea greşeli! A fost şi brutal, şi crud cu femeile care i-au născut copii, neiertător şi josnic cu prima, dar mai ales cu cea de-a doua soţie. Acum simţea că soarta se răfuieste cu el şi îi cere să-şi plătească poliţele destinului. Şi trebuia să rabde. Acum mergea la odihnă, într-o ţară a paradisului, avea nevoie de această relaxare, după ce se tratase de hepatită. Dar oricum, se simţea ca niciodată de prost, era total indispus. Şi numai pe Doroteea părea să nu o afecteze prea tare mina lui mohorâtă. Se culca mereu pe braţele lui, netezindu-i primele ninsori de pe tâmpile:

– Fii mai vesel, *motănaşule*. Sunt alături de tine, se alinta ea până adormea.

Când urcă în avion, descoperi că uitase în taxiul care îi aduseră la aeroport aparatul de fotografiat şi ochelarii de citit. Asta îl amări şi mai tare – era sigur că nu va putea nici scrie, nici citi la mare. De data aceasta călătoria la Kemer i se păru lipsită de farmec, şi nicidecum nu se putea compara cu cea din vara anului trecut. Şi intuiţia nu-l trădă – primul disconfort l-au avut deja la cazare – deşi achitaseră o sumă frumuşică pentru un hotel de trei stele, administraţia îi cază la început într-unul de două stele. Abia după câteva nopţi, la insistenţa lui Naum, au fost mutaţi într-un hotel de patru stele, după cum era indicat în biletele procurate.

În acel an nu au făcut nici o poză, nu au scris nici o pagină. Culcat pe un pat pliant pe malul mării, Naum urmărea aproape absent cum Doroteea se bălăcea în apă – într-un costum de baie albastru, nu mai era acea domnişoară proaspătă şi fină, cum fusese anul trecut, când se plimbau pe aceeaşi plajă. Se străduia să ascundă nişte dureri acute în spate, căpătate chiar în ziua când aveau să vină aici, la Kemer – prietenul Dumitru Fusu îi aduse un sac cu zahăr pentru compoturile şi dulceţurile de vară şi Naum şi-a permis să-l ducă de la parter la etaj, în apartament, de unul singur.

Trecură câteva zile și situația parcă reveni la normal. Doroteea a intrat într-o zi în vorbă cu un tânăr turc care vorbea engleza. Au tăifăsuیت o vreme, apoi i s-a destăinuit:

– Pezevenchiul... A întrebat dacă sunt liberă. Când i-am spus că ești soțul meu, m-a privit uimit: „Nu ești cu el, gândurile tale sunt în altă parte...”

– Și n-are dreptate?

– Ei, aș! se alintă ca de obicei Doroteea. Sunt numai a ta, *iubițelule!*

După câteva zile de zbucium, Mediterana se liniște. Lumea se tot întreba: să fie vreun semn bun? Pe litoralul stațiunii balneare năvăliră parcă de undeva, din înălțimile munților, o puzderie de vilegiaturiști vorbind graiuri diferite și înțoliți pestriț. În vecinătatea Doroteei și a lui Naum își făcuse loc o altă pereche, care, probabil, conversa bulgărește. Discutau și se contraziceau mereu într-o problemă ce ține de arta fotografiei. Ambii dotați cu aparate performante, nu mai încetau să immortalizeze peisajele din jur, selectau fețe de oameni ieșiți pe plajă, analizând apoi pozele deja pe monitor. Ecusoanele de la gât îi trădau că sunt reporteri ai prestigiosului ziar american *Forwards*. Fata era josuță de statură, cu părul negru ca tăciunele, ochii mari, pătrunzători. Costumul de baie vișiniu amintea de imaginea unei nimfe din Grecia Antică. Ceva la fel de miraculos țineau să sugereze și pașii cu care măsura ritmic nisipul de pe plajă. Bărbatul, dimpotrivă, era înalt, suplu, cu mustăți și barbă căruntă ca de țăp, cu un smoc de păr prins la ceafă. Lăsa impresia că este un preot de pe muntele Athos și că a nimerit pe plajă, cu aparatul de fotografiat la gât, ocazional. Discuțiile dintre cei doi, aci domoale, aci repezite, îi aminteau lui Naum Vainștein niște cuvinte bulgărești, învățate în adolescență, când avusese ocazia să călătorească timp de o lună la Plovdiv, Sofia, Burgas și Varna. Dar nu cuvintele propriu-zise, ci mai curând tonalitatea rostirii lor și felul de a gesticula l-au făcut să înțeleagă că între corespondenții americani de origine bulgară se iscase o ceartă.

Soarele se ridica nemilos spre zenit, iar întinderea plajei de la Kemer forfotea. Aerul îmbâcsit cu miros de citrice turcești, cântecele ce izvorau ca apa din megafoanele instalate în hoteluri creau o atmosferă de adevărată sărbătoare pentru cei din jur. Și numai Naum avea impresia că-l asediase un vacarm aproape insuportabil, obositor. Toată lumea se scălda și se bronză, tolănită pe paturile pliante și îndeletnicindu-se fiecare cu ce prefera – jucau șah și dame, citeau cărți și ziare, rezolvau rebusuri și integrame, admirau muzica sau pur și simplu urmăreau prin binoclu corăbiile ce veneau sau plecau de pe chei, cascada din depărtare, zborul pescărușilor, acum unicele ființe autohtone ale golfului *Antalya*. Lumea ca lumea, păsările ca păsările și numai corespondenții americani de origine bulgară făceau excepție. Părea să fie în exercițiul funcțiunii și tot ce se întâmpla aici într-o clipă, într-o oră, într-o zi trebuia reflectat în timp și în spațiu. Altfel zis, continuau să adune materiale pentru publicația ce le-a încredințat această misiune nobilă.

Urmărindu-le munca și cearta, Naum se legase oarecum de această pereche, singurul subiect ce părea să-l mai intereseze acum pe tot întinsul mediteranean, mai degrabă ca scriitor decât ca simplu turist, care a evadat din tumultul civilizației moderne și vrea să-și scuture stresurile, oboseala de peste an în apele și în peisajul subtropical. Doroteea trecuse undeva pe planul doi, nici el neputându-și explica de ce nu-l mai interesează, nu-l captivează, ca anul trecut, prezența sau lipsa ei. Ea se bălăcea în mare sau în piscină, se întreținea cu tineri turci în engleză, bea tonic ori mânca o înghețată la umbra unei terase și, periodic, nu uita să vină lângă el, să-l cuprindă sau să-l sărute și să-i spună aceeași frază banală „Ce bine e, motănel, că suntem alături. *Te ubăsc, mă!*”

33.

În penultima zi de aflare la Kemer, tabloul nu părea să sufere mari schimbări. Atât că Naum, scufundându-se în valuri,

se lovi de o piatră și simți imediat o durere acută în coloana vertebrală. Deranjat de aceste dureri, se gândi că va avea din nou probleme cu hernia de disc, pe care medicii nu o dată i-au propus să o opereze. Din cauza bolii, de câte ori se mai scălda în restul zilei, se întindea copilărește pe burtă, intrând în apele mării ca o reptilă. Înotând așa, parcă-l mai lăsau durerile. Prefera să o ia razna, depărtându-se de mal, unde era mai puțină lume și astfel putea să admire munții pitorești din preajma stațiunii, dar și cerul albastru-siniliu.

Rămase oarecum surprins când observă că și cei doi fotoreporteri preferau să înoate la o distanță mai mare de litoral. Acum, când îi revăzu și pe ei în largul mării, își aminti de unde i se întipăriseră în minte câteva fraze în bulgară: atunci, în 1977, se aflase o lună întreagă în compania Dimei Mațanova, o domnișoară drăguță din satul Dorkovo, situat pe malul lacului Batak de lângă Pazardjik, în țara trandafirilor, Bulgaria. După aproape treizeci de ani, de când nu o mai văzuse, păstra vie în memorie vocea ei zglobie și cuvintele rusești pe care le rostea cu un evident accent străin. Îi veni așa, dintr-odată, o asemănare a atmosferei de acum trei decenii, actualizând în simțiri comportamentul celor doi americani de origine bulgară. Poate că anume acest resentiment îl făcu să iasă la mal, lăsându-i pe cei doi fotoreporteri în obișnuita lor discuție înfocată.

Scăpat de îmbrățișările mării, părea că și durerile din coloana vertebrală îl mai slăbesc, așa încât simți nevoia să se întindă pe o canapea de piele albastră. Razele soarelui băteau deja pieziș, parcă intenționând să ascundă tot mai mult vârfurile de basm medieval ale Kemerului. Oamenii locului spuneau că pe aceste cărări, cândva, ținuseră calea spre Palestina cavalerii cruciadelor. Acum însă Naum zări cum din apă își făcu apariția „preotul” bulgar, care adineaori înota cu colega sa de la ziarul american. Era singur și părea oarecum tulburat. Își adună agitat și în grabă toate aparatele și bulendrele într-un sac de campanie, își aprinse un trabuc cubanez și, trăgând

nervos din el, se întinse pe o canapea de alături. Era ora când de obicei oamenii părăsesc marea, grăbindu-se la cină, după care se adună la distracțiile de seară ce aveau loc cu regularitate în curtea stațiunii balneare *Larisa M*, lângă piscina cu apă dulce și cristalină în care se oglindea puzderia de becuri multicolore, jucăușe.

Noaptea trecu fără mari dureri, căci își întinse corpul pe perne moi. Dimineța se stârni un vânt puternic, valurile mării vuiiau supărate, învolburându-se în talazuri rebele. Din vreme-n vreme tuna și fulgera ca în cele din urmă peste tot litoralul să se dezlănțuie răpăitul unei ploi torențiale.

Ploaia nu ținu mult. Peste numai un sfert de ceas norii grei se topiră undeva în depărtările golfului Antalya, înspre Cipru. Ziua se așeza cu aerul ei proaspăt, mirosind a fructe exotice, ca toate celelalte de până acum, îndeosebi a portocale turcești. Cu atât mai neașteptat fu tabloul lugubru pe care aveau să-l vadă pe plajă oamenii veniți încoace îndată după ploaie – salvamarii scoteau din iureșul valurilor trupul unei domnișoare, având pe corp urme de vădită violență. Fața îi era toată în vânătași hașurate, iar gâțele-i lungi îi înfășurau gâtul subțire, parcă anume să-i curme respirația. Era colega „preotului” din tandemul fotoreporterilor de la ziarul american. Ceea ce-l miră și mai mult pe Naum e că nu descoperi nici urmă din tinerețea fermecătoare a bulgăroaicei pe care mai ieri o admira. Nici urmă din agitația celor doi fotoreporteri, care, câteva zile la rând, se grăbeau să immortalizeze clipele și orele de odihnă ale unei întregi plaje turcești.

Medicii-legiști au constatat moartea ei violentă, după care au acoperit-o cu un cearșaf alb, astfel marcându-i plecarea ireversibilă. Dar unde-i tânărul care a însoțit-o până la tragedie? Acum Naum își dădu seama de ce era tulburat ieri, când ieșise din mare. În doar câteva clipe se zvoni peste tot litoralul că a fost dat în urmărire internațională și că în toiul nopții izbutise să părăsească stațiunea, lăsând portul Antalya și făcându-se dispărut cu un avion în direcția Mesopotamiei.

În aceeași zi Vainștein, răpus de dureri, părăsi și el Turcia. Alinturile și mângâierile Doroteei acum îl iritau ușor, gândurile zburându-i bezmetice când spre chipul domnișoarei de acum treizeci de ani, Dima Mațanova, când spre trupul tinerei sugrumate în apele Mediteranei. Încerca să alunge aceste imagini, gândindu-se că va trebui totuși să se interneze de urgență în spital și să-și opereze hernia.

Reveniră acasă văduviți de elanul și entuziasmul din vara trecută. Nici bronzul de pe corpul Doroteei nu era cel de anul trecut. „Banală odihnă”, își zise Naum, tot luptându-se să scape de cele două imagini ce nu-l părăseau deja de-o zi și ceva. Se gândi să se interneze imediat la spitalul de urgență, dar la Crocmaz murise bunica Doroteei după tată și ea plecă cu părintele la înmormântare. S-a întors peste trei zile cu impresii apăsătoare. Tatăl ei, deși mai avea frați și surori, a acoperit aproape toate cheltuielile de înmormântare. La Crocmaz a fost șocată și de faptul cât de mult se bea... Curând însă a aflat că acele femei băutoare erau venite din satele vecine, căci la Crocmaz nu se obișnuia ca femeile să fie atât de strâns înfrățite cu paharul. „Degradare completă, îndeosebi între femei”, mărturisea ea cu amărăciune. La întoarcere tatii i se făcu rău, avu o ușoară dereglare psihică – nu dormise câteva nopți în șir. A fost nevoită să conducă ea mașina, iar din oraș a telefonat unei rude, care l-a dus pe tata la Brânza.

Dimineața următoare Doroteea se trezi mai devreme, se spală, bău un ceai, privind MuzTV, programul ei preferat în ultimul timp, de la care mai deprindea mai mult graiul american al limbii engleze, apoi culegea câteva mesaje SMS și pleca la serviciu. Naum plecă singur la spital.

Investigațiile nu au durat prea mult. Profesorul Ghidirim, doctorul Cucoș și alți doi chirurghi pe care Naum nu-i cunoștea au fost unanimi – trebuia să accepte operația de hernie de disc.

– Dacă renunți la intervenția chirurgicală, există pericolul să dereglezi mai grav aparatul locomotor, îi spuse verdictul profesorul.

34.

În taină, Doroteea se bucură că domnul avocat avea să fie ținut pentru mai mult timp la pat. Era un prilej pentru a se simți în sfârșit liberă. Până atunci se întâlnea cu Felix ca pe furate – după serviciu, când la el acasă, când în pădure. Acum avea prilejul să o facă chiar în apartamentul domnului avocat, cât el se va afla în sala de reanimare, apoi la recuperare. Doar să se ferească de SIS. Deși, de la o vreme, prea puțin contau pentru ea cele trei bătrânele care stăteau de gardă pe banca din fața scării. Făceau sex peste tot, inclusiv în mașină, pe bancheta din spate, când se nimerea.

Felix nu avea cine știe ce sentimente față de vecina sa din cartierul de sus. Îi plăcea mai mult să se laude câte unui amic:

– E dată dracului gagică! Pesemne că i-a fost totdeauna drag călăritul. Ca să vezi, la început îmi părea atât de modestă, dar acum în fiecare zi îmi pipăie pantalonii! Bravo gagică! Tace și face!

Când simți parcă o răceală din partea lui Felix, nu se rușina nici de brațele unor amici de-ai lui. Curând mai toți colegii de la „Matrix” prinseră a se întrece cu laude și glume pipărate la adresa talentului gagicii de la „Xerox”.

Cât a stat în spital, se străduia să nu se gândească la Doroteea. Dar nu a fost să fie. Gândurile rele și amărăciunea din inimă îi pricinuiau dureri și mai mari, până a fost dus în sala de operație. Mai departe nu ține minte nimic. Aflase de la profesorul Ghidirim că operația a durat mai bine de două ore, cu anestezie totală, că atunci când a fost readus în salon, îl așteptau aproape toți copiii și câteva dintre mamele lor. Când își reveni, simți că se învâрте totul în jurul lui și ceru apă – gura îi era uscată. Stătea în salon cu încă trei bolnavi netransportabili. Stăruia un miros

greu, iar pe lângă toate incomoditățile din salon de afară năvălea arșița de iunie.

Doroteea veni abia peste trei zile după ce a fost operat. Avea privirile îngrijorate, îi aduse apă și ceva demâncare.

I-a spus că a sosit de la Tula verișoara ei Parascovia și curând va veni pe câteva zile să vadă orașul.

– Las' să vină, se învoi Naum, simțind durere în tot corpul.

L-a vizitat din nou la alte câteva zile, tocmai când se nimeri să vină feciorașul lui Dorin cu mama sa. Se îngrășase puțin. „N-o fi gravidă Doroteea?.. De la Felix?..”, îl fulgeră o bănuială, dar imediat își zise: „N-are acum nevoie de prunci, ia cu regularitate contraceptive... E în libertate deplină...” Înghițind câteva noduri, se uita țintă la Doroteea. Ea roși. Lui Naum acum nu-i păsa dacă are probleme mari sau mai mici, pe el îl apăsau cu totul alte necazuri. Când își revenise după anestezie, descoperise că nu se putea urina. Anestezia îi provocase complicații la vezica urinară și medicii i-au aplicat un cateter. Asistentele medicale îi făceau injecțiile cam neglijent și el scrâșnea din dinți de durere.

A stat nemișcat pe spate peste zece zile. Doroteea nu a mai venit să-l vadă. Nici el nu a insistat. Avea o mică bucurie – în Elveția se desfășura campionatul european de fotbal, iar el era un mare microbist. Cineva din rudele pacienților din salon adusese un televizor mic și priveau cu toții meciuri până pe după miezul nopții. Când se stingeau luminile, pentru Naum începeau coșmarurile. La capul lui era un pacient care-și zdrăngănea întruna picioarele, lovindu-l în creștet. Avea impresia că aici, la spitalul de urgență, se află pe câmpul de luptă într-un război perpetuu. Câțiva pacienți din saloanele vecine decedaseră și medicii i-au scos pe coridor, ca pe o mobilă veche, lăsându-i „să se răcească”. Până atunci Naum crezuse că moartea unui om este o tragedie, un dezastru care îi înspăimântă neapărat pe cei din jur. Acum vedea indiferența lucrătorilor medicali, a celor care alergau încolo și înapoi pe lângă cadavre, fără să se înfioreze.

Și Naum înțelese că în viață cel mai mult contează dragostea și moartea e sfârșitul ei. Cu fiecare zi se întărea în convingerea că a nimerit într-o capcană – prea tare se îndrăgostise de Doroteea. Simțea peste tot lipsa ei. Dar ce se va face când ea va pleca? Oricât ar părea de paradoxal, gândurile îi erau numai la ea. Și totuși trebuie să o ajute să plece. Conștientiza că ar fi o ironie să creadă că fata l-a iubit vreodată. Nu, a avut nevoie doar de serviciile lui. Și totodată se mira cum poate să-l măgulească cu vorbe dulci, să se culce cu el în același așternut, iar gândurile ei... O, de-ar fi putut să-i citească gândurile și trăirile!

– Încornortatule! Scumpa ta Dorotee e în așternut chiar în apartamentul tău cu altul... Se plânge că pentru tinerețea ei ești... *slab de sculă*, îi întrerupsese meditațiile o voce anonimă la celular. Suna probabil de la un telefon din stradă.

35.

Către sfârșitul săptămânii i s-a scos cateterul. Rana mai sângera, dar i s-a permis de-acum să se miște. Cum se va ridica, cum va face primii pași, cum se va trata în condiții de casă? – toate aceste gânduri îl frământaseră cât a zăcut la pat. Avea frică de ziua când va trebui să se ridice.

Fiica sa Mirabela fu aceea care îl ajută să se ridice, să facă primii pași. Tot ea îi procură de la farmacie un corset, pe care era obligat să și-l pună când va fi să se ridice și să se plimbe prin casă, sprijinit numaidecât în cârjă. Îl săgetau dureri mai în tot corpul, dar cel mai mult în spate și la căile urinare.

Acasă fu transportat într-o zi de vineri. Doroteea plecă chiar a doua zi la Brânza să o aducă pe verișoara sa. Culcat pe canapea, rămase de unul singur, cu tavanul alb și tăcerea din casă. Doar câte-un lătrat de maidanezi și mașina gunoierilor mai spărgea liniștea din cartierul de sus. La o jumătate de oră sună celularul. Era glasul Doroteei:

– Nu fi trist, duminică mă-ntorc. O să-ți aduc bucate gustoase. Mama a hotărât să-ți trimită o perină, o plapumă și

două perne, să-ți fie mai comod în așternut! Nu te da bătut! Doar ești bărbat în toată legea! Te pupăcesc, *iepurășule*...

A doua zi îl vizită Mirabela. Veni să-l ajute să se miște prin casă. Deși depășise frica primilor pași, mai avea nevoie de sprijin. Mai exact, de o supraveghere, în eventualitatea că își va pierde echilibrul. Se temea să nu cadă întâmplător, iar o cădere i-ar fi fost catastrofală. Din dormitor trecu în salon, apoi dori să-și vadă și biblioteca. Cât lipsise, observă că apartamentul ajunsese într-o ușoară dezordine și confortul de odinioară părea să se fi retras undeva în amintiri. Se vedea că Doroteea nu se omorâse să-l țină în ordine. „Cuibușor de nebunii”, zise în sinea lui și se surprinse cu o bună doză de zeflemea.

Trebuia să stea mai mult culcat, iar când se ridica sau se așeza pe pat, trebuia să respecte niște procedee speciale, indicate de medic. Sâmbătă și duminică în oraș a plouat, încetinind abia când Doroteea se întoarse de la Brânza, împreună cu verișoara ei Parascovia, o fetișcană cu talie de viespe. Aduse, precum a promis, mâncăruri delicioase, o plapumă frumoasă, o perină și două perne meșterite de mama ei, cadou special pentru domnul avocat, spre a-și odihni coastele mai comod. Așternu apoi pe pat lenjerie proaspătă, mai deretică în fugă cele lăsate la întâmplare în ajun, cuibușorul lor reveni la ordinea de cîndva și Naum se convinse o dată în plus că ea, cu anii, s-a făcut gospodină în toată legea. Parascoviei îi spuse aceeași legendă – că stă în gazdă la domnul avocat și scriitor, care a ajutat-o și o mai ajută mult. Seara Doroteea se culca în bibliotecă, împreună cu verișoara sa. Domnișoara din Rusia abia împlinise 19 ani și nu-i trăsnea prin minte că Doroteea, la 26 de ani ai săi e capabilă să ducă o viață conjugală cu Naum.

Parascovia avea un somn adânc și nu simți când, pe la miezul nopții, Doroteea se strecură în așternutul lui Naum. Era prima oară după câteva săptămâni când au făcut dragoste. Naum era fericit că i s-au restabilit funcțiile bărbătești, chiar dacă mai simțea dureri teribile în spate.

Cu Parascovia se împrietenii din primele clipe. Absolvisc colegiul de medicină și acum trecuse în anul doi la facultate, așa că ținea de minune locul unei asistente medicale. Naum stătea zile întregi în casă, respectând indicațiile medicilor, și doar arareori ieșea afară să se plimbe în jurul blocului. Parascovia îl însoțea. După câteva zile extinseră aria plimbărilor – ajunseră pe alea bulevardului larg și străjuit de două rânduri de tei târzii, care tocmai își scuturau floarea, dar parfumul lor fin și fermecător mai stăruia, acoperind însă cu greu mirosul de gaze de eșapament. Lui Naum îi plăcea să servească domnișoara cu înghețată și să-i povestească despre tinerețea lui, despre vremurile când călătorea în adâncurile Rusiei, la învățătură sau acumulând experiență de viață, fie ca ostaș în armată, fie ca avocat, fie ca ziarist... Rusia dintotdeauna a fost pentru Naum o țară miraculoasă, cu o diversitate de popoare și obiceiuri. I-au plăcut oamenii simpli din cătunele rusești, îi găsea acolo pe eroii lui Turgheniev, Tolstoi, Cehov, Șukșin, Abramov, era fermecat de frumusețea lirică a naturii, descrisă inconfundabil de Esenin. Dacă nu s-ar fi născut într-o familie de evrei basarabeni și nu ar fi citit de mic operele lui Salom Alehem, poate că ar fi ales Rusia ca loc de trai. Acolo te simți liber, aripile ți se desfac în toată măreția lor, ca să asaltezi imensitatea cerului și a pământului. Parascovia îl asculta precum îl ascultase cândva domnișoara Giulietta Ghicciardi pe un genial muzicant, pe o bancă din Germania, ca în cele din urmă să-i dăruiască clipa de inspirație și omenirea să se aleagă cu „Sonata lunii”. Era o ființă duioasă, firavă, sinceră, neprihănită, cu boiul și sânnii încă nealterați de rutina și neantul experienței erotice și Naum se simțea foarte bine în compania ei.

Peste o săptămână și ceva Parascovia pleacă și Naum descoperi că în casă, dar și în sufletul lui se înscăună din nou rutina. Mai ales când rămânea singur acasă, Doroteea grăbindu-se în fiecare dimineață la firma „Xerox”. Se instaură din nou același curs al vieții, cu zile și nopți când mai bune, când mai puțin bune. Era

deja luna lui cuptor, cu arșiță și călduri insuportabile la bloc. Într-una din acele zile Doroteea se trezi fără celularul procurat în rate pe când muncea la asociație – i-a fost furat în troleibuz. De atunci Naum nu mai putea s-o contacteze telefonic decât dacă îl suna dânsa, comunicându-i unde se află și ce are de gând să facă. Abia peste câteva săptămâni se pricopsi cu un mobil, împrumutat de la vecinii de la „Matrix”. Era un aparat vechi, cu defecte vădite, căci i se răspundea mereu că abonatul nu se află în aria de acoperire. Într-o seară, când el îi făcu observație, Doroteei îi sări țandăra:

– Ce sunt eu vinovată că așa este telefonía asta idioată din Moldova!

De fapt era și ea supărată – în celularul care i s-a furat, pe lângă faptul că era unul performant, avuse stocată foarte multă informație prețioasă. Acum simțea lipsa lui și pretențiile domnului avocat o iritau.

– Bine, calmează-te! Te așteaptă interviul la ambasadă.

Și Naum îi întinse invitația, în care era anunțată că peste două săptămâni trebuia să se prezinte la Ambasada SUA pentru interviu. Doroteea sări peste el și începu să-l sărute, bucuroasă peste măsură. O potoli, odată cu durerile din spate, care încă nu-i trecuseră cu totul. De fapt, era mulțumit și nu prea. Mulțumit că, în sfârșit degrabă poate se va sfârși acest calvar, care devenea tot mai insuportabil.

Telefoanele cu voci anonime, care o pârau pe Doroteea în privința a noi și noi bărbați în compania cărora era surprinsă în oraș îl găsiră și acasă. Aveau o periodicitate aproape fixă, ca un abonament poștal la o publicație periodică. El nu mai reacționa în nici un fel. „Fie ce-o fi! Știu că nu mai nutrește nici un sentiment sincer față de mine. Trebuie să scap și eu de obsesia pentru ea...”

Cu aceste gânduri adormea și se trezea. Era într-o convalescență nu numai fizică, ci și sufletească.

* * *

– Am decis să emigrez în America.

Aproape că nu-i recunosc vocea. Ițik Mazik părea abătut din cale afară. Bâigui ceva a scuze, că-l vizitează abia la câteva săptămâni după operație, dar Naum îi spulberă remușcărilor, încercând să pară vesel. De fapt, era sincer bucuros de vizita unuia dintre cei mai fideli amici. Îl neliniștea însă starea Honei – purta acum perucă pe capul acoperit cu aceeași broboadă, mereu ștergându-și fruntea, bărbia, gâtul de sudoare. Ițik o ținea de mână și se străduia să nu o scape de sub supraveghere pentru nici o clipă.

– Plec! Hona mea nu mai poate suporta aici nici clima, nici sărăcia. **Șoin gheendict!**¹³ Businessul nostru s-a dus de râpă! Mergi cu noi în țara raiului pe pământ, onorate Naum?

Naum nu se grăbi să-i răspundă. Privi în ochii tulburii ai Honei și un fior rece îi străpunse spatele. Simți iar câteva săgeți în locul operat. „Unde vă porniți, sărmanii de voi, în starea asta?” voi să le zică, dar se reținu.

– Dacă aș putea să iau mormintele părinților cu mine, aș merge, zise într-un târziu.

– Ce te-ai legat de morminte? izbucni Ițik. Vom veni la locul de veci al părinților în fiecare an! Angajăm o persoană care să păzească, să îngrijească mormintele! Hai cu noi la Miami! Acuma toți pleacă. Nu aștepta aici zile mai bune.

– Nu plec nicăieri, răspunse de astă dată hotărât.

– Mișighin a cop!¹⁴ făcu Ițik nemulțumit de îndărătnicia oarbă a prietenului. Fă cum dorești, dar noi plecăm!

¹³ Gata! (ivrit).

¹⁴ Nebun de cap (ivrit).

– Să vă ajute Cel de Sus!

– Totuna plecăm! Aici, în pustietatea asta basarabeană, nu mai are nimeni ce face...

Și zicând acestea, Ițik își turnă un pahar cu tărie dintr-un șcalic¹⁵ pe care-l aduse, probabil să marcheze despărțirea. Bănuia că Naum n-are să accepte plecarea și nici să o încuviințeze pe a lor. Dădu stopca¹⁶ peste cap, aduse vioara sub bărbie și trecu cu arcușul peste strune. O frântură de melodie tristă se desprinsese din inima viorii, apoi amuți cu un scârțâit fals, de parcă glasul viorii se întrerupse la o jumătate de notă. În clipa următoare Ițik Mazik dispăru în întunericul ușii, ducând-o pe Hona lui de mână.

Era mai bine de un ceas de când înnoptase...

* * *

36.

Deși i se părea că timpul se scurge încet, parcă făcându-i în ciudă, pentru Naum luna august căzu pe neașteptate. Malca, fiica lui de la prima soție, absolvise cu succes Liceul „Spiru Haret” și acum pleca la învățătură în Canada, la Colegiul Algonguin din Ottawa. Avu emoții până când primi de la fiică vestea că a ajuns cu bine la destinație. Se mândrea că uneia dintre odraslele lui i-a reușit plecarea la studii peste ocean, dar în același timp o tângă neînțeleasă îl copleșea tot mai des. „Toată lumea pleacă... Cu ce o supără acest meleag de o rară frumusețe și blajinitate? Ce nu-i ajunge? De ce nu și-ar făuri aici, pe loc, bunăstarea și fericirea? Pe acest pământ, în care, dacă scapi o sămânță și cerul o lacrimă peste ea, crește un pai cu bobul plin? Un neamț la o adică, pentru a culege roade mănoase, trebuie să care cernoziom peste argila lor, să toarne fertilizanți cu găleata, pe când aici în Moldova...”

¹⁵ Șcalic – vas din sticlă de 250 ml.

¹⁶ Stopcă – pahăruț mic de 50 ml.

Ieși să se plimbe pe bulevard singur. Se întremase deja binișor și putea să umble fără baston. Totuși, îl lua pentru orice eventualitate. Măsurând mai mult trotuarul decât sprijinindu-se în el, trecu pe lângă căsuțele din foi de carton în care se aciuaseră două boschetare și un boschetar. Și le improvizaseră de puțină vreme în curtea blocului lor, chiar în spatele bănicii unde „prezidau” cu regularitate cele trei „pălării de damă de la SIS”. În văzul lor și al altor locatari, schimbă cu ei mai multe vorbe, îi întrebă de sănătate și viața lor de câine, le lăsă ceva parale și primi de la ei câteva cărți de valoare aduse de la gunoiștea orașului. Pe bulevard găsi murdărie și iarbă călcată peste tot – cu jumătate de lună înainte de începutul anului școlar, în oraș se organizau iarmaroace, și la spartul lor, până a doua zi dimineață, orașul era împânzit cu resturi de hârtie, pungi de celofan, etichete și alte gunoaie de tot felul. O bătrânică întârziase cu două coșuri largi din lozie, din cele în care femeile de la țară obișnuiesc să pună pomenile când pleacă la biserică sau cele de sfințit în noaptea de Paști. Bătrânica își trecu câte o mână prin torțile coșurilor și era gata să plece, când prinse privirile domnului elegant asupra lor.

– Vă plac, nu-i așa, domnule? Sunt ultimele, poate le cumpărați?

În privirile ei Naum citi o rugămintă incomensurabilă. I se făcu oarecum milă.

– Cât fac împreună? întrebă el, mai mult mecanic. Nu conta cât ar fi costat, pentru el acum conta acea privire rugătoare și chipul bătrânicăi de la țară, pentru care cele două-trei sute de lei făceau mai mult decât un onorariu de avocat. Le cumpără și se întoarse dintr-odată spre casă.

Doroteea fu încântată de această achiziție ciudată și îl rugă să i le dea ca să le ducă la Brânza. „Mama o să se bucure mult!” fu argumentul ei final.

– Să le spui părinților de unde te-ai pricopsit cu ele, se amuză Naum.

– Pe ei cel mai mult îi interesează plecarea mea, zâmbi fata.

Naum era convins că Doroteea va reuși la interviul de la Ambasada SUA, prevăzut pentru luna octombrie. Prin firma primei sale soții primise de la administrația hotelului *Cristal* din Arlington contractul de muncă și nu-i rămânea decât să aștepte ziua plecării. Era început de an școlar, cu aglomerație de tineri la ambasade, care doreau să emigreze pentru un loc permanent de trai sau pentru studii în străinătate. Se formau cozi enorme la ambasade, în special la cea a SUA și a României. Lumea pleca, pleca, pleca. Și nu lume de rând, ci viitorul acestui meleag. Mai toate cunoștințele lui Naum, trecute de 50 de ani, se laudau că au rămas fără copiii care au emigrat în străinătate și cât de bine o duc acolo. Satele deveneau din ce în ce mai pustii. Printre oamenii de rând tot mai des se vehicula părerea că aceasta este unica modalitate de a te salva, de a-ți reface viața.

Tot în acele zile plecă în SUA, în statul Florida, la Miami, Ițik Mazik, împreună cu Hona lui. Naum îi petrecuse la aeroport, împreună cu Doroteea. La despărțire, Ițik îl sărută mai întâi pe Naum, apoi pământul, și ambii, el și Hona, cu lacrimi în ochi, se grăbiră să urce scara avionului... Despărțirea o emoționează adânc pe Doroteea. La început Naum luă starea ei ca pe o nouă mostră de fariseism, dar mai târziu avea să se convingă că fata trecea prin trăiri sincere.

La solicitarea conducerii de la hotelul *Cristal*, Doroteea a telefonat de câteva ori, a vorbit cu administratorul, care a rugat-o să-i trimită prin internet câteva poze. În SUA, la hotelul din coastele capitalei, era nevoie ca personalul să fie tânăr, elegant și frumos. Naum îi făcu mai multe poze, în diferite ipostaze, pe care urma să le trimită prin poșta electronică. Curând primi două recenzii încurajatoare. Era fericită, trăia cu gândul la viitor și pentru ea părea să nu mai existe trecutul și prezentul. Se concentra și alegea cele mai calme, cele mai reținute fraze în timpul convorbirilor telefonice cu administrația hotelului, unde știa că va ajunge în octombrie.

Când vorbea cu Washingtonul, îl ruga pe Naum să o lase singură în salon, deși știa că nu înțelege engleza.

37.

Doroteea fredona mereu un cântec, ce semăna mai mult cu un imn. O auzea pentru prima dată cântând. Administrația hotelului o acceptase ca pe un potențial candidat și-i furnizase informația cum trebuie să procedeze în viitor, dacă ambasada îi va accepta plecarea la Washington. Era informată că, odată cu sosirea la destinație, va fi cazată pentru o perioadă de două săptămâni la hotel, până își va găsi o gazdă în sectorul particular al capitalei americane. Mai află că va lucra împreună cu o turcoaică, ce urma să sosească din Turcia.

Naum analiza cum se pregătește Doroteea să ajungă la destinație. Nu fuma, nu dorea să fie sunată la telefon și rupsese orice legătură cu toate prietenele sale, inclusiv cu Tașca Lungu.

– *Îngerășule*, aș avea nevoie de banii pe care am cumpărat biletele pentru Kemer, îi spuse ea în ajunul interviului.

– Nici o problemă, răspunse Naum mai mult mecanic. Nu încercă nici să protesteze, nici să o întrebe de ce i-a făcut acea surpriză, dacă nu era convinsă că are destui bani. Împrumută de la amicul său Tudor Șoltoianu opt mii de lei și-i dădu fetei. Pentru Naum anul se dovedi a fi destul de anevoios din punct de vedere material. Stătuse de două ori în spital, avea grijă să le dea copiilor bani pentru vacanță și începutul noului an școlar. Doroteea însă, când îl vedea amărât, încerca să-i alunge tristețea:

– Nu te descuraja, *motănel*, ne descurcăm noi cumva...

În dimineața zilei în care se pregătea să plece la ambasadă, Naum o binecuvântă. Pe la orele mesei Doroteea îl telefonă în culmea fericirii:

– Am trecut cu brio interviul, mâine primesc viza și la 1 octombrie zbor spre Washington!

Avu senzația că vocea fericită a Doroteei dezlanțui în sufletul lui un cutremur dezastruos. Pământul prinse a-i luneca de sub picioare. „S-a terminat” își zise în sinea lui și un tremur rece îi cuprinse toată ființa.

Doroteea veni acasă seara târziu. Nu o întrebă unde a fost, cu ce s-a ocupat. Privea tăcut într-un punct imaginar din tavan.

– Nu te mâhni, *iepurășule*, sunt alături de tine, îi netezea ea părul.

Vocea, mângâierile ei păreau artificiale, false.

Seara îi spuse cât de fericiți sunt părinții ei că pleacă să câștige bani. Își făcu un plan pentru zilele ce vor preceda plecarea. Trebuie să treacă pe la firma „Xerox”, să informeze administrația că demisionează definitiv și să i se dea socoteala, să comande un bilet de avion la o agenție, apoi să plece pe o săptămână la Brânza. După care va reveni pe 11 octombrie să-și facă bagajele. O vedea acum ca pe o persoană absolut matură, era evident că nu mai are nevoie de sprijinul, de sfaturile lui.

– Hai mai bine să vorbim despre viitorul nostru, propuse deodată Naum, știind din capul locului că nu va obține nici o promisiune concretă de la ea.

– Te-ascult, *iubițelule*, și Doroteea se așeză pe canapea, îl îmbrățișă și se lipi cu gingășie de umărul lui.

– Pleci... începu Naum. Pentru totdeauna...

– *Îngerășule*, știi cât de mult țin la tine...

– Te rog să mă ascuți, o întrerupse bărbatul. Vreau să-ți dau niște sfaturi, dacă ai nevoie de ele.

– Desigur, *motănel*, sunt numai ochi și urechi.

Naum oftă adânc, parcă voind să-și adune tot curajul, apoi începu:

– Când vei ajunge acolo, să nu faci dragoste cu primul bărbat întâlnit în cale. Să îngădui nițel, până se vor da cărțile pe față.

– Îmi pare rău că mă consideri ușuratică, *îngerășule*.

– Vorbesc serios, Doroteea, nu-ți sunt dușman. În caz că vei întâlni un alt bărbat, mă poți părăsi, dar s-o faci pe artista.

– Adică?

– Știi că sunt o fire emotivă. La început, în prima jumătate

de an, să-mi scrii cât mai multe mesaje... ca să mă pot obișnui fără tine. Dacă vei tăcea, am să înnebunesc... Știi bine că te iubesc...

– Știu, *iubițelule*, știu, încuviință ea mângâietor, ținând buzele ei carnoase și sărutându-l.

– Dacă îmi vei scrie, voi continua să te simt aproape. Jură că-mi vei scrie.

– Bine, jur.

– Nu insist ca după un an sau cât vei sta acolo, în SUA, să revii la mine. Dacă vei întâlni bărbatul potrivit, căsătorește-te. Dar să știi că ușa casei mele totdeauna va fi deschisă pentru tine.

– Desigur, *iepurășule*, căzu de acord fata. Doar că viața ta e monotona și tristă. Ai puțini prieteni.

– Prieten mi-ai fost tu și mi-a fost suficient. Femeie mi-ai fost tu și la fel mi-a fost suficient...

– Bine, bine. Hai să ne *iubim*, apoi să dormim. Măine mă așteaptă multe treburi. Și mai trebuie să plec la Brâza.

– Noapte bună! Să nu uiți să mai scrii ceva în „cronica” mea. Când voi citi, am să te simt alături.

– Vise plăcute, *motănel*! Încă nu am plecat nicăieri.

Doroteea adormi și se adânci în obișnuitul ei sforăit. Naum rămase rezemat într-un cot și savura chipul ei dormind. De câteva ori o sărută pe frunte, pe ochi, pe obrăjori, pe bărbie, pe gât. Ea simțea căldura sărutului și, rămânând cu ochii închiși, surâdea ca un prunc. Plecarea fetei, conștientiza el, îi va schimba radical viața. Îl va arunca în mrejele cotidianului anost.

Ca de obicei, în zori Naum adormea pentru câteva ore. Doroteea, și de această dată, se trezi devreme, își adună toate lucrurile, actele pe care trebuia să le lase acasă, la țară. Pregătirile ei semănau cu o evacuare totală – se goliră umerașele, sertarele, dulapurile. Adunase multe buclucuri și pentru a merge la gara de nord trebuia să cheme un taxi. Dar acest lucru putea să-l facă și mai îndeseară. Acum trebuia să meargă la serviciu, să-l anunțe pe „Bunel” că îl părăsește și să-și primească simbria. Îngădui o

habă, apoi se așeză la masa de scris din biroul lui Naum, făcu notițe în „ronica” lui personală și îi lăsă un bilețel:

Dragul meu iepuraș!

Îți doresc un weekend fericit. Să nu fii trist și vei vedea că totul se va aranja.

Eu îți sunt alături, oricum!

Te pupăcesc, Doroteea.

P.S. Să fii cuminte, mă întorc degrabă!

Când reveni din oraș, Doroteea era palidă, indispusă. Se vedea că avusese un conflict, despre care Naum nu prea avea chef să o întrebe. Va dori, îi va spune. Ea se retrase în odaia din bibliotecă și vorbi îndelung și agitat cu cineva. Mai întâi românește, apoi rusește și englezește. Când se apropie ora de plecare la Brânza și comandă taxiul, Doroteea păru să observe în cele din urmă și prezența lui Naum. Îi povesti, indignată, cum a petrecut-o „Bunelul”. Știa, câinele de el, că dânsa pleacă și are bilet pentru America! Când i-a cerut salariul, a scos banii din buzunar și i-a aruncat supărat pe masă. Amintindu-și de acel gest ofensator, izbucni în plâns. Lui Naum i se făcu milă de ea, o apropie la piept, liniștind-o.

– Unde plec eu și ce mă voi face fără tine, iubitelul meu?! aproape că strigă printre lacrimi Doroteea. Ce-am să mă fac fără tine?

Ultimele cuvinte i s-au părut sincere, durute și Naum mai să izbucnească și el în plâns. Îi fulgeră prin minte: „Totuși, mă iubește. Iar când mă va pierde, are să mă iubească și mai tare. Are să-mi simtă lipsa...”

Înainte de a ieși pe ușă, Doroteea îi lăsă unele din lucrurile ei pentru Rahela.

– Să mă aștepți că am să vin, zise ea la despărțire, printre sughituri. Mă vei ajuta să-mi cumpăr atunci o geantă de călătorie... Doar am de făcut cale lungă.

Naum rămase singur în casă. Simțea un gol imens în suflet.

După plecarea ei, l-a sunat tatăl Doroteei, ca să-i mulțumească în numele familiei pentru toate câte a făcut ca fiica lor să poată pleca cu contract de muncă în America. Părinții nu știau că Doroteea are să mai fie o săptămână la Brânza, câteva zile în oraș, după care va veni clipa despărțirii definitive.

38.

La Brânza părinții ei erau în plină reparație, care părea că luase un caracter cronic și nu se mai sfârșea. Doroteea se arătă ca niciodată harnică – a cărat nisip cu mașina de lângă Gârloi, un loc din capătul satului, din Zăvoi a adus apă în bidoane. Împreună cu tata au făcut mortar și au finisat pereții din cămară, unde dânsa dormea de fiecare dată când venea acasă. În această odaie fusese un incendiu și acum, după reparație, încăperea devenea mai spațioasă și mai luminoasă. Își dădea seama că degrabă nu va veni în sat ca să-i mai poată ajuta. Câteva zile a muncit din greu, apropiind întrucâtva sfârșitul reparației. În zilele rămase s-a plimbat cu mașina tatei pe la toate prietenele și prietenii din sat. L-a vizitat pe colegul său Vasile, cu care avuse o aventură de dragoste înainte de a se întâlni cu Naum. Și-au amintit de vremurile de odinioară și au băut câte o bere. Era mândră că pleacă în America. Vorbea cu încântare despre civilizația de acolo și spunea că va face tot posibilul să rămână cât mai mult în SUA ca să facă bani mulți. Își va procura o mașină luxoasă, apartament la oraș. Vasile avea calculator și ea îl rugă să-i ajute pe părinți să poată corespunda când se va afla deja în cealaltă emisferă. Nu vroia să depindă de nimeni, inclusiv de serviciile lui Naum. Apoi, cu prilejul plecării, organizează în ultima seară o petrecere pe malul Prutului cu foștii ei colegi de liceu și alți prieteni din copilărie.

– Cum de ai reușit să obții un contract de muncă în America? se mirau toți și ea răspundea autoritar:

– Fiecare dintre voi poate pleca dacă știe bine limba engleză și își găsește un sponsor!

Petrecură până după miezul nopții. Când s-a întors acasă, mama Dina o aștepta la porțiță.

– Ți-a sunat avocatul, o anunță ea un pic supărată. A vrut să vorbească ceva cu tine.

– Și ce i-ai spus?

– Că ești plecată cu un coleg de școală și te vei întoarce mai târziu...

Doroteea avea să doarmă încă două nopți în oraș, la Naum și, știindu-l gelos, imediat încercă să ia legătură cu el. Însă la celălalt capăt telefonul era deconectat. Începu să se neliniștească, dar nu avu ce face și se culcă. „Degrabă, degrabă îi voi da papucii, gândi ea. Au rămas ore numărate. Răbdare și... fără tutun, domnișoară!” Știind că până la urmă el va debloca celularul, Doroteea îi trimise un mesaj: „Fii liniștit, pușorul meu drag. Măine revin în brațele tale să te pupăcesc și *te voi iubi*. Nu fi trist, *îngerășule!*”

Înainte de culcare avu o convorbire cu mama.

– Pleci, draga mamei. Pe cât timp? și începu să plângă.

– Nu știu când am să revin. Dacă totul va fi bine, am să-mi prelungesc viza de ședere și voi face tot posibilul să mă stabilesc pentru totdeauna în SUA.

– Vom muri de dorul tău.

– Am să vă scriu și am să vă trimit bani, începu să smiorcăie și fiica.

– Cum o să te desparti de domnul avocat? ochii ei o țintiră de astă dată fix și Doroteea pricepu că mama de mult știe despre concubinajul lor.

– Am să-i dau papucii, răspunse calm fata. Are copii de care trebuie să se îngrijească. Și-apoi e și la vârsta când e dator de-acum să chibzuiască ce poziție va ocupa în sicriu...

Și fiica își dădu seama că ultima frază fu prea crudă – părinții ei erau cam de aceeași vârstă. Hotărî să întoarcă altfel discuția:

– Mamă, pe mine nu mă mai interesează trecutul, nici prezentul. Gândurile mele sunt spre viitor. Toată viața am visat s-ajung în America, să vorbesc engleza. Acolo ți se schimbă principiile de viață, mentalitatea, deoarece ai bani în buzunar. Și te rog să nu-mi mai amintești niciodată de perioada petrecută în gazdă la acest jidov...

– Dacă are să țină morțiș să revii la el? nu se lăsă mama.

– Păi n-am băut gaz, răspunse ea iritată. Hai să încheiem discuția...

– Te-a ajutat foarte mult. Trebuie să-i fii recunoscătoare.

– Boșorogul! E mai mic decât tata cu doi ani. N-am să-l păstrez nici ca prieten.

– Nu-i bine să uiți oamenii care te-au ajutat, nu-i bine, fata mea.

Se lăsă o pauză lungă. Mama și fiica nu se puteau despărți nicidecum. Dorotea fu cea care curmă tăcerea:

– După întâmplarea ceea din adolescență, nu pot suferi bărbații...

Își aminti acea întâmplare dramatică din biografia ei, când Vladimir Veleşco, un tip din Giurgiulești, a violat-o cu brutalitate. Abia împlinise 16 ani. Erau la o competiție sportivă la Giurgiulești și în una din pauze o acostă un student de la educația fizică, tot el și antrenorul echipei-gazdă. Fetei, isteată și bine dezvoltată în pofida staturii sale cam mici, îi plăcu să flirteze cu tânărul profesor aflat în practică. Nici nu-și dădu seama cum se pomeniră în sala de sport, unde se întâmplară toate. Se temu să spună antrenorului lor – îi era rușine să nu afle colegii. Și acasă îi spuse mamei prea târziu, când studentul de la educația fizică era plecat deja la muncă în străinătate. Curând și pentru ea relațiile sexuale aveau să devină o obișnuință plăcută. Doar că de atunci nu mai credea nici unui bărbat și nici că între un bărbat și o femeie poate exista o dragoste adevărată. „Toți sunt făcuți de-o mamă, numai cu pofte sexuale, avea să conchidă ea mai târziu.

Iar dacă ei vor plăceri, apoi ce e prohibit în faptele mele? Că am învățat să trag foloase din asta, să-i folosesc în interesul meu?”

Știa că nici tatăl Mihail nu este corect cu mama Dina. Au fost cazuri când și-a ieșit din țâțâni și a bătut-o nemotivat, a alungat-o noaptea de la casă. Nu avea temeiuri să iubească bărbații. Nu-i credea și îi ura pe merit. Chiar și la Universitate, spre uimirea tuturor colegilor, și-a ales teza de masterat „*Violul și acțiunile perverse din această categorie de infracțiuni penale*”. Analiză legislația ce condamnă în fond bărbații. A susținut teza cu brio, cu dârzenie și ură în voce.

– Să te desparți frumos de domnul avocat, o trezi din amintiri mama sa.

– O astfel de îndrumare am auzit chiar de la el.

– Dar de la Toma ți-ai luat rămas-bun?

– E un depravat. M-a întâlnit cu vreo lună în urmă pe Bulevardul Renașterii. Când a aflat că plec în America, știi ce mi-a spus? Că așa face bine să-i restitui toate cheltuielile pe care le-a avut cât am fost prieteni. Îți închipui ce fariseu?!

– Chiar așa ți-a spus?

– Întocmai.

– Ce soartă ai tu, draga mamei. Oriunde te-ai afla, toți se despart de tine anapoda, se tângui mama Dina.

– Așa mi-i norocul, ce pot face, mamă? În America voi întâlni, mă gândesc, bărbați de treabă, educați, cu stimă față de femei. Acolo femeile sunt ocrotite prin lege... Nu m-oi pierde, o liniști fiica.

– Am să mă rog la Dumnezeu să-ți ajute! Hai, dormi că mâine trebuie să prinzi autobuzul în zori...

La despărțire de casa din cărămidă roșie, cu ogradă largă și poartă albastră, locul unde și-a petrecut anii frumoși ai copilăriei, a plâns ca niciodată, îmbrățișându-și părinții de parcă îi părăsea pentru totdeauna. Mama Dina, deși suporta rău drumul călătorind în mașină, făgădui să vină peste trei zile împreună cu tata la oraș, să o petreacă la avion.

39.

Toamna ajunse în zenitul ei. Naum prefera acest anotimp încă din anii adolescenței, când se îndrăgosti pentru prima oară de o colegă de clasă cu părul blond și zâmbet ștrengăresc. Fiorul acela l-a simțit față de colegă și în ultimele luni de școală, și când a sosit ora despărțirii. Credea că fata are să-i scrie, are să-l caute, are să-l dorească. La serata de absolvire, când veselia din curtea școlii era în toi și el dansa cu ea, veni deodată tatăl ei și o luă acasă. A doua zi dimineată plecară în alt oraș și Naum rămase cu inima zdrobită. N-a mai văzut-o după aceea aproape patru ani. Cât a fost la școala profesională, la armată, apoi student la universitate, i-a scris nenumărate scrisori, rugând-o să-i răspundă măcar la una. Fata lui dragă l-a dat uitării. Nu i-a răspuns la nici una. Când a întâlnit-o, era deja căsătorită.

A doua oară se îndrăgosti de o colegă de la istorie, dar nici de data aceasta nu a fost o dragoste reciprocă. A treia la fel... Apoi se căsători, fără a-și cunoaște prea bine consoarta, până în seara nunții se știau doar de o lună. Viața conjugală, aproape treisprezece ani, a fost mai mult o gâlceavă continuă, fără iubire. Chiar dacă soția i-a născut doi copii. După divorț a mai încercat să facă un cuplu, dar, aceeași poveste. Dezamăgit că nu-i merge în dragoste, a început să fure iubiri străine. S-a dedat mai mulți ani unui cumplit vagabondaj sexual. Femeile veneau și plecau. Unele se îndrăgosteau, de altele se îndrăgostea el, dar cu nici una nu a cimentat o familie. Unele i-au născut bastarzi, astfel că, ajuns la cincizeci de ani, palmaresul lui număra o duzină de copii extraconjugali. Ce-i drept, a avut dintotdeauna curajul să-i recunoască pe toți și în oraș i se duse vestea că are zece copii de la opt femei.

Anii treceau și el se căina că nu are o femeie care să-l iubească pătimaș, precum ar fi iubit-o și el. Când o întâlni pe Ioana din Brânza, își făcu iluzii că la vârsta lui încă mai e capabil să se îndrăgostească de o puștoaică. În cei aproape patru ani de

concubinaj croise nenumărate planuri – să întemeieze o familie încheată prin lege și blagoslovită de Cel de Sus, să-i nască un copil... Acum vedea că toate iluziile lui s-au spulberat ca o ceață într-o zi cu soare. Fata pleacă de la el pentru totdeauna...

Ciudad, dar de fiecare dată lega relații mai de durată numai cu fete tinere, chiar domnișoare. De s-ar fi atașat de vreo femeie de-o vârstă apropiată de a sa, poate că avea să-i fie altfel soarta. Dar acestea fie că aveau deja un plod sau doi, fie că îl părăseau pentru că e evreu, fie că el nu le suporta caracterul de cum îl afla mai îndeaproape. Sau poate așa i-a fost scris de sus?

...Începu să aibă coșmaruri. Nu-și închipuia cum o va scoate la capăt cu Doroteea. Când ajunsese în convalescență, a înțeles că salvarea lui este calmul și... credința în Cel de Sus. De cum se simți în stare, merse la Telenești să revadă mormintele bunicilor, străbunicilor. Se speti puțin până curăță cărarea de crengi și cosi iarba înaltă, făcând pârție până la pietrele funerare cu inscripții abia deslușite. Fotografiele celor înhumați demult fuseseră vandalizate. Era singurul care venea la aceste morminte, ceva mai într-o coastă a cimitirului, și de fiecare dată inima i se umplea de amărăciune.

Mai des mergea la cimitirul evreiesc din orașul natal. Se așeza pe banca de lângă mormintele părinților și le cerea sfaturi, căutând dezlegarea necazurilor sale. Sâmbăta mergea uneori la sinagoga în curs de restabilire. În oraș rămăseseră puțini evrei, însă majoritatea fiind cu mult mai în vârstă decât el. La sinagogă veneau să se roage doar câțiva bătrâni în cărje, cu fețele pline de boli și suferințe. În orele cât se ruga cu Tora în față, memoria îi perinda copilăria, tinerețea, alături de părinți. Au fost unicele ființe care l-au înțeles, l-au susținut și l-au iubit. Prieteni de suflet n-a prea avut. De Ițik Mazik îl lega vioara și faptul că locuiau în apropiere, când trăia cu prima sa soție. De fapt, Bela nu o avea la inimă pe Hona. Poate de-aceea nici nu-și prea făcuse alți prieteni. De-aceea nici nu a dorit să emigreze. Fără prieteni nu are nici un

rost să hoinărești prin lume în căutarea fericirii. În plus, copiii lui erau încă mici și simțea că trebuie să le fie alături, să-i călăuzească. Poate cîndva, unele dintre odraslele lui îi vor deveni prieteni apropiați, dar deocamdată trebuia să aibă grijă el de ei. Toți banii câștigați se duceau ca apa în nisipul fierbinte, adeseori din această cauză scăpa sărăcia adevărată în casă. Se întâmpla ca săptămâni întregi să trăiască fără un ban în buzunar. Care femeie și-ar fi legat destinul de un astfel de bărbat?

Și când Doroteea acceptă să împartă așternutul cu el, se crezu fericit. Mai credea într-o dragoste adevărată chiar și atunci când înțelesese că toate cuvintele dulci și mângâietoare ale Doroteei nu-s decât declarații. Și a trebuit să treacă ani ca să se convingă de acest adevăr crud. Acum nu mai credea și era târziu să regrete. Se afla în așteptarea unui eveniment crucial și nu se încumeta să prevadă consecințele în momentul când va conștientiza că ea l-a părăsit definitiv. În fiecare dimineață când ieșea sau intra în casă, punea mîna pe mezuză de coșer, șoptind *Șoimer dalesei Igudim!*¹⁷, ce însemna ocrotitorul ușii de la intrarea în casa evreiască. În aceste zile află că se găsiseră câteva organizații nonguvernamentale, finanțate din străinătate, care acceptaseră să repare sinagoga, și mormintele în delăsare totală. Se bucură întrucâtva, dar tristețea nu-l părăsea când vedea că ultimii evrei emigrau și nu era departe ziua când nu va rămâne nici o amintire despre ei în această orbe, decât poate lespezile împrăștiate printre buruieni și crengi uscate căzute peste ele. Abia acum, după atîta zbucium și atîtea interpelări, într-o bună zi veniseră la el câțiva oameni de afaceri moldoveni, unii cîndva clienți pe care-i apăraseră în procese de judecată, și se oferiră să finanțeze repararea mormintelor și construcția gardului ce ar despărți cimitirul de parcul de cultură și odihnă al orașenilor. Aceste noutăți au picat la timpul potrivit, abătîndu-l întrucâtva de la gîndurile sale sumbre despre clipa când fata lui iubită va pleca în străinătate.

¹⁷ *Șoimer dalesei Igudim!* – ocrotitorul ușii de la intrarea în casa evreiască.

Până atunci se gândea la ea dimineața, ziua, seara, noaptea...

Pentru a se mai abate de la gândurile grele, venea la cimitir, puneă mâna pe lopată și ajuta meșterii care începuseră să construiască gardul. A muncit dezinteresat, crezând că-și va găsi astfel un refugiu și liniștea sufletească. Dar când descoperi într-o zi că meșterii folosesc lespezile de morminte părăsite la repararea gardului, se îngrozi. Bani ajungeau doar pentru construirea gardului. Mormintele vandalizate trebuiau să aștepte încă multă vreme în voia sorții – reparația sinagogii decurgea încet, cele două-trei ONG-uri se aflau încă în negocieri cu donatorii.

La toate acestea în ultimele zile se mai adăugă un necaz: descoperi că papagalul pe care îl cumpăraseră pentru Doroteea, zburase din colivia pe care o uitase deschisă. Papagalul profitase probabil de faptul că fereștrua de la odaie era deschisă și dispăruse fără urmă. Acum tăcerea îi vuia și mai tare în urechi.

Trată dispariția păsării exotice ca un semn rău. Ce necazuri oare-l mai așteaptă? Considera că trebuie să se țină dârz. Are copii și atâtea obligații în acest oraș, cine altul în afară de el putea să le rezolve. „Trebuie să fiu cât mai atent și corect cu oamenii”, își zicea el tot mai des.

În ajun împrumută bani ca să-i organizeze Doroteei o masă în cinstea plecării.

40.

Până sosi Doroteea de la Brâna, făcu toate cumpărăturile. Adună tot ce-i trebuia pentru masă, iar din banii rămași procură un lăntșor de aur, cu un gherdan ce simboliza zodia taurului. De cum intră pe ușă, se apropie de Doroteea și-i prinse podoaba la gât. Plăcut surprinsă, fericită, se privi câteva clipe în oglindă – era un dar inimaginabil, de care nu avusese parte vreodată – după care încercă să-l mustre:

– De ce ți-ai permis așa scumpete? Știu că nu ai acum bani pentru asemenea cadouri.

Doroteea mai avea multe de făcut. Trebuia să se frizeze

și să-și procure o geantă de călătorie. Fata vru să plece de una singură în oraș, dar când văzu că Naum insistă, cedă. „Are ea și alte planuri, dar măcar aceste două zile voi face să fie numai ale mele, își zise în sinea lui. De poimâine va proceda cum dorește, va aparține cui o vrea...”

Mai întâi au mers la frizeria de lângă cafeneaua „La plăcinte”, unde ea se întâlnea câteodată cu prietenele sale. În sala de așteptare, pe două măsuțe, erau împrăștiate reviste americane.

– Începe a te deprinde cu atmosfera din Washington, zise Naum.

Avea fața gravă, ochii absenți și i se părea că plutește într-un vis neclar și obositor. Doroteea însă părea veselă, radia de bucurie și glumea, îi povestea cât de amabili și de ospitalieri, a citit ea, sunt americanii. Același lucru l-a aflat corespondând prin internet cu toate prietenele sale care lucrează deja în SUA. Avea o voce oficială, ca de diplomat. Ceva se schimbase radical în comportamentul ei. Și Naum încercă să o mai iscodească:

– De ce nu aștepți s-ajungi la destinație? Poate acolo sunt alte tipuri de tunsori, conform ovalului feței...

– Femeile au trei tipuri de siluete, zise ea, fără a se uita la el, frunzărind paginile cu poze de modele din revistele de pe măsuțe. Cele înalte, cu picioarele lungi și subțiri, se numesc *banane*; altele mici de statură și rotunjoare, așa ca mine, se numesc *prăsade*...

– Iar cel de-al treilea tip..?

– Celor care se îngrașă, devenind egale atât ca statură cât și ca lățime, li se spune *măr*! Adică, cu cât cobori mai jos, silueta privită devine bombată în talie, fese și gambe...

După frizerie merseră la magazinul *Soiuz*, de unde Naum prefera să-i cumpere întotdeauna costum, rochii. Tot aici au ales o geantă mare, de culoare gri, și alta mai mică, de culoare roșie. Doroteea fredona o melodie, pronunțând cuvinte englezești, nici să-i piесе de Naum, care pășea alături îngândurat, cu fața mâhnită.

Acasă împachetară hainele, verificară actele, iar în amurg sosiră aproape toți prietenii lui Naum, să-și ia rămas-bun de la Doroteea. Au stat la masă, s-au fotografiat, iar când pe cer se ridică luna și stelele împânziră bolta, au mers în piața centrală, unde se desfășura Sărbătoarea Vinului. Naum făcu mai multe poze cu femeia iubită, în compania căreia se afla ultimele ore, după atâta trai în comun. Se vedea cât colo că gândurile Doroteei sunt departe, deși glumea vesel și dezinvolt. Unica legătură dintre ea și Naum acum era că îl ținea la braț, tot repetând fraza ei banală: „Nu fi trist, *ieपुरașule*. Sunt alături de tine”.

Într-un târziu se despărțiră de prieteni și se întoarseră în doi acasă. Ea mai verifică o dată buclucurile adunate în cele două valize, apoi scoase din poșetă o mulțime de mărunțișuri: scrisorele, bilețele cu numere de telefoane, sticlute mici în care fusese parfum bărbătesc, periute și... câteva prezervative ca să le arunce în căldarea cu gunoi.

– Ai să-mi scrii cum ajungi?

– Da, da, murmură ea, ținând buzele și sărutându-l pe obraz. Nu fi trist, *îngerășule*! Chiar dacă plec, las inima și cugetul lângă tine.

– Scrie ceva în „cronica” mea, o rugă el. Pentru ultima oară...

– Fac orice dorești, căzu de acord Doroteea.

– Ne culcăm?

– Am să te iubesc în noaptea asta ca niciodată, îl asigură ea zâmbitoare, ca o mireasă fericită.

A fost o noapte zbuciumată. Locatarii de sub ei, niște lăieși, s-au certat și au urlat până în zori. Oricât a fost stimulat și îndemnat, nu reuși să fie la înălțimea așteptărilor Doroteei. Apoi fata adormi buștean, sforăind strident. Naum ieși în salon, în biroul de lucru și scrisese o scrisoare de adio pentru ființa iubită, care în ore numărate avea să plece pentru totdeauna...

A trezit-o pe la orele patru dimineața. Răsună un apel telefonic și tata Mihail îi anunță că deja îi așteaptă la aerogară, împreună cu mama. Naum comandă taxiul, iar Doroteea își făcu toaleta. Când se auzi claxonul în prag, ieșiră cu valizele încărcate. O vreme păstrară tăcerea. Ea se culcase pe brațele lui, iar Naum nu știa cum să înceapă discuția... Prin geamul mașinii de afară pătrundea un vântuleț răcoros de octombrie. Călătoreau pentru ultima oară împreună. Simți că Doroteea i se culcușește și mai calduț în brațe, de parcă nu voia să se dezlipească de pe genunchii lui niciodată. Când apărură în depărtare luminile colorate ale aerogării, îi strecură scrisoarea ticluită noaptea, împăturită în opt, în gentuța neagră de pe umăr.

– Să mă contactezi pe internet de cum ajungi la destinație.

Doroteea dădu aprobator din cap și, îndreptându-se din șale, se întinse somnoroasă, fredonând ceva sub nas...

– E melodia preferată a patronului hotelului, explică ea. Am aflat-o la calculator...

În sala mare a aerogării se adunase lume multă. O jumătate plecau în străinătate, iar cealaltă jumătate îi petreceau. Tabloul acestui exod îl întristă pe Naum. Dar și mai tare i se întuneca sufletul când vedea cât de fericiți sunt cei care în sfârșit au obținut posibilitatea de a părăsi țara. Ceva mai într-o parte, un grup de preoți aștepta sosirea unei delegații monahale din Grecia, de pe muntele Athos, care urma să aducă moaștele unor sfinți canonizați și o icoană sfântă pentru credincioșii din Basarabia.

Pe o bancă dintr-un colț al sălii, obosiți și chinuiți, așteptau părinții Doroteei.

– A venit și băiatul de la procuratura din Căușeni să te petreacă? o întrebă mama Dina pe fată. Fiica se prefăcu a nu auzi.

– Domnul avocat Naum Vainștein îndată ne va face niște poze, pentru istorie.

S-au fotografiat cu toții în grup, apoi Doroteea cu fiecare în parte. Înregistrarea la avion se amână pentru o oră. Plictisiți

de așteptare, după ce s-au informat despre toate eventualele schimbări, Naum și Doroteea au pornit să se plimbe prin sala modernă a aerogării. Curând sosi o ceată de preoți de pe Muntele Athos, cu cutii mici în care se păstrau sfintele moaște și o icoană sfântă, încrustată cu pietre scumpe. Le țineau în mâini, afișându-le publicului adunat. Delegația a fost întâmpinată cu pompă de un grup de preoți basarabeni, în frunte cu parohul bisericii Sfânta Teodora de la Sihla. Tot atunci preoțimea, ca la comandă, umplu sala forfotind de lume cu evlavioase cântece bisericești.

După ce procesiunea se îndreptă spre oraș într-un convoi de limuzine, Naum se mai fotografie o dată alături de Doroteea. Reluară plimbarea prin aerogară. Mai departe de părinți, Naum aștepta să-i spună un cuvânt de adio pentru despărțirea ce se apropia. Ea însă părea că nici de gând nu are să scoată o vorbă. Fața îi radia de fericire și doar când ajungea îndreptul părinților, care-i măsurau cu priviri absente, îi încuraja cu un zâmbet. Se simți de prisos în cercul acestei familii, era trist și descumpănit.

Când se anunță îmbarcarea, au dat bagajele și Doroteea s-a apropiat mai întâi de părinți, îmbrățișându-i fără a scăpa o lacrimă. Pe neașteptate, Naum simți cum cineva îi ia fața în palmele mici și moi și îl sărută în fugă pe ambii obraji. Și tot atunci, dezmeticind-se, o văzu pe Doroteea îndepărtându-se și dispărând dincolo de barierele aparatelor de control ale vameșilor, fără a se întoarce să-i mai spună ceva. Totul se petrecu instantaneu, încât el, buimac, rămase înțepenit și mut, sfâșiat de o durere crudă și nedreaptă. În clipa următoare se întrebă, nebun și zăpăcit: „Care dragoste, omule, dacă nici a se despărți omeneste nu a fost în stare?” Privirile lui căutau, frenetic, o imagine de sprijin – nu-i venea să creadă că domnișoara suavă, cu chip de înger și ochii de jărat, simbol al iubirii vieții lui, într-o clipă deveni iarăși... *Ioana de la Brânza*, dispărută într-un spațiu aproape inexistent cugetului său, între Curtea de Apel până în ziua când o cunoscuse, și o pasăre de fier care avea să o ducă fără întoarcere peste ocean, la hotel necunoscut și străin...

Aiurit, se lăsă pe o bancă goală. Nici el nu știu de ce își aminti un caz examinat în instanță. Îl apăra pe un bărbat învinuit de omorârea amantei sale... Doi ani cât a durat procesul Naum a crezut că bărbatul nu are nici o vină. Instanța în cele din urmă l-a achitat și l-a eliberat de sub arest. A fost nevoie de o singură zi să stea de vorbă cu el în libertate, ca să-și dea seama că nimeni altul decât el comisese omuciderea... Acum, în momentul despărțirii de Doroteea, avea aceeași senzație de nerozie.

41.

Acasă s-a întors împreună cu părinții fetei. Avea senzația că vin de la cimitir, unde au petrecut mortul pe ultimul drum.

– Ce fată bună am crescut! Încercă să alunge tăcerea din mașină mama Dina. N-a ieșit niciodată din cuvântul nostru. Îmi pare bine că s-a găsit această posibilitate de a pleca în SUA. Știți cum e, anii trec, iar ea trebuie să-și facă un rost în viață. Păcat că n-a venit s-o petreacă și băiatul ei de la procuratura din Căușeni. Ca părinți, îi mulțumim din suflet, domnule avocat. Nu vom uita niciodată ce-ai făcut pentru fata noastră. Ne vom aminti totdeauna de dumneata numai de bine. Dumnezeu să te ocrotească și să te aibă în paza lui, pe dumneata și pe copiii care ți i-a dat... Suntem oameni cu obraz. La sărbători îți vom trimite bucate pregătite de noi... Mihail, de câte ori va veni cu mașina la oraș, are să-ți aducă câte-un sac cu cartofi, miere de albine, ceva din fructul de vacă. Noi alt om mai bun aici în oraș n-avem... Dumnezeu să-ți dea sănătate și bucurie în familie...

– Nu am nici un merit în treaba asta, răspunse Naum îngândurat. Contează că fata a vrut să plece și a izbutit.

– Dacă nu te superi, vom ține deodată legătura cu fiica noastră prin dumitale, intră în vorbă și tata Mihail, până acum tăcut și atent la drum.

– Așa cred și eu, murmură sec Naum, când mașina ajunsese în pragul blocului.

– Ți-om suna numaidecât, se grăbiră, aproape într-un glas, să-l asigure părinții Doroteei.

Urcă încet scările și intră în casă ca într-o cetate veche, cu zidurile măcinate de trecerea anilor. Simți dintr-odată un aer rece și pustiu. Se lungi pe canapeaua pe care a dormit atâtea nopți cu Doroteea. Își acoperi fața cu mâinile și culese între degetele-i mari două lacrimi calde și mășcate...

...A doua zi o petrecu într-o totală descumpănire, cuprins de senzația unui ins fără valoare, a unei ființe ce nu trebuie nimănui.

42.

Avionul decolă greoi și începu să urce, scârțâind din toate încheieturile, spre țăriile cerului. Se înălța încet, ținând pasagerii într-o încordare neplăcută și o ușoară frică. Gândurile la părinți, la copii, la cei pe care-i lăsaseră acum câteva clipe la sol, unul pentru câteva zile sau săptămâni, altul pentru ani buni sau chiar pentru totdeauna, se cuibăriseră undeva în ungherele creierului, cât această pasăre de fier trecu prin golurile de aer, străbătând norii grei și cenușii.

Abia când avionul ajunsese la înălțimea sa de zbor și motoarele se mai domoliră, unii pasageri începură să urmărească plapuma imensă de sub aripi, alții să-și potrivească pernele sub cap, sau stăteau în așteptarea bucatelor pe care aveau să le servească degrabă stewardesele.

Doroteea până acum suportase ușor zborurile cu avionul. De această dată însă se simți și ea prost până avionul ajunsese la culoarul său de zbor. Avu dureri în urechi și o ușoară senzație de greață. Când păru că se mai liniști, căută un șervețel în geantă, să-și culeagă broboanele de sudoare. Dădu de un bilețel, împăturit în opt, de o manieră cunoscută. Asemenea bilețele găsea fie de ziua ei, fie de revelion sau întâi martie. I le strecura Naum, cu o surpriză plăcută sau cuvinte dulci de dragoste. Despături bilețelul și un val de repulsie se suprapuse peste senzațiile neplăcute de

adineaori. „Doamne, bogdaproste că m-ai izbăvit de el după trei ani de chinuri! Am fost ostatică în plasele bătrâneții, o sclavă sexuală pentru o brută mangosită. Mulțumesc, Doamne, că m-ai salvat! E primul bărbat nesățios. Lasă-l să creadă că l-am iubit! Bogdaproste că am scăpat de el”.

Era de la Naum. Se sili să o citească, dar mai degrabă pentru a avea un motiv în plus să-l boscorodească decât din curiozitate. O ruga să-i telefoneze, să nu uite de clipele frumoase petrecute împreună. Dacă va avea vreodată ocazia, să-l viziteze, iar dacă el nu va mai fi în viață, să vină cu un buchețel la mormântul lui din cimitirul evreiesc. Îi mai scria că a avut cu ea cea mai frumoasă idilă de dragoste din viața lui. „Debilisme de boșorog bătrân! se revoltă ea din nou. Cum de și-a închipuit că o să-i citesc tâmpenia asta kilometrică!? Nostalgii jidovești! Basta, fii fericită, Doroteea! Ba nu, sunt Ioana, cum m-au botezat mama și tata. Adio, sclavie! Noapte bună, domnule *avocăcat*...”

Se cuibări mai comod și încercă să adoarmă, parcă voind să uite mai ușor trecutul. Dar somnul nu se lipea de ea. Privi o vreme prin hublou imensitatea cerului albastru, a nămeților de o albeață sinilie, dar cât poți privi același tablou monoton. Cuprinse cu privirea chipurile din jur și descoperi în toate fețe tinere, radioase, sprijinite confortabil în fotoliile moi. Toate fericite că zboară în America, își închipui ea. Și sufletul îi fu potopit deodată de bucuria realizării visului vieții sale. Exclamă aproape cu voce tare: „Bună ziua, tinerețe!”

Foaia ce zăcea pe măsuta din față, desfăcută, scrisul cunoscut păru să-i adumbrească bucuria. O boți și o înfundă în buzunărașul pentru reviste. Dar se răzgândi imediat „o scoase de la fundul lui, se ridică din fotoliu și merse spre WC. Închise ușa, rupse scrisoarea lui în bucățele mici și le aruncă la coș. Cu acest gest consideră că a încheiat-o cu Naum Vainștein, lângă care până mai ieri jucase rolul de îndrăgostită, de soție, găzdașă, de gospodină. „Ce coșmar am trăit, Doamne!”

Pe scaunul de-alături, lângă hublou, își avea locul un tânăr chipeș și ea hotărî să intre în vorbă cu el... în engleză. Acela acceptă dialogul, dar în dulcele grai românesc...

* * *

Seara i-a telefonat Ițik Mazik de la Miami.

– Aici e raiul pe pământ, frăține, striga el în receptor.

Basm oriental, nu alta!

– Cum îți merge negoțul cu potcoave? întrebă Naum cu voce stinsă.

– Țâmis¹⁸! Nu glumi, frăține! Eu și cu Hona lucrăm la plajă. Desfacem, apoi strângem umbrelele sub care se dau la umbră cei ce vin să se odihnească. Și ne ajunge de un trai fericit... Lasă totul și vino aici, la adevărata civilizație. Lasă cimitirul, mormintele... Ne vom întoarce o dată pe an să le citim celor adormiți Cadișul¹⁹!

* * *

43.

Părinții, dar mai ales Naum, toți erau în așteptarea primelor vești din America. Doroteea, de cum ajunsese la hotel, descoperi cu stupeoare că a uitat contractul de muncă pe care-l semnase la Ambasadă când a obținut viza. Îi telefonă imediat lui Naum, mai întâi spunându-i că acum în America e ora 3 dimineața. Apoi îl rugă să le comunice părinților să-i trimită prin poșta rapidă contractul, uitat printre actele rămase acasă. A mai spus că este foarte derutată – în cazul că nu prezintă contractul de muncă timp de o lună, americanii îi pun ștampilă în pașaport și o deportează înapoi în Moldova.

– Ajută-mă, îngerașule!

Naum telefonă la Brânza și deja a doua zi i-au expediat contractul pe care îl aruncase neglijent într-un sertar. Până a

¹⁸ Țâmis – bucate făcute din carne, fasole sau morcov. La figurat: *foarte bine!*

¹⁹ Cadișul – molitvă religioasă la comemorarea celui decedat. Se citește la mormânt, în prezența a cel puțin 10 oameni, care stau cu fața îndreptată spre Ierusalim.

primi contractul prin poștă, Doroteea îl mai contactă o dată la telefon, dar Naum era plecat. Se angajase să țină un ciclu de prelegeri la Universitatea Umanistică. A răspuns Ester, mezina lui, care trecuse să locuiască pentru un timp la el. Doroteea le-a transmis tuturor salutări și acesta a fost cel din urmă apel telefonic după plecarea ei.

În zilele următoare țineau legătura doar prin mesaje electronice. Continua să-l dezmierde cu îngerăș, iepuraș, iubițelul meu... Până să se stabilească în gazdă, să se deprindă cu atmosfera de acolo chiar și mesajele pentru părinți i le expedia lui Naum, după care el le citea la telefon. Doroteea povestea că la Washington timpul e rece, dar orașenii umblă cu mânecile scurte și în cizme. Nu-i plăcea mâncarea de la cantină. Celelalte erau superbe – a primit un costum albastru închis, puțin cam larg pe ea, o bluziță albă cu gulerul răsfrânt și o eșafă colorată pe care era obligată s-o poarte la gât, ca și ceilalți angajați ai hotelului. Colegii săi de lucru, spunea ea, sunt veseli, se salută binevoitor. Din Moldova e numai ea și îi este deja dor de casă și ...de el. Le mai scria că e recepționeră la hotelul gestionat de un manager turc, cu ea lucrează mulți negri, turci și persoane din diferite țări. A vizitat Washingtonul, Pentagonul, Casa Albă, Capitoliul, câteva muzee și a luat masa la restaurante chinezești. Se plângea că la Washington toate sunt scumpe și va trebui să muncească din greu ca să-i ajungă pentru cele necesare. Deocamdată administrația hotelului a pus-o să răspundă la mesajele clienților, astfel își perfecționa și limba vorbită.

Corespondau prin intermediul *slide*-ului „Colegii”, un program sofisticat, unde fiecare respondent putea să afișeze câte fotografii dorea, cu prietenii, părinții. Se bucură când descoperi că Doroteea plasase la rubrica „Prietenii” câteva fotografii și cu el – la poalele munților din Kemer și încă vreo două cu hramul de la Brânză, alături de părinți și prietenii familiei. În acele seri de sfârșit de octombrie telefona des și mama Dina – la Brânză

nu exista nici internet, nici poștă electronică și toate noutățile de la fiică trebuia să le afle prin el. Într-o zi se trezi cu tata Mihail sunând la ușă – veni la oraș și-i lăsa o geantă cu alimente, în semn de recunoștință.

În a doua săptămână după despărțirea de Doroteea, în urma unei boli incurabile, a decedat Anatol Roșcovanu. Aflând această știre tristă, Doroteea îl rugă să aprindă o lumânare la căpătâiul talentatului muzician și din partea ei... Tot în acele zile Pavel Nică i se mărturisi că medicii i-au descoperit o maladie canceroasă, urmare a participării la lichidarea consecințelor catastrofei nucleare de la Cernobâl.

În prima zi a lui noiembrie, mama Dina îi spuse la telefon că la Brânza începuse să funcționeze internetul și nu au să-l mai deranjeze. Tot de atunci Doroteea deveni deodată mai rezervată în mesaje. Îi răspundea rece, de fiecare dată aproape cu aceleași fraze. Motivă că administrația hotelului se uită chiorâș la ea dacă își permite să abuzeze de internet. În plus, trebuie să lucreze întruna, la Washington totul e scump și are nevoie de bani.

Câteva zile nu-i scrise deloc. „În SUA e acum ziuă” se gândea Naum, chinuindu-se să adoarmă, dar de fapt așteptând următorul mesaj de la Doroteea. Din când în când maidanezii porneau un lătrat răsunător în tot cartierul, dându-i senzația că ceva rău se strecoară în viața lui, că un gol imens pune stăpânire pe realitatea din jur. Abia pe la sfârșitul săptămânii mai primi un mesaj prin care fata repeta că administrația hotelului nu-i permite să scrie mult și pe viitor va lua legătura cu el tot mai rar.

Se scurseră trei săptămâni. Doroteea nu-i mai scria deloc. Nici o veste de la ea. Într-o seară descoperi că Doroteea aruncase din căsuța prietenilor apropiați pozele cu el. Descoperirea îl șocă atât de tare, încât crezu că are să-și iasă din minți. Îi scrise doar două cuvinte: „De ce?” După mai multe zile catadicsi să-i răspundă: „Ah, da. Am locuit la tine trei ani”. Și restabili fotografiile în căsuța de la rubrica „Colegii”.

Fiica sa Ester îl surprinse că nu doarme nopțile, că stă ore întregi în fața calculatorului, mereu în așteptarea unui mesaj de la Doroteea.

– De ce face ea așa ceva? întrebă somnoroasă fiica sa. E oribil, tăticule. Părea atât de cuminte!

Înnebunea. Umbla încolo și înapoi prin casă, la ceasuri târzii. Nu pricepea ce se întâmplă și de ce. O sună a doua zi pe prietena Tașca Lungu și o întrebă dacă Doroteea le telefonează, le scrie, nu s-o fi întâmplat ceva cu ea. Tașca confirmă că le scrie cu regularitate și că e mândră că, în sfârșit, și-a atins scopul, că în America totul e încântător și nou și că îi place acolo și va face tot posibilul să nu se mai întoarcă. „Cum așa? se întreba el, simțind cum își pierde judecata limpede. Tuturor le scrie, și numai mie nu? Doar mă numea tot timpul *îngerăș, motănel, iubitelul meu!* Ce se întâmplă, Doamne Tu, Cel de Sus?”

Îi telefonă și mamei Dina, dar și-a dat îndată seama că a fost o nechibzuință. Mama Dina, care până mai ieri fusese ca pâinea caldă cu el, acum îi răspunse rece:

– Fata mea nu e obligată să-ți telefoneze, domnule!

– Nu... nu-i obligată, murmură el și închise telefonul.

Acum chiar că-și ieșea din minți. Căută o sticlă cu ceva băutură tare – ar fi tras o dușcă-două și și-ar fi înecat amarul. Dar renunță. De când suportase operația la coloana vertebrală nu pusese picătură de tărie în gură.

În sfârșit! A doua zi după convorbirea cu mama Dina primi un mesaj de la Doroteea. Era laconic și supărat: *„Ți-am spus că am să te contactez foarte rar. Administrația nu ne permite să ne folosim prea des de internet. Crede ce vrei, dar îți spun adevărul. La ce ți-a trebuit să-i telefonezi mamei? Te-ai compromis total în ochii mei. La urma urmei, cine ești tu? Omul la care am locuit trei ani în gazdă...”*

Credea că se prăbușește cerul peste el. Nu apucă bine să-și revină, că îl sună o voce anonimă la celular.

– Cine ți-a permis, mă *bășinosule*, să ții ferecată în casa ta, ca pe o roabă sexuală, o fată de două ori mai tânără ca tine? Și-acum, când e plecată, de ce n-o lași în pace? Nu ți-i frică de copiii tăi, nemernicule?

Era o voce de bărbat. Suna printr-un sistem codificat, căci numărul nu se înregistrează. Două zile la rând vocile anonime părea că au să-l termine cu totul. Sunau bărbați, femei... Voci agresive, vorbe urâte, indecente. În cea de-a treia seară poșta electronică îi aduse o mapă audio. Era de la o adresă necunoscută și Naum intuit că e ceva compromițător asupra Doroteei. Evită câteva minute să o deschidă, dar până la urmă accesează un click... Dintr-odată în bibliotecă se rostogoli o voce veselă, atât de dragă acestor pereți și savurată atâtea seri și nopți la rând... Vorbea Doroteea la celular, chemându-l pe cineva să vină în fața circului, căci ea va ieși curând de la serviciu. Apoi se auzi un șuiurat strident de frâne de mașină și iarăși voci. Doroteea discuta cu o voce tânără, care, episodic, îi dădea instrucțiuni privind șofatul. Ea îi povestea noutățile de la serviciu, cât de mult a suferit că nu răspunde la telefon. Curând mașina se opri și se auzi cum cei doi urcă scările, intră undeva, probabil într-un apartament, căci se auzi clinchetul unei încheietori automate. Apoi ... scârțâitul canapelei și strigăte de plăcere ale femeii, ale bărbatului... Urmă o pauză nu prea lungă, apoi gâlgâitul apei în baie. Peste alte câteva minute, vocea Doroteei i se plângea bărbatului că e fată tânără, dar e supravegheată de unchiul ei, care e sever și nu-i dă voie să întârzie pe drum de la serviciu mai mult de o oră. După pauzele scurte se înțelegea că fumează. Îl numea cu cele mai urâte cuvinte... Altă secvență audio, același scenariu, aceleași cuvinte la adresa unchiului tartor, decât că era vorba de o altă voce de bărbat, de un alt fundal, de astă dată trădând că sunt în pădure, căci desluși, printre cuvinte indecente ciripit de păsărele. Urmă apoi a treia, a patra secvență... Naum constată că de fiecare dată inițiativa întâlnirilor cu bărbații aparținea Doroteei...

Se ridică de la calculator și porni să măsoare cabinetul de la un perete la altul. Pășea mecanic, în neștiință, pașii purtându-l prin salon, în dormitor, în bucătărie... Simți o durere acută în ceafă, apoi în tâmpile. O bătaie ritmică începu să-i răsunе în creier tot mai puternic și mai puternic. Erau bătăile propriei inimi. „O asemenea „surpriză”, gândea el cu înfrigurare, poate veni numai de la niște servicii speciale, înzestrate cu aparatură sofisticată...” Îi veni ideea să facă o copie a mapei electronice și să i-o expedieze Doroteei. Dar de cum apăsă „Copy”, calculatorul îi afișă o fereastră cu cerculeț roșu și semnul refuzului. „E cu parolă” se gândi și încercă alte metode. La un moment dat mapa dispăru cu totul. Zadarnice i-au fost căutările – foarte curând realizează că sunt implicate forțe oculte! „Sau poate e agentura SIS-ului? făcu el o presupunere aiurită. Să fi fost Doroteea agentul lor? Ce potlogărie! Dar la ce bun s-ar interesa SIS-ul de persoana lui? Doar nu prezintă vreo valoare pentru serviciile secrete nici ca scriitor, nici ca avocat, nici ca tată cu mulți copii. Atunci care-i sensul, care-i scopul spionării?! Se apropiiau alegerile parlamentare și poate serviciile secrete ale statului o fac special pentru ca el să nu adere la vreo forță politică. Aberații! Niciodată nu s-a implicat în activitatea vreunui partid...”

Se perindau zilele, nopțile. Naum nu voia să creadă că toate ce i se întâmplă în ultimele zile au vreo explicație din partea fetei. Dar convingerea că Doroteea știe despre aceste provocări punea tot mai hotărât stăpânire pe el. La sigur, încerca să-l distrugă moral, să scape de un trecut incomod.

Adună toate fotografiile cu Doroteea și răsfoia de zeci de ori clipele pe care le immortalizase, amintindu-și momentele petrecute împreună. Apoi deschidea „cronica”, netezind minute la rând scrisul ei mărunț. Un dor neașteptat, un dor nebun îi cuprinse din nou ființa, crescând și copleșindu-l până la durere fizică în tâmpile, în creier. Dar fata tăcea pe toate canalele. Părea că-l obligă să o uite, să nu-și amintească de ea niciodată. Se gândi

să-i scrie despre „atacurile” de pe internet, dar ce rost ar avea să o facă fără probe? Decât să înrăutățească și mai mult relațiile cu ea. Era o provocare și mai mult nimic! Și tot în acele zile se trezi că nu mai poate accesa căsuța Doroteei la domeniul „Colegii” – pusese cum se vede o parolă. Își zise că trebuie să rabde, să se calmeze, timpul le va dezlega pe toate. Aștepta să afle dezlegarea acestor mistere, apoi să tragă concluziile corespunzătoare.

Ar mai fi tolerat o săptămână-două, dacă într-o seară una din acele voci anonime nu i-ar fi telefonat să-i spună parola Doroteei de la „Colegii”. Nerăbdător, se grăbi să intre în fișierele din poșta Doroteei. Găsi toată corespondența ei de zi cu zi, purtată cu toți prietenii, cunoștințele, în afară de el. Era fericită, le scria tuturor că a ajuns la Washington, că aici e civilizație, viață adevărată, că numai aici există un trai decent pentru un om normal. Coresponda cu foștii prieteni, cu amanții, cu rudele din Rusia. Încântarea și admirația ei nu aveau margini. Le scria că aici oamenii îi zâmbesc, sunt binevoitori și-i doresc numai binele... Acum înțelese că fata îl mințea cu nerușinare când motiva că nu-i poate scrie deoarece administrația hotelului...

Toamna se sfârșea, iar Naum nu-și putea afla liniștea. În ultima zi de noiembrie se duse la mormântul părinților săi și stătu la căpătâiul lor până se lăsă întunericul.

44.

Chiar din primele zile de aflare la Washington Doroteea avu senzația că a nimerit în lumea fantasticului și miracolelor. Hotelul unde lucra era de un lux nemaipomenit. Cele cunoscute pe litoralul din Kemer avea impresia că pot fi considerate niște cocioabe. Realitatea capitalei americane o înnebunise prin frumusețea și arhitectura ei. Era dornică să afle și să vadă cât mai multe.

Exact la o săptămână se mută într-o gazdă, dintr-un cartier liniștit, comod și plăcut, unde locuia împreună cu o turcoaică modestă, dar cam morocănoasă la prima vedere. Din cel dintâi salariu, pe care aici îl primea săptămânal, își revizui garderoba,

își schimbă lookul – începuse a se farda ca un top- model și se prezenta la serviciu făcând grații, atrăgând din primele clipe atenția tuturor bărbaților tineri, inclusiv a proprietarului de hotel. I se părea că a devenit steaua de vineri, accentua numele său luat de-acasă, iar americanii, neobișnuiți cu un asemenea nume, îi ziseră *Jonathana*.

Printre bărbații cu care făcu cunoștință la o zi de la sosire era un tânăr pe nume Dany, jumătate turc, jumătate român, din câte avea să afle mai târziu și care făcea parte din personalul de deservire al cantinei. Foarte degrabă se împrietenii însă cu Hassan, un turc de o vârstă cu ea, despre care aflase că mai e și nepotul proprietarului hotelului, și Dany nu se mai bucura decât de obișnuitul *Hello!* sau *Hay!*” și zâmbetul de serviciu când se vedeau la cantină. Hassan se oferă să o plimbe, după orele de lucru, prin metropola americană cu mașina sa luxoasă. Tânărul era venit mai demult la Washington și mereu îi corecta greșelile comise în engleză. Ea îi zâmbea senin și larg și-l lua la braț când se plimbau pe străzile largi și pline de mașini de lux. Nu trecu nici o lună și jumătate că deja învăță repede ce înseamnă sex în stilul turcilor pe continentul descoperit de Cristofor Columb! Proaspătul ei prieten Hassan o uimi prin virilitate, astfel că ajunse să uite pentru o săptămână chiar de corespondența cu părinții.

Între timp și patronul hotelului, unchiul lui Hassan, un bărbat bine, între două vârste, se interesă de tânăra *Union of Soviet lady*.²⁰ O invită în biroul său spațios, dorind să afle cum s-a aranjat domnișoara venită dintr-o țară îndepărtată și aproape necunoscută. Patronul îi dădu îndrumări prețioase – la postul ei de la recepție trebuie să fie liberă, elegantă, sexy, independentă și descătușată, cu zâmbetul pe buze chiar și cu clienții care părăsesc hotelul sau refuză serviciile lui. Astfel îi vor avea în permanență. Ioana de la Brânda asculta toate indicațiile patronului zâmbind seducător, deloc jenată, ceea ce-l făcu să-i

²⁰ *Soviet Union lady* – aici: domnița din Uniunea Sovietică (engl.)

amintească că o domnișoară ca ea trebuie să fie ascultătoare și să înțeleagă o dată pentru totdeauna că banii și sexul guvernează universul! Nu trecu mult timp și patronul se oferă și el să-i facă vreo două excursii prin oraș, apoi o invită la patinoarul de lângă Pentagon. Într-una din seri îi arată că hotelul lui are tot timpul camere libere și cu ajutorul unor domnișoare elegante, selectate de pe toate meridianele globului, izbutesc să prospere chiar și în această perioadă de criză economică mondială. Și dacă *lady Jonathana* se va prezenta la nivelul cerințelor administrației, patronul îi va prelungi termenul de ședere cu contract de muncă la Washington sau chiar îi va perfecta, pe viitor, actele de stabilire în SUA. Și-apoi las' pe *lady Jonathana*: n-ar fi fost ea Ioana de la Brânza dacă în scurt timp nu l-ar fi cunoscut în așternut și pe acest respectabil domn, stăpânul tuturor camerelor libere și confortabile din luxosul hotel situat în inima celui mai puternic stat din lume. „Uite-așa se cucerește America!” își zise ea după prima seară petrecută cu patronul. Se simțea fericită că a găsit potecutele de trecere spre persoanele cheie din acea unitate hotelieră din vecinătatea Pentagonului și a Casei Albe. Prea puțin conta faptul că pentru Hassan și patronul hotelului performanța ei nu constituia decât o statistică ordinară – aproape fiecare domnișoară ce se angaja la hotel trecea prin așternuturile nepotului și ale unchiului său turc! La o întâlnire confidențială a turcilor din administrația hotelului pe care aceștia o numeau de ochii angajaților „O cafea la ibric”, toți căzură de acord în privința Ioanei de la Brânza:

– *This is a classic whore disguised in the style of prostitutes coming here from the former Soviet Union.*²¹

Conta că i s-a împlinit visul și că degrabă va deveni bogată.

Curând patronul o lăsă în pace. Între timp, veniseră domnișoare noi și se angajaseră la hotel. Și doar Hassan mai

²¹ Este o curvă clasică sub acoperire, în stilul tuturor prostituatelor venite aici din fosta Uniune Sovietică (engl.)

avea grijă să o plimbe prin locurile istorice ale Washingtonului, cunoscute în toată lumea: Capitoliul, Galeria de Arte, Cimitirul Arlington, pe la cafenele chinezești, europene ce împânzeau împrejurimile.

Hassan nu avea complexe că se culcase și cu unchiul său – o posedă unde se nimerea, inclusiv în salonul mașinii. Ioana uitase de tot ce lăsase acasă, doar când stătea la locul de muncă mai trimitea câte un mesaj cunoștințelor, părinților. Pe Naum îl aruncă din memorie, apoi și din poșta electronică cum ai șterge cu buretele o urmă de cretă pe o tablă neagră. Uită ușor chipul *îngerășului*, apartamentul, biblioteca cu tablourile lui Sezanne și Modigliani, nucul din fața balconului, vorbele de dragoste ale domnului avocat, faptele lui... În fața ei era acum Washingtonul, hotelul *Cristal*, un patron căruia îi câștigase predispunerea, Hassan, colaboratorii amabili, zâmbăreți. Dar cel mai mult o bucurau sumele ce se adunau cu fiecare săptămână de lucru în contul ei bancar. Dolari americani, care deveneau din ce în ce mai mulți. Potrivit condițiilor contractului și socotelilor ei, curând își dădu seama că zilnic acumula realmente un salariu lunar pe care-l avea la Asociația *Spiru Haret*.

Și încă un lucru foarte important pentru o tânără domnișoară: serviciul ei era unul vesel și atractiv. Patronul obliga colaboratorii, la începutul orelor de muncă, să intoneze imnul pe care Doroteea îl învățase încă acasă, de pe internet. În rest, ziua de lucru puteai zice ce era tot un cântec. Dorul de casă o apuca doar când își amintea de părinți.

45.

Când se externă de la Spitalul de Neurologie, părea că se mai liniștise, deși o stare de apatie și ușoară depresie îl mai stăpânea. Câteva săptămâni de nesomn și suferință neomenească îl aduseră iar pe mâna medicilor. Tensiune arterială, depresie, surmenare psihică și încă multe altele de-ale medicinei – i se constatare un

buchet întreg de boli, care i-a fi servit drept motiv de a fi internat. Spera acum să se refacă – va urma sfatul medicului curant și va încerca să uite, să șteargă din memorie cei trei ani, a căror pierdere l-a și adus într-o stare aproape de alienare. Medicii au confirmat unanim că îmbolnăvirea lui ține de atitudinea nihilistă a Doroteei față de el. Refuzul ei de a rămâne la niște elementare relații de comunicare...

Acasă însă găsi din nou apartamentul pustiu și rece. Amintirile începură iarăși să-l asedieze. Ester încerca să-l liniștească, fiind alarmată de starea sănătății lui. Cel mai mult se temea să nu revină la nopțile sale de coșmar dinaintea internării.

– Ne-am înțeles doar să-mi scrie, să mă deprind treptat cu lipsa ei. Dar ea tace deja de-o lună și ceva! Ce rău i-am făcut că să-și bată joc de mine în halul ăsta? se întreba el mai mult pe sine decât se dezvinovăța în fața fiicei sale că iar nu-și poate stăpâni emoțiile.

– Tată, Doroteea nu te-a iubit când era cu tine, acum, cu atât mai mult, încerca ea să-l liniștească. Uit-o... Naum își privi fiica – se făcuse deja fată mare, poate că a cunoscut și ea deja fiorul dragostei. La sigur, se gândi în sinea lui, fetele se maturizaseră mai repede decât băieții, deși le făcuse cu mult mai devreme *batmitva**. Și îi răspunse descumpănit:

– Dac-aș putea, draga tatei. Dar gândurile singure mă poartă spre ea și nu am nici o putere asupra lor.

Și iar veniră nopți de nesomn și zbucium sufletesc. O avea mereu în față pe fata pe care o iubise și o mai iubea. Nu pe cea pe care o petrecuse acum două luni în America, nici pe cea care-l dezmiardase tei ani și mai bine cu diminutive false, ci pe cea care-l urma cu pași mărunți, pe un ger cumplit, de la Curtea de Apel spre Liceul *Spiru Haret*, pe cea care îi dăruise primul sărut aici, în bibliotecă, în fotoliul de sub tabloul lui Sezanne, pe cea

* *Batmitva* – fetele care au împlinit 12 ani și o zi, conform ritualului religios evreiesc, sunt obligate să respecte toate poruncile terei, prescrise femeilor.

care îl potopise cu îmbrățișări și sărutări fierbinți în prima lor noapte de iubire, pe cea care... Pe cine oare, Doamne? Simți că iar îți pierde echilibrul psihic și făcu o sforțare să alunge vedeniile ce prinseră a se învărti ca în roata Dracului în închipuirile lui. Ca să scape mai repede de ele, trecu în camera fiicei. O găsi aplecată asupra temelor – se încheia primul semestru al ultimului ei an școlar și Ester avea grijă să-și mai repare notele la câte vreo materie. O netezi pe cap, o sărută pe frunte și-i încuviință silința cu obișnuitul lui „Lasă, fata tatii, totul va fi bine!”.

Căzuse iar într-o depresie adâncă. În două săptămâni slăbi cu șaptesprezece kilograme! Noaptea, ziua îi transpira tot corpul. Vedenia iubitei de altădată deveni o obsesie. Se apropiau sărbătorile de iarnă, se apropia seara de revelion. Naum se simțea singur, părăsit. O talancă știrbă părea că sună mereu a deșert în sufletul lui. Și de fapt nu o talancă adevărată, ci o simplă tinichea ruginită.

În seara de revelion hotărî să-i mai scrie, precum îi scrisese în fiecare din zilele de până la internare la Dispensarul Neurologic. Nu i-a răspuns, nu i-a telefonat, nu i-a urat tradiționalul **La Mulți Ani...** Nici părinții ei de la Brânza nu l-au sunat, nu i-au urat sărbători fericite, deși se juraseră că n-au să-l uite niciodată.

Era în pragul unei stări de agonie. Nu-și putea controla acțiunile. Pentru a se mai calma, încercă să-și răsfoiască amintirile – scoase din sertar „cronica” vieții și o deschise de la 1 martie 200... Se gândi că o recapitulare a celor mai importante evenimente de atunci i-ar ameliora atmosfera de necaz și amărăciune. Ester plecase cu gașca să petreacă revelionul la liceu. Rămăsese singur. Doar cu masa pe care era un tort, o șampanie și două lumânări aprinse. După trei revelioane fericite, sărbătorea de unul singur sosirea noului an. Dorotea era departe, în America, și el, cu gândurile la ea, prinse a răsfoi „cronica”, răscolind amintirile anilor trecuți.

„Îi mulțumesc lui Dumnezeu că are grijă de mine și am întâlnit un om minunat ca tine! Cu adevărat este extraordinar și

am să-l respect și am să-l iubesc!

Sunt multe lucruri de spus, poate cândva am să ți le spun pe toate, dar vreau să știi că ești cel mai drag suflet din câte există pe pământ.

E noapte. Te sărut. 28.10.200..”

.... „Vreau multe! Un lucru bun, un salariu bun, vreau să fii lângă mine, să mă ajuți, să mă susții. Am nevoie de susținerea și iubirea ta. Te pup dulce, dulce!

15 noiembrie 200....”

Dar iată și o notă a lui, de la 1 martie 200... „Seara, după ce am revenit de la saună, Doroteea a recunoscut că m-a înșelat cu alți bărbați...Cu Toma, deși nu sunt sigur că-i chiar așa... Am întrebat-o dacă nu se teme să mă molipsească de vreo boală și ea a recunoscut că face sex protejat...”

În același an, la 2 aprilie, Doroteea: „Iubitule! Sau soțiorul meu! Știu că greșesc foarte mult prin faptele mele nechibzuite, dar acum la 2.04.200., ora 14 și 30 de minute îți spun cu mâna pe inimă că nu te înșel și mă simt fericită cu tine.

Sper că și tu ești un pic fericit cu mine. Totul va fi bine și voi pune și eu mai multe pietre la zidirea cetății noastre!

Te pup și te iubesc!”

Dar iată și însemnările din 28 mai 200., după ce își sărbătorește ziua de naștere la Vadul lui Vodă. „Katerina, prietena lui Rahela, mi-a făcut niște destăinuiri oribile! S-a aflat în gașca ficei mele la sindrofia de la Vadul lui Vodă. Doroteea... a înnoptat în mașina lui Costic. A surprins-o dezbrăcată, cu picioarele sprijinindu-se în parbriz și un bărbat deasupra ei... Când am întrebat-o de ce m-a înșelat, a negat totul destul de confuz. Zicea că bărbatul era în stare avansată de ebrietate și nu i-a putut face nimic. Dar că era în mașina lui Costic, dezbrăcată?!...”

O senzație de dezgust îi învălui toracele. Lăasă „cronica” și se apropie de calculator, mai verificând o dată dacă Doroteea nu i-a expediat vreun mesaj. Nici un cuvânt... Nici de consolare, nici de felicitare...

Atunci o alungase de-acasă... O chemă înapoi în a treia zi... Era oare convins că va aprecia gestul lui pe care nu l-ar fi făcut nici un bărbat care se respectă? A căzut pradă jurămintelor ei?

„Știi! E foarte complicat și dificil, dar sunt sigură că totul va fi bine. Vreau să te liniștești, să fii împăcat sufletește. Sunt cu tine alături, te iubesc și te susțin în toate!”

Cât de mult ar avea nevoie acum de aceste cuvinte! Fie și mincinoase, fie doar un singur rând!

„Te stimez, te respect, oricât ar părea de banal, te iubesc! Vreau să te ajut, dar nu știu cum, pot doar să te susțin și să sperăm împreună că totul va fi bine.

Să ne ajute Dumnezeu.”

3 decembrie 200... *„Azi vorbim de păcate! Da, am multe, dar nu e cazul să mă judeci. Cel puțin, sunt corectă față de tine, chiar dacă ai multe suspiciuni. Nu mă presa, te rog! În rest, cred că totul va fi bine. Peste mai puțin de o lună vom serba trecerea a încă unui an și vom petrece bine! Cu speranță că anul ce vine va fi și mai bun,*

A ta Doroteea.”

„Ce-a fost la 3 decembrie 200...?” se încordă el să-și amintească. Și întoarse fila, dar următoarea notă era deja făcută după aproape jumătate de an, la prima odihnă a lor în Turcia, la Kemer: „Ești bărbatul vieții mele și niciodată nu am avut tendința de a fi cu tine pentru bani, avere sau altceva. Mersi mult pentru cea mai plăcută surpriză pe care o am la 25 de ani. Sunt la mare cu tine!

21 mai 200., Turcia, Kemer, Doroteea”.

31 decembrie 200... Masa de revelion: *„Mâine va fi o altă zi, posibil mai bună sau mai rea, vom vedea. Important e să știi că ai susținerea mea în tot ce vei face! La mulți ani, puiule!*

Cu dragoste, a ta Doroteea, ora 18 și 35 minute”.

Încetul cu încetul Doroteea devenea parcă o părțică din viața lui. Copiii săi au prins a se apropia de ea și a o stima. La

finele anului începuse a insista să plece la muncă în SUA. Naum a considerat că orice s-ar întâmpla, totuna vor fi împreună. Și o rugă pe Bela, prima lui soție, să o ajute...

Mai întoarce o filă. „*Zi de duminică. Tristețea mă copleșește. Nu știu ce se întâmplă, dar mă îndepărtez tot mai mult de tine, nu te mai simt alături. Scuze dacă ți-am greșit cu ceva. E destul de târziu, nu știu dacă vei înțelege ce am vrut să-ți zic... Am să dispar din viața ta și nu vei mai auzi de mine. Vreau să vezi în mine o personalitate. Cineva, care e gata mereu să te ajute și să te susțină. Întotdeauna am încercat să nu-ți cer mai mult decât ai fost în stare să-mi dai. Și nu vreau absolut nimic de la tine, decât să simt că sunt iubită și că îți faci griji să mă aștepți. Scuză-mă pentru prea multă sinceritate, știu doar că nu voi avea curajul să-ți spun asta în față. Vreau doar un lucru, să mă ierți pentru tot.*

24 mai 200.”

La acea dată reveniseră recent din cea de-a doua călătorie făcută la Kemer. Textul pare să fi fost scris înainte de operația la coloana vertebrală sau poate când se afla în spital...

Ce-a urmat? Ah, da, aventura cu Felix și alt conflict, alte jurăminte... Și din nou iertare... Socoti că e tânără și... De fapt, de ce s-ar minți? O iubea totuși, deși nu mai credea că ea îl iubește ca la început. Că nu va cădea iar în păcat... Ce crudă este viața câteodată, se gândi el. De multe ori îți calci pe inimă și mergi mai departe prin viață batjocorit și înjosit. Oare de asta tot dragostea e de vină? O iubea, adevărat, dar oare dragostea pentru ea îl orbea, îl făcea să o ierte, să-și nesocotească demnitatea și orgoliul de bărbat? Cum a ajuns să nu-i mai pese de aventurile ei și să o țină în casă, să împartă așternutul cu ea? Dar de ce oare Doroteea nu pleca de la el? se întrebă el deodată și-i păru că făcu o descoperire. Cum nu s-a întrebat atunci când îi punea coarne? Și își aminti că în ultima jumătate de an, în pofida tuturor zvonurilor, nu-i mai cerea nici o socoteală.

...Ultima filă, ultima notă. Era a Doroteei.

„Salut, îngerașule! Aș vrea să nu fii trist și să te pot bucura cu ceva. Ești cel mai frumos cadou pe care putea să mi-l ofere soarta și să știi că au fost niște ani frumoși trăiți alături de tine. Mi-ai fost și tată, și învățător, și soț în același timp. Și asta n-are să poată să mi-o ia nimeni... Îngerașule! Tu ai fost (!!) totul pentru mine și mă bucur că Dumnezeu mi-a dat să am un asemenea înger păzitor alături. Crezi sau nu, dar îmi va fi greu fără tine. Mă bucur că plec. Lume nouă, orizonturi noi, însă mi-e și trist pentru că știu că un bărbat ca tine nu voi mai avea niciodată. Dar nu cred că distanța trebuie să ne despartă, să rupă orice legătură dintre noi. Mereu vei rămâne acela care mă ceartă, mă laudă, mă compătimește, și asta deocamdată nu o poate schimba nimeni. Persiști în sufletul meu și vei persista mereu, chiar dacă ne vor despărți mii de kilometri. Și nu fi trist, fiindcă voi fi mereu alături în amintiri și nu numai. Să ai grijă de tine, iar eu o să mă rog lui Dumnezeu să ai parte numai de bucurii și fericire.

Te pupăcesc dulce!

P.S. Scuze că nu ți-am scris mult, dar e sincer și cu toată dragostea!

12.10.200...”

Termină de răsfoit „cronica”. Mai departe nu era nici o notă. După plecarea ei nu a mai scris nici el nici un rând. După acel sărut din aerogară, ultimul, pur și simplu, nu a mai fost în stare. Să fi fost sărutul ...lui Iuda?

...Privi îngândurat cum sfârâie cele două lumânări, care nu mai semănau să fie totuna. Doroteea era departe, în altă lume și nu mai dorea să audă de numele lui. Iar chipul ei îi cotropise sufletul, cugetul, inima, creierul. Toate celelalte din realitatea din jur nu mai aveau loc. Devenise dominantă psihicului său și medicii îl diagnosticaseră cu o maladie paranoică...

Și totuși purta în amintire o filă frumoasă și de neuitat a vieții, fiindcă a iubit- o. Pe planeta dragostei nu există vârstă, ani, depărtări, opreliști.

46.

Ieși pe balcon să mai ia o gură de aer proaspăt. Seara începu să ningă lin, acoperind asfaltul plin de noroi – decembrie fusese o lună cu vreme urâtă, moină și țâșpoacă. Ramurile copacilor se înveleau cu un tul alb. Printre cartiere se mai auzeau cete întârziate de urători, la toate geamurile ardeau lumini. Câte un maidanez rătăcit lătra, de dragul lătratului, la lună... Un avion se auzea înălțându-se greoi deasupra orașului. Probabil se îndrepta spre Moscova sau Washington, spre cine știe care alte colțuri îndepărtate ale lumii. „Pleacă lumea, se gândi cu amărăciune Naum. Avem o țară frumoasă și oamenii pleacă, își părăsesc meleagurile natale ca să afle un alt trai, mai decent sau mai frumos, pe alte tărâmuri. Cei mai mulți n-au să mai revină. Se lipsesc benevol de vatra pe care le-a hărăzit-o Dumnezeu... Ce va lăsa acest exod generațiilor viitoare? Nu-l vor fura alte popoare, invadând acest colț de rai, după cei toți băștinașii vor apuca calea străinătății? Cum s-a întâmplat și cu poporul evreu acum un mileniu... Acum neamul său s-a împrăștiat prin toată lumea, iar pe vetrele străvechi hălăduiesc seminții străine. Exoduri peste mări și pustiuri, prigoniri, exterminări și holocausturi – iată de ce au avut parte strămoșii lui de-a lungul secolelor, după ce pe meleagurile lor, tot niște străini l-au răstignit pe cruce pe Fiul Celui de Sus. Și acum pleacă de pe unde le-a fost bine și unde au găsit limbaj comun cu băștinașii – câți au rămas în Basarabia? Și, ca să vezi, cei mai mulți pleacă nu spre celălalt țărm al Mediteranei, ci pe cealaltă emisferă – în Canada, în America. În cel mai rău caz, în Germania, acolo de unde a început exterminarea lor în epoca modernă. De ce se întâmplă oare așa? Nu cumva pentru că pământul făgăduinței nu ar fi fost al lor? Decât în legende, în suflet, în buchea Torei? Acolo au prins rădăcini alte seminții, care nici nu doresc să știe acum că e pământul strămoșilor evrei. Huiduieli, acte de terorism e tot ce-a moștenit generația de azi și de mâine de la strămoșii neamului lor. Cât de ușor, ah! cât de ușor își pot pierde țara! Și cât de greu, o cât de greu și-o recapătă un popor nedemn

de ea. Peste veacuri, basarabeni nu-și vor revendica, pe la înaltele curți, vatra, pierdută acum atât de ușor?”

Dar el, Naum Vainștein, cine este el? Avocat sau scriitor? Evreu sau român basarabean naturalizat? Care e rostul vieții lui? Ce a luat bun de la viață și ce a dat în loc lumii acesteia rătăcite?

Peste un sfert de ceas omenirea va măsura timpul cu altă cifră. Pleacă un an vechi și sosește altul nou. Pentru el, nu ca scriitor, ci ca om, anii trăiți cu Doroteea însemnau enorm de mult. Poate chiar o viață de om, adevărată. Pentru ea nimic n-au însemnat. Marele lui regret este convingerea că ea, Ioana de la Brânza, niciodată nu va înțelege, nu va conștientiza care a fost vina ei în relațiile cu dânsul...

Se întoarce în casă. Degerase. Spre marea lui dezamăgire, una din lumânările de pe masă abia se stinsese. Fumega. Cealaltă continua să ardă. Va pași curând în noul an, dintr-un decembrie trist va trece într-un ianuarie frumos, cu multă zăpadă. Mai verifică o dată poșta, dar... aceeași tăcere dușmană. Poate într-un târziu, își va aduce aminte totuși de *îngeraș* și îi va scrie o felicitare, urându-i sincer „La mulți ani și multă fericire în anul boului, domnule avocat!”

Bătu orologiul miezul nopții la ruși. Mai era o oră până să înceapă o nouă filă de calendar. Nu deschise șampania, nu avea pentru cine. „Poetul și șampania, ce titlu minunat de nuvelă, zâmbi el sarcastic. Și deodată cuvintele prinseră a se înșirui, ușor și unduios, direct în căsuța poștei electronice:

Te-ai dus, te-ai dus din anii mei,
Ca cea mai dulce din femei.
Te-ai dus spre iad sau paradis,
„La revedere!” nu mi-ai zis.

Ți-e rău, ți-e bine, nu mai știi,
Nu te întrebi de-s mort, de-s viu,
Luat-ai tot de la-nceput,
Al nostru-ai sfârâmat trecut.

Prin ani de mână amândoi,
Prin viscole-am trecut și ploi...
Ai devenit un ghem de nervi,
Nu mă mai vezi, nu mă observi.

Va trece viața ca un vânt
Precum trec toate pe pământ,
De nimeni însă niciodată
Nu vei fi-așa zeificată.

Când împreună noi am fost,
Doar acel timp avuse-un rost,
Erai atunci, sub crengi de tei,
Cea mai iubită din femei.

Și undeva, într-un târziu,
Vei căuta ca-ntr-un pustiu
Acea tăcere-nfiorată
Ce ne cuprinse altădată.

Cine în vis dă cu piciorul
Ca pasărea-i ce-și uită zborul,
Dispare-n unde de uitări:
Ca-n valurile unei mări.

Făcu click pe adresa cunoscută, și când pendulul virtual desenă un cerc rotund și negru, iar cadranul dispăru, semn că mesajul a plecat către destinatar, Naum auzi din nou bătăile orologiului. Sosise Anul Nou, 200... În cartierele orașului luminau focuri de artificii și răsunau petarde. Speriați, maidanezii schelălăiau înfricoșați și se doseau pe după blocuri.

47.

...Nici a doua zi, nici peste o săptămână, nici peste o lună Doroteea nu a mai dat nici un semn de răspuns. Nu o mai interesa persoana lui, nu o atingea durerea lui. Amintirile despre domnul avocat demult le fărâmițase bucățele și le aruncase ... la coș. Avea în față o realitate nouă, oameni noi, perspective și principii de viață noi. „Trecutul romantic, moralitatea excesivă este un teritoriu agreat de naivi și proști, lipsiți de voința de a trăi viața din plin”, își zicea atunci când vreo zdreanță de amintire îi făcea din degetul arătător.

După aventura cu Hassan și patronul hotelului, la jumătate de an de la sosirea ei la Arlington, Ioana de la Brânza se lipi din nou de Dany. Nu se atașă prea tare și-l avea ca simplu concubin, până la o nouă aventură. Bărbatul avea familie în România, dar îi spuse că se află în proces de divorț. Locuiau într-un apartament închiriat la o margine de oraș. În fiecare dimineață și seară se deplasau la serviciu cu mașinile. Ioana se pricopsise cu un Rower scund și simpatic, al cărui salon îl umplu cu multe păpuși de diferite culori. La început Dany i se păru un bărbat atent, dar curând descoperi că e un zgârciob – o ferecase în aceleași canoane ca și Toma cândva. Fiecare își avea bugetul lui, principiu devenit obișnuință la perechile din Occident, deși, să recunoaștem, foarte incomod. De sărbători nu i-a făcut nici un cadou, până și la ziua ei de naștere îi dăruî doar un buchet de gladiole. În scurt timp se plictisise cu el și degrabă înțelese că și într-o lume modernă, prosperă există oamenii fără calități. O lume care îți schimbă viziunea, principiile, dar care duce totuși un trai calculat. Calculate mișcările, gesturile, zâmbetul. Și banii, firește. Poate chiar în primul rând banii.

Inconștient, căuta un alt bărbat. Bogat, pe care l-ar fi putut acapara, asigurându-și astfel viitorul. La locul ei de muncă era ca un manechin într-o vitrină scumpă în fața cumpărătorilor cotidieni. Sobrietate, atenție, vigilență, zâmbete și putea să-și

atingă ușor scopul. Deocamdată va pluti în corabia pe care i-o oferă momentul. E tânără, are nevoie de bărbat, de dragoste.

Rar de tot amintirile îi lunecau spre Naum. Descoperi că e un om cu viziuni patriarhale, inacceptabile pentru principiile ei de viață, neinteresant. Cu atât mai mult cu cât nu l-a iubit niciodată. Dacă în Moldova era mai greu să trăiești alături de un om pe care nu-l iubești, aici poți trăi și cu un cimpanzeu, numai să fie bogat. Mai descoperi că în jurul ei, deși toți zâmbeau și aveau un comportament amabil, persistau invidia crasă, ura, trufia, fățărnicia... Răbdătoare, se închistă, fiind mereu cu gândul cum să găsească o variantă oportună de a ieși din această încercuire a unui singur bărbat, care cu fiecare zi îi tot dădea de înțeles că ea trebuie să se împace cu gândul că este posesiunea lui. Deprinderile de acasă, camuflete pe o vreme, nu-i dădeau astâmpăr. Pe lângă recepția din hotelul *Cristal* bărbații curgeau gărlă. Completând formularele, vedea că la Washington vin în vizită din toate colțurile țării ingineri, militari, businessmen, artiști, turiști de diferite confesiuni religioase. Toți îi zâmbeau și toți se dădeau la ea, sugerându-i că nu ar fi împotrivă să o cunoască mai îndeaproape. Se nimereau bărbați pe gustul ei, dar ea potrivea că mai bun dintre toți părea a fi Dany, care era mai precaut. Blând la vorbă, atent, avansase în scurtă vreme de la cantină la șef de recepție și părea că e amorezat de Doroteea. Nu o slăbea din ochi nici pentru un ceas, iar ea continua să-l trateze cu... tăcerea... Încă de pe când era studentă, locuind la cămin, învățase să tacă și să facă ce îi dorea sufletul. Își aminti de mai mulți colegi pe care *i-a avut* și *au avut-o*, apoi de Toma, de flăcăii din Brânza *ce-i avea* când mergea în vizită la părinți, de Naum, Costic, Felix și de încă mulți alții. Nu-i convenea s-o numească cineva *curvă* sau *whore*, precum le zic americanii rusoaicelor și celorlalte prostituate venite din fosta Uniune, dar nici nu era deprinsă să fie constantă, să fie așa cum vrea un bărbat.

Odată se încurcă cu un marinar din Los Angeles și, profitând de ocazia că Dany era plecat la Pittsburg într-o deplasare de serviciu, se culcă cu flăcăul într-o cameră de hotel.

Peste câteva zile, când marinarul plecă și-i lăsă ca plată câteva sute de dolari, se simți pustiită și părăsită. Promisiunile că va căuta orice posibilitate de a reveni la Arlington cât mai curând, când își va petrece familia la odihnă în Florida, nu o măguleau. Se bucură când se revăzu cu Dany, el însă o chemă chiar a doua zi în biroul lui de serviciu și o pofti să privească în monitor. Ioana se văzu filmată cu marinarul din Los Angeles... Comisese o imprudență, uitase că toate camerele de hotel sunt dotate cu aparatură video.

Ruptura fu iminentă. Însă tinerețea nu o lăsă de izbeliște – își găsi curând refugiu în brațele unui turc, care avea deja vreo cinci ani de ședere în SUA. Era o fire colerică și când avea vreo neplăcere la serviciu, obișnuia să intre în WC-ul de la subsol și vreo jumătate de oră să se certe în gura mare, turcește, cu pereții. Kemal, așa se numea, nu ascundea că are acasă, la Izmir, încă două soții, cărora le trimitea sistematic bani să educe cei patru copii. Era inginer și avea un salariu impunător. Nu era zgârcit ca Dany, îi procură bijuterii turcești scumpe. Ea își dădea seama că giuvaierele pot fi și contrafăcute, dar îi făcea plăcere să le pună când pe ale lui Kemal, când pe cele dăruite de Naum. Se împăcau bine pe malul *Potomak river*. Locuiau la hotel, într-o cameră luxoasă, pe care o achita bărbatul. Când sosi timpul ca Kemal să plece în concediu, îi ceru să-l însoțească în Turcia cu o singură condiție: să se convertească la islam și să-și pună hainele tradiționale ale femeilor din seminția lui. Ioana respinse propunerea turcului.

În luna octombrie se împlinea un an de la aflarea ei la Arlington și, fiindcă își îndeplinea disciplinat obligațiile, învățase la perfecție engleza, patronul hotelului *Cristal* îi prelungi contractul de muncă. Ioana de la Brânza decise să nu mai conviețuiască cu nimeni, ci să-și caute de treabă. Adunase deja în cont o sumă frumoasă. Nu mai voia să se întoarcă la baștină și peste un an și ceva din dorul de casă nu mai rămăsese decât o amintire subțire

și vagă. Dorea doar să-și vadă părinții. Nu avea nici un chef să se gândească la trecut, care nu însemna nimic pentru ea. Aici, în SUA, oricât de multe dezamăgiri sentimentale o năvăleau, totuna avea un viitor sigur. Hotărî să se ocupe de afaceri la modul cel mai serios. Urmă cursuri de manager și foarte curând patronul îi încredință să gestioneze grupul de recepționere, compus din domnișoare ce veneau din diferite țări ale lumii. Câștigurile ei deveneau substanțiale. Putea să-și procure un apartament la oraș ca să-și aducă părinții. Nu mai dorea să aibă alături pe nimeni, dacă persoana nu-i aducea profit. Nu avea sentimente, nu avea alte scopuri decât cariera, întocmai cum o au persoanele obsedate de bussiness din Occident, unde toate sunt privite prin prisma banului. Viața adevărată este interesul material, își formulă ea cu timpul principiul ei propriu de viață. Pentru ea nu exista trecut. O interesa doar viitorul. Despre Naum nu-și mai amintea. El nu avea loc nici măcar în visele ei de noapte. Era decisă să nu-și întemeieze o familie, să nu aibă copii. Nu a iubit niciodată copiii. A iubit bărbații. Concubinajele din trecut i se păreau niște iluzii irosite, crâmpeie accidentale ale biografiei sale. Nu avea nici prieteni, decât colegi de serviciu. Se bucura că se află în societatea americană, unde-ți sunt garantate toate drepturile, unde poți trăi cum îți place și unde viața este o luptă perpetuă pentru supraviețuire. Și supraviețuiește doar acela care nu cade pradă sentimentelor profunde și curate, slăbiciunilor mărunte...

48.

Toamnele în Moldova se lasă cu mult soare, cu multe fructe și cu vin nou. Naum se ducea la cimitirul evreiesc, la mormintele părinților săi împreună cu o parte din copiii lui care încă nu pleaseră în străinătate. Datele de naștere și cele de deces ale părinților aproape coincideau. Conform datinilor și legilor Torei, în aceste zile se vine la morminte pentru a aprinde niște lumânări. Le cerea sfatul în tăcere, le comemora amintirea și-i deprindea și pe

copii să poarte cinstea strămoșilor, se întorceau cu toții cu fața spre Ierusalim și citeau din Tora. În oraș, sinagoga se mai reconstruia și el îl chema pe rabinul Mendele Iacov-Șneer să citească Cadișul... Odată cu barmvița, Naum dăruie relicva sfântă a familiei lui, Tora veche de la bunicul său Moshe, fiului Aizik, băiatul din gemeni, care era o fire ingenioasă, își dădea străduința să afle toate tradițiile poporului evreu, frecventând de sărbători sinagoga. Deprinsese ca de Iom Kipur²¹ să scoată sunete sacre la *șafar*²². Naum, care se străduia ca urmașii lui să nu uite nicicând că sunt evrei și să învețe a citi Tora, se bucura de interesul vădit al fiului său, ce părea să preia ștafeta neamului și să o ducă mai departe. Deja având un susținător, încerca să le cultive același sentiment și celorlalți copii. În apartamentul lui făcu loc pentru harta Israelului și nu scăpa nici o ocazie să le spună cât de frumoasă este această țară atât de mică cu o istorie atât de zbuciumată. Copiii învățaseră a citi Tora în ivrit, respectau sărbătorile de Pesah și Hanuchia²³. În casele mamelor mai toți aveau în ușorul ușii *mezuze coșer*²⁴. Venerau *Kubbud ov vo-em*²⁵, respectul copiilor față de părinți. Cu trecerea timpului se bucura că a reușit să-i consolideze în jurul său.

În zilele de sărbători religioase ale creștinilor obișnuia să meargă la prietenii lui, nea Ion și tanti Maria Roibu de la Grătiești. De fiecare dată lua cu el pe cineva dintre copii, fie gemenii Aizik și Ester, fie Dorin sau Golda și Freida. Treceau de obicei și pe la sectorul evreiesc din cimitirul „Sfântul Lazăr” să se închine celora plecați din viață, care în decursul anilor i-au fost buni prieteni. Naum era un om sociabil, avea cunoștințe, prieteni printre români, ruși, ucraineni, găgăuzi, cu care se întâlnea mereu, se sfătuia. Dar cea mai mare bucurie îi erau copiii, pe care îi apropia și cu care se mângâia acum, când starea sănătății lui era cam proastă. Îl deranjau ficatul,

²¹Iom Kipur - sărbătoare religioasă; se mai numește sărbătoarea celei a zecea zi a anului nou,

²²Șafar - corn de capră sau berbec cu care se emit sunete la sărbătoarea hanukia.

²³Pesah și Hanuchia - paștele și sărbătoare religioasă când se aprind 8 lumânări.

²⁴Mezuze coșer - mezuze purificate în stil coșer.

²⁵Kubbud ov vo-em - ritual al copiilor evrei de stimă neasemuită față de părinți.

inima, dar cel mai des îl chinuiau depresiile. Medicii îl sfătuiau să se debaraseze de Ioana de la Brânza, dominantă psihicului său, să arunce din casă tot ce-i provoca amintiri despre ea. Naum însă nu se grăbea să o facă. Într-un timp porni să scrie o nuvelă, poate cea mai bună nuvelă de dragoste scrisă de el vreodată. După primele zeci de pagini ajunse iar la dispensarul neurologic. Revenit acasă, găsi un teanc de fotografii cu femeia viselor și coșmarurilor sale, adunate de Ester, pe care fiica lui insistă să le arunce sau să le dea foc. Le mai frunzări câteva zile, ca să descopere cu nedumerire că a trăit în casă cu un om absolut străin, pe care nu l-a cunoscut deloc. Și nici mare lucru despre trecutul ei nu știa. Își aminti atunci de presupunerea făcută de soția anesteziologului Paladi, precum că Doroteea și mama ei i-au făcut farmece, ca fata să-l folosească. Acum era înclinat să creadă că vecina avusese dreptate. Fata nu i-a fost nici soție, nici concubină, ci mai degrabă o ființă vicleană, cinică, a dormit cu el într-un așternut, contaminându-l de disperare și depresie. Îi nimicise nu numai dragostea, ci și încrederea în viață.

Aruncă fotografiile adunate ca pe niște lucruri străine. În aceeași zi Naum duse „cronică” în care avea notele Doroteei la Arhiva de Stat în calitate de manuscris scriitoricesc. Își lăsă doar începutul de nuvelă ascuns la fundul ultimului sertar al mesei de scris.

– Complicat lucru e viața omului, îl consolă Pavel Nică, pe care Naum îl vizită în acele zile la patul de suferințe. Oamenii sunt ca niște figuri pe o tablă de șah. Oricât de iscusit ai juca, una și aceeași ecuație nu-ți asigură succesul de fiecare dată.

– Trebuie să recunosc, căzu de acord Naum cu bunul său prieten. Poate că unul din cele mai mari neajunsuri ale mele este că mereu mă grăbesc să trăiesc.

...Timpul prinse a-i netezi rănilor, a-i netezi suferințele și treptat-treptat durerea sufletească se mai ostoi. Rămaseră în urmă sărbătorile de iarnă, precum și cel de-al cincizeci și cincilea februarie al lui Naum. În curtea blocului iată-iață se va instaura primăvara. Iarna care-și trăia ultimele zile zgudui Basarabia cu

un accident rutier stupid în care a murit poetul național Grigore Vieru. La doar două săptămâni, răpus de cancer, trecu în lumea celor drepți și prietenul lui cel mai bun Pavel Nică... Răvășit de aceste două pierderi și de vechile-i chinuri sufletești, Naum mai urmă un tratament. De astă dată reveni acasă parcă mai împăcat cu sine și cu viața, mai liniștit.

Se scurse un an – sau poate mai bine? – când într-o seară licări în poșta-i electronică o adresă pe care atât de mult o căuta mai înainte și de patru-cinci ori pe zi. Un fior aproape uitat îi săgetă ființa și se grăbi să facă click pe adresa cunoscută. Citi o frază scurtă de tot, dar care emana un parfum din cele mai fin mirositoare.

Nu ți-am scris demult, poate prea demult ca să nu te întreb dacă îți pot solicita un ajutor. De fapt e mai degrabă un gest. Și dacă nu mai ții mânie pe mine...

Aceeași,

Droteea.

Nu-i venea să creadă. Mai citi o dată adresa, închise, apoi deschise iar poșta...

Era adevărat. Doroteea îi expediase mesajul...

Nu judeca ce face. Scrise dintr-o răsuflare câteva cuvinte, care veneau de undeva, din niște amintiri înmormântate acum câteva luni. Degetul arătător apăsă mecanic pe adresa de la care așteptă atâta vreme măcar un semn...

Trecuse deja de miezul nopții, dar adresa cunoscută întârzia să apară. Cu presimțiri din cele mai confuze adormi îmbrăcat și toată noaptea avu un somn tulbure. Când se trezi dimineață, afară era deja ziuă. Primul lucru care-i veni în gând, să facă iar click pe net. Era! Venise mesajul!

Mulțumesc enorm. Mă crezi sau nu, am început să plâng când am citit mesajul tău. Niciodată nu am crezut că îmi vei oferi ajutor după toate cele întâmplate între noi. Nu credeam să-mi răspunzi atât de repede și chiar cu greu m-am decis să apelez la ajutorul tău, dar acum tu ești unica mea speranță.

Ții minte, m-ai ajutat cu scrisoarea de recomandare de la hotel (am anexat-o). Cred ca ai originalul, daca l-ai păstrat... Acuma am nevoie de o scrisoare similară, care ar confirma ca am lucrat acolo. Eu am să-ți trimit scrisoarea gata scrisă, daca poți, sa o semnezi. Daca poți, desigur. Voi fi recunoscătoare.

Scuză-mă pentru toate.... bune si rele.

Mulțumesc.

De data aceasta nu reciti mesajul. Se ridică de la calculator, se plimbă ca un sfert de ceas prin toate odăile, căutând cu nările parcă un parfum dispărut. Nu-l găsi. Trecu în revistă visele din noaptea aceasta, căznindu-se să le găsească o tălmăcire, o justificare a gestului său mecanic. Din clipă în clipă hotărârea de a-i scrie tot ce crede el despre ea, acum, după un an de tăcere și după chinurile pe care le-a suportat, se întărea tot mai mult. Se așeză hotărât în fața calculatorului și se ridică abia după ce termină ultima frază. După care fu sigur că nu mai are ce-i scrie. Se gândi să o mai recitească o dată, dar refuză în același moment. O expedie și merse să-și facă un duș.

Nu trecu nici jumătate de oră că îi veni un nou mesaj.

Ca întotdeauna, ai dreptate. Te înțeleg de ce crezi așa despre mine. Dar hai să zicem că am procedat amândoi urât. Ce s-a întâmplat, s-a întâmplat, nu ai cum întoarce toate și le șterge, ca urmele de cretă pe tablă. Ce zici să începem o relație pe o pagina nouă? Doar putem rămâne prieteni, nu?

Ioana din Brânza

Schimbarea numelui îl înfurie. Îi răspunse scut și sec:

Am să încerc să obțin scrisoarea de care ai nevoie...

Și expedie mesajul fără să îl semneze...

I-au fost de ajuns două trei zile ca să decidă hotărât să o uite.

În seara celei de-a treia îi scrisese ultimul mesaj.

Ioana,

Fiindcă am fost totdeauna cinstit cu tine, îți spun cum este.

Am mers la prietenul meu Sergiu Busuioc, fiindcă el m-a ajutat data trecută. Știind câte am avut a suferi din cauza ta, cu toată stima față de mine, a refuzat să mă ajute. Deși, a spus el, ar putea ușor să facă o asemenea scrisoare. A fost categoric, când i-am spus că de fapt pe tine te ajută.

Am mers atunci eu singur la patronul hotelului, cunoscându-l pentru întâia dată. M-a primit amabil, dar a spus ca nu poate face nimic, fiindcă s-au descoperit mai multe cazuri de corupție, că a făcut ceva similar și pentru alte persoane, care au emigrat în Canada. Acum este cercetat, are probleme grave.

M-a rugat chiar să nu facem careva trimiteri la el, fiindcă de la ambasada SUA pot veni ofițerii de cercetare penală să verifice chiar ei în registre dacă persoana a fost angajata hotelului. M-a sfătuit că ar fi bine nici să nu divulgăm cuiva că ți-a făcut asemenea serviciu, fiindcă e periculos nu numai pentru el...

Asta-i situația cu scrisoarea.

În ceea ce privește propunerea să rămânem prieteni... Doroteea, m-ai lovit prea dureros prin comportamentul tău de până a pleca și după ce ai plecat. Rana va sângera încă multa vreme. Nu poți ști cât de dureros ai lovit în mine. Și nici nu doresc să știi vreodată. De ce ai procedat așa cum ai procedat numai tu poți ști...

Dar nu mai cred că am nevoie de explicații. Rămân deocamdată la dorința ca să nu te întâlnesc în această viață niciodată. Este singurul lucru pe care ți-l cer la moment. Am putea să rămânem la nivel de comunicare, poate, dar nu știu, zău...

Al tău fost stăpân al gazdei...

...Zilele însorite erau tot mai frecvente, primăvara intra în drepturile sale. În mugurise salcia, ici-colo își desfăceau primele flori caișii. Timpul parcă îl pregătea pentru un nou ciclu al vieții. „Toate-s trecătoare pe pământ, își spuse Naum.

Trebuie s-o șterg din memorie. Va fi greu, dar trebuie. Pentru mine Doroteea a murit. Pentru lume ...să trăiască veșnic!”

* * *

După doi ani de aflare în America, s-a întors acasă Ițik Mazik. Cu tot cu nevastă, pentru totdeauna. Veni la Naum, îmbrăcat ca un prinț, însoțit de Hona, la fel îmbrăcată elegant. Nu o mai ținea de mână, nici Hona părea să nu mai aibă ochii tulburi, privirile rătăcite.

– De ce nu te-ai stabilit acolo definitiv, frățâne? se miră Naum.

– La Miami, nu mi-am aflat locul. Acolo, pe **Miami beach** mișună atâția tineri... Și tinere... Mă uitam la ele și mă prăpădeam. Numai cu ochii mă uitam, ca în cele din urmă să fiu învinuit de patronul plajei că prin comportamentul meu comit... hărțuieli sexuale. Cum îți place, ha? Dar Hona mea mi-i martor – să mă ferească Cel de Sus! Eu știu doar a cânta la vioară și atâta tot. Iar acolo, în America nu sunt moldoveni să facă cumetrii, nunți, să înmormânteze morții cu muzică! Acolo eu sunt nimic, iar aici sânt Ițik Mazik!

– La Miami și eu am suferit de pe urma unor hărțuieli sexuale. Bărbații mă mâncau din ochi, se amestecă Hona în vorbă, potrivitându-și peruca.

Ițik o trase de mână, semn să tacă. Hona smiorcăi un pic, dar nu mai scoase o vorbă.

– Și unde ți-i vioara?

– A trebuit să o vând, să scap de proces. Vreau să-ți spun că am vândut- o mai pe nimic...

– Păcat, oftă Naum sincer. Să-ți cumperi alta Ițik, că aici în Moldova viorile răsună frumos.

– Mie-mi spui? Eu sunt scripcar din tată-n fiu, parcă nu știi? Aici în Moldova și omenia-i omenie, și scripca-i scripcă adevărată. Acolo, amice, nu-i omenia noastră! Nici cimitirele nu-s ca la noi... Tu ce-ai mai reușit cu zidul acela?

– Reușit, măi Ițik. Am reușit...

După ce a tras o dușcă din coniacul preferat

„Călărași”, făcu o mișcare, ca și cum ar fi dus vioara sub bărbie, dar dădu a lehamite din mână. Ca să încheie mai apoi:

– De mai stăteam o vară la Miami, o pierdeam pe Hona, aurașul meu! Hărțuieli sexuale ca în America nu am văzut de când mă știu pe lume!

Ș-apoi eu, chiar dacă mă uitam la cele tinere, cu voia Honei, eram doar cu... văzutul! Că, vorba ceea, nu mă mai slujește râma...

* * *

49.

Ioana de la Brânza se afla în SUA deja al zecelea an. Se îmbogățise, își cumpărase un hotel la Detroit. Se împlinise la corp, ochii i se scăldau în grăsime – devenise tipul de femeie *măr*. Sosise în vizită la părinți, care de ceva vreme zăceau la pat. Avea mult de lucru la Detroit – era sezonul estival și venise în Moldova pentru o perioadă scurtă. În mahala nu mai era nimeni de seama ei – care plecase la învățătură, care la muncă în străinătate. Cei de o vârstă cu părinții ei decedaseră în cea mai mare parte. Era primăvară, înfloreau salcâmii și în poarta casei părintești, unde ardea singurul bec din tot satul, plutea un miros sălbatic de îmbietor.

Că Doroteea sosise în vizită la părinți Naum află de la copiii lui. Nu dorea să o vadă.

Când copiii îl anunțară, un tic abia perceptibil îi săgetă obrazul stâng din bărbie până sub streășina tâmplei, peste care se instauraseră de mult vifornițele. Ieși afară, se retrase în dosul stației de unde o urmărise cu mulți ani în urmă, să nu-l vadă copiii cum îi saltă umerii. Un deceniu întreg vântoaicele i-au spulberat nămeți în plete, primăverile îi troieneau amintirile cu petale de cireș și de măr, cu flori de tei, iar verile îi mai topeau din tristețile ce răscoleau o iubire pe cât de fulgerătoare, pe atât de falsă, ce nu-i mai lăsa loc pentru nici o femeie în suflet. Nici mai tânără, nici măcar de-o vârstă cu el. Și doar toamnele, cu nesăbuita lor paletă de culori, îi

mângâiau nostalgiile și-l îmbiau la masa de scris. Scrisese în acești zece ani două romane, mai multe nuvele scurte, văzură lumina tiparului, în condiții grele pentru editorii de carte, vreo cinci cărți. Și doar o singură nuvelă, începută într-un târziu de toamnă, zăcea smerită în ultimul sertar de la masa lui de scris, așteptându-și continuarea sau sfârșitul. În octombrie al fiecărui an autorul ei, cel mai bun scriitor printre avocați și cel mai bun avocat printre scriitori, scoate din sertar cele vreo cincizeci-șaizeci de pagini scrise, șterge praful de pe ele, încearcă a mai rotunji câteva fraze, dar numai atât. Când se apleacă mai adânc asupra imașului alb, un arcuș invizibil trece peste cea dintâi strună a sufletului, scoate un sunet dulce și amar, iar când notele prind a suna fals și a-i scrijela simțurile, le ascunde iar la fundul sertarului până în următorul brumărel. Când o va termina, nici el nu știe. Și oare o va termina vreodată?

Aizik, Ester, Dorin, Golda și Freida au fost cei care, fără a-i spune tatălui lor, plecară într-o zi cu mașina în satul de pe malul Prutului. Voiau să o vadă, să înțeleagă de ce tatăl lor, când aude de numele ei, tresare și le interzice să-și amintească de ea. Poate vor avea noroc să stea de vorbă cu ea, să descuie vreun lacăt din tainele de pe care nu dorește să tragă vâlul părintele lor. Luaseră cu ei chiar și un dictofon, o cameră de filmat și sperau să-i facă o surpriză nu numai tatălui lor, dar și acelei femei pe care el a iubit-o pățimaș, din câte știi ei de la frații și surorile lor mai mari.

Era o seară întunecoasă, cu cerul împânzit de nori. La poarta de culoare albastră a casei din cărămidă roșie au văzut o limuzină neagră, luxoasă. La chemarea lor ieși o femeie mică de statură, dolofană, cu fața cam lătăreață. Pe mâini și la gât purta podoabe scumpe, masive, ce împrăștiau luciri de raze de lumina becului de pe stâlpul din poartă. La cea mai mică mișcare a stăpânei, razele jucau în toate părțile, ca ale unui girofar. Părul ei lung cădea dezordonat peste umeri și costumul de un albastru-siniliu. Îi privi cu mirare și un fel de teamă, de parcă veniseră la ea să o aresteze sau

să o tâlhărească. Se vedea cât colo că nu se bucură de apariția celor cinci în poartă. Domnișoarele însă o priveau cu zâmbetul pe buze, îndemnând-o parcă să priceapă de unde vin și ai cui copii sunt.

În față ieși Aizik, cel mai mare dintre ei și care era leit tatăl său în tinerețe. Din spusele și suferințele tatălui său dânsul știa toate amănuntele dragostei lor și băiatul dorea să clarifice meritele acestei femei trecute și ea prin ani, care l-a făcut pe tatăl lui să sufere atât de pătimăș la o vârstă înaintată. Spre deosebire de ceilalți veniți, el se apropie cu totul de ea și o aținti cu privirile parcă dorind să-i pătrundă în esența sufletului, fără să o hipnotizeze. Oricât de mult s-a străduit, nu a putut desluși nimic important, nimic deosebit. Femeia avea o față scaldată în grăsime, dar absentă și rece. Voia s-o întrebe multe, dar nu se încumeta, fiind sigur că nu este capabilă de a porni pe un fâgaș al dialogului, al reculegerilor și lăsa să domine tăcerea între ei. În aceeași clipă femeia grăsană tresări – pricepu, precum se vede, cine sunt tinerii care o vizitează. Își trecu mâinile prin păr, apoi le lăsă încrucișate pe piept.

– Bună seara, copii, zise ea cu voce tremurătoare.

– Sunteți Dorotea?

– Tanti Ioana?

Nu răspunse la nici un nume. Privi spre casa cu pereții de cărămidă roșie, apoi îi mai măsură o dată pe oaspeții nepoftiți, duse mâna la gură și tuși sec, ca să-și dreagă glasul.

– Am venit acasă, zise ea în loc de răspuns, spulberând acea pauză confuză. Părinții mei sunt pe moarte și...

Le dădu de înțeleș printr-un semn că se grăbește să intre în casă, de unde se auzi un vaiet de om bolnav.

– Să plecăm? întrebă Aizik. Și cum răspunsul întârzia, îi mai adresă o întrebare: Îți mai amintești uneori de tata?

Femeia din poartă interpretează întrebarea ca pe o avertizare, ca pe o insultă. Îi păru că acești tineri obraznici veniseră să-i ceară socoteală pentru un trecut îndepărtat, față de care nu purta nici o vină. Clătină din cap a dojană și-i măsură din nou cu o privire deja încruntată.

Aizik întinse brațele, își grămădi surorile și fratele, gata parcă să-i apere de orice pericol, și-i sili să urce în mașină. Nu mai avea nici un rost să mai stea la această casă cu pereți din cărămidă roșie, cu o femeie descumpănită în poarta vopsită în albastru. “Da, gândi atunci Aizik. Probabil că în viață i-a fost mai ușor să fie târfa decât să găsească împreună cu tata o cale de dialog, al simplei și omeneștei comunicări după ce s-au despărțit pentru totdeauna... Da, se vede că a fost o curvă șireată, având scopuri viclene... Deși eu nu am dreptul s-o condamn. Așa a dorit să procedeze ea. Cum i-a dictat inima, și sunt sigur că niciodată nu va conștientiza ce năpastă i-a adus tatălui meu. Niciodată! Ea n-a fost capabilă să înțeleagă bărbatul care a iubit-o cu adevărat, fiindcă n-a avut nevoie de asemenea iubire. Ea n-a fost și nici nu va fi capabilă nicidecum să iubească. Ea barem nu dorește să-și amintească de niște vremuri plăcute petrecute cu un bărbat care o stima și o iubea. Nu are nevoie. Pentru dânsa era un timp care trebuie uitat... Nu în zadar i-a scris odată tatei: „Dacă ți-i greu a-ți aminti de anii petrecuți împreună cu mine, șterge-i din memorie! Uită-i! O să-ți fie mai ușor...” Acestea au fost ultimele ei vorbe scrise cândva tatălui său și împreună cu ele Aizik a înțeles de ce tatăl lui a simțit atunci că această ființă cu numele de „În tacu zace dracu” i-a nimicit nu numai dragostea, cu o proverbială brutalitate, ci i-a știrbit și încrederea în oameni...

Cu aceste gânduri, privind la figura ei bondoacă, clădită parcă din lut ca un monument, Aizik urcă în mașină. „Ce socoteală îi poți cere unui mort?” le zise el celora din mașină și îi aruncă o ultimă căutătură femeii cu mâna sprijinită de gard. În ochii ei parcă se aprinseră câteva scânteii de aduceri-aminte. Dar era târziu. Închise portiera cu un pocnet rece și sec. Când porni motorul, Aizik și ceilalți auziră din urmă un reproș căruia nu-i înțelesesă sensul și rostul:

– Domnilor! În viață nu trebuie să te conduci de trecut. Omul procedează corect doar gândindu-se la viitor!

Pe șleaul Brânzei se făcuse întuneric. Căinii satului urlau a

sărăcie și pustiu. La o poartă albastră rămăsese o femeie semănând cu o frunză ce continua să hăulească prin văzduh, în căutarea zbguielii. Părea că i-a reușit.

* * *

Este greșit să se creadă că toți oamenii, indiferent de culoarea ochilor și a părului, sunt aceiași, trăiesc aceleași sentimente. Viața are și metamorfozele ei. Unii trăiesc ca niște materialști, fără a lăsa vreo urmă după ei, însă cum rămâne cu afirmația care spune că dragostea nu este o invenție a poeților? Că ea nu recunoaște hotare, diferențe de vârstă?

Este o afirmație care nu poate generaliza lucrurile. Sunt cazuri unice, rar întâlnite. Poate rar de tot, pe care oamenii le immortalizează imediat în balade frumoase, pentru încântarea generațiilor care vin. În cazul dat, însă, nu a fost vorba de o baladă, ci de o tragedie.

* * *

50.

Naum a supraviețuit dramei. Natura totuși nu suportă golul.

Deodată în fața ochilor lui apăru ca aievea un tablou de demult, când a trecut pe la cimitirul evreiesc din Telenești, unde se odihneau bunicii lui. Cimitirul era total părăsit, lespezile strămutate – se vedea că de foarte multă vreme nu călcase picior de evreu pe acolo. Dar o minune îl surprinse totuși – din câteva morminte se ridicaseră trei pruni rămuroși. Era luna iulie și fructele dădeau în pârg. De culoare chihlimbarie, de departe aminteau trei candelabre uriașe cu lumânările aprinse.

Peste Basarabia vântoaicele continuau să bată. „Până când, Doamne?”, se întrebă Naum Vainștein și își făcu cruce, creștinește.

O carte despre un popor de la care avem multe de învățat

Cartea scriitorului Boris Druță, a cărei creație este atât de variată, m-a impresionat puternic, răvășindu-mi sufletul. Această lucrare a scos la iveală sentimente adânc ascunse, dar calde și plăcute, legate de majoritatea întâlnirilor pe care le-am avut pe parcursul vieții cu evreii. Întâlniri nemijlocite sau prin intermediul cărților.

Prima întâlnire cu evreul, de care sunt legate și primele conștientizări ale prezenței mele în lume, a avut loc în casa părintească, în anii imediat ce au urmat după război. Pe evreu îl chema Ițec, era din orașelul Secureni, plasat la 4 km de satul meu de baștină Clocușna. Acesta umbla prin sat și cosea sau cârpea cojoace și cojocule. Rămăsese singur, deși avuse pe timpuri soție și două fiice, despre care nu aducea niciodată vorba. Deaceea rămânea în familia „clientului” atâta timp, cât avea de lucru. Era vesel, glumeț, îndeosebi cu copiii gazdei, dar cu privirea permanent tristă.

Această primă întâlnire mi-a revenit în memorie, când am luat cunoștință de conținutul cărții asupra căreia medităm. Anterior această amintire apărea de fiecare dată când venea vorba de filosoful și psihiatrul austriac de origine evreiască Victor Emil Frankl, autorul *Logoterapiei*. Acesta punea la temeiul vindecării omului același principiu pe care-l recomanda și strămoșul nostru dac Zamolxis: „înainte de a-ți vindeca trupul, însănătoșește-ți sufletul” aplicând procedura tratamentului sufletului prin *logos*, adică prin înțelepciune. Această terapie V.Frankl și-o aplicase sieși când, ieșind din lagărul de concentrare, în care prin minune a rămas viu, a aflat zguduitoră veste, că de acest noroc nu au avut parte copiii și soția. De

la disperare l-a salvat pe V.Frankl anume *Logoterapia*, pe care ulterior a propagat-o în întreaga lume, vindecând și multe alte vieți disperate. Aveau ceva comun acești doi evrei, care nu s-au cunoscut niciodată: Îtec de la Securenii cu V.Frankl, originar din Viena, și de la care am învățat că în orice condiții trebuie să rămânem oameni, pe care ar putea miza comunitatea.

Îmi produce satisfacție să-mi amintesc că printre prietenii tinereții mele a fost Boris Așchinadze la Clocușna și Dima Șehter, originar din Bălți, în timpul serviciului militar. Ambii erau „băieți de nădejde” în toate situațiile vieții și de la care am învățat să țin mult la prietenia pe care ți-o acordă cineva.

Printre mulți alți evrei, care au influențat și ei, de rând cu alți oameni de cultură români, ruși și de alte naționalități, au fost prof.univ. dr.hab, Natan Solomonovici Griumbaum, care mi-a fost profesor de limbă latină și Lev Borisovici Șteinman conf., dr. în filosofie la Universitatea de Stat din Republica Moldova și profesorul universitar doctorul habilitat David Izrailevici Dubrovski de la Universitatea „M.V.Lomonosov” din Moscova, cu care am întreținut discuții de maximă importanță pentru ulterioara mea activitate de cercetare în filosofie.

Dar cel mai mult m-au impresionat și au influențat asupra vieții mele spirituale cărțile a trei mari personalități de obârșie evreiască: Nicolaie Steinhardt, care a petrecut mai mulți ani în pușcăriile din România „socialistă”, cu *Jurnalul fericirii*”, scris în anii de detenție (politică) 1959–1964; *Eseurile biblice* ale șef-rabinului dr. Moses Rosen, personalitate de elită culturală ce veghează asupra păstrării demnității Comunității evreiești din România și marele filosof al contemporanității Martin Buber prin lucrarea *Eu și Tu*, lucrare de mare valoare nu doar pentru filosofia teoretică, speculativă, ci, în primul rând, pentru filosofia vieții.

Data fiind importanța deosebită a filosofiei lui M.Buber mă voi opri pe scurt doar asupra caracterizării esenței ei. El consideră că omul a fost creat pentru a trăi într-un univers tridimensional: numai aici îi este dat să poată accede la plenitudine, cu condiția de a se angaja total. Universul tridimensional al lui M.Buber este simbolizat prin profetul-trecut, eul-prezent și Mesia-viitor. Profetul-trecut conferă omului rădăcinile sale care permit sevei să urce în trunchiul lui; cât durează viața unui om, istoria traversează eul prezent; dimensiunea lui Mesia-viitor, a proiectării eului dincolo de sine însuși, a proiectării umanității de ea însăși, este la fel de indispensabilă omului ca și oxigenul pe care-l respiră. Grație acestei dimensiuni, energia pe care omul și-o trage din rădăcinile sale devine manifestă. Aici e concentrată semnificația gândirii lui M.Buber: cele trei dimensiuni care, în viziunea evreiască, sunt constitutive universului uman, rămân lipsite de valoare atâta timp cât nu dialoguează între ele. Punerea în dialog a celor trei dimensiuni, în dialog autentic, nu va fi niciodată efectivă, cât timp va tinde să se limiteze la speculativ. **Dialogul autentic între trecut, prezent și viitor este dialogul trăit**, încercat de fiecare dintre noi oră de oră, clipă de clipă, de-a lungul întregii vieți pe această lume. Este, fără urmă de îndoială, marele învățământ pe care M.Buber l-a reținut din iudaism: „**Thora este Thora vieții**”.

Această viață a trăit-o M. Buber și a împărtășit-o poporului său și întregii omeniri. De ea e înduioșat scriitorul Boris Druță și încearcă s-o repună în practică ca mod de viață în mediul basarabean contemporan, prin lucrarea sa de factură enciclopedică *Sub steaua lui David, cu Dumnezeu*. Altfel spus el încearcă să ne ofere modelul evreiesc de gândire și, principalul, de trăire al acestor gândiri în mod autentic, fără a ne lăsa dominați de condițiile nefavorabile în care ne aflăm. Sper sincer să-i reușească.

Lucrarea mai prezintă și un omagiu adus acelor evrei, care pe parcursul istoriei contemporane n-au rămas indiferenți față de soarta poporului care i-a acceptat și cu care au conviețuit și au contribuit

la dezvoltarea culturii, învățământului și științei, menținând prin toate acestea trează speranța noastră spre o altă viață.

Prin toate acestea, ca și prin faptul că scriitorul B.Druță nu practică o literatură de „modă sezonieră”, care din start e sortită depășirii, ci rămâne devotat paradigmei buberiene a aprofundării și propagării tradițiilor noastre culturale, bazate pe valorile perene ale limbii, credinței religioase și adevărului istoric prezenta lucrare are o valoare educativă incontestabilă. Le urăm cititorilor acestei lucrări, pătrunsă de idei filosofice existențiale, bun venit în universul spiritual, pus la dispoziția noastră prin lucrarea prezentă, de talentatul și neobositul scriitor Boris Druță.

**Profesor universitar, doctor habilitat în filosofie
Vasile Țapoc**

Cuprins

Pandurii lui Boris Druță și tristețea care ne unește prefață de Anatol Ciocanu	7
Celor mulți plecați de-acasă	13
În clipa încercării	15
Lumină pururi ești...	16
Ultimul regret	17
Plutire	18
Răstignire	19
Să nu mă-ntrebi	20
Registru	21
Chipul tău	22
Sub cerga toamnei	23
Ochii tăi – ca pe-un iconostas...	24
Noiembrie	25
Se macină timpul, se duce	26
După noi	27
Nuntă în Italia	28
Rămas-am doar un spectator...	30
Fără de rod	31
Dor de Ineasca	32
Mântuire	33
Mereu mai trist...	34
Nepoțicăi Cornelia-Adelina	35
Fetița Tatei...	36
Te chem mereu	38
Adio, copilărie !	39
Mai cred...	40
Și timpul dragostei nu vine...	41

Roua stelelor...	42
A fost un vis...	43
Telefonul	44
O, mai rămâi așa cum ești...	46
Fulgi negri	47
La geamul meu	48
Ochelarii	49
Trei lumânări în ceață	50
Disperare	52
Ramul	54
Cântecul tristeții	55
O lacrimă	56
Nebune amintiri	57
Pandurii tristeții	58
Interziceri	60
Clipa de pe urmă	61
Unde-ai plecat?	62
Supuși suntem doar Celuia de Sus...	63
În prag de disperare	64
Melancolie	65
KATYN	67
Onomastică	68
Unde-i tristul, adevărul	69
Se va stinge...	70
Ceva despre prostituție națională	71
Tristeți la casa părintească	74
Sărutul otrăvit, de dor...	75
Porcul din pădurea de la răsărit	76
Gornist și crainic mândru	78

Crinii negri evreiești

1. Negara-n lacrimi crește...	81
2. Din buni-străbuni	82
3. Numai iubirea...	83
4. Masacrarea	85
5. Tu, Doamne, roagă-te fierbinte...	87
Mărturisire de dragoste pentru Ierusalim	89
Israel – Țară a Făgăduinței	91
Te strânge-n brațe, IDIȘ, o speranță...	92
Rană sângerândă	93
Cimitire evreiești în Basarabia	94
Evrei, voi frați plecați de-acasă...	95
* * *	97

Traduceri din poezii evrei

Anexă la prefata de-nceput de Anatol Ciocanu	99

Ițhak Kațenelson

Iată-le vagoanele, iarăși...	101
E prea târziu	107

Motl Sacțier

Odă strămoșilor	112
Unde sunteți?	114

Mihail Hazin

Remușcare	116
Tot ce pe noi ne-a apărat...	118
Lavanda	119

Liuba Vaserman

Închisă ca-n celulă	121

Fiului meu drag	122
Locul meu de trai e mort	123
Lăcrimioara	125
La o aniversare	126
Iosif Kerler	
Poporul Israelului trăiește!	127
Prietenilor de pe front	128
În pădure	129
* * *	130
* * *	131
Durerea mă umple la tragicul gând	132
Efrem Bauh	
Totul e frânt, distrus, e ars sublimul...	133
Îmi iartă, Doamne, sufletul în geamăt...	135
Tu nu uita-ușa s-o lași deschisă	136
Un fir cu bucurii și cu dureri	137
Rudolf Olșevski	
Deprindere	138
Acest meleag	140
Numele	141
Moisei Lemster	
Cuvântul cel rostit întâi	142
Sufletul mamei	143
Drumul meu	144
Inspirație	145
Cimitirul evreiesc	146
Citiți cuvântul	147
Memoria inimii	148
Miroslava Metleaeva	
Rugă	149

Pandurii tristeții

Au nu cumva m-ai părăsit...	150
În zare țărături licăresc	151
Stropi de cristal tavanu-au înflorit...	152

Alexandra Iunco

În preajma pieții lui Ilie	153
Cu-orbite goale plânge sinagoga...	155

Mihail Finchel

Un vis în limba idiș	156
Surrealism	158
Dragoste în toamnă	159
Narcis	160

Liuba Felșer

Revenire-n capitală	161
Lumina care o știi	162
Cuvinte șoptite	163
În siguranță	164
Măsura mării	165
Eminescu, traducându-l...	166

Alisa Iacubeț

Feministă	167
Îngerul meu	168
XXX	169
Elegie de iarnă	171
Kurosava*	173
Primăvară	174
Un cântec vechi al evreilor de la Vertiujeni	176

Proză

DOROTEEA	178
Postfață de Vasile Țapoc: <i>O carte despre un popor de la care avem multe de învățat.</i>	380